

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 14 Ιανουαρίου 2021, με την ακόλουθη σύνθεση: Κωνσταντίνος Κωστόπουλος, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Τμήματος, Θεολογία Γναρδέλλη και Βασιλική Σοφianού (εισηγήτρια), Σύμβουλοι, Κωνσταντίνα Σταμούλη και Χρυσούλα Μιχαλάκη, Πάρεδροι (με συμβουλευτική ψήφο).

Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας: Παραστάθηκε ο Πάρεδρος στη Γενική Επιτροπεία της Επικρατείας, Δημήτριος Κοκοτσής, που αναπληρώνει νόμιμα την κωλυόμενη Γενική Επίτροπο της Επικρατείας.

Γραμματέας: Γεωργία Φραγκοπανάγου, υπάλληλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Για να δικάσει την από 26.8.2020 αγωγή (Α.Β.Δ. 1283/2020) των:

α) ... του ..., κατοίκου ... (οδός ...),

β) ... του ..., κατοίκου ... (οδός ...),

γ) ... του ..., κατοίκου ... (οδός ...) και

δ) ... του ..., κατοίκου ... (οδός ...), οι οποίοι παρέστησαν διά δηλώσεως, κατ' άρθρο 231 παρ. 1 του ν. 4700/2020, του πληρεξουσίου τους δικηγόρου Ξενοφώντος Κοντιάδη (Α.Μ./Δ.Σ.Α 16381),

κατά του Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπείται νόμιμα από τον Υπουργό Οικονομικών, το οποίο παρέστη διά δηλώσεως, κατ' άρθρο 231 παρ. 1 του ν. 4700/2020, του Νομικού Συμβούλου του Κράτους Νικολάου Καραγιώργη.

Το ν.π.δ.δ. με την επωνυμία «Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (e- ΕΦΚΑ)», αν και κλητεύθηκε κατά τη συζήτηση (βλ. την από 17.12.2020 έκθεση επίδοσης του δικαστικού επιμελητή του Ελεγκτικού Συνεδρίου Αθανασίου Κωστήνη), υπό την ιδιότητά του ως φορέα που από 1.1.2017 έχει την αρμοδιότητα πληρωμής και από 1.5.2018 έχει την αρμοδιότητα κανονισμού της σύνταξης και των συνταξιούχων του Δημοσίου, βάσει του άρθρου 100 του ν. 4387/2016 και των 124456/0092/13.12.2016 και ΚΥΑ 2915/783/17.1.2018 αντιστοίχως, δεν παρέστη.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε, το Δικαστήριο άκουσε:

Τον Πάρεδρο στη Γενική Επιτροπεία της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος πρότεινε την έκδοση προδικαστικής απόφασης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το Δικαστήριο συνήλθε σε τηλεδιάσκεψη σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 295 παρ. 2 του ν. 4700/2020, μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας e - presence.

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο και

Αποφάσισε τα εξής:

1. α. Με την υπό κρίση αγωγή, όπως αυτή αναπτύσσεται με τα από 13.1.2021 και 21.1.2021 νομίμως κατατεθέντα υπομνήματα, οι ενάγοντες, άπαντες πολιτικοί

συνταξιούχοι του Δημοσίου, ο πρώτος πρώην εκπαιδευτικός, η δεύτερη, η τρίτη και ο τέταρτος εξ αυτών, πρώην ιατροί του ΕΣΥ, ζητούν, κατ' εκτίμηση του περιεχομένου της αγωγής τους και με βάση το άρθρο 105 ΕισΝΑΚ, επικουρικός δε με βάση τις διατάξεις του άρθρου 904 ΑΚ, να υποχρεωθεί το Ελληνικό Δημόσιο, νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής τους, να καταβάλει α) στον πρώτο εξ αυτών το ποσό των 15.566,35 ευρώ, που φέρεται να αντιστοιχεί στις διαφορές συντάξεων που προκύπτουν από την επιβολή μειώσεων στην κύρια σύνταξή του από τον Νοέμβριο του έτους 2016 έως και τον Αύγουστο του έτους 2020, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 4051/2012 και των υποπαραγράφων Β.3 και Β.4 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, β) στη δεύτερη εξ αυτών το ποσό των 70.419,76 ευρώ, που φέρεται να αντιστοιχεί στην παρακράτηση από την κύρια σύνταξή της, κατά το διάστημα από τον Ιανουάριο του έτους 2015 έως και τον Αύγουστο του έτους 2020, της Εισφοράς Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΑΣ), με βάση τις διατάξεις των άρθρων 38 του ν. 3863/2010 και 11 του ν. 3865/2020, όπως αυτές τροποποιήθηκαν και ίσχυαν διαδοχικώς, καθώς και των περικοπών του άρθρου 1 του ν. 4024/2011, του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 4051/2013 και των υποπαραγράφων Β.3 και Β.4 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, γ) στην τρίτη εξ αυτών αφενός το ποσό των 31.996,72 ευρώ, που φέρεται να αντιστοιχεί στις περικοπές που επιβλήθηκαν στην κατά μεταβίβαση σύνταξή της από το ΤΣΜΕΔΕ για το χρονικό διάστημα από 1.1.2015 έως και 31.8.2020, με βάση τις διατάξεις των άρθρων 38 του ν. 3863/2020, 6 παρ. 1 του ν. 4051/2012 και της υποπαρ. ΙΑ της παρ. Ι του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 και αφετέρου το ποσό των 38.060,60 ευρώ, που φέρεται να αντιστοιχεί στην παρακράτηση από την κύρια εξ ιδίου δικαιώματος σύνταξή της από το Δημόσιο, κατά το διάστημα από τον Ιανουάριο του έτους 2015 έως και τον Αύγουστο του έτους 2020, της ΕΑΣ με βάση τις διατάξεις των άρθρων 38 του ν. 3863/2010 και 11 του ν. 3865/2020, όπως ίσχυαν διαδοχικώς, καθώς και των μειώσεων του άρθρου 1 του ν. 4024/2011, του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 4051/2012 και των υποπαραγράφων Β.3 και Β.4 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 από την ίδια κύρια σύνταξη και δ) στον τέταρτο από αυτούς το ποσό των 6.451,08 ευρώ, που φέρεται να αντιστοιχεί στα ποσά της ΕΑΣ που παρακρατήθηκαν από την κύρια σύνταξή του, κατά το διάστημα από τον Ιανουάριο του έτους 2015 έως και τον Αύγουστο του έτους 2020, με βάση τις διατάξεις των άρθρων 38 του ν. 3863/2010 και 11 του ν. 3865/2020, όπως ίσχυαν διαδοχικώς, καθώς και των περικοπών που διενεργήθηκαν από την ίδια σύνταξη βάσει της υποπαραγράφου Β.4 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012. Οι ενάγοντες προβάλλουν, κατ' εκτίμηση του περιεχομένου της αγωγής τους, ότι οι ως άνω διατάξεις, κατ' εφαρμογή των οποίων επιβλήθηκαν η επίδικη παρακράτηση και οι λοιπές περικοπές, τόσο κατά τη θεσμοθέτησή τους από τον νομοθέτη όσο και κατά την εφαρμογή τους από τη συνταξιοδοτική Διοίκηση, αντίκεινται σε κανόνες υπέρτερης τυπικής ισχύος και δη στις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 17, 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις συνταγματικές αρχές που απορρέουν από τα άρθρα αυτά, καθώς και τη συνταγματική αρχή της εύλογης αναλογίας συντάξεων και μισθών ενεργείας, ενώ αντιβαίνουν και προς τις διατάξεις του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ.

β. Το Ελληνικό Δημόσιο με το από 19.1.2021 νομίμως κατατεθέν υπόμνημα προβάλλει, κατ' εκτίμηση των ισχυρισμών του, ότι: i) η υπό κρίση αγωγή είναι απαράδεκτη λόγω μη καταβολής του προσήκοντος δικαστικού ενσήμου, ii) οι περικοπές στις κύριες συντάξεις των εναγόντων είναι συνταγματικές και δη μετά την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016, iii) η υπό κρίση αγωγή πρέπει να ανασταλεί καθ' ο μέρος αφορά στην παρακράτηση της ΕΑΣ και στις περικοπές των δώρων Χριστουγέννων, Πάσχα και του επιδόματος αδειάς, καθόσον εκκρεμούν επί των ζητημάτων αυτών προδικαστικά ερωτήματα στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου, iv) η υπό κρίση αγωγή αποτελεί ευθεία και όχι αποζημιωτική αγωγή, με συνέπεια οι αξιώσεις των εναγόντων για το πέραν της διετίας χρονικό διάστημα να έχουν υποπέσει σε παραγραφή, v) με τις διατάξεις του

άρθρου 33 του ν. 4734/2020 καταβλήθηκαν έως τις 31.12.2020 τα ποσά συντάξεων που αντιστοιχούν στις περικοπές της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, για το διάστημα από τις 11.6.2015 έως και 12.5.2016, δημοσιονομικοί δε λόγοι δικαιολογούν τη μη ικανοποίηση των περαιτέρω απαιτήσεων των εναγόντων.

2. Ενόψει του κατοχυρωμένου στα άρθρα 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ δικαιώματος πλήρους και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας (βλ. ΕλΣ Ολ. 887/2016, 4326, 489, 488/2014, ΣτΕ 914/2013, 4775/2012, ΕΔΔΑ αποφ. της 28.10.2010 «Βλαστός κατά Ελλάδος», της 21.6.2007 «Γεωργούλης κλπ. κατά Ελλάδος», της 10.5.2007 «Πανταλέων κατά Ελλάδος», της 22.12.2005 «Ιερά Μονή Προφήτου Ηλίου Θήρας κατά Ελλάδος» και της 11.12.2003 «Καραχάλιος κατά Ελλάδος») και στο πλαίσιο του απορρέοντος από το Σύνταγμα σαφούς διαχωρισμού των δικαιοδοσιών, αλλά και της ανάγκης πρακτικής εναρμόνισης και αποτελεσματικότητας των σχετικών συνταγματικών ρυθμίσεων για την κατανομή δικαιοδοσίας μεταξύ των δικαστηρίων (βλ. άρθρα 93, 94, 95 και 98 του Συντάγματος), από τη διάταξη του άρθρου 98 παρ. 1 εδ. στ' του Συντάγματος, όπως αυτή ισχύει μετά την αναθεώρησή της με το Ψήφισμα της 6.4.2001 της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων, που ορίζει ότι στην αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου ανήκει «[η] εκδίκαση διαφορών σχετικά με την απονομή συντάξεων», συνάγεται ότι κάθε διαφορά από σύνταξη, αναφυόμενη στο πλαίσιο του συνταγματικώς κατοχυρωμένου ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, με την επιφύλαξη της ειδικότερης δικαιοδοσίας του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος, ανεξαρτήτως του είδους της προσβολής του δικαιώματος και του δικονομικού μέσου με το οποίο άγεται η διαφορά ενώπιον της δικαιοσύνης, εμπίπτει στην ειδική και αποκλειστική δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου [βλ. ΑΕΔ 28, 1/2004, 7, 6/2003, 4, 3/2002, 4/2001, 5/1999, ΕλΣ Ολ 2020/2020, 484/2018, 1510/1996, ΕλΣ Ολ. Πρακτ. 1ης Ειδ. Συν/σης της 20.4.2016, 3ης Ειδ. Συν/σης της 24.6.2010, Π Τμ. 930/2019, ΣτΕ 1229/2016 και πρβλ. ΣτΕ Ολ 2491/1988, 358/1966]. Αποκλείεται, άλλωστε, η κρίση άλλων δικαστηρίων επί των εν λόγω θεμάτων, ευθέως ή παρεμπιπτόντως (βλ. ΑΕΔ 1/2004, 4, 3/2002, 4/2001, Ειδ. Δικ. αρ. 88 παρ. 2 του Συντάγματος 203/2014, 110, 104/2007, ΕλΣ Ολ 484/2018, ΣτΕ Ολ. 2066/1999, 303/1998, ΣτΕ 1827/2010, 1109, 516/2004, 1201, 1200/2003 και ήδη τις διατάξεις του άρθρου 5 Β του ν. 4387/2016 «Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας - Μεταρρύθμιση ασφαλιστικού - συνταξιοδοτικού συστήματος - Ρυθμίσεις φορολογίας εισοδήματος και τυχερών παιγνίων και άλλες διατάξεις», Α' 85, που προστέθηκαν με τις ρυθμίσεις του άρθρου 23 του ν. 4670/2020 «Ασφαλιστική μεταρρύθμιση και ψηφιακός μετασχηματισμός Εθνικού Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (e-Ε.Φ.Κ.Α.) και άλλες διατάξεις», Α'43), που προβλέπουν, υπό τον τίτλο «Δικαιοδοσία Ελεγκτικού Συνεδρίου», ότι: «Οι διαφορές που αναφέρονται από την εφαρμογή των διατάξεων του Κεφαλαίου αυτού εμπίπτουν στην αποκλειστική δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου, βάσει της περίπτωσης στ' της παραγράφου 1 του άρθρου 98 του Συντάγματος, με την επιφύλαξη της ειδικής δικαιοδοσίας του Ειδικού Δικαστηρίου της παραγράφου 2 του άρθρου 88 του Συντάγματος» και επί των διατάξεων αυτών βλ. ΕλΣ Ολ. 504/2021, 2020/2020]. Στην έννοια δε των συνταξιοδοτικών διαφορών που εμπίπτουν στην αποκλειστική δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου συγκαταλέγονται και οι εγειρόμενες διαφορές στο πλαίσιο της αδικοπρακτικής, κατ' άρθρο 105 ΕισΝΑΚ, ευθύνης του Δημοσίου από τη θέσπιση και εφαρμογή συνταξιοδοτικών διατάξεων, εντός του ειδικού αυτού συνταξιοδοτικού συστήματος, που φέρονται ως αντιβαίνουσες σε υπέρτερης τυπικής ισχύος ρυθμίσεις αλλά και οι ερειδόμενες επί της επικουρικής βάσης του άρθρου 904 ΑΚ συναφείς αξιώσεις εντός του ίδιου συστήματος (βλ. ΕλΣ Π Τμ. 2395/2020, 1789/2019 κ.α και στο πνεύμα αυτό και ΑΕΔ 1/2004, 4/2001, ΕλΣ Ολ. 484/2018).

3. Εξ άλλου, από τις διατάξεις των άρθρων 94 παρ. 1 και 95 παρ. 1 β του Συντάγματος και 7 παρ. 1 α του ν. 702/1977 (Α' 268), συνάγεται ότι αρμόδια για την επίλυση κοινωνικοασφαλιστικών διαφορών, δηλαδή των διαφορών που έχουν ως υποκείμενη αιτία τους όχι το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, αλλά το κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος κοινωνικό δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλιση και τη σχέση του ασφαλισμένου προς τον κοινωνικοασφαλιστικό τους φορέα που διέπεται από την οικεία κοινωνικοασφαλιστική νομοθεσία, αρμόδια είναι τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια και κατ' αναίρεση το Συμβούλιο της Επικρατείας (βλ. ΑΕΔ 2/2004).

4. Κατόπιν αυτών και ενόψει του περιεχομένου της ένδικης αγωγής (βλ. σκέψη 1), καθ' ο μέρος με αυτήν επιδιώκεται η αποκατάσταση της ζημίας, κατ' άρθρο 105 ΕισΝΑΚ, που φέρεται να επήλθε στους ενάγοντες από την περικοπή της κύριας σύνταξής τους, που καταβάλλεται στο πλαίσιο του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, εξαιτίας της θέσπισης και εφαρμογής από όργανα του Ελληνικού Δημοσίου διατάξεων αντίθετων σε υπέρτερης τυπικής ισχύος κανόνες, επικουρικώς δε η επιστροφή της χωρίς νόμιμη αιτία ωφέλειας του Δημοσίου, κατά τα ίδια ποσά, βάσει του άρθρου 904 ΑΚ, η αγωγή αυτή νομίμως εισάγεται προς εκδίκαση ενώπιον του Δικαστηρίου τούτου, σύμφωνα με όσα εκτέθηκαν ανωτέρω. Περαιτέρω, όμως σε ό,τι αφορά την τρίτη ενάγουσα, κατά το σκέλος εκείνο της αγωγής με την οποία ζητεί την αποκατάσταση της ζημίας, άλλως την απόδοση της παράνομης ωφέλειας από τη θεσμοθέτηση και εφαρμογή των οικείων περικοπών επί της κατά μεταβίβαση σύνταξής της από το πρώην ΤΣΜΕΔΕ, η εγειρόμενη διαφορά αναφύεται στο πλαίσιο της κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος κοινωνικής ασφάλισης. Ως εκ τούτου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 6 παρ. 2 του ν. 4700/2020 «Ενιαίο κείμενο Δικονομίας για το Ελεγκτικό Συνέδριο (...)» (Α' 127), οι διατάξεις του οποίου εφαρμόζονται επί διαδικαστικών πράξεων που δεν έχουν συντελεσθεί κατά το χρόνο θέσης του σε ισχύ, ήτοι από 15.9.2020 και εφεξής, κατ' άρθρα 349 παρ. 1 και 357 του ίδιου νόμου, σε συνδυασμό με τα άρθρα 7 παρ. 1 α του ν. 702/1977 και 7 παρ. 1 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ΚΔΔ), κυρωθέντος με το άρθρο πρώτο του ν. 2717/1999 (Α' 97), η υπό κρίση αγωγή, πρέπει, κατά το σκέλος αυτό, να παραπεμφθεί στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών.

5. Από τις διατάξεις του άρθρου 105 Εισ.Ν.Α.Κ. περί αποζημιωτικής ευθύνης του Δημοσίου, που έχουν ως συνταγματικό τους θεμέλιο την κατά το άρθρο 4 παρ. 5 του Συντάγματος αρχή της ισότητας των πολιτών στα δημόσια βάρη (βλ. ΕΛΣ II Τμ. 2395/2020, 1789. 930/2019, κ.α, ΣτΕ Ολ. 1501/2014, ΣτΕ 48/2016, 980/2002), προκύπτει ότι για τη στοιχειοθέτηση ευθύνης του Δημοσίου προς αποζημίωση λόγω πράξης ή παράλειψης των οργάνων του κατά την άσκηση της ανατεθειμένης σ' αυτά δημόσιας εξουσίας απαιτείται, μεταξύ άλλων, η πράξη ή παράλειψη να είναι παράνομη. Εκ του ότι δε ο νομοθέτης, είτε με νόμο, είτε με διοικητική κανονιστική πράξη που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση νόμου, καθορίζει γενικότερα τους όρους του αδίκου, παρέπεται ότι δεν μπορεί να προκύψει, έστω και αν προκαλείται ζημία σε τρίτο, ευθύνη του Δημοσίου προς αποζημίωση, κατ' εφαρμογή του άρθρου 105 Εισ.Ν.Α.Κ., από την εκ μέρους της πολιτείας νομοθέτηση με τα αρμόδια αυτής όργανα ή από την παράλειψη των οργάνων αυτών να νομοθετήσουν, εκτός αν από τη νομοθέτηση ή την παράλειψή της γεννάται αντίθεση προς κανόνες δικαίου υπέρτερης τυπικής ισχύος (βλ. Ειδ. Δικ. άρθρου 88 Σ.73/2012, 26/2006, ΕΛΣ II Τμ. 2395/2020, 1789/2019 κ.α, ΣτΕ Ολ. 479-481, 4741/2014, πρβλ. ΣτΕ 3901/2013, 2544/2013 7μ., 730/2010, 909/2007, 1038/2006 7μ.). Στην τελευταία αυτή περίπτωση, ευθύνη του Δημοσίου προς αποζημίωση του ζημιωθέντος γεννάται μόνο αν οι επιζήμιες συνέπειες επέρχονται απευθείας από την επίμαχη διάταξη, πριν και ανεξάρτητα από οποιαδήποτε εφαρμογή της με πράξη της Διοίκησης. Στις λοιπές περιπτώσεις, κατά τις οποίες οι επιζήμιες συνέπειες επέρχονται από την εφαρμογή του ανωτέρω κανόνα δικαίου, δηλαδή από την πράξη της Διοίκησης που τον εφαρμόζει

στην ατομική περίπτωση, η ευθύνη έναντι του ζημιωθέντος προκύπτει, όχι από τον κανόνα δικαίου, αλλά από την τελευταία αυτή πράξη, που, όταν συνιστά πράξη οργάνου ν.π.δ.δ., στοιχειοθετεί και ευθύνη του τελευταίου προς αποζημίωση κατ' άρθρο 106 Εισ.Ν.Α.Κ. (βλ. ΕλΣ II Τμ. 2395/2020, 1789/2019, ΣτΕ Ολ. 479-481/2018, 4741/2014, πρβλ. ΣτΕ 3901/2013, 450/2013 7μ., 2773/2010 7μ., 3093/2009, 1038/2006 7μ.). Περαιτέρω, για τη θεμελίωση της ευθύνης προς αποζημίωση απαιτείται, μεταξύ άλλων, να υπάρχει αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της παράνομης πράξης ή παράλειψης ή υλικής ενέργειας και της επελθούσας ζημίας. Ο σύνδεσμος αυτός υφίσταται, όταν, σύμφωνα με τα διδάγματα της κοινής πείρας, η φερόμενη ως ζημιολόγος πράξη ή παράλειψη ή υλική ενέργεια, κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων και εν όψει των ειδικών συνθηκών της συγκεκριμένης περίπτωσης, ήταν εξ αντικειμένου ικανή και πρόσφορη να επιφέρει το ζημιολόγο γεγονός (βλ. ΕλΣ II Τμ. 2395/2020, 1789/2019 κ.α, ΣτΕ Ολ. 479-481/2018, 4741/2014, πρβλ. ΣτΕ 4100/2012, 3124/2011). Εν όψει αυτών, γεννάται αποζημιωτική ευθύνη του Δημοσίου, κατ' άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ., μεταξύ άλλων, και από τη θέσπιση συνταξιοδοτικής φύσης διατάξεων, όπως οι διατάξεις περί επιβολής εισφοράς ή περικοπών επί των συντάξεων, που οδηγεί σε μεταβολή του ύψους τους, εφόσον οι διατάξεις αυτές αντιβαίνουν σε υπέρτερης τυπικής ισχύος ρυθμίσεις, έχουν ευρύτερες συνέπειες για τη συνταξιοδοτική κατάσταση των δικαιούχων και η εφαρμογή τους από τη Διοίκηση σε κάθε ατομική περίπτωση συνιστά άμεση συνέπεια της θέσπισής τους, με αποτέλεσμα η ενέργεια της Διοίκησης να συνιστά μεν αυτοτελή και αναγκαίο αιτιακό όρο του ζημιολόγου αποτελέσματος, χωρίς όμως να επιφέρει διακοπή του αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της αντιβαίνουσας σε υπερνομοθετικής ισχύος ρυθμίσεις κανονιστικής διάταξης και της επελθούσας ζημίας, διατηρώντας κατά τούτο την αδικοπρακτική ευθύνη του Δημοσίου ακέραιη (βλ. ΕλΣ II Τμ. 2395/2020, 1789/2019 κ.α, ΣτΕ Ολ. 479-481/2018, 4741/2014).

6. Εξάλλου, από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 926, 481, 482 και 483 ΑΚ, εφαρμοζομένων και στο πλαίσιο της κατά τα άρθρα 105 και 106 Εισ.Ν.Α.Κ. αδικοπρακτικής ευθύνης του Δημοσίου και των ν.π.δ.δ., αν ευθύνονται περισσότεροι για αποζημίωση από αδικοπραξία, έναντι του δικαιούχου της αποζημίωσης ενέχονται όλοι εις ολόκληρον, ανεξαρτήτως του μέτρου συμμετοχής αυτών, αντίστοιχα δε ο δικαιούχος της αποζημίωσης δύναται να ζητήσει ολόκληρη την αποζημίωση από οποιονδήποτε των συνυπεύθυνων εις ολόκληρον, ανεξαρτήτως του βαθμού συμμετοχής εκάστου στην τέλεση της αδικοπραξίας. Άλλωστε, επί οφειλής εις ολόκληρον, κατ' άρθρο 482 του Αστικού Κώδικα, ο δανειστής έχει το δικαίωμα να απαιτήσει την παροχή κατά την προτίμησή του από οποιονδήποτε συνοφειλέτη ή και από τους δύο είτε ολικώς είτε μερικώς, σε περίπτωση δε κατά την οποία η αποζημίωση καταβληθεί πλήρως από έναν εκ των εις ολόκληρον υπόχρεων, σύμφωνα με το άρθρο 483 του Αστικού Κώδικα, η ενοχή εις ολόκληρον, όσον αφορά στη σχέση του δικαιούχου με τους συνυπευθυνόμενους, αποσβέννεται και ο δικαιούχος δεν μπορεί πλέον να ζητήσει από άλλον υπόχρεο την εκ νέου καταβολή της αποζημίωσης (βλ. ΕλΣ II Τμ. 2395/2020, 1789/2019 κ.α, ΣτΕ Ολ. 169/2010, ΣτΕ 1029, 76/2018, 21/2015, 3055, 3056, 3196, 3343, 4739, 4740/2014, πρβλ. ΑΠ 630/2015, 1046/2011, 1379/2009, 150/2007).

7. Ενόψει των οριζομένων στο άρθρο 8 παρ. 1 του π.δ/τος 1225/1981 και των ρυθμίσεων των άρθρων 71 παρ. 1 και 115 παρ. 3 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ΚΔΔ), κυρωθέντος με το άρθρο πρώτο του ν. 2717/1999 (Α' 97), που εφαρμόζονταν αναλόγως σύμφωνα με το άρθρο 123 του π.δ/τος 1225/1981, όπως αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 2 του άρθρο 12 του ν. 3472/2006 (Α' 135), κατά τον κρίσιμο εν προκειμένω χρόνο άσκησης της κρινόμενης αγωγής (βλ. άρθρα 349 παρ. 1 και 350 παρ. 1 του ν. 4700/2020 και ήδη τις αντιστοιχού περιεχομένου διατάξεις των άρθρων 130 παρ. 1 περ.β και 50 παρ. 3 εδ.α του ν. 4700/2020), οι ενάγοντες παραδεκτώς ομοδικούν. Και τούτο, καθόσον οι αξιώσεις τους, ερειδόμενες στο άρθρο 105 του Εισ.Ν.Α.Κ., κατά εκτιθέμενα στις σκέψεις 1 και 5 της παρούσας, είναι ομοειδείς, έστω και μη ισόποσες,

που στηρίζονται σε όμοια κατά τα ουσιαστικά στοιχεία τους νομική και πραγματική βάση (πρβλ. ΕλΣ Ολ. 486/2019).

8. Εξ άλλου, από τον συνδυασμό των διατάξεων του άρθρου 8 παρ. 1 του π.δ/τος 1225/1981 και των ρυθμίσεων του άρθρου 72 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ΚΔΔ), κυρωθέντος με το άρθρο πρώτο του ν. 2717/1999 (Α' 97), που εφαρμόζονται αναλόγως κατ' άρθρο 123 του π.δ/τος 1225/1981, όπως αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 2 του άρθρου 12 του ν. 3472/2006 (Α' 135), και εφαρμόζονταν κατά τον κρίσιμο εν προκειμένω χρόνο άσκησης της υπό κρίση αγωγής (βλ. άρθρα 349 παρ. 1 και 350 παρ. 1 του ν. 4700/2020), συνάγεται ότι επί αγωγών συνταξιούχων υπαγόμενων στο συνταγματικώς κατοχυρωμένο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημόσιων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών με αντικείμενο την ικανοποίηση απαιτήσεων που απορρέουν από τη συνταξιοδοτική τους σχέση, είτε ευθέως εκ του νόμου, είτε ένεκα αδικοπραξίας κατ' άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ., παθητικώς νομιμοποιείται πάντοτε το Ελληνικό Δημόσιο (πρβλ. ΕλΣ Ολ 1574/2019). Και τούτο, διότι το Δημόσιο μέσω του κρατικού προϋπολογισμού, συνιστά τον εκ του Συντάγματος εγγυητή του συστήματος και τελικό υπόχρεο της καταβολής των συντάξεων, ως συνέχειας των αποδοχών (βλ. ΕλΣ Ολ. 2020/2020, 137/2019, 1388, 1277, 32/2018, 244/2017, II Τμ. 930/2019) αλλά και τον κατ' αρχήν φορέα της συνταξιοδοτικής σχέσης (βλ. άρθρο 1 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, κωδικοποιηθέντος με το άρθρο πρώτο του π.δ/τος 169/2007, Α' 210), με συνέπεια να καταλαμβάνεται και αυτό από τις συνέπειες της δικαστικής απόφασης (εκτελεστότητα, δεδικασμένο, υποχρέωση συμμόρφωσης), ανεξαρτήτως του εάν βαρύνεται αποκλειστικώς αυτό με την πληρωμή του ποσού ή εάν η σχετική αρμοδιότητα έχει διοικητικώς μεταβιβασθεί σε άλλον φορέα, ο οποίος έχει αναδεχθεί και το οικείο οικονομικό βάρος (βλ. ΕλΣ Ολ. 2020/2020, 32/2018, 244/2017). Όταν δε, αντικείμενο της αγωγής συνιστούν αποζημιωτικής φύσης απαιτήσεις των συνταξιούχων του Δημοσίου, κατ' άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ., από τη θέση σε ισχύ αντισυνταγματικών διατάξεων και από την εφαρμογή αυτών από όργανα ενταγμένα στην οργανωτική δομή του Δημοσίου, το τελευταίο νομιμοποιείται παθητικώς επιπροσθέτως και ως εκ της ευθύνης του που απορρέει από την παρανομία των οργάνων του (βλ. ΕλΣ II Τμ. 2395/2020, 1789/2019 κ.α, 930/2019, πρβλ. ΣτΕ Ολ. 478-481/2018, 4741/2014).

9. Ειδικότερα, για αποζημιωτικής φύσης απαιτήσεις γεννηθείσες κατά το χρονικό διάστημα μέχρι τις 31.12.2016, κατά το οποίο οι συνταξιοδοτικές διατάξεις επί του κανονισμού και της πληρωμής των συντάξεων των υπαγόμενων στο καθεστώς αυτό εφαρμόζονταν από την αρμόδια Γενική Διεύθυνση Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής, που εντασσόταν οργανικά στο Υπουργείο Οικονομικών (βλ. άρθρα 48, 49, 50, 51 και 52 του π.δ/τος 111/2014 «Οργανισμός Υπουργείου Οικονομικών», όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο εν προκειμένω χρόνο», Α' 178), η σχετική αποζημιωτική ευθύνη του Ελληνικού Δημοσίου απορρέει τόσο από την εγγυητική του θέση στο ειδικό αυτό συνταξιοδοτικό σύστημα, όσο και από τη θεσμοθέτηση των σχετικών διατάξεων, αλλά και από την εφαρμογή τους από τα όργανά του (βλ. ΕλΣ II Τμ. 2395/2020, 1789/2019, 930/2019, πρβλ. ΣτΕ Ολ. 478-481/2018, 4741/2014). Η δυνατότητα δε του δικαιούχου να απαιτήσει δικαστικώς την ικανοποίηση των σχετικών αξιώσεων από το Ελληνικό Δημόσιο και η παθητική νομιμοποίηση του τελευταίου, στις δίκες που έχουν ως αντικείμενο αποζημιωτικές αξιώσεις γεννηθείσες μέχρι τις 31.12.2016, δεν αίρεται ακόμη και μετά τη σύμφωνη με το Σύνταγμα ρυθμιστικά διακριτή και λειτουργικά αυτοτελή ένταξη από 1.1.2017 του ειδικού αυτού συνταξιοδοτικού συστήματος στο ευρύτερο δημόσιο ασφαλιστικό σύστημα και στο οργανωτικό σχήμα του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ), ήδη μετονομασθέντος από 1.3.2020 σε «Ηλεκτρονικό Εθνικό Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης» (e-ΕΦΚΑ) [βλ. άρθρα 1 εδ. β', 1B παρ. 2 και τις διατάξεις του Κεφαλαίου Β του ν. 4387/2016 (Α' 85), όπως ισχύουν μετά την τροποποίησή τους με τις οικείες διατάξεις του ν. 4670/2020, σε συνδυασμό με τις ρυθμίσεις των άρθρων 51, 53,

70 και 100 του ν. 4387/2016 και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτών εκδοθείσες κ.υ.α. 124456/0092/13.12.2016 (Β' 4074), περί μεταφοράς από 1.1.2017, της αρμοδιότητας πληρωμής και αναδρομικών συντάξεων στον τότε ΕΦΚΑ και 2915/783/17.1.2018 (Β' 55), για την ολοκλήρωση μέχρι τις 30.4.2018 της μεταφοράς αρμοδιοτήτων της Γενικής Διεύθυνσης Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών στον εν λόγω φορέα και επί της σύμφωνης με το Σύνταγμα ένταξης της κατηγορίας αυτής στον τότε ΕΦΚΑ και ήδη e-ΕΦΚΑ, ως εκ της αναδρομικής ισχύος των ερμηνευτικών διατάξεων των άρθρων 19, 20, 21, 22 και 23 του ν. 4670/2020 βλ. ΕλΣ Ολ. 504/2021, 2020/2020 σκ. 135 επ.]. Ειδικότερα, από τις ως άνω οργανικές διατάξεις περί ΕΦΚΑ (ήδη από 1.3.2020 e-ΕΦΚΑ), ερμηνευόμενες υπό το φως της συνταγματικών αρχών που διέπουν το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και ελλείπει ρητής, ειδικής και σαφούς αντίθετης ρύθμισης συνάγεται ότι ο φορέας αυτός δεν συνιστά οιονεί καθολικό διάδοχο του Δημοσίου, ούτε συνεχίζει τις σχετικές δίκες αυτού, όπως αντίθετως συμβαίνει με τους φορείς, τομείς, κλάδους και λογαριασμούς κοινωνικής ασφάλισης που συγχωνεύθηκαν σ' αυτόν και απώλεσαν τη νομική τους προσωπικότητα (βλ. σχετικά ΣτΕ 1965, 1835, 1383, 442/2018) ή κατά το σκέλος που απορροφήθηκαν από τον ΕΦΚΑ και με τη μεταφορά σ' αυτόν των κοινωνικοασφαλιστικών τους αρμοδιοτήτων (βλ. σχετικά για τον ΟΓΑ, ΣτΕ 1839, 1670, 29/2018, 3326, 2128, 744/2017 και για το ΝΑΤ, ΣτΕ 1067/2018). Αυτό, άλλωστε, συνάγεται και από τη σταδιακή μεταφορά των σχετικών συνταξιοδοτικών αρμοδιοτήτων του Δημοσίου στον ΕΦΚΑ με ειδικές ρυθμίσεις, όπως διακριτές από το σύστημα της εκ του νόμου οιονεί καθολικής διαδοχής, που υιοθετήθηκε για τους φορείς κοινωνικής ασφάλισης, και χωρίς να προβλέπεται ρητώς καθ' οιονδήποτε τρόπο ότι ο φορέας αυτός υπεισέρχεται στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του Δημοσίου, που απορρέουν από την άσκηση των συνταξιοδοτικών του αρμοδιοτήτων (πρβλ. a contrario ΣτΕ 3436/2015, 4097/2015, 3298, 3297/2017, 1592/2010). Δοθέντος δε, ότι στις ρυθμίσεις των άρθρων 51, 53, 70 και 100 του ν. 4387/2016 και των ως άνω κ.υ.α. δεν ορίζεται κατά τρόπο ρητό, σαφή και προβλέψιμο [πρβλ. ΕλΣ Ολ. 244/2017, ΣτΕ Ολ. 2649, 1738/2017, πρβλ. ΑΕΔ 14/2013, ΣτΕ 2034/2011 Ολ., 4731/2014, 640/2015 κ.ά., ΔΕΕ απόφ. της 18.11.2008, C-158/07, Jacqueline Förster κατά Hoofddirectie van de Informatie Beheer Groep, σκ. 67, βλ. και τον ν. 4048/2012 «Ρυθμιστική Διακυβέρνηση: Αρχές, Διαδικασίες και Μέσα Καλής Νομοθέτησης» (Α' 34), στο άρθρο 2 παρ. 1 περ. η' και ήδη άρθρο 58 παρ. 1 περ. η του ν. 4622/2019 «Επιτελικό Κράτος: οργάνωση, λειτουργία και διαφάνεια της Κυβέρνησης, των κυβερνητικών οργάνων και της κεντρικής δημόσιας διοίκησης» (Α' 133), όπου μεταξύ των αρχών καλής νομοθέτησης περιλαμβάνεται και η ασφάλεια δικαίου], ότι το Ελληνικό Δημόσιο παύει να ευθύνεται για την ικανοποίηση των σχετικών αξιώσεων και ότι αποκλειστικώς υπόχρεος προς ικανοποίηση αυτών φορέας καθίσταται πλέον ο ΕΦΚΑ και ήδη e-ΕΦΚΑ, συνάγεται, τόσο υπό το φως των άρθρων 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ περί πλήρους και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, όσο και των άρθρων 17 παρ. 1 του Συντάγματος και 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ για την προστασία της περιουσίας, όπως των συνταξιοδοτικής φύσης αξιώσεων, ότι το Ελληνικό Δημόσιο παραμένει υπόχρεο προς ικανοποίηση των σχετικών αξιώσεων της εν λόγω κατηγορίας δικαιούχων είτε αυτές γεννήθηκαν πριν από τη σύσταση του τότε ΕΦΚΑ, ήτοι πριν από την 1.1.2017, είτε μετά τη σύσταση αυτού (βλ. και ΕλΣ Ολ. 2020/2020, σκ. 138 επ.). Εξ άλλου, από τις ίδιες ως άνω διατάξεις, συνάγεται ότι από την τελευταία ως άνω ημερομηνία θεσπίζεται σε βάρος του ΕΦΚΑ και ήδη e-ΕΦΚΑ και δική του αυτοτελής και πρόσθετη υποχρέωση καταβολής των σχετικών ποσών στους δικαιούχους, ήτοι των αποζημιωτικής φύσης αξιώσεών τους, χωρίς να αποσβέννεται η υποχρέωση του Ελληνικού Δημοσίου (πρβλ. άρθρο 477 του Αστικού Κώδικα περί της σφρευτικής αναδοχής χρέους, ελλείπει αντίθετης, ρητής και σαφούς ρύθμισης και ΑΠ 60/2017, 984/2006, 557/1999), υπό το φως και των άρθρων 20 παρ. 1

και 17 του Συντάγματος, 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ και 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου αυτής (πρβλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 13.9.2011, Ζαφρανάς κατά Ελλάδος, σκ. 36, της 5.2.2009 Βοντάς κατά Ελλάδος, σκ. 35, της 31.5.2007 Bistronic κατά Κροατίας, σκ. 33, της 27.3.2007 Αποστολίδης και λοιποί κατά Τουρκίας, σκ. 70, της 21.5.2002 Jokela κατά Φινλανδίας, σκ. 45).

10. Περαιτέρω, για τις αξιώσεις που γεννώνται από 1.1.2017 και εντεύθεν η ευθύνη του ΕΦΚΑ και ήδη e-ΕΦΚΑ θεμελιώνεται, κατ' άρθρο 106 ΕισΝΑΚ και στην παρανομία των δικών του οργάνων από την εφαρμογή των διατάξεων που φέρονται ως αντισυνταγματικές. Ενόψει αυτών, μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και του e-ΕΦΚΑ ιδρύεται παθητική εις ολόκληρον ενοχή, κατά τα άρθρα 481 επ. ΑΚ., ο δε δικαιούχος δύναται να εναγάγει παραδεκτώς οποιονδήποτε των υπόχρεων - συνοφειλετών ή όλους μαζί είτε συγχρόνως είτε διαδοχικώς για το σύνολο ή για μέρος της παροχής (βλ. ΕλΣ Π Τμ. 2395/2020, 1789/2019, 930/2019, ΑΠ Ολ. 1770/2014, 176/1976). Στο πλαίσιο αυτό, εάν έχει εναχθεί αποκλειστικώς το Ελληνικό Δημόσιο, αυτό δεν κωλύεται, κατ' εφαρμογήν της ΚΥΑ 124456/0092/13.12.2016, είτε οίκοθεν, είτε στο πλαίσιο συμμόρφωσης προς σχετικές δικαστικές αποφάσεις, να προβεί, με μεταφορά των σχετικών πιστώσεων στον e-ΕΦΚΑ, σε ικανοποίηση των συνταξιοδοτικών απαιτήσεων μέσω του φορέα αυτού, κατά την τακτική πληρωμή των συντάξεων από το τελευταίο.

11. Στην υπό κρίση υπόθεση, οι αξιώσεις των εναγόντων, ερείδονται κατά τα προεκτεθέντα επί του άρθρου 105 του Εισ.Ν.Α.Κ., και αφορούν σε ποσά συντάξεων, που αυτοί φέρεται να απώλεσαν κατά τα χρονικά διαστήματα και για τις αιτίες που αναλυτικά εκτίθενται στη σκέψη 1 της παρούσας. Δοθέντος δε, ότι οι οικείες διατάξεις, κατ' εφαρμογήν των οποίων συντελέσθηκαν οι επίδικες παρακρατήσεις και περικοπές από τις κύριες συντάξεις τους στο πλαίσιο του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, έχουν, ως εκ του περιεχομένου τους, ευρύτερες συνέπειες για τη συνταξιοδοτική του κατάσταση, έτυχαν δε άμεσης εφαρμογής, κατ' αρχήν από διοικητικά όργανα ενταγμένα στην οργανωτική δομή του Δημοσίου μέχρι τις 31.12.2016 και εν συνεχεία από όργανα εντός της δομής του ΕΦΚΑ και ήδη e-ΕΦΚΑ, από 1.1.2017 και εντεύθεν. Ενόψει τούτων και όσων έγιναν δεκτά στις σκέψεις 5 έως 9 της παρούσας, το Ελληνικό Δημόσιο, νομιμοποιείται παθητικώς στην παρούσα δίκη, εφόσον αυτό συνιστά τον εκ του Συντάγματος εγγυητή του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος (ΕλΣ Ολ. 2020/2020), μεταξύ άλλων των εκπαιδευτικών, όπως ο πρώτος ενάγων και των ιατρών του ΕΣΥ, όπως η δεύτερη, τρίτη και τέταρτος εξ αυτών, οι δε αξιώσεις τους ερείδονται στην, κατά τους ισχυρισμούς τους, αντίθεση των οικείων ρυθμίσεων προς κανόνες δικαίου υπέρτερης τυπικής ισχύος, που θεσμοθετήθηκαν από όργανα του Κράτους, έχοντας ευρύτερες δυσμενείς συνέπειες στη διαμόρφωση του ύψους των συντάξεών τους και εφαρμόστηκαν κατά το διάστημα μέχρι τις 31.12.2016 από διοικητικά όργανα αυτού. Εξ άλλου, το Ελληνικό Δημόσιο νομιμοποιείται παθητικώς και ως προς τις σχετικές αξιώσεις των εναγόντων που γεννήθηκαν μετά την 1.1.2017, ημερομηνία μεταφοράς της αρμοδιότητας πληρωμής των συντάξεων στον τότε ΕΦΚΑ και ήδη e-ΕΦΚΑ, κατά τα οριζόμενα στην κ.υ.α. 124456/0092/13.12.2016, οπότε οι σχετικές διατάξεις έτυχαν εφαρμογής από όργανα του τελευταίου, καθόσον το Δημόσιο διατηρεί και μετά την ημερομηνία αυτή τόσο την ιδιότητα του εγγυητή του ειδικού αυτού συνταξιοδοτικού συστήματος όσο και την υποχρέωση προς αποκατάσταση της ζημίας που τυχόν προήλθε από τη θέσπιση των σχετικών διατάξεων. Τούτο δε, ανεξαρτήτως της παράλληλης ευθύνης και του e-ΕΦΚΑ, ως εις ολόκληρον οφειλέτη, κατά τα προεκτεθέντα, η οποία πάντως δεν ασκεί επιρροή ούτε επί της παθητικής νομιμοποίησης του Δημοσίου ούτε επί του παραδεκτού της υπό κρίση αγωγής. Σε κάθε δε περίπτωση ο εν λόγω φορέας, δυνάμενος να ασκήσει πρόσθετη υπέρ του Δημοσίου παρέμβαση κατ' άρθρο 41 του ν. 4700/2020, αν και κλητεύθηκε επιμελεία του Δικαστηρίου στη συζήτηση της υπόθεσης, δεν παρέστη κατά τα εκτιθέμενα στην αρχή της παρούσας.

12. Κατόπιν αυτών, η υπό κρίση αγωγή, για την οποία δεν απαιτείται η καταβολή δικαστικού ενσήμου, ως εκ της παραδεκτής μετατροπής του αιτήματος των εναγόντων από κατανηφιστικό σε αναγνωριστικό με το από 13.1.2021 υπόμνημα [βλ. άρθρα 136 παρ. 2 εδ. β και 349 παρ. 1 του ν. 4700/2020, ΕΛΣ Ολ. 1277/2018, 244/2017, ΙΙ Τμ. 611/2017, ΙΙΙ Τμ. 2053, 2052, 442/2017, ΣτΕ Ολ 660/2016, 3410/2014], έχει κατ' αρχήν ασκηθεί παραδεκτός, είναι δε περαιτέρω ερευνητέα, κατά το παραδεκτό καθώς και κατά το νόμο και ουσία βάσιμο των επιμέρους κεφαλαίων αυτής για καθένα εκ των εναγόντων.

13. Με τις διατάξεις του άρθρου 108 Α του π.δ/τος 1225/1981, όπως αυτές προστέθηκαν με το άρθρο 69 του ν. 4055/2012 (Α' 51), εισήχθη, μεταξύ άλλων, και ο θεσμός του προδικαστικού ερωτήματος στις δίκες ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου στο πλαίσιο υποθέσεων στις οποίες είτε ανακύπτουν ζητήματα που από τη φύση τους έχουν γενικότερο ενδιαφέρον και αναμένεται να προκαλέσουν σημαντικό αριθμό διαφορών είτε κρίνεται ότι διάταξη τυπικού νόμου αντίκειται σε διάταξη υπέρτερης τυπικής ισχύος, χωρίς το ζήτημα αυτό να έχει κριθεί με προηγούμενη απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου (βλ. ΕΛΣ Ολ. 484/2018, πρβλ. ΕΛΣ Ολ. 1510/2016, ΙΙ Τμ. 930/2019). Και τούτο, ώστε η τελευταία αποφαινόμενη επί του ζητήματος να προβαίνει σε επίκαιρη επίλυσή του, συμβάλλοντας στην ενότητα, την εναρμόνιση της νομολογίας και την ασφάλεια του δικαίου (βλ. συναφώς την αιτιολογική έκθεση του ν. 4055/2012 και ΕΛΣΟλ 2020/2020, 742/2018, απόφ. ΕΔΔΑ της 12.2.2019, Φραντζεσκάκη και λοιποί κατά Ελλάδος, σκ. 17, 34, πρβλ. ΣτΕ Ολ 601/2012). Δοθέντος δε, ότι η διάταξη της παραγράφου 2 του άρθρου 108 παραπέμπει στο δεύτερο και τέταρτο εδάφιο της παραγράφου 1 του ίδιου άρθρου του οικείου π.δ/τος, συνάγεται, μεταξύ άλλων, ότι η οικεία απόφαση συνεπάγεται την αναστολή εκδίκασης των εκκρεμών υποθέσεων, στις οποίες τίθεται το ίδιο ζήτημα. Εξ άλλου, το εν λόγω πλέγμα ρυθμίσεων επαναλήφθηκε αυτούσιο, κατά τα ανωτέρω σημεία του, με τις ισχύουσες από 15.9.2020 διάδοχες δικονομικές διατάξεις του άρθρου 162 του ν. 4700/2020, σύμφωνα και με τις μεταβατικές ρυθμίσεις του άρθρου 357 του ίδιου νόμου, διατηρήθηκε δε και υπό την ισχύ της νέας Δικονομίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου το ανασταλτικό αποτέλεσμα των αποφάσεων με τις οποίες υποβάλλονται προδικαστικά ερωτήματα στην Ολομέλεια.

14. Στο πλαίσιο αυτό και επί του σκέλους της κρινόμενης αγωγής που αφορά την ΕΑΣ έχουν ήδη εκδοθεί α) με τη διαδικασία της πρότυπης δίκης, κατ' άρθρο 108 Α παρ. 1 του π.δ/τος 1225/1981, οι 244/2017 και 32/2018 αποφάσεις της Ολομέλειας του Δικαστηρίου, με τις οποίες κρίθηκε ότι οι διατάξεις των άρθρων 38 του ν. 3863/2010 και 11 του ν. 3865/2010, όπως αυτές διαδοχικώς ίσχυαν, καθ' ο μέρος επέβαλαν την επίδικη εισφορά αλληλεγγύης στις συντάξεις του Δημοσίου με προέχοντα σκοπό την κάλυψη ελλειμμάτων των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης, είναι αντίθετες προς τις ρυθμίσεις των άρθρων 4 παρ.1 και 5, 22 παρ. 5 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες συνταγματικές αρχές, ενώ με την πρώτη εξ αυτών καθορίστηκε ο χρόνος έναρξης των αποτελεσμάτων της κρίσης της Ολομέλειας περί της αντισυνταγματικότητας των οικείων διατάξεων στο χρονικό σημείο από τη δημοσίευση της απόφασης, ήτοι από 8.2.2017 και εφεξής, με την επιφύλαξη της ενώπιον της αχθείσας αγωγής και όσων ένδικων βοηθημάτων και ενστάσεων είχαν ήδη ασκηθεί και εκκρεμούσαν ενώπιον του αρμόδιου Τμήματος και Κλιμακίου και β) με τη διαδικασία του προδικαστικού ερωτήματος, κατ' άρθρο 108 Α παρ. 2 του π.δ/τος 1225/1981, η 504/2021 απόφαση της Ολομέλειας με την οποία επιβεβαιώθηκαν οι παραδοχές των ανωτέρω αποφάσεων για το διάστημα έως 31.12.2018, κατά το οποίο η εν λόγω παρακράτηση βάρυνε τους εντασσομένους στο ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και διετίθετο προεχόντως υπέρ των ΦΚΑ, ακόμη και μετά τη σύσταση του ΕΦΚΑ με τον ν. 4387/2016. Δοθέντος όμως ότι, όπως είναι γνωστό στο Δικαστήριο, εκκρεμεί ενώπιον της Ολομέλειας και έτερο προδικαστικό ερώτημα υποβληθέν με την 930/2019 απόφαση του ΙΙ Τμήματος, κατά το σκέλος αυτού που αφορά

τη συνταγματικότητα ή μη των οικείων διατάξεων για την παρακράτηση της ΕΑΣ σε βάρος των συνταξιούχων του ειδικού αυτού συνταξιοδοτικού συστήματος για το από 1.1.2019 και εφεξής διάστημα, κατά το οποίο η εν λόγω εισφορά διατίθεται υπέρ του Ασφαλιστικού Κεφαλαίου Αλληλεγγύης των Γενεών (ΑΚΑΓΕ), και λαμβανομένου υπ' όψιν ότι η υπό κρίση αγωγή κατά το σκέλος των αξιώσεων των εναγόντων που αφορούν την ΕΑΣ εκτείνονται από το έτος 2015 έως και το έτος 2020, πέραν της υποχρεωτικής, κατά τα εκτεθέντα στη σκέψη 13 της παρούσας, αναστολής της εκδίκασης της αγωγής για τις εν λόγω αξιώσεις, σε ό,τι αφορά το διάστημα από 1.1.2019 και εφεξής, το Τμήμα εκτιμά ότι ενόψει του σύνθετου χαρακτήρα της υπό κρίση αγωγής, για λόγους ασφάλειας δικαίου και ενιαίου της κρίσης, πρέπει, υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις, να αναστείλει την εκδίκαση της αγωγής κατά το σκέλος αυτό της ΕΑΣ για όλο το φάσμα των επίδικων διαστημάτων, επιφυλασσόμενο να κρίνει μετά την έκδοση της οικείας απόφασης της Ολομέλειας και επί του παραδεκτού και βασίμου των κατ' ιδίαν αιτημάτων, ενόψει του περιορισμού των χρονικών αποτελεσμάτων, όπως ορίσθηκαν με την 244/2017 απόφασης της Ολομέλειας, κατά τα ανωτέρω.

15. Περαιτέρω, ως προς το σκέλος εκείνο της αγωγής που αφορά τις περικοπές της υποπαραγράφου Β.4 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 (περικοπές δώρων εορτών και επιδόματος αδειάς), όπως είναι γνωστό στο Δικαστήριο, ήδη εκκρεμεί στην Ολομέλεια προδικαστικό ερώτημα που έχει υποβληθεί από το ΙΙΙ Τμήμα του Δικαστηρίου με τη 1823/2019 απόφασή του, σχετικά με τη συνταγματικότητα των οικείων ρυθμίσεων. Συνεπώς, το Τμήμα οφείλει να αναστείλει, κατά τα εκτεθέντα στη σκέψη 13 της παρούσας, την εκδίκαση της αγωγής και κατά το σκέλος αυτό.

16. Κατόπιν αυτών, το Τμήμα χωρεί στην περαιτέρω εξέταση των λοιπών χειρόμενων με την επίδικη αγωγή νομικών και πραγματικών ζητημάτων.

17. Από το άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος, που ορίζει ότι «ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας», το άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος που προβλέπει ότι «καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη», καθώς και από τη διάταξη του άρθρου 25 παρ. 1 του Συντάγματος που ορίζει ότι «Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους. Όλα τα κρατικά όργανα υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιστη και αποτελεσματική άσκησή τους. ... Οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας», απορρέουν, μεταξύ άλλων, οι αρχές του σεβασμού της αξίας του ανθρώπου, της προσωπικής ευημερίας, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της προστατευόμενης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας. Οι αρχές αυτές, κατ' αρχήν, δεν επιτρέπουν την αιφνίδια μεταβολή ουσιωδών στοιχείων της σταθερά διαμορφωμένης νομικής και πραγματικής κατάστασης των προσώπων, στη διατήρηση των οποίων είχαν δικαιολογημένα αποβλέψει κατά την διαμόρφωση του σχεδίου ζωής τους, μεταξύ άλλων, και κατά τον καθορισμό των συνθηκών και του επιπέδου διαβίωσής τους, παρά μόνο στο μέτρο που η μεταβολή αυτή δικαιολογείται από άλλες συρρέουσες και βαρύνουσες στο συγκεκριμένο πεδίο νομοθετικής παρέμβασης συνταγματικές αρχές και στο βαθμό που, ενόψει της αρχής της αναλογικότητας, τηρείται μία δίκαιη ισορροπία μεταξύ των αρχών αυτών και των δικαιωμάτων ή των νομίμων προσδοκιών των θιγομένων από την μεταβολή του νομοθετικού καθεστώτος (βλ. ΕΛΣ Ολ. 599/2021, 1277, 32/2018, 244/2017, Πρακτ. της 4^{ης} Ειδ.Συν/σης της 31.10.2012, ΣτΕ Ολ. 602/2003, ΣτΕ 1508/2002, αποφ. ΕΔΔΑ της 2.4.2015 Dimech κατά Μάλτας, σκ. 64, της 7.2.2013, Fabris κατά Γαλλίας, σκ. 66). Στο πλαίσιο αυτό κάθε επέμβαση πρέπει να είναι α) πρόσφορη και

κατάλληλη για την πραγμάτωση του επιδιωκόμενου σκοπού, β) αναγκαία, υπό την έννοια ότι για την πραγμάτωση του επιδιωκόμενου δημοσίου σκοπού δεν είναι δυνατή η επιλογή άλλου εξίσου αποτελεσματικού, αλλά λιγότερου επαχθούς, μέτρου και γ) αναλογική, να τελεί, δηλαδή, σε εσωτερική αλληλουχία με τον επιδιωκόμενο σκοπό, ώστε η αναμενόμενη ωφέλεια να μην υπολείπεται της προκαλούμενης από αυτά βλάβης (πρβλ. ΕΛΣ Ολ 599/2021, 1196/2009, 2712/2008, 2437/2007, 2287/2005, 1492/2002, ΣτΕ Ολ. 229, 228/2014, ΑΠ Ολ. 5/2013).

18. Περαιτέρω, στο άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος που ορίζει ότι «Οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου» καθιερώνεται η αρχή της ισότητας, η οποία, όπως έχει παγίως κριθεί, αποτελεί συνταγματικό κανόνα που επιβάλλει την ομοιόμορφη μεταχείριση των τελούντων υπό τις αυτές ή παρόμοιες συνθήκες προσώπων. Ο κανόνας αυτός δεσμεύει τα συντεταγμένα όργανα της Πολιτείας και, ειδικότερα, τόσο τον κοινό νομοθέτη κατά την άσκηση του νομοθετικού έργου, όσο και τη Διοίκηση, όταν θεσπίζει κατά νομοθετική εξουσιοδότηση κανονιστική ρύθμιση. Η παραβίαση της συνταγματικής αυτής αρχής ελέγχεται από τα δικαστήρια, ώστε να διασφαλίζεται η πραγμάτωση του κράτους δικαίου και η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας καθενός με ίσους όρους. Κατά τον δικαστικό αυτό έλεγχο, που είναι έλεγχος ορίων και όχι ορθότητας των νομοθετικών επιλογών, αναγνωρίζεται στον κοινό νομοθέτη ή την κατ' εξουσιοδότηση θεσμοθετούσα Διοίκηση η ευχέρεια να ρυθμίζει με ενιαίο ή με διαφορετικό τρόπο τις ποικίλες προσωπικές ή πραγματικές καταστάσεις και σχέσεις, λαμβάνοντας υπ' όψιν τις υφιστάμενες κοινωνικές, οικονομικές, επαγγελματικές ή άλλες συνθήκες, που συνδέονται με καθεμία από τις καταστάσεις ή σχέσεις αυτές, με βάση γενικά και αντικειμενικά κριτήρια, τα οποία τελούν σε συνάφεια προς το αντικείμενο της ρύθμισης. Πρέπει, όμως, η επιλεγόμενη ρύθμιση να κινείται μέσα στα όρια που διαγράφονται από την αρχή της ισότητας, τα οποία αποκλείουν τόσο την έκδηλα άνιση μεταχείριση, είτε με τη μορφή της εισαγωγής ενός καθαρά χαριστικού μέτρου ή προνομίου μη συνδεδεμένου προς αξιολογικά κριτήρια, είτε με τη μορφή της επιβολής αδικαιολόγητης επιβάρυνσης ή της αφαίρεσης δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται ή παρέχονται από προϋφιστάμενο ή συγχρόνως τιθέμενο γενικότερο κανόνα, όσο και την αυθαίρετη εξομοίωση διαφορετικών καταστάσεων ή την ενιαία μεταχείριση προσώπων που τελούν υπό διαφορετικές συνθήκες, με βάση όλως τυπικά ή συμπτωματικά ή άσχετα μεταξύ τους κριτήρια (βλ. ΑΕΔ 1/2012, ΕΛΣ Ολ. 2654/2013, 2340/2009, ΣτΕ Ολ. 1286/2012 κ.ά.).

19. Ακολούθως, στην παράγραφο 5 του αυτού άρθρου 4 του Συντάγματος που ορίζει ότι «Οι Έλληνες πολίτες συνεισφέρουν χωρίς διακρίσεις στα δημόσια βάρη, ανάλογα με τις δυνάμεις τους», κατοχυρώνεται η αρχή της ισότητας των πολιτών στα δημόσια βάρη. Η αρχή αυτή αναλύεται στις επιμέρους ειδικότερες αρχές της καθολικότητας των δημοσίων βαρών και της αναλογικότητας της συνεισφοράς σε σχέση με τις δυνάμεις του συνεισφέροντος. Ως δημόσια δε βάρη νοούνται κάθε είδους υποχρεωτικές, χρηματικές ή υλικές οριστικές παροχές των πολιτών προς το Κράτος, όπως φόροι, τέλη, δασμοί, κοινωνικοί πόροι, εισφορές, περιορισμός στο ύψος καταβαλλόμενων παροχών, εφ' όσον επιβάλλονται χωρίς ειδικό αντάλλαγμα υπέρ της βαρυνόμενης με αυτά κατηγορίας. Ενόψει των αρχών αυτών, ο νομοθέτης έχει, κατ' αρχήν, την ευχέρεια να καθορίζει τις μορφές των δημοσίων βαρών, ήτοι των οικονομικών επιβαρύνσεων για τη δημιουργία δημοσίων εσόδων προς κάλυψη των δαπανών του Κράτους, που δύνανται να επιβληθούν στους βαρυνόμενους πολίτες με ποικίλες μορφές, περιορίζεται, όμως, από τις ανωτέρω αρχές, με τις οποίες επιδιώκεται από τον συνταγματικό νομοθέτη η πραγμάτωση της αρχής του κοινωνικού κράτους δικαίου, όπως κατοχυρώνεται στην προεκτεθείσα παράγραφο 1 του άρθρου 25 του Συντάγματος. Από την ανωτέρω διάταξη της παραγράφου 5 του άρθρου 4 του Συντάγματος, δεν αποκλείεται τα δημόσια βάρη να επιβάλλονται σε ορισμένο μόνο κύκλο προσώπων (κοινωνικοοικονομικές ομάδες) ή πραγμάτων, εφ' όσον, όμως, δικαιολογείται η επιβάρυνση του κύκλου αυτού σε σχέση με τις μη βαρυνόμενες κατηγορίες, δηλαδή

μόνον εάν δικαιολογείται από αντικειμενικά κριτήρια που τελούν σε συνάφεια με το ρυθμιζόμενο θέμα, όπως η σύνδεση της βαρυνόμενης κοινωνικοοικονομικής ομάδας με τον υπηρετούμενο από τη ρύθμιση σκοπό και η ωφέλεια που αυτή αντλεί από τον κοινωνικό ή οικονομικό τομέα στον οποίο αφορά η νομοθετική παρέμβαση ή από την ιδιαίτερη εισφοροδοτική ικανότητα της επιλεγείσας ως αποκλειστικά βαρυνόμενης κατηγορίας (βλ. ΕλΣ Ολ. 1277, 32, 244/2017, πρβλ. ΣτΕ Ολ. 2469-2471/2008, ΣτΕ 4986/2012, 3143/2015), η επιβολή δε του βάρους γίνεται επί συγκεκριμένης ύλης, πρόσφορης να καταδείξει την ικανότητα συμβολής της κατηγορίας και συναφούς προς τη θεσπιζόμενη ρύθμιση (βλ. ΕλΣ Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017, πρβλ. ΣτΕ Ολ. 1241/2015).

20. Εξ άλλου, οι δημόσιοι πόροι διανέμονται, κατά την άσκηση της γενικής δημοσιονομικής, οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής (βλ. άρθρα 82 παρ. 1 του Συντάγματος περί της χαρασσόμενης από την Κυβέρνηση γενικής πολιτικής της Χώρας, 79 παρ. 8 του Συντάγματος περί της ψήφισης από την Ολομέλεια της Βουλής των προγραμμάτων οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης και 106 του Συντάγματος, περί του προγραμματισμού και συντονισμού της οικονομικής δραστηριότητας στη Χώρα, προς διασφάλιση της οικονομικής ανάπτυξης όλων των τομέων της εθνικής οικονομίας ενόψει της εδραίωσης της κοινωνικής ειρήνης και της προστασίας του γενικού συμφέροντος), με γνώμονα την αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου, κατ' άρθρο 25 παρ. 1 α' του Συντάγματος, που περιλαμβάνει τις θεμελιώδεις συνταγματικές αρχές της προστασίας των ατομικών, κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων, της εθνικής, κοινωνικής, ενδογενεακής και διαγενεακής αλληλεγγύης (άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος), της δίκαιης αποταμίευσης (άρθρα 21, 25 παρ. 1 α και 4, 26 και 120 του Συντάγματος), αλλά και της διασφάλισης της υπόστασης, της ασφάλειας, της κοινωνικής ευημερίας και της βιωσιμότητας του ίδιου του Κράτους. Οι αρχές αυτές συνθέτουν το συνταγματικό περίγραμμα της διανεμητικής δικαιοσύνης, εντός του οποίου ο νομοθέτης διαθέτει ευρύ περιθώριο εκτίμησης κατά τη χάραξη της δημοσιονομικής πολιτικής, δηλαδή ένα ευρύ φάσμα δικαστικά ανέλεγκτης πολιτικής εκτίμησης και επιλογής, ενόψει, αφενός της προβλεπόμενης στην παράγραφο 1 του άρθρου 106 του Συντάγματος αρμοδιότητας του Κράτους επί του συντονισμού και προγραμματισμού της οικονομικής δραστηριότητας για την προστασία του γενικού συμφέροντος και δη της κοινωνικής ευημερίας και αφετέρου της θεσπιζόμενης στο άρθρο 26 του Συντάγματος αρχής της διάκρισης των λειτουργιών.

21. Στο πλαίσιο αυτό, από τις διατάξεις του άρθρου 79 του Συντάγματος (με τις οποίες καθορίζεται η διαδικασία ψήφισης του προϋπολογισμού των εσόδων και εξόδων του Κράτους, του απολογισμού και του γενικού ισολογισμού του Κράτους, καθώς και έγκρισης των προγραμμάτων οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης), σε συνδυασμό με αυτές του άρθρου 73 παρ. 2 (με τις οποίες καθορίζεται η προπαρασκευαστική – γνωμοδοτική διαδικασία πριν από την ψήφιση συνταξιοδοτικών νομοσχεδίων που συνεπάγονται μακροχρόνιες δημοσιονομικές συνέπειες) και εκείνες του άρθρου 75 (στις οποίες προβλέπεται η υποχρεωτική σύνταξη προκαταρκτικής έκθεσης για την κάλυψη της δαπάνης που συνεπάγονται νομοσχέδια με δημοσιονομικές επιπτώσεις), εκδηλώνεται η μέριμνα του συντακτικού νομοθέτη για την ορθή δημοσιονομική διαχείριση (βλ. ΕλΣ Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017, Πρακτικά της 4^{ης} Γεν. Συν/σης της 5.2.2021, της 26ης Γεν. Συν/σης της 17.12.2014 και πρβλ. ΣτΕ Ολ. 3409, 3408, 1685/2013, 3668/2006). Με τις ρυθμίσεις δε αυτές θεσπίζονται και ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις για τον οικονομικό προγραμματισμό και τον τρόπο διάθεσης των πεπερασμένων δημοσίων πόρων, που πρέπει να διανέμονται με σεβασμό της, επίσης συνταγματικής περιωπής, αρχής της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, η οποία αποτελεί αναγκαίο μέσο για τη διασφάλιση της συνέχειας στην οικονομική λειτουργία του Κράτους και της εκτέλεσης της κατά το Σύνταγμα αποστολής του (βλ. ΕλΣ Ολ. Πρακτ. 26ης Γεν. Συν/σης της 17.12.2014 και στο πνεύμα αυτό πρβλ. ΣτΕ Ολ. 2115, 1116/2014, 1284, 1283, 668/2012 και αποφάσεις ΕΔΔΑ της 15.10.2013 “Rimantas Savickas κατά Λιθουανίας”, της 8.10.2013 “Mateus και

Januario κατά Πορτογαλίας”, της 7.5.2013 “Ιωάννα Κουφάκη και ΑΔΕΔΥ κατά Ελλάδος”, της 20.6.2012, “Panfile κατά Ρουμανίας”, σκ. 16, της 13.12.2011 “Lakićenić και λοιποί κατά Σερβίας”, σκ. 61 και της 15.9.2009, “Moskal κατά Πολωνίας”). Περαιτέρω, από τις προεκτεθείσες ρυθμίσεις των άρθρων 73 παρ. 2, 75 και 79 του Συντάγματος συνάγεται ότι κάθε επέμβαση στη δημοσιονομική σφαίρα, που συνεπάγεται επιβάρυνση των δημοσίων κεφαλαίων, απαιτεί την εξέταση των δημοσιονομικών επιπτώσεων βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων. Ειδικότερα, απαιτείται η ένταξη των πολιτικών στόχων με οικονομικό φορτίο σε έναν ορθολογικό συνολικό σχεδιασμό, βάσει των αρχών και των πορισμάτων της δημοσιονομικής και της οικονομικής επιστήμης, που περιλαμβάνει την ανάλυση των δημοσιονομικών δεδομένων και κινδύνων, την εξέταση των άμεσων και μελλοντικών δημοσιονομικών επιπτώσεων, αλλά και την εξέταση όλων των εναλλακτικών λύσεων για την επίτευξη της ηπιότερης δυνατής επιβάρυνσης των δημοσίων πόρων, προκειμένου να διασφαλισθεί η αρχή της δημοσιονομικής βιωσιμότητας (βλ. ΕλΣ Ολ. Πρακτ. 26ης Γεν. Συν/σης της 17.12.2014 και, κατ’ αναλογία, επί των επιπτώσεων των επεμβάσεων στους φυσικούς πόρους κατά τη διαμόρφωση του περιβαλλοντικού, χωροταξικού σχεδιασμού, ΣτΕ Ολ. 3920/2010, 3396-7/2010, 3037/2008, 705/2006, 1569/2005 κ.ά.).

22. Συναφώς, τα νομοθετικά μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής που λαμβάνονται, ενόψει της διασφάλισης της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, είτε αυτά προσλαμβάνουν ευρύτερο θεσμικό – διαρθρωτικό χαρακτήρα είτε είναι πιο περιορισμένης εμβέλειας, ακόμα και όταν λαμβάνονται σε συνθήκες δημοσιονομικής κρίσης, απαιτείται να αιτιολογούνται και να εντάσσονται κατά τρόπο διαφανή, συνεκτικό, συστηματικό και αποτελεσματικό στο συνολικό οικονομικό σχεδιασμό του Κράτους και στο ειδικότερο πεδίο κοινωνικοοικονομικής δράσης με το οποίο σχετίζονται, ώστε να παρίσταται, κατ’ αρχήν, θεμιτή η επιβολή τους από την άποψη του υπηρετούμενου με αυτά σκοπού (βλ. ΕλΣ Ολ. 504/2021, 1277, 32/2018, 244/2017 πρβλ. ΣτΕ Ολ. 668/2012, 3578/2010, ΔΕΕ της 19.5.2009, C-171/07 και C-172/07 «Apothekerkammer des Saarlandes», σκ. 42, της 9.7.1981, C-169/80 «Administration des douanes κατά Société anonyme Gondrand Frères και Société anonyme Garancini», σκ. 17 και ΕΔΔΑ της 28.3.2000 “Baranowski κατά Πολωνίας”, σκ. 52). Δύναται δε ο νομοθέτης να αξιώνει από όλους τους πολίτες να εκπληρώνουν το χρέος της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης κατά τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 4 του άρθρου 25 του Συντάγματος, ενώ ειδικά σε περιόδους παρατεταμένης οικονομικής κρίσης μπορεί να θεσπίζει μέτρα περιστολής των δημοσίων δαπανών που συνεπάγονται σοβαρή οικονομική επιβάρυνση μεγάλων κοινωνικοοικονομικών ομάδων, λόγω της άμεσης εφαρμογής και αποτελεσματικότητας των επιβαλλόμενων σε βάρος τους μέτρων για τον περιορισμό του δημοσίου ελλείμματος. Η δυνατότητα, όμως, αυτή δεν είναι απεριόριστη, αλλά έχει ως όριο τις προεκτεθείσες συνταγματικές αρχές του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της αναλογικότητας, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της ισότητας των πολιτών ενώπιον του νόμου και της ισότητας στην κατανομή των δημοσίων βαρών, οι οποίες επιτάσσουν το βάρος της δημοσιονομικής προσαρμογής να κατανέμεται μεταξύ όλων των κοινωνικοοικονομικών ομάδων, αναλόγως των δυνάμεων αυτών. Συνεπώς, η όποια νομοθετική επέμβαση στα δικαιώματα και τις νόμιμες προσδοκίες των βαρυνόμενων με τα μέτρα κατηγοριών, που συνεπάγεται την επιβολή δημοσίων βαρών και συντελείται στο πλαίσιο δημοσιονομικής προσαρμογής για την αντιμετώπιση οικονομικής κρίσης με στόχο τη διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, απαιτείται από το Σύνταγμα να μην παραβιάζει τις ανωτέρω αρχές. Ενόψει δε και της αρχής της αναλογικότητας, επιβάλλεται να τηρείται μία δίκαιη ισορροπία μεταξύ των δικαιωμάτων και των προσδοκιών των πολιτών αφενός και των αρχών που υπηρετούνται με την επιβολή των μέτρων αφετέρου, ενώ η οξύτητα της κρίσης και η ανάγκη άμεσης αντιμετώπισής της προς διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας αποτελεί κριτήριο το οποίο συνεκτιμάται κατά τον έλεγχο

συμβατότητας των θεσπιζόμενων μέτρων προς τις ανωτέρω αρχές (βλ. ΕλΣ Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017).

23. Προκειμένου δε να καθίσταται εφικτός ο κατ' άρθρα 87 παρ. 2 και 93 παρ. 4 του Συντάγματος ουσιαστικός και πλήρης δικαστικός έλεγχος της συμβατότητας των επιβαλλόμενων μέτρων προς τις ανωτέρω συνταγματικές εγγυήσεις, στην περίπτωση που τα μέτρα επιβάλλονται σε συγκεκριμένη κοινωνικοοικονομική ομάδα και συνεπάγονται σοβαρή και διαρκή οικονομική επιβάρυνση της ομάδας αυτής, απαιτείται ειδική αιτιολόγηση της οικείας νομοθετικής ρύθμισης. Η ειδική αυτή αιτιολόγηση μπορεί να προέρχεται από την ίδια τη ρύθμιση ή από τα συνοδευτικά αυτής κείμενα, όπως η κατ' άρθρο 74 παρ. 1 του Συντάγματος σχετική αιτιολογική έκθεση, οι προπαρασκευαστικές εργασίες για την ψήφιση των σχετικών νομοθετικών μέτρων, από στοιχεία στα οποία οι εργασίες αυτές αναφέρονται, όπως ειδικές τεχνικές επιστημονικές μελέτες ή πορίσματα ειδικών επιτροπών στα οποία στηρίχθηκε η νομοθετική πρωτοβουλία. Η τήρηση της διαδικαστικής αυτής εγγύησης κρίνεται από τον δικαστή, με βάση το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η επίδικη νομοθετική παρέμβαση και τις συγκεκριμένες δημοσιονομικές και νομικές περιστάσεις κάθε περίπτωσης (πρβλ. αποφ. ΔΕΕ της 17.3.2011, C-221/09 «AJD Tuna Ltd κατά Direttur tal-Agrikoltura us-Sajd, Avukat Generali», σκ. 58), προϋποθέτει δε ότι προκύπτει ή συνάγεται με σαφήνεια και ακρίβεια ο ειδικότερος σκοπός που επιδιώκεται από τα μέτρα αυτά, ενόψει του πλαισίου στο οποίο εντάσσονται και των δημοσιονομικών προβλημάτων που πρόκειται να θεραπεύσουν, ενώ η ένταση της υποχρέωσης αιτιολόγησης κλιμακώνεται ανάλογα με την επείγουσα ή μη φύση των προς αντιμετώπιση δημοσιονομικών προβλημάτων, τον άμεσο ή διαρθρωτικό χαρακτήρα των επιχειρούμενων μεταβολών, τον παροδικό ή διαρκή χαρακτήρα των μέτρων, τον τεχνικό ή μη χαρακτήρα, το μέγεθος, την έκταση και ένταση αυτών (βλ. ΕλΣ Ολ. 137/2019, 1277, 32/2018, 244/2017, πρβλ. ΕλΣ Ολ. 4327/2014, ΣτΕ Ολ. 2287-2290/2015, 1664/2011, 2204/2010, ΔΕΕ απόφ. της 7.9.2006, C-310/04, «Ισπανία κατά Επιτροπής», σκ. 57 έως 66). Περαιτέρω, από τη σχετική αιτιολογία, η οποία συνιστά και το εργαλείο δικαστικού ελέγχου της τήρησης των ανωτέρω συνταγματικών διατάξεων και αρχών, μεταξύ των οποίων και η αρχή της ισότητας ενώπιον του νόμου και της ισότητας στα δημόσια βάρη, απαιτείται να προκύπτει η σχέση της βαρυνόμενης κατηγορίας προς το ρυθμιζόμενο ζήτημα, η ικανότητα αυτής να συνεισφέρει για την διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας του συγκεκριμένου τομέα της κοινωνικής ή οικονομικής δράσης του Κράτους, συνδεόμενη αφενός με την ωφέλεια που πορίζεται η βαρυνόμενη κατηγορία από τον τομέα αυτόν και αφετέρου με το σύνολο των λοιπών επιβαρύνσεων που της έχουν επιβληθεί, η αναγκαιότητα και η προσφορότητα των επιβαλλόμενων μέτρων σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό, η εξέταση τυχόν εναλλακτικών λύσεων, καθώς και η κατ' αρχήν στάθμιση από τον νομοθέτη των διακυβευόμενων συμφερόντων, με την τήρηση μίας δίκαιης ισορροπίας μεταξύ αυτών (πρβλ. ΕλΣ Ολ. 4327/2014, ΣτΕ Ολ. 2287-2290/2015, 1664/2011, 2204/2010, πρβλ. αποφ. ΔΕΚ της 7.9.2006, C-310/04 «Ισπανία κατά Επιτροπής», σκ. 57 έως 66). Κατά τον δικαστικό έλεγχο της αιτιολογίας των νομοθετικών παρεμβάσεων, ο οποίος παραμένει έλεγχος ορίων και όχι της ορθότητας των ουσιαστικών εκτιμήσεων του νομοθέτη ή της σκοπιμότητας των κατ' αρχήν επιλογών του κατά τη χάραξη της δημοσιονομικής πολιτικής, ζητήματα που ανάγονται αποκλειστικά στη σφαίρα της πολιτικής του ευθύνης, ελέγχεται ο σκοπός που υπηρετούν τα νομοθετικά μέτρα σε συνάρτηση και προς το γενικότερο κανονιστικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται, η κατ' αρχήν στάθμιση από τον νομοθέτη των επιμέρους συμφερόντων υπό το πρίσμα των ανωτέρω συνταγματικών διατάξεων και αρχών, καθώς και η μετά τη στάθμιση αυτή, τυχόν, πρόδηλη υπέρβαση του περιθωρίου εκτίμησης του νομοθέτη και σύγκρουση των τιθέμενων ρυθμίσεων προς τις εν λόγω συνταγματικές διατάξεις και αρχές. Άλλωστε, ο βαθμός διακινδύνευσης της δημοσιονομικής ισορροπίας συνιστά λόγο που σταθμίζεται κατά τη δικαιολόγηση της επιβολής των μέτρων και της έκτασης αυτών σε σχέση με την επέμβαση σε δικαιώματα ή νόμιμες προσδοκίες των πολιτών, δεν συνιστά, όμως, κατά το

Σύνταγμα, θεμιτό μηχανισμό κάμψης των ανωτέρω ουσιαστικών και διαδικαστικών εγγυήσεων, αφού αυτό περιλαμβάνει ειδικούς κανόνες για την αντιμετώπιση επειγουσών καταστάσεων (βλ. άρθρο 44 παρ. 1 και άρθρο 76 παρ. 4 και 5 του Συντάγματος, όπως αυτό συμπληρώνεται από τον Κανονισμό της Βουλής και ΕΛΣ Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017).

24. Ο συνταγματικός νομοθέτης έχει επιφυλάξει διαχρονικά ειδικό υπηρεσιακό και συνταξιοδοτικό καθεστώς για τους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς (άμεσα και έμμεσα όργανα του Κράτους) που συνδέονται με ειδική νομική σχέση με το Κράτος (βλ. μεταξύ άλλων τη νομοθετική πράξη ΧΝΒ' του 1861, άρθρα 94, 114 και 49 εδ. γ' του Συντάγματος του 1927, άρθρα 61, 87 επ., 98 εδ. δ' και 101 του Συντάγματος του 1952). Ειδικότερα, το Σύνταγμα του 1975, όπως ισχύει και μετά τις ύστερες αναθεωρήσεις του, περιλαμβάνει διατάξεις από τις οποίες απορρέει, μεταξύ άλλων, η ιδιαίτερη θέση των δικαστικών λειτουργών (άρθρα 87 και επ.), του κυρίου προσωπικού του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (άρθρο 100 Α), των βουλευτών (άρθρα 59 και επ.), των στελεχών των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας (άρθρα 45, 23 παρ. 2 και 29 παρ. 3), των πανεπιστημιακών (άρθρο 16), των ιατρών που υπηρετούν σε κρατικούς φορείς για την προστασία της υγείας των πολιτών (άρθρο 21 παρ. 3), των δημοσίων υπαλλήλων (άρθρα 103 και 104). Περιέχει δε και ειδικές διαδικαστικές ρυθμίσεις για την προπαρασκευή και τη νομοπαραγωγική διαδικασία επί των συνταξιοδοτικών νομοσχεδίων (άρθρα 73 παρ. 2 και 3), την απονομή των συντάξεων (άρθρο 80), αλλά και την ειδική αποκλειστική δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου επί των διαφορών από την απονομή σύνταξης (άρθρο 98 παρ. 1 περ. στ'), με την επιφύλαξη και της ειδικότερης δικαιοδοσίας του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος και των διατάξεων του εκτελεστικού του Συντάγματος ν. 3038/2002, επί ζητημάτων που αφορούν ειδικά τους δικαστικούς λειτουργούς και το κύριο προσωπικό του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και δύνανται ταυτόχρονα να επηρεάσουν τη συνταξιοδοτική κατάσταση ευρύτερου κύκλου των προσώπων αυτών (βλ. συναφώς και σκ. 2 της παρούσας). Από το σύνολο των ρυθμίσεων αυτών συνάγεται ότι το Σύνταγμα υποδέχεται ως ιδιαίτερο θεσμό το ειδικό υπηρεσιακό και συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (βλ. ΕΛΣ Ολ. 504/2021, 2020/2020, 1388, 1277, 32/2018, 244/2017, Πρακτ. Ολομ. 1ης Ειδ. Συν/σης 20.4.2016, πρβλ ΑΕΔ 16/1983, ΑΠ 701/2014, 968/2013).

25. Το ιδιαίτερο υπηρεσιακό καθεστώς των ανωτέρω κατηγοριών, ερείδεται επί της αρχής ότι το Κράτος, λόγω της αποστολής του, δεν αποτελεί έναν κοινό εργοδότη και για το λόγο αυτόν υπάγει τις σχέσεις του με τα όργανά του σε ιδιάζον μονομερώς θεσπιζόμενο νομικό καθεστώς, πυρήνα του οποίου αποτελεί η ειδική λειτουργική σχέση που συνδέει το Κράτος με τους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς (βλ. ΕΛΣ Ολ. 504/2021, 2020/2020, ΣτΕ 773/2017, 2209/1977, 99/1930). Οι ειδικότερες πτυχές της σχέσης αυτής παραλλάσσουν αναλόγως του λειτουργήματος και των καθηκόντων κάθε κατηγορίας, η σχέση δε αυτή διέπεται από την αρχή της αξιοκρατίας κατά την πρόσβαση και εξέλιξη στις δημόσιες θέσεις (βλ. άρθρα 4 παρ. 1, 5 παρ. 1 και 103 του Συντάγματος ΑΕΔ 30/1985, ΕΛΣ Ολ. 599, 504/2021, 2020/2020, ΣτΕ Ολ. 1120-1124/2016, 527/2015, 3593- 3595/2008), ενώ συνεπάγεται και ιδιαίτερες δεσμεύσεις λόγω της φύσης της, με στόχο τη διασφάλιση της αμερόληπτης, διαφανούς, ορθολογικής, αποτελεσματικής και αδιάλειπτης λειτουργίας του Κράτους [βλ. ενδεικτικά: α) Σχετικά με τους δικαστικούς λειτουργούς, τα άρθρα 26, 87 παρ. 1 και 2, 88 παρ. 2 του Συντάγματος για την εξασφάλιση της προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας τους και την ισοτιμία της δικαστικής λειτουργίας με τις άλλες δύο κρατικές λειτουργίες, νομοθετική και εκτελεστική, με γνώμονα τη διασφάλιση αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας στους πολίτες, κατ' άρθρα 20 παρ. 1 του Συντάγματος, 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ, 19 παρ. 1 εδ. β' της ΣΕΕ, 47 εδ. β' του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (αποφ. Ειδ. Δικ. άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος 1-4/2018,

αποφ. ΔΕΕ της 7.2.2019, C- 49/18 Carlos Escribano Vindel κατά Ministerio de Justicia, σκ. 66, της 27.2.2018, C- 64/16, Associação Sindical dos Juizes Portugueses κατά Tribunal de Contas, σκ. 44 και 45, αποφ. ΕΔΔΑ της 23.6.2016, Baka κατά Ουγγαρίας, της 26.4.2006, Zubko και λοιποί κατά Ουκρανίας), αλλά και τα άρθρα 23 παρ. 2 και 29 παρ. 3 του Συντάγματος για την απαγόρευση της απεργίας και της εκδήλωσης υπέρ ή κατά πολιτικών κομμάτων, μεταξύ άλλων και στην κατηγορία αυτή, καθώς και το άρθρο 100 Α του Συντάγματος για το status των εξομοιούμενων με τους δικαστικούς λειτουργούς μελών του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (βλ. Ειδ. Δικ. αρ. 88 παρ. 2 του Συντάγματος 156/2009, 166/2008, ΕΛΣ Ολ. 2497/2016, 6/2008), β) ως προς το ιατρικό προσωπικό του Δημοσίου, τα άρθρα 5 παρ. 5, 21 παρ. 3 και 22 παρ. 5 του Συντάγματος για την προστασία της υγείας των πολιτών και την παροχή των υπηρεσιών αυτών από ιατρικό προσωπικό που καλύπτει ιδιαίτερες απαιτήσεις για τη διασφάλιση υπηρεσιών υγείας υψηλού επιπέδου (βλ. ΣτΕ Ολ. 431/2018, 1634/2009, 2267/2005), γ) αναφορικά με τα μέλη ΔΕΠ των ΑΕΙ, το άρθρο 16 του Συντάγματος και την απορρέουσα από την αρχή της ακαδημαϊκής ελευθερίας ειδικότερη θεσμική εγγύηση της προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας της κατηγορίας αυτής λειτουργών, προς διασφάλιση της αδέσμευτης επιστημονικής σκέψης, έρευνας και διδασκαλίας (βλ. ΣτΕ Ολ. 4741/2014 και ήδη στο ίδιο πνεύμα ΣτΕ Ολ. 479-481/2018 για τα μέλη Ε.Π. των ΤΕΙ), δ) σχετικά με τους στρατιωτικούς των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας, τα άρθρα 45, 23 παρ. 2 και 29 παρ. 3 του Συντάγματος για την ιδιαίτερη θέση και τις δεσμεύσεις τους λόγω της ένταξής τους στον πυρήνα του Κράτους (βλ. ΣτΕ 2192- 2196/2014) και ε) σχετικά με τους δημοσίους υπαλλήλους, που στελεχώνουν την δημόσια διοίκηση, το άρθρο 103 του Συντάγματος, με τις εγγυήσεις της μονιμότητας και τις δεσμεύσεις που συνοδεύουν τον διορισμό τους (βλ. ΕΛΣ Π Τμ. 1176/2018, ΣτΕ 2639/2008, 7μ., 1754/2008, 7μ.).

26. Εξ άλλου, εγγενές στοιχείο της ειδικής λειτουργικής σχέσης των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών με το Κράτος και άμεση απόρροια των θεσμικών εγγυήσεων που συγκροτούν το status των κατηγοριών αυτών συνιστά και το συνταγματικά κατοχυρωμένο δημοσίου δικαίου δικαίωμά τους σε μισθό, το οποίο, όταν πρόκειται για γεγεννημένη αξίωση, εμπίπτει ευθέως στο προστατευτικό πεδίο του άρθρου 17 παρ. 1 του Συντάγματος που περιλαμβάνει και τα περιουσιακά δικαιώματα, ενώ από τις εκτιθέμενες στη σκέψη 17 της παρούσας συνταγματικές αρχές της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 17 παρ.1 του Συντάγματος, συνάγεται ότι προστατεύονται και οι νόμιμες περιουσιακές προσδοκίες (βλ. στο πνεύμα αυτό ΕΛΣ Ολ. 1277/2018, 244/2017). Τόσο δε οι γεγεννημένες μισθολογικές αξιώσεις όσο και οι νόμιμες επ' αυτών προσδοκίες απολαμβάνουν της συρρέουσας επικουρικής προστασίας του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ (βλ. ΕΔΔΑ Eskelinen κατά Φινλανδίας, απόφ. της 19.4.2007, σκ. 40 επ., ΕΛΣ Ολ 2020/2020, 137/2019, ΣτΕ 6/2010, 2032/2009, ΑΠ Ολ. 104/2009).

27. Περαιτέρω, ο μισθός που καταβάλλεται στα πρόσωπα αυτά δεν συνιστά αντάλλαγμα για ορισμένη εργασία, όπως στην περίπτωση της ιδιωτικού δικαίου εργασιακής σχέσης, αλλά παροχή προσαρμοσμένη στην ειδική λειτουργική σχέση που τα συνδέει με το Κράτος. Η παροχή δε αυτή, ενταγμένη κατά τρόπο συνεπή και συνεκτικό στην κατά τα άρθρα 26 παρ. 2, 79 παρ. 8, 82 παρ. 1 και 106 του Συντάγματος ευρύτερη δημοσιονομική πολιτική του Κράτους, πρέπει, ενόψει και των συνταγματικά κατοχυρωμένων στα άρθρα 73 παρ. 2, 75, 79 και 80 του Συντάγματος αρχών της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης (βλ. σκέψη 21 της παρούσας, ΕΛΣ Ολ. 1277/2018, 32/2018, 244/2017 και συγκριτικά απόφ Γερμανικού Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου της 5.5.2015, 2 BvL 17/09), να εξασφαλίζει στους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης, ανάλογες της θέσης, των καθηκόντων, των συνθηκών

απασχόλησης, του χρόνου υπηρεσίας και της υπηρεσιακής τους εξέλιξης, παρέχοντάς τους τα αναγκαία οικονομικά εχέγγυα για την απερίσπαστη άσκηση των καθηκόντων τους και την αποτροπή φαινομένων οικονομικής εξάρτησης και διαφθοράς [βλ. ενδεικτικά α) για τους δικαστικούς λειτουργούς το άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος και αποφ. Ειδ. Δικ. άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος, μεταξύ άλλων, 1-4/2018, με τις οποίες έγινε δεκτό ότι «εγγύηση για την εξασφάλιση της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης αποτελεί η ιδιαίτερη μισθολογική μεταχείριση των δικαστών, οι δε αποδοχές τους πρέπει να είναι τουλάχιστον ίσες προς τις αποδοχές των αντίστοιχων με τους δικαστικούς λειτουργούς οργάνων των άλλων δύο λειτουργιών, λόγω της ισοτιμίας της λειτουργίας αυτής προς τις λοιπές δύο, αλλά και επαρκείς για να εξασφαλίσουν αφενός μεν την αξιοπρεπή διαβίωση των δικαστικών λειτουργών, δηλαδή τη διαβίωσή τους κατά τρόπο συνάδοντα με το κύρος του λειτουργήματος που ασκούν και την αποστολή τους ως οργάνων της τρίτης πολιτειακής εξουσίας και αφετέρου την απερίσπαστη εκ μέρους τους άσκηση των δικαιοδοτικών τους καθηκόντων», β) για τους ιατρούς του ΕΣΥ βλ. ΣτΕ Ολ. 431/2018, με την οποία κρίθηκε ότι: «... ο νομοθέτης επεφύλαξε διαχρονικώς στους ιατρούς του ΕΣΥ ιδιαίτερη μισθολογική μεταχείριση, με αποδοχές προβλεπόμενες ειδικώς στο νόμο και ύψους ανάλογου προς τη σημασία του λειτουργήματός τους, κατ' εκτίμηση των ειδικών συνθηκών ασκήσεως του εν λόγω λειτουργήματος, των ιδιαίτερων απαιτήσεων του ιατρικού επαγγέλματος, όσον αφορά το χρόνο απασχόλησης, την ένταση και την ποιότητα της εργασίας, των ιδιαίτερων ευθυνών που απορρέουν από την άσκησή του, του καθεστώτος πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης υπό το οποίο παρέχουν τις υπηρεσίες τους, του μεγαλύτερου χρόνου γενικής εκπαίδευσης εν σχέσει με άλλους επιστήμονες, της πολυετούς μεταπανεπιστημιακής μετεκπαίδευσής τους για ειδίκευση αλλά και της ανάγκης για διαρκή εκπαίδευση στην επιστήμη τους ... Η αρχή της ιδιαίτερης μισθολογικής μεταχειρίσεως των ιατρών του ΕΣΥ απορρέει εμμέσως από την κατά το Σύνταγμα (άρθρο 21 παρ. 3) υποχρέωση του Κράτους για την παροχή υπηρεσιών υγείας υψηλού επιπέδου προς όλους τους πολίτες ... και εγγυάται τη διαμόρφωση του ύψους των αποδοχών τους με κριτήρια συναπτόμενα όχι μόνο προς τα καθήκοντα της θέσεώς τους, αλλά και προς τις ιδιαίτερες συνθήκες ασκήσεως και την επικινδυνότητα του επαγγέλματός τους ..., ώστε οι αποδοχές τους να είναι επαρκείς για αξιοπρεπή διαβίωση και ανάλογες της σημασίας της αποστολής τους, συγχρόνως δε να αποτρέπεται η εξωϋπηρεσιακή τους απασχόληση ... καθώς και οι συνδεδόμενοι με την άσκηση των καθηκόντων τους αυξημένοι κίνδυνοι διαφθοράς», γ) για τα μέλη ΔΕΠ των ΑΕΙ, βλ. ΣτΕ Ολ. 4741/2014, με την οποία έγινε δεκτό ότι «Μεταξύ ... των εγγυήσεων ... περιλαμβάνεται και η απορρέουσα από την, κατά το άρθρο 16 του Συντάγματος, φύση των καθηκόντων τους και της αποστολής τους ως ακαδημαϊκών διδασκάλων και ερευνητών καθώς και λόγω των ηξημένων τυπικών και ουσιαστικών προσόντων τους, υποχρέωση εξασφάλισης των απαραίτητων προϋποθέσεων για την άσκηση του έργου τους, προεχόντως δε ο καθορισμός αποδοχών ειδικώς προβλεπομένων γι' αυτούς, κατ' εκτίμηση των ειδικών συνθηκών άσκησης του λειτουργήματός τους και ύψους αναλόγου προς αυτό, που αφ' ενός μεν να τους επιτρέπει να ασκούν αποτελεσματικά τα καθήκοντά τους αφ' ετέρου δε να καθιστά τα ΑΕΙ ελκυστικά για νέο υψηλής στάθμης επιστημονικό προσωπικό. ...» (βλ. ήδη στο ίδιο πνεύμα ΣτΕ Ολ. 479-481/2018 για τα μέλη του Ε.Π. των ΤΕΙ), δ) για τα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας, βλ. ΣτΕ Ολ. 2192/2014, με την οποία κρίθηκε ότι «... η υποχρέωση τηρήσεως από τον κοινό νομοθέτη της απορρέουσας εμμέσως από τις διατάξεις των άρθρων 45, 23 παρ. 2 και 29 παρ. 3 του Συντάγματος, αρχής της ιδιαίτερης μισθολογικής μεταχειρίσεως των στρατιωτικών αποτελεί μία πρόσθετη θεσμική εγγύηση που εξασφαλίζει την αποτελεσματική εκπλήρωση της αποστολής των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας μέσω της ενισχύσεως του ηθικού των στελεχών τους, αλλά και δικαίωμα των στρατιωτικών, λόγω των συνταγματικών απαγορεύσεων και περιορισμών, στις οποίες υπόκεινται και της επικινδυνότητας των καθηκόντων τους» και ε) για τους δημοσίους

υπαλλήλους βλ. ΕλΣ Ολ. 504/2021, 2020/2020, II Τμ. 1176/2018, ΣτΕ Ολ. 890/1956, ΑΠ 768/1989 και βλ. συγκριτικά απόφ. Γερμανικού Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου της 27.9.2005, 2 BvR 1387/02, της 5.5.2015, 2BVL 17/09, ενόψει της απορρέουσας από το άρθρο 33 παρ. 5 του Θεμελιώδους Νόμου αρχής της ανάλογης προς το λειτουργήμα διατροφής των δημοσίων υπαλλήλων και λειτουργών).

28. Στο πλαίσιο της ειδικής λειτουργικής σχέσης των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών εντάσσεται και η θεσμική εγγύηση του ειδικού τους συνταξιοδοτικού καθεστώτος, η έννοια δε της «σύνταξης» στις οικείες συνταγματικές ρυθμίσεις (άρθρα 73 παρ. 2, 80, 88 παρ. 2 και 98 παρ. 1 περ. στ' του Συντάγματος) είναι νομικά προκαθορισμένη από τις διατάξεις των προϊσχυόντων Συνταγμάτων και ιδίως των νομοθετημάτων που είχαν εκδοθεί σε εκτέλεσή τους και αποτελεί άμεση απόρροια του status της κατηγορίας αυτής ασφαλισμένων, κατά τα εκτιθέμενα στη σκέψη 25 (πρβλ. ΑΕΔ 1/2004, 4/2001, 5/1999, ΕλΣ Ολ. 504/2021, 2020/2020). Όπως δε συνάγεται από το σύνολο των ισχυουσών κατά τη θέσπιση του Συντάγματος του 1975 συνταξιοδοτικών διατάξεων (βλ. μεταξύ άλλων τις διατάξεις του α.ν. 1854/1951 της 23/23 Ιουνίου 1951 «Περί απονομής των Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων», Α' 182, του ν. 3163/1955 «περί συνταξιοδοτήσεως του προσωπικού του Ι.Κ.Α.» Α' 71), ως «σύνταξη» προεχόντως νοείται η ισόβια περιοδική παροχή που καταβάλλεται στους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς αντί μισθού και ως συνέχεια αυτού, μετά την αποχώρησή τους από την ενεργό υπηρεσία, για τη δε απονομή της εφαρμόζονται ενιαίοι κανόνες, προσαρμοσμένοι στην ιδιομορφία της σχέσης δημοσίου δικαίου που τους συνδέει με την υπηρεσία (βλ. αποφ. Ειδ. Δικ. άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος 1-4/2018, 34/2011, 105/2008, 112/2007, 112/2007, 32, 30, 22, 9, 3/2006, ΕλΣ Ολ 504/2021, 2020/2020, 137/2019, 1388, 1277, 32/2018, 244/2017). Η έννοια αυτή διευρύνθηκε χωρίς, όμως, να αλλοιωθεί ο πυρήνας της, με την προσθήκη και άλλων κατηγοριών δικαιούχων, είτε διότι οργανικά ή λειτουργικά προσομοιάζουν με τους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς, είτε λόγω της ιδιαίτερης προσφοράς τους προς την Πολιτεία (βλ. μεταξύ άλλων π.δ. 167/2000 «Κώδικας Συντάξεων Προσωπικού Σιδηροδρόμων», Α' 154, π.δ. 168/2007 «Κωδικοποίηση σε ενιαίο κείμενο, με τον τίτλο "Κώδικας Πολεμικών Συντάξεων", των διατάξεων που ισχύουν για την απονομή των πολεμικών συντάξεων», Α' 209, άρθρο 1 του ν. 3075/2002, Α' 297, για τις συντάξεις των καλλιτεχνών και ΕλΣ Ολ. 1510/1996, 966/1999), ή με την όλως εξαιρετική και γι' αυτό συνταγματικά ανεκτή δυνατότητα ειδικών κατηγοριών υπαλλήλων του Δημοσίου ή ν.π.δ.δ. να επιλέγουν ως ασφαλιστικό καθεστώς εκείνο των κοινών ασφαλισμένων στο πλαίσιο της κοινωνικής ασφάλισης (βλ. μεταξύ άλλων την παρ. 6 του άρθρου 11 του ν.δ. 4277/1962, Α' 191, όπως αυτή αντικαταστάθηκε με την παρ. 4 του άρθρου 4 του ν.δ. 4579/1966, Α' 234), χωρίς όμως να μεταβάλλεται ούτε η φύση του δικαιώματός τους, ούτε η δικαιοδοσία επί των σχετικών διαφορών (βλ. ΕλΣ Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017, 1668/2003, πρβλ. ΣτΕ Ολ 2491/1988, ΣτΕ 387/1990).

29. Κατ' αντιστοιχία προς το δικαίωμα σε μισθό (βλ. σκέψη 26), το δικαίωμα σε σύνταξη του δημοσίου λειτουργού, υπαλλήλου και στρατιωτικού, συνιστά ωσαύτως συνταγματικά κατοχυρωμένο δημοσίου δικαίου δικαίωμα, το οποίο, όπως και το δικαίωμα σε μισθό, εμπίπτει στο προστατευτικό πεδίο του άρθρου 17 παρ. 1 του Συντάγματος, ως γεγενημένη αξίωση, ενώ προστατεύεται και ως νόμιμη προσδοκία βάσει της ως άνω συνταγματικής διάταξης σε συνδυασμό με τις αρχές της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης (βλ. στο πνεύμα αυτό ΕλΣ Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017, II Τμ. 2076, 1176/2018). Περαιτέρω, εμπίπτει και υπό τις δύο μορφές στο πεδίο προστασίας του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, ως στοιχείο της ειδικής νομικής σχέσης των κατηγοριών αυτών πολιτών με το Κράτος (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ Κοκκίνης κατά Ελλάδας, απόφ. της 6.11.2008, σκ. 29, Ρεβελιώτης κατά Ελλάδας, απόφ. της 4.12.2008, σκ. 27, Αποστολάκης κατά Ελλάδας, απόφ. της 22.10.2009, σκ. 29, Khoniakina κατά Γεωργίας, απόφ. της 19.6.2012, σκ. 69

επ., Κωσταδήμας κατά Ελλάδα, απόφ. της 26.6.2012, σκ. 29, ΕλΣ Ολ. 3023, 441/2012, 1031/2011, 984, 166, 26/2010 2274/1997).

30. Εξ άλλου, το ύψος της σύνταξης, επιβάλλεται να τελεί σε εύλογη αναλογία προς τις αποδοχές ενεργείας, αναλόγως των ιδιαίτερων υπηρεσιακών συνθηκών εκάστης κατηγορίας, εξασφαλίζοντας για τους δικαιούχους και μετά την έξοδό τους από την ενεργό υπηρεσία αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης, ανάλογες της θέσης, των καθηκόντων, του χρόνου υπηρεσίας και της υπηρεσιακής τους εξέλιξης [βλ. σχετικά τη νομοθετική αποτύπωση της αρχής αυτής στα άρθρα 10 και 41 του β.δ/τος της 31ης Οκτωβρίου 1935, στα άρθρα 9 και 34 των διαδοχικά ισχυσάντων Συνταξιοδοτικών Κωδίκων του α.ν. 1854/1951, του π.δ/τος 1041/1979, του π.δ/τος 166/2000, Α' 153 και π.δ/τος 169/2007, Α' 210, που ίσχυε κατά τον κρίσιμο εν προκειμένω χρόνο, Ειδ. Δικ. άρθρου 88 παρ. 2, αποφ. 1-4/2018, ΕλΣ Ολ. 504/2021, 2020/2020, 137/2019, 1277, 32/2018, 244/2017, ΕλΣ Ολ 504/2021, 2020/2020, Πρακτ. Ολ. 1ης Ειδ. Συν/σης της 20.4.2016, 9ης Γεν. Συν/σης της 27.5.2015, και συγκριτικά αποφ. Γερμανικού Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου της 27.9.2005, 2 BvR 1387/02, της 5.5.2005, 2BVL 17/09, άρθρο L1 του Γαλλικού Συνταξιοδοτικού Κώδικα (Loi 64-1339 1964-12-29) και αποφ. Γαλλικού Συνταγματικού Συμβουλίου της 28.5.2010, no 2010-QPC, Γαλλ. Συμβουλίου της Επικρατείας της 18.7.2006, no 274664].

31. Ειδικότερα, από τις συνταγματικές διατάξεις για το ειδικό υπηρεσιακό και συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και των θεσμικών εγγυήσεων που το περιβάλλουν, καθεστώς το οποίο οι ίδιοι επιλέγουν στο πλαίσιο της επαγγελματικής τους ελευθερίας (άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος), την απορρέουσα από τα άρθρα 4 παρ. 1 και 5 παρ. 1 του Συντάγματος αρχή της αξιοκρατίας που διέπει το σύνολο της υπηρεσιακής τους κατάστασης, δηλαδή τον διορισμό, την πρόσληψη αλλά και τη σταδιοδρομία σε δημόσια θέση, σε συνδυασμό και προς τις συνταγματικές αρχές του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας (άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος), του κοινωνικού κράτους δικαίου (άρθρο 25 παρ. 1α του Συντάγματος), των συνταγματικών αρχών της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας (άρθρα 2 παρ. 1, 5 παρ. 1 και 25 παρ. 1 του Συντάγματος), καθώς και του ατομικού δικαιώματος στην περιουσία (άρθρο 17 παρ. 1 του Συντάγματος), συνάγεται ότι οι καταβαλλόμενες μετά τον τερματισμό του εργασιακού βίου συντάξεις πρέπει να τελούν σε εύλογη αναλογία, δηλαδή σε εύλογη ποσοτική σχέση, με τις αποδοχές από την ενεργό υπηρεσία. Και τούτο, ως αναγκαίο αντιστάθμισμα των ιδιαίτερων δεσμεύσεων που συνεπάγεται για την προσωπική τους κατάσταση η ειδική λειτουργική τους σχέση με το Κράτος και η εκτέλεση των καθηκόντων τους, ώστε να διατηρείται ένα επαρκές ποσοστό αναπλήρωσης του εισοδήματος ενεργείας στους αποχωρούντες από την υπηρεσία δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς, να μη διαταράσσεται σε δυσανάλογο βαθμό το βιοτικό επίπεδο των συνδεομένων με ειδική υπαλληλική ή λειτουργική με το Κράτος σχέση, σε σύγκριση με αυτό που είχαν εξασφαλίσει κατά τον ενεργό υπηρεσιακό τους βίο και να μην μειώνεται κατά τρόπο δραστικό και αιφνίδιο το εισόδημά τους, με την ανατροπή καταστάσεων στις οποίες δικαιολογημένα είχαν αποβλέψει [βλ. σχετ. τη νομοθετική αποτύπωση της αρχής αυτής στο άρθρο 10 και 41 του β.δ/τος της 31ης Οκτωβρίου 1935, στα άρθρα 9 και 34 των Συνταξιοδοτικών Κωδίκων του α.ν. 1854/1951, του π.δ/τος 1041/1979, του π.δ/τος 166/2000 και του π.δ/τος 169/2007, ΕλΣ Ολ. 504/2021, 2020/2020, 137/2019, 1277, 32/2018, 244/2017 σκ. VI. Α.3. και Πρακτ. 1ης Ειδ. Συν/σης της 20.4.2016, που εκδόθηκαν στο πλαίσιο γνωμοδότησης της Διοικητικής Ολομέλειας επί του σχεδίου νόμου «Ενιαίο σύστημα κοινωνικής ασφάλειας - Εθνικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης», στα οποία περιέχεται παρατήρηση, επί του άρθρου 14 αυτού, ότι «η αποσύνδεση της σύνταξης από τον μισθό ενεργείας, στο μέτρο που θίγει τη δίκαιη αναλογία μεταξύ αποδοχών και σύνταξης δύναται να εγείρει ζητήματα αντισυνταγματικότητας», πρβλ. ΣτΕ Ολομ. αποφ. 2287-2290/2015 σχετικά με την

ηπιότερης έντασης αρχή της αναλογίας σύνταξης και μισθού ενεργείας στο σύστημα της κοινωνικής ασφάλισης κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος, και συγκριτικά βλ. τις συγγενείς αρχές που ισχύουν στη Γαλλία και τη Γερμανία και, ειδικότερα, το άρθρο 1 του Γαλλικού Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων που προβλέπει ότι: «Το ύψος της σύνταξης προσδιορίζεται βάσει του επιπέδου, της διάρκειας και της φύσης της ενεργού υπηρεσίας, ώστε να εγγυάται στο δικαιούχο υλικές συνθήκες διαβίωσης σύμφωνες με το status της υπηρεσίας του» και τη σχετική απόφαση Γαλλικού Συμβουλίου της Επικρατείας της 29.12.2014, Νο 377293, καθώς και την απορρέουσα από το άρθρο 33 παρ. 5 του Θεμελιώδους Νόμου της Γερμανίας (Grundgesetz) αρχή της ανάλογης με το λειτούργημα διατροφής των κρατικών υπαλλήλων και λειτουργών (Alimentationsprinzip), σύμφωνα με την οποία το Κράτος υποχρεούται να διασφαλίζει στους δημοσίους υπαλλήλους και λειτουργούς εφ' όρου ζωής, δηλαδή και μετά τον τερματισμό του εργασιακού τους βίου, συνθήκες διαβίωσης ανάλογης με τη θέση τους στην ιεραρχία, την ευθύνη που συνεπάγεται το λειτούργημά τους και τη σημασία του για το κοινωνικό σύνολο, σε αντιστοιχία με την εξέλιξη των οικονομικών συνθηκών και του γενικού επιπέδου διαβίωσης, σχετ. και οι αποφάσεις του Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου της Γερμανίας της 27.9.2005 - 2BvR 1387/02 και της 5.5.2015 -2BvL 17/09 και ΕλΣ Ολ. 1277/2018].

32. Η αρχή δε της εύλογης αναλογίας σύνταξης και αποδοχών ενεργείας επιβάλλει: (α) την τήρηση μιας εύλογης κατ' αρχήν θετικής αναλογίας μεταξύ αποδοχών ενεργείας και συντάξεων, η πρακτική αποτελεσματικότητα της οποίας επιτάσσει τη διαμόρφωση του ύψους των συντάξεων κατά το δυνατόν εγγύτερα προς τις αποδοχές εξόδου από την υπηρεσία (βλ. π.χ. άρθρα 9 και 34 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα), (β) τη μη διατάραξη της εύλογης αυτής σχέσης με τη λήψη μονομερών μέτρων επί των συντάξεων (όπως π.χ. με την επιβολή βαρών δυσανάλογα μεγαλύτερων σε σχέση με τα επιβαλλόμενα στις αποδοχές ενεργείας), (γ) την επιβολή βαρών κατά τρόπο συμβατό με τη λειτουργία της σύνταξης, λαμβάνοντας υπ' όψη την κλιμάκωση των συντάξεων ανάλογα με το καθεστώς κάθε κατηγορίας, δηλαδή τη σημασία του λειτουργήματος ή της υπηρεσίας, την ευθύνη που συνεπάγεται, τις υπηρεσιακές συνθήκες, τη θέση των δικαιούχων στην ιεραρχία, ενόψει και της αρχής της αξιοκρατίας, καθώς και με τη διάρκεια της απασχόλησης, κατά τρόπο ώστε να μη θίγεται η αρχή της εύλογης αναλογίας υπό τη θετική της όψη (ανωτέρω στοιχ. α), (δ) τη λήψη υπόψη για τον προσδιορισμό του ύψους της σύνταξης, σε περίπτωση περικοπής της λόγω δυσμενών δημοσιονομικών συνθηκών, των αποδοχών ενεργείας και όχι του κατώτατου ορίου προστασίας του ελάχιστου επιπέδου αξιοπρεπούς διαβίωσης, κατ' άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος, ώστε το βιοτικό επίπεδο των συνταξιούχων να μην αφίσταται ουσιωδώς από εκείνο που είχαν εξασφαλίσει κατά το τέλος του ενεργού υπηρεσιακού τους βίου και της καταληκτικής υπηρεσιακής και μισθολογικής τους εξέλιξης, (ε) την ειδική αιτιολόγηση και τεκμηρίωση του καθορισμού του ύψους των συντάξεων των εξελθόντων της υπηρεσίας σε σχέση με τους τρέχοντες μισθούς των αντίστοιχων εν ενεργεία δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, υπό το φως της κατ' άρθρο 4 παρ.1 του Συντάγματος αρχής της αναλογικής μισθολογικής ισότητας λόγω της κατ' αρχήν ομοιότητας των υπηρεσιακών συνθηκών εν ενεργεία και συνταξιούχων και (στ) την ειδική αιτιολόγηση και τεκμηρίωση του ύψους των μισθών και των συντάξεων σε σχέση με τρέχοντα δημοσιονομικά και οικονομικά δεδομένα, ενόψει κυρίως των δεικτών του εν γένει επιπέδου διαβίωσης, την ειδική αιτιολόγηση της επιβολής βαρών επί των συντάξεων σε σχέση με τις αποδοχές ενεργείας, καθώς και του συστήματος των συντελεστών και των κλιμακώσεων αυτών, προκειμένου να καθίσταται εφικτός ο έλεγχος των ως άνω στοιχείων (βλ. ΕλΣ Ολ. 1277/2018). Εξ άλλου, ειδικώς σε ό,τι αφορά τους δικαστικούς λειτουργούς, των οποίων το συνταξιοδοτικό καθεστώς αποτελεί εγγύηση της προσωπικής και λειτουργικής τους ανεξαρτησίας (βλ. σκέψη 27 της παρούσας και αποφ. Ειδ. Δικ. αρ. 88 παρ. 2 του Συντάγματος 171/2016, 6/2015, 203/2014, 73/2012), υπό την έννοια ότι απαιτείται κατά

την ενεργό τους υπηρεσία και άσκηση των δικαστικών τους καθηκόντων να γνωρίζουν ότι και μετά την έξοδό τους από αυτήν θα εξακολουθήσουν να έχουν την ίδια, ως προς τη σύνταξή τους μεταχείριση, και, πάντως, όχι δυσμενέστερη από τους εν ενεργεία συναδέλφους τους (βλ. αποφ. Ειδ. Δικ. αρ. 88 παρ. 2 του Συντάγματος 1-4/2018, ΕλΣ Ολ. 4327/2014, 1316/2001, ΣτΕ 3540, 3541/2003), η αναλογία μεταξύ των συντάξεων και των σύμφωνα προς το Σύνταγμα καθοριζομένων αποδοχών ενεργείας, όπως αυτές προκύπτουν μετά τη φορολόγησή τους, απαιτείται, επιπρόσθετα προς τα προεκτεθέντα και γενικά ισχύοντα στο ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα για τους λοιπούς δημοσίους λειτουργούς, να είναι σταθερή, ενόψει της θέσης και του βαθμού που αυτοί κατείχαν κατά τον χρόνο αποχώρησής τους από την ενεργό υπηρεσία (βλ. απόφ. Ειδ. Δικ. άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος 1-4/2018, το άρθρο 6 παρ. 6.4 του Ευρωπαϊκού Χάρτη για το καθεστώς των δικαστών, ο οποίος εγκρίθηκε στις 8-10 Ιουλίου 2010 στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης και δεν έχει δεσμευτική ισχύ, αποφ. ΔΕΕ της 7.2.2019, C-49/18 Carlos Escribano Vindel κατά Ministerio de Justicia, σκ. 66, της 27.2.2018, C-64/16, Associação Sindical dos Juizes Portugueses κατά Tribunal de Contas, σκ. 44 και 45, αποφ. ΕΔΔΑ της 23.6.2016, Baka κατά Ουγγαρίας, της 26.4.2006, Zubko και λοιποί κατά Ουκρανίας). Οι ίδιες δε αρχές ισχύουν και για τις συντάξεις των μελών του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, κατ' άρθρο 100 Α του Συντάγματος, ως εκ της μισθολογικής και συνταξιοδοτικής τους εξομοίωσης με τους δικαστικούς λειτουργούς (βλ. Ειδ. Δικ. αρ. 88 παρ. 2 Σ 156/2009, 166/2008, ΕλΣ Ολ. 2497/2016, 6/2008).

33. Δοθέντος ότι η εξειδίκευση των κριτηρίων της εύλογης αναλογίας εξαρτάται από πολύπλοκες θεωρήσεις, επαφίεται στον κοινό νομοθέτη να δώσει συγκεκριμένη αριθμητική αποτύπωση στις συνταγματικές απαιτήσεις της εύλογης αναλογίας μεταξύ αποδοχών ενεργείας και σύνταξης, όπως και να διαρρυθμίσει περαιτέρω τις βάσεις υπολογισμού με βάση τα ανωτέρω κριτήρια, εξισορροπώντας επί τη βάσει οικονομικών μελετών, τις νόμιμες προσδοκίες των δικαιούχων και τις απαιτήσεις της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, οι δε επιλογές του υπόκεινται σε οριακό δικαστικό έλεγχο (βλ. ΕλΣ Ολ. 504/2021, 2020/2020, 137/2019).

34. Περαιτέρω, εναπόκειται, κατ' αρχήν, στην ευχέρεια του νομοθέτη, ενόψει και των εκάστοτε δημοσιονομικών συνθηκών να μεταβάλλει για το μέλλον το μισθολογικό και συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, ως προς το ύψος του μισθού, τον τρόπο καθορισμού του, καθώς και ως προς τον συντελεστή αντιστοίχισης μεταξύ των αποδοχών ενεργείας και συντάξεων, χωρίς να επιβάλλεται η διατήρηση του υφιστάμενου μισθολογικού καθεστώτος ή του συστήματος κανονισμού, ανακαθορισμού ή αναπροσαρμογής των συντάξεων ορισμένης κατηγορίας λειτουργών ή υπαλλήλων του δημοσίου, δοθέντος ότι δεν κατοχυρώνεται ούτε από την εθνική ούτε από τη διεθνή έννομη τάξη δικαίωμα σε αποδοχές ή συντάξεις συγκεκριμένου ύψους (βλ. ΕλΣ Ολ. 504/2021, 2020/2020, 137/2019, 287/2008 και πρβλ. ΣτΕ Ολ. 1286, 1283/2012 και Ε.Δ.Δ.Α. Skorkiewicz κατά Πολωνίας, απόφαση επί του παραδεκτού της 1.6.1999, Νο 39860/98, Domalewski κατά Πολωνίας, απόφαση επί του παραδεκτού της 15.6.1999, Νο 34610/97, Kjartan Asmundsson κατά Ισλανδίας, απόφαση της 30.3.2005, Νο 60669/00, Lakicevic and Others κατά Μοντενέγκρο και Σερβίας, απόφαση της 13.3.2012, Nos 27458, 37205, 37207, 33604/07, σκ. 60 επ. ι-δίως δε σκέψη 70, Stefanetti και άλλοι κατά Ιταλίας, απόφαση της 15.4.2014, Nos 21838, 21849, 21852, 21855, 21860, 21863, 21869 και 21870/10, σκ. 60 επ.). Η ρυθμιστική, όμως, αυτή επέμβαση του νομοθέτη δεν δύναται να θίγει, ούτε το ιδιαίτερο μισθολογικό και συνταξιοδοτικό καθεστώς κάθε κατηγορίας λειτουργών και υπαλλήλων του Κράτους, όπως αυτό απορρέει από το Σύνταγμα, αλλά ούτε και να παραβιάζει την προεκτεθείσα αρχή της εύλογης αναλογίας αποδοχών ενεργείας και συντάξεων, όπως αυτή ισχύει για κάθε κατηγορία, καθώς και την αρχή της σταθερής αναλογίας για τους δικαστικούς λειτουργούς και τα μέλη του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (βλ. σκ. 18 και, μεταξύ άλλων, για τους δικαστικούς λειτουργούς απόφ. Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88

παρ.2 του Συντάγματος 1-4/2018, 57/2010, 21, 13/2006, ΕλΣ Ολ 4327/2014 και 1316/2001, ΣτΕ Ολ. 3540/2003, απόφ. ΕΔΔΑ της 26.4.2006, Zubko και λοιποί κατά Ουκρανίας, για τους στρατιωτικούς ΕλΣ Ολ. 137/2019, για τους ιατρούς του ΕΣΥ ΕλΣ Ολ. 7412/2015, για τα μέλη ΔΕΠ των ΑΕΙ ΕλΣ Ολ. 1506/2016). Απαιτείται, περαιτέρω, να είναι αιτιολογημένη και να εμπεριέχει την αναγκαία τεκμηρίωση, ώστε να είναι εφικτός ο δικαστικός έλεγχος της τήρησης των αρχών αυτών, με τα προεκτεθέντα κριτήρια (βλ. σκ. 33).

35. Στο ίδιο πλαίσιο, ο νομοθέτης έχει, επίσης, κατ' αρχήν την ευχέρεια, ενόψει της κατ' άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος αξίωσης της πολιτείας για εκπλήρωση του χρέους εθνικής, κοινωνικής ενδογενεακής και διαγενεακής αλληλεγγύης και προς διασφάλιση των αρχών της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και της δίκαιης αποταμίευσης για τις επόμενες γενεές, να επιβάλλει βάρη στις συντάξεις των λειτουργών και υπαλλήλων του δημοσίου, υπό την έννοια του άρθρου 4 παρ. 5 του Συντάγματος, με ποικίλες μορφές (περικοπή του ύψους της σύνταξης, επιβάρυνση αυτής με εισφορές κ.ά.). Οι αρχές, όμως, της ισότητας ενώπιον του νόμου και της ισότητας στα δημόσια βάρη, υπό την έννοια του άρθρου 4 παρ. 1 και 5 του Συντάγματος (βλ. σκέψεις 18 και 19 της παρούσας), απαιτούν τα βάρη αυτά που επιβάλλονται στο πλαίσιο της συνταξιοδοτικής σχέσης, να τελούν σε συνάφεια τόσο προς το ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό καθεστώς της κατηγορίας αυτής, όσο και προς το σκοπό που επιδιώκει η νομοθετική παρέμβαση, ενόψει και του γενικότερου κανονιστικού πλαισίου. Απαιτείται, τέλος, αναλόγως της φύσης του επιβαλλόμενου βάρους, της διάρκειάς του, του διαρθρωτικού ή μη χαρακτήρα του, της έκτασης και της έντασης αυτού, να αιτιολογείται ειδικά η επιλογή της κατηγορίας αυτής, η σύνδεσή της με την εισαγόμενη ρύθμιση, η ιδιαίτερη ικανότητα συνεισφοράς της, ενόψει και των λοιπών βαρών που της έχουν επιβληθεί, η τήρηση μίας, κατ' αρχήν δίκαιης, ισορροπίας μεταξύ του υπηρετούμενου σκοπού και των παρεμβάσεων στο ύψος της σύνταξης, με την εξέταση τυχόν εναλλακτικών λύσεων, καθώς και η διασφάλιση της αρχής της (εύλογης ή σταθερής κατά περίπτωση) αναλογίας σύνταξης και μισθού ενεργείας υπό την προεκτεθείσα έννοια, όπως ισχύει για κάθε κατηγορία (βλ. αποφ. Ειδ. Δικ. άρ. 88 παρ. 2 του Συντάγματος 1-4/2018, ΕλΣ Ολ. 137/2019, 1277, 32/2018, 244/2017, 4327/2014 και πρβλ. ΣτΕ Ολ. 2287-2290/2015).

36. Ακολούθως, η ως άνω θεσμική εγγύηση του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών περιλαμβάνει, σε περίπτωση θανάτου τους, και την καταβολή σύνταξης στα επιζώντα προστατευόμενα μέλη της οικογένειάς τους, στο πλαίσιο της κατ' άρθρο 21 παρ. 1 και 3 του Συντάγματος ειδικής συνταγματικής προστασίας του γάμου, της οικογένειας, της παιδικής ηλικίας, της ενήλικης νεότητας και της αναπηρίας (βλ. π.χ. άρθρα 5, 18 και 31 του π.δ/τος 169/2007, βλ. ΕλΣ II Τμ. 2076/2018, 213/2016, ΣτΕ 4237/2005 7μ., 4091/2012 7μ., 3413/2013 7μ., 988/2014 Ολ. κ.ά και πρβλ. συγκριτικά απόφαση της 12.2.2003 του Γερμανικού Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου, 1BvR 624/01), ενόψει και της εκπορευόμενης από τη διάταξη αυτή υποχρέωσης του νομοθέτη να θεσπίζει θετικά μέτρα για την πραγμάτωση των απορρυσών από τις συνταγματικές αυτές διατάξεις θεσμικών εγγυήσεων (βλ. ΕλΣ II Τμ. 2076/2018 και πρβλ. συγκριτικά απόφαση του Γερμανικού Συνταγματικού Δικαστηρίου της 7.7.2009, 1BvR 1164/07). Η κατά μεταβίβαση αυτή σύνταξη έχει τα ίδια εννοιολογικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά με τη σύνταξη που καταβάλλεται στον ίδιο τον δημόσιο λειτουργό, υπάλληλο και στρατιωτικό, πρόκειται, δηλαδή, για δημοσίου δικαίου δικαίωμα, που θεμελιώνεται, ως νόμιμη προσδοκία στις αρχές της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης σε συνδυασμό με την κατ' άρθρο 17 παρ. 1 του Συντάγματος προστασία της περιουσίας, στο προστατευτικό πεδίο της οποίας εμπίπτει ευθέως γεγενημένη αξίωση, ενώ τόσο ως προσδοκία όσο και ως απαίτηση τυγχάνει και της συρρέουσας επικουρικής προστασίας του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ. Εξ άλλου, η κατά μεταβίβαση σύνταξη πρέπει να εξασφαλίζει και στα πρόσωπα αυτά αξιοπρεπείς συνθήκες

διαβίωσης και να τελεί κατ' αρχήν, σε εύλογη ποσοτική σχέση με αυτή που θα δικαιούτο ο θανάων δημόσιος λειτουργός, υπάλληλος ή στρατιωτικός, ως απόρροια της υπαλληλικής του σχέσης και της θέσης που κατείχε κατά την ενεργό υπηρεσία (βλ. ΕλΣ Π Τμ. 2076/2018, πρβλ. συγκριτικά απόφαση Γαλλικού Συνταγματικού Συμβουλίου της 28.5.2010, Νο 2010-1 QPC).

37. Το σύστημα, άλλωστε, ασφάλισης της κατηγορίας αυτής συνταξιούχων, των εξομοιούμενων προς αυτήν κατηγοριών και όσων έλκουν κατά νόμο από αυτούς δικαίωμα σύνταξης, παρά τις όποιες δευτερεύουσες εξαιρέσεις και αποκλίσεις, όπως διαχρονικά οργανώθηκε από τον νομοθέτη, σε εκτέλεση των σχετικών συνταγματικών ρυθμίσεων, προσιδιάζει στα συστήματα επαγγελματικής ασφάλισης. Τα συστήματα αυτά αφορούν σε ιδιαίτερες κατηγορίες εργαζομένων, όπως οι δημόσιοι λειτουργοί, υπάλληλοι και στρατιωτικοί, στο πλαίσιο δε αυτών η συνταξιοδοτική παροχή καταβάλλεται λόγω της ειδικής σχέσης των δικαιούχων με τον εργοδότη, αποτελώντας όρο της απασχόλησής τους, όπως και στην περίπτωση του κατοχυρωθέντος με το Σύνταγμα θεσμού, ενώ, όπως προεκτέθηκε, για την απονομή της και τον καθορισμό του ύψους της εφαρμόζονται κανόνες συνδεδεμένοι με την ιδιοτυπία της σχέσης δημοσίου δικαίου που συνδέει το δημόσιο λειτουργό, υπάλληλο και στρατιωτικό με την υπηρεσία, οι δε καταβαλλόμενες στο πλαίσιο του συστήματος αυτού συνταξιοδοτικές παροχές, ως αμοιβές, συνδεδεμένες με τις αποδοχές της ενεργού υπηρεσίας, εμπίπτουν στο προστατευτικό πεδίο της Οδηγίας 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, «για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία», ΕΕ L 303, σ. 16 (βλ. ΕλΣ Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017, 4324/2014, 1571/2011, Πρακτ. Ολ. 9ης Γεν. Συν/σης της 27.5.2015, απόφ. ΔΕΕ της 15.1.2019, C-258/17, E.B. κατά Versicherungsanstalt öffentlich Bediensteter BVA, σκ. 45, της 21.1.2015, C- 529/13 Georg Felber κατά Bundesministerin für Unterricht, Kunst und Kultur, σκ. 20 έως 23, της 26.3.2009, C-559/07 «Επιτροπή κατά Ελλάδος», σκ. 31, 32, 42, 52, της 1.4.2008, C-267/06 «Tadao Maruko κατά Versorgungsanstalt der deutschen Bühnen», αποφ. ΕΔΔΑ της 3.3.2011 «Klein κατά Αυστρίας», σκ. 57, της 2.2.2010 «Aizpurua Ortiz κλπ. κατά Ισπανίας», σκ. 38, της 22.10.2009 «Αποστολάκης κατά Ελλάδος», σκ. 29 και 35, απόφ. της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της 13.7.1988, «Sture Stigson»).

38. Στο ίδιο πλαίσιο, το κόστος της σύνταξης βαρύνει κατ' αρχήν τον κρατικό προϋπολογισμό, ήτοι το Δημόσιο Ταμείο (βλ. τους διαχρονικά ισχύοντες συνταξιοδοτικούς κώδικες και ειδικότερα άρθρο 1 του β.δ/τος της 31ης Οκτωβρίου 1935, Α' 505, άρθρο 1 του α.ν. 1854/1951, άρθρο 1 του π.δ/τος 1041/1979, Α' 292, άρθρο 1 του π.δ/τος 166/2000 και άρθρο 1 του π.δ/τος 169/2007 και βλ. ΑΕΔ 28, 2/2004), ενώ το βάρος αυτό δύναται να αναδέχεται και ο προϋπολογισμός νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου (βλ. μεταξύ άλλων τον ανωτέρω ν. 3163/1955, ΕλΣ. Ολ. 1277/2018, 244/2017, 1510/1996 και βλ. απόφ. ΔΕΚ της 22.11.1995, C- 443/93, Βουγιούκας κατά Ελλάδος, για την ένταξη όσων λαμβάνουν σύνταξη υπό το καθεστώς του ν. 3163/1955 από το ΙΚΑ στο ελληνικό ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων). Η καταβολή της σύνταξης, τελεί πάντοτε υπό την εγγύηση του Κράτους και δη του Δημοσίου, για όσους αντλούν το συνταξιοδοτικό τους δικαίωμα από αυτό ως εργοδότη, αλλά και για όσους εντάσσονται υπό την ιδιότητα του δημοσίου λειτουργού ή υπαλλήλου στην οργανωτική δομή ν.π.δ.δ. και λαμβάνουν σύνταξη είτε απευθείας από το Δημόσιο Ταμείο, είτε από άλλον φορέα, στον οποίο έχει κατά νόμο μεταβιβασθεί η αρμοδιότητα κανονισμού και πληρωμής των συντάξεων και έχει αναδεχθεί το βάρος καταβολής τους (οργανικό κριτήριο, βλ. συναφώς ΕλΣ Ολ. 2020/2020). Η συνταξιοδοτική δε παροχή, στο βαθμό που αποτελεί συνέχεια των αποδοχών (λειτουργικό κριτήριο, βλ. ΕλΣ Ολ. 2020/2020), δεν συνδέεται με τον σχηματισμό διακριτού ασφαλιστικού κεφαλαίου από τις εισφορές των εν ενεργεία δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών. Ειδικότερα, η υποχρέωση καταβολής εισφορών - κρατήσεων, ως όρος για την παροχή σύνταξης στην κατηγορία αυτή δικαιούχων (βλ. άρθρα 6 του 1902/1990, Α' 138, και 20

παρ. 2 του ν. 2084/1992, Α' 165), μπορεί να θεσμοθετείται στο πλαίσιο του εν λόγω ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος, όχι υπό μορφή δημοσίων βαρών, κατά την έννοια του άρθρου 4 παρ. 5 του Συντάγματος, αλλά ως τμήμα της αμοιβής τους, δύνανται δε να επιβάλλονται ως προϋπόθεση για τη γένεση συνταξιοδοτικής προσδοκίας και την απονομή σύνταξης μετά την έξοδο από την υπηρεσία, ενόψει της αρχής της εν ευρεία εννοία ανταποδοτικότητας (βλ. ΕλΣ Ολ. 32/2018, 244/2017, πρβλ. ΣτΕ 2083/2013, 3302, 3143, 1898, 475/2011, 3553/2010), λειτουργώντας και ως μέσο χρηματοδότησης των συντάξεων της κατηγορίας αυτής, στο πλαίσιο της επαγγελματικής και διαγενεακής αλληλεγγύης, χωρίς να τελούν υποχρεωτικά σε ευθεία αναλογία, αλλά πάντως σε εύλογη και δίκαιη αναλογία προς το ύψος της καταβλητέας σύνταξης, ενόψει των συνταγματικών αρχών της ισότητας, της προβλεψιμότητας και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της αναλογικότητας, αλλά και της συνταγματικής προστασίας των περιουσιακών δικαιωμάτων και προσδοκιών, κατ' άρθρο 17 παρ. 1 του Συντάγματος (βλ. ΕλΣ Ολ. 32/2018, 244/2017, 1/2014, 2651/2011, 2298/2010, 1296/2006, 2366/2004, πρβλ. ΣτΕ 1970/2002, 1022/2005, 3487/2008).

39. Περαιτέρω, όπως συνάγεται από τις διατάξεις των άρθρων 73 παρ. 2 και 80 του Συντάγματος, οι νόμοι με τους οποίους οργανώνεται το ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, όσων έλκουν από αυτούς συνταξιοδοτικό δικαίωμα, καθώς και των εξομοιούμενων προς αυτούς κατηγοριών, και με τους οποίους (νόμους) καθορίζονται οι όροι απονομής σ' αυτούς συντάξεων, φέρουν τα χαρακτηριστικά οργανικών του Συντάγματος νόμων, καθόσον με αυτούς υλοποιείται η κατά τα ανωτέρω συνταγματική θεσμική εγγύηση, επιβάλλεται δε να είναι ειδικοί, συμβατοί προς το συνταγματικά κατοχυρωμένο ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα και να υποβάλλονται στην προηγούμενη γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Η κατ' άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος γνωμοδοτική παρέμβαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, πέραν του ότι πλαισιώνει σε διαδικαστικό επίπεδο τη θεσμική εγγύηση για το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (βλ. σκέψη 28 της παρούσας) εντάσσεται, επίσης, στο σύστημα των συνταγματικών εκείνων ρυθμίσεων από τις οποίες απορρέουν οι αρχές της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης (βλ. άρθρα 79 και επόμενα και 75 παρ. 2 του Συντάγματος και ΕλΣ Ολ. 244/2017, Πρακτ. Ολομ. της 26ης Γεν. Συν/σης της 17.12.2014, πρβλ. ΣτΕ Ολ. 3409, 3408, 1685/2013, 3668/2006 και άρθρο 126 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη δημοσιονομική πειθαρχία των κρατών μελών της Ένωσης, αλλά και άρθρα 310 και 317 της ΣΛΕΕ για την εκτέλεση του προϋπολογισμού της Ένωσης βάσει της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και πρβλ. απόφ. ΔΕΕ της 15.11.2011, C- 539/09 Επιτροπή κατά Γερμανίας, σκ. 38, 60, 81). Σκοπεί δε, στην εξασφάλιση της ενότητας και της ορθολογικής οργάνωσης κατά την διάρθρωση του δημόσιου συνταξιοδοτικού συστήματος στο σύνολό του και καλύπτει τόσο την εναρμόνιση των κανόνων στο εσωτερικό του συστήματος, όσο και τη συμβατότητα των επιμέρους ρυθμίσεων προς την εν γένει συνταγματική έννομη τάξη, ενόψει και της τήρησης της δημοσιονομικής ισορροπίας (βλ. ΕλΣ Ολ. Πρακτ. της 5ης Γεν. Συν/σης της 29.3.2017, Θέμα Β', 16ης Γεν. Συν/σης της 13.6.1998, Θέμα Α', ΕλΣ Ολ. 310/1985). Η τήρηση της διάταξης αυτής, η οποία αναφέρεται στα εξωτερικά τυπικά στοιχεία κατάρτισης του νόμου (βλ. ΑΕΔ 4/1988), υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο, με συνέπεια κάθε νόμος συνταξιοδοτικού περιεχομένου, που εκδόθηκε χωρίς προηγουμένως να προκληθεί η σχετική προς το περιεχόμενό του γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, να αντίκειται στο Σύνταγμα και να μην εφαρμόζεται (βλ. ΕλΣ Ολ. 1576/2011, 2450/2008, 2405, 386/2007). Καθιερώνεται, επίσης, με τις διατάξεις των άρθρων 73 παρ. 2 και 80 του Συντάγματος και η αρχή της ειδικότητας των συνταξιοδοτικών νομοσχεδίων, κατά την οποία δεν επιτρέπεται να αναγράφονται συνταξιοδοτικές διατάξεις σε νόμους το κύριο περιεχόμενο των οποίων αφορά σε άλλα, μη συνταξιοδοτικά θέματα, χωρίς ωστόσο να αποκλείεται να

τεθούν σε συνταξιοδοτικό νόμο και διατάξεις άλλου περιεχομένου. Σκοπός της συνταγματικής ρύθμισης περί του ανισχύρου της διάταξης που θεσπίζεται κατά παρέκκλιση της διαδικασίας αυτής, η τήρηση της οποίας υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο ως αναγόμενη, επίσης, στα εξωτερικά τυπικά στοιχεία κατάρτισης του νόμου, συνίσταται όχι σε αυτή καθ' εαυτή τη μη αλλοίωση της τελικής μορφής του νόμου ως αμιγώς συνταξιοδοτικού, αλλά στη μη διαφυγή του ελέγχου διατάξεων που συνάπτονται με το ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα (βλ. ΕλΣ Ολ. 1636/1992, Πρακτ. 5ης Γεν. Συν/σης της 29.3.2017). Η συνταγματική επιταγή περί της ειδικότητας των συνταξιοδοτικών νομοσχεδίων, για τα οποία απαιτείται η προηγούμενη γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, επιβάλλεται να τηρείται ακόμη και όταν οι θεσπιζόμενες συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις εμπεριέχονται σε ιδιαίτερο (αυτοτελές) κεφάλαιο νομοσχεδίου, που περιλαμβάνει και άλλου περιεχομένου διατάξεις στα λοιπά κεφάλαιά του (βλ. ΕλΣ Ολ. Πρακτ. 5ης Γεν. Συν/σης της 29.3.2017, Θέμα Β', 1ης Ειδ.Συν/σης της 20.2.2012, 2ης Ειδ.Συν/σης της 28.3.2012).

40. Περαιτέρω και όπως αναλυτικά εκτίθεται στη σκέψη 2 της παρούσας βάσει του άρθρου 98 παρ. 1 εδ. στ' του Συντάγματος, κάθε διαφορά από σύνταξη, αναφερόμενη στο πλαίσιο του συνταγματικώς κατοχυρωμένου ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, των εξομοιούμενων προς αυτούς κατηγοριών και όσων έλκουν από αυτούς δικαίωμα σύνταξης (βλ. σκέψεις 28 έως 37 της παρούσας), εμπίπτει στην ειδική και αποκλειστική δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με την επιφύλαξη της ειδικότερης δικαιοδοσίας του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος,

41. Η λειτουργία της σύνταξης, υπό την προεκτεθείσα συνταγματική έννοια, ως στοιχείου της ειδικής νομικής σχέσης των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών με το Κράτος και ως συνέχεια των αποδοχών ενεργείας τους, που συνιστά και τον πυρήνα της οργάνωσης και λειτουργίας του ειδικού συνταξιοδοτικού τους συστήματος (βλ. σκέψη 28 της παρούσας), σαφώς διακρίνεται από τις παροχές που καταβάλλονται στο πλαίσιο της κοινωνικής ασφάλισης, θεσμού κατοχυρωθέντος ρητά στο Σύνταγμα μόλις με την αναθεώρηση του 1975, που όριζε στο άρθρο 22 παρ. 4 αυτού ότι «Το Κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, όπως νόμος ορίζει» (ήδη άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος, μετά την δημοσίευση του από 6.4.2001 Ψηφίσματος της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής), η οποία συνίσταται, στην έναντι καταβολής εισφοράς, προστασία του ασφαλισμένου από την επέλευση κινδύνων (γήρας, ασθένεια, αναπηρία κλπ.) που μειώνουν ή εξαλείφουν την ικανότητά του να εργάζεται (ασφαλιστικοί κίνδυνοι) και, συνακόλουθα, τείνουν να υποβαθμίσουν τις συνθήκες διαβίωσής του [βλ. ΕλΣ Ολ. 32/2018, 244/2017, ΣτΕ Ολ. 2287-2290/2015, βλ. συναφώς το άρθρο 9 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, το οποίο έχει υπογραφεί στη Νέα Υόρκη στις 19.12.1966 με τη φροντίδα των Ηνωμένων Εθνών και κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 1532/1985, Α' 45, τη ΔΣΕ 102/1952, κυρωθείσα με τον ν. 3251 της 1/2-6-55, Α' 140, τη Διεθνή Σύμβαση «περί του Ευρωπαϊκού Κώδικος Κοινωνικής Ασφαλείας», που είχε υπογραφεί στο Στρασβούργο στις 16.4.1964 και κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 1136/1981 (Α' 61), το άρθρο 12 του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη, κυρωθέντος με το άρθρο πρώτο του ν. 1426/1984, Α' 34, καθώς και το άρθρο 34 παρ.1 και 2 του ΤΙΤΛΟΥ IV 34 του ΤΙΤΛΟΥ IV «ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ» του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2007/С 303/01, 2010/С 83/02)]. Τούτο δε, ακόμη και όταν από τις παροχές αυτές δύνανται να επωφελούνται και οι δημόσιοι λειτουργοί, υπάλληλοι ή στρατιωτικοί (βλ. ΑΕΔ 28/2004, Ειδ. Δικ. αρ. 88 παρ. 2 του Συντάγματος 143, 142/2009, 10/2006, ΕλΣΟλ 32, 244/2017, ΣτΕ 226/2012), ή όταν πρόκειται για κοινωνικοασφαλιστικές παροχές που χαρακτηρίζονται σε επίπεδο νόμου ως «συντάξεις», υπό την έννοια της περιοδικώς καταβαλλόμενης ασφαλιστικής παροχής, καθόσον αυτές δεν έχουν

χαρακτήρα αμοιβής, αλλά τον χαρακτήρα κοινωνικοασφαλιστικής παροχής μετά την επέλευση του ασφαλιστικού κινδύνου (βλ. ΑΕΔ 2/2004).

42. Ο νομοθέτης έχει, κατ' αρχήν, την ευχέρεια να οργανώνει το ειδικό σύστημα συνταξιοδότησης των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, τόσο ως προς τον τρόπο λειτουργίας του φορέα συνταξιοδότησης και των χρηματοδοτικών του μέσων (κρατικός προϋπολογισμός, σύσταση αποθεματικών κεφαλαίων ή ειδικών λογαριασμών για την χρηματοδότηση των συντάξεων), όσο και ως προς τους όρους και τις προϋποθέσεις καταβολής των συνταξιοδοτικών παροχών. Ειδικότερα, δύναται να μεταφέρει στο συνταξιοδοτικό αυτό σύστημα, κατ' αναλογία, ρυθμίσεις ή αρχές της κοινωνικής ασφάλισης, σεβόμενος, όμως, τα βασικά χαρακτηριστικά του θεσμού, όπως αποτυπώθηκαν στο Σύνταγμα, διασφαλίζοντας τη λειτουργική συνέχεια της υπαλληλικής με τη συνταξιοδοτική σχέση, την εγγυητική λειτουργία του Κράτους και δη του Δημοσίου, ως εν ευρεία εννοία εργοδότη για τη χρηματοδότηση και την καταβολή των συντάξεων, και μόνο στο βαθμό που οι ρυθμίσεις και οι αρχές αυτές είναι συμβατές προς τις ιδιαιτερότητες του ειδικού αυτού συστήματος συνταξιοδότησης, όπως αυτές απορρέουν από το Σύνταγμα και έχουν οργανωθεί από τον ίδιο τον νομοθέτη (βλ. σκέψεις 28 έως 39 της παρούσας, ΕλΣ Ολ. 504/2021, 2020/2020, 32/2018, 244/2017). Στο πλαίσιο αυτό, ο φορέας παροχής της σύνταξης των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και ειδικότερα το Δημόσιο ή άλλος φορέας, που αναλαμβάνει κατά τον νόμο την παροχή σύνταξης στους αποχωρούντες από την υπηρεσία, δεν ενεργεί ως οργανισμός ή φορέας κοινωνικής ασφάλισης (βλ. ΕλΣ Ολ. 32/2018, 244/2017, 992/2015, 918/2012, 3299/2013, ΣτΕ 1296/2015, 2087/2012, 3037/2007, 1970/2002 κ.ά., ΕλΣ Πρακτ. 1ης Ειδ. Συν/σης 20.4.2016).

43. Η θεσμική αυτή εγγύηση της ειδικής συνταξιοδοτικής προστασίας της κατηγορίας αυτής σε ό,τι αφορά την καταβολή κύριας σύνταξης, ήτοι της ισόβιας περιοδικής παροχής που συνδέεται με την έξοδό τους από την ενεργό υπηρεσία, η οποία, για την κατηγορία αυτή συνταξιούχων, συνιστά, κατά τα προεκτεθέντα, όχι κάλυψη ασφαλιστικού κινδύνου, αλλά συνέχεια του μισθού που ελάμβαναν κατά τον ενεργό υπηρεσιακό τους βίο, υπερκαλύπτει τις θεσμικές εγγυήσεις του κοινωνικού δικαιώματος στην κοινωνική ασφάλιση κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος και των κυρίων συνταξιοδοτικών παροχών που καταβάλλονται στο πλαίσιο του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος για την κάλυψη κινδύνων (γήρας, αναπηρία, θάνατος). Για το λόγο δε αυτό, το συνταξιοδοτικό δικαίωμα των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, συνιστά το «λειτουργικό αντίστοιχο/ισοδύναμο» του δικαιώματος στην κοινωνική ασφάλιση και, ως εκ τούτου, με τη διακριτή του κατοχύρωση και ρύθμιση δεν θίγεται η κατοχυρωμένη στο 22 παρ. 5 του Συντάγματος αρχή της υποχρεωτικότητας και καθολικότητας της κοινωνικής ασφάλισης (κύριας και επικουρικής) που παρέχεται από το Κράτος ή από νομικά πρόσωπα με δημόσιο κατά τούτο χαρακτήρα, τη βιωσιμότητα της οποίας εγγυάται το Κράτος (βλ. επί των αρχών αυτών ΑΕΔ 5/2002, 87/1997, ΕλΣ Ολ. 32/2018, 244/2017, πρβλ. ΣτΕ Ολ. 2287-2290/2015, 2200/2010, 2180/2004). Συνεπώς, όχι μόνο δεν επιβάλλεται εκ του Συντάγματος, αλλά ούτε και επιτρέπεται, ενόψει της πρακτικής εναρμόνισης των κατοχυρωμένων από αυτό διακριτών θεσμικών εγγυήσεων, η ένταξη της κατηγορίας αυτής στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης καθ' υποκατάσταση του συνταγματικά κατοχυρωμένου δικαιώματός τους σε ασφάλιση και καταβολή σύνταξης από το Δημόσιο ή από άλλον ειδικά συνεστημένο προς τούτο ανάδοχο φορέα. Και τούτο, διότι αντίθετη εκδοχή θα οδηγούσε σε ευθεία παραβίαση της οικείας συνταγματικής θεσμικής εγγύησης για το ειδικό υπηρεσιακό και συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, ενώ τυχόν κατάργηση της «σύνταξης», υπό την προεκτεθείσα συνταγματική έννοια που είναι ιστορικά συνυφασμένη με το ειδικό υπηρεσιακό και ασφαλιστικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, ή η πλήρης εξομοίωσή της με παροχή κοινωνικής ασφάλισης, θα έθιγε τον πυρήνα των οικείων διατάξεων του

Συντάγματος (βλ. σκέψη 14), στερώντας τους κάθε πρακτική αποτελεσματικότητα (βλ. ΕλΣ Ολ. 32/2018, 244/2017, Πρακτ. 3ης Ειδ. Συν/σης της 24.6.2010).

44. Αντιθέτως, για τις λοιπές κατηγορίες εργαζομένων και εν γένει απασχολούμενων, η δράση των οποίων εντάσσεται στο πεδίο του ιδιωτικού δικαίου, όπου κυρίαρχο είναι το συμβατικό στοιχείο των εννόμων σχέσεων και η κατ' αρχήν ελεύθερη ατομική και συλλογική διαπραγμάτευση των οικονομικών όρων αυτών, ως αντάλλαγμα για τις παρεχόμενες υπηρεσίες, ενόψει της αρχών της ιδιωτικής και συλλογικής αυτονομίας, κατ' άρθρα 5 παρ. 1 και 22 του Συντάγματος, χωρίς τις δεσμεύσεις που συνεπάγεται η ειδική λειτουργική σχέση με το Κράτος, επιβάλλεται η ένταξη στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης προκειμένου να μην θίγεται ο πυρήνας του κοινωνικού δικαιώματος, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος (βλ. ΕλΣ Ολ. 2020/2020, 32/2018, 244/2017 και για την κοινωνική ασφάλιση ως θεσμική εγγύηση αλλά και τις υποχρεώσεις που συνεπάγεται για το Κράτος βλ. ΑΕΔ 87/1997, ΕλΣ Ολ., 244/2017, ΣτΕ Ολ. 2287-2290/2015, 2202/2010, 3487/2008, 3096, 3101/2001, 5024/1987). Τούτο δε, ανεξαρτήτως του εάν δύναται να προβλέπεται και επάλληλο σύστημα πρόσθετων κοινωνικοασφαλιστικών παροχών και για τους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς.

45. Τέτοια, άλλωστε, ένταξη του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης με συνέπεια την οργανωτική, λειτουργική και θεσμική του αλλοίωση, δεν δικαιολογείται ούτε από την κατ' άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος αρχή της ισότητας, η οποία, όπως προεκτέθηκε (βλ. σκέψη 32 της παρούσας), επιβάλλει την ομοιόμορφη μεταχείριση των τελούντων υπό τις αυτές ή παρόμοιες συνθήκες προσώπων, ενώ δεν επιτρέπει την αυθαίρετη εξομοίωση διαφορετικών καταστάσεων ή την ενιαία μεταχείριση προσώπων που τελούν υπό διαφορετικές συνθήκες, με βάση όλως τυπικά ή συμπτωματικά ή άσχετα μεταξύ τους κριτήρια (βλ. ΑΕΔ 1/2012, ΕλΣ Ολ. 32/2018, 244/2017, 2654/2013, 2340/2009, ΣτΕ Ολ. 1286/2012 κ.ά.). Και τούτο, διότι το ίδιο το Σύνταγμα διακρίνει τα δύο παράλληλα ισχύοντα ασφαλιστικά συστήματα, κατατάσσοντας τους εντασσόμενους σ' αυτά σε διακριτές κατηγορίες με αντικειμενικά και εύλογα κριτήρια αναγόμενα στο είδος της απασχόλησής τους και του νομικού δεσμού που τους συνδέει με τον εργοδότη, ενόψει και του ιδιάζοντος χαρακτήρα της ειδικής λειτουργικής σχέσης που συνδέει τους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς με το Κράτος (βλ. σκέψη 25 της παρούσας και ΑΕΔ 16/1989), παρέχει δε στους τελευταίους προστασία όχι ταυτόσημη αλλά κατ' αρχήν ισοδύναμη με εκείνη των κυρίων συνταξιοδοτικών παροχών που χορηγούνται στο πλαίσιο της κοινωνικής ασφάλισης, όπως προεκτέθηκε, και υπό την επιφύλαξη των επιμέρους νομοθετικών ρυθμίσεων που υλοποιούν την οικεία θεσμική εγγύηση, με συνέπεια να μην τίθεται ζήτημα παραβίασης της αρχής της ισότητας (βλ. κατ' αναλογία επί των όρων εφαρμογής της αρχής της ισότητας μεταξύ δημοσίων υπαλλήλων και μισθωτών ιδιωτικού δικαίου στο πλαίσιο της Οδηγίας 2000/78 απόφ. ΔΕΕ της 9.3.2017, C-406/15, Petya Milkova κατά Izpalnitelen direktor na Agentsiata za privatizatsia i sledprivatizatsionen kontrol, σκ. 60 επ.). Επομένως, η κατ' επίκληση της αρχής της ίσης μεταχείρισης διαρθρωτική ένταξη του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών στο κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα και η πλήρης οργανωτική και λειτουργική ταύτιση της σύνταξης με τις αντίστοιχες κοινωνικοασφαλιστικές παροχές, ήτοι η εφαρμογή της αρχής αυτής σε μη ομοειδείς κατηγορίες, δεν συμβαδίζει με την κατά το Σύνταγμα διακριτή λειτουργία των συστημάτων αυτών και συνιστά ευθεία παραβίαση των οικείων συνταγματικών ρυθμίσεων (βλ. σκέψεις 28 και επ.), αλλά και της ίδιας της προεκτεθείσας αρχής της αναλογικής ισότητας κατ' άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος (βλ. ΕλΣ Ολ. 32/2018, 244/2017, Πρακτ. Ολομ. 3ης Ειδ. Συν/σης της 24.6.2010 και 4ης Ειδ. Συν/σης της 29.6.2010, όπου και σχετικές ειδικές επί του ζητήματος παρατηρήσεις και πρβλ. ΣτΕ 3693/2015, 3412-13/2013 7μ., 1077/2003 7μ., 3294/2011 7μ.).

46. Εξάλλου, το ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών είναι σαφώς διακριτό και παρέχει όλως διάφορες και μείζονες εγγυήσεις από τις έσχατες εγγυήσεις κοινωνικής προστασίας, στο πλαίσιο της κοινωνικής πρόνοιας που απαιτείται να παρέχει το Κράτος, κατ' εφαρμογή των άρθρων 21 παρ. 1, 2, 3 και 6 του Συντάγματος, υπό τη μορφή παροχών σε χρήμα ή σε είδος, προς συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού, με σκοπό την εξασφάλιση στοιχειώδους επιπέδου αξιοπρεπούς, κατά το άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος, διαβίωσης, οι οποίες δεν συνδέονται με την παροχή εργασίας και την καταβολή εισφορών (βλ. ΕλΣ Ολ. 2020/2020, ΙΙ Τμ. 1176/2018, ΣτΕ Ολ. 2287-2290/2015, 660/2016, βλ. συναφώς και άρθρο 11 παρ. 1 και 2 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα και 34 παρ. 3 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης).

47. Ο Κώδικας Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων, που κωδικοποιήθηκε σε ενιαίο κείμενο με το άρθρο μόνο του π.δ/τος 169/2007 (Α' 210), όπως ίσχυε και κατά τον κρίσιμο εν προκειμένω χρόνο, στο Τμήμα Α' αυτού, που επιγράφεται «Πολιτικές Συντάξεις», και στο Κεφάλαιο Α', που φέρει τον τίτλο «Δικαίωμα σε Σύνταξη», ορίζει στο άρθρο 1, υπό τον τίτλο «Πολιτικοί υπάλληλοι - Προϋποθέσεις του δικαίωματος σύνταξης», ότι: «1. Ο τακτικός δημόσιος υπάλληλος που λαμβάνει κάθε μήνα μισθό από το Δημόσιο Ταμείο ή από άλλους ειδικούς πόρους δικαιούται σε ισόβια σύνταξη από το Δημόσιο Ταμείο: (Άρθρο 1 παρ. 1 Α.Ν 1854/51) α) Αν απομακρυνθεί με οποιονδήποτε τρόπο από την υπηρεσία και έχει εικοσιπενταετή πλήρη πραγματική συντάξιμη υπηρεσία. (Άρθρο 1 παρ. 1 περ. ά εδ. πρώτο Α.Ν. 1854/51) ... ».

48. Περαιτέρω, στο Κεφάλαιο Β' του ίδιου Κώδικα, που τιτλοφορείται «Υπολογισμός της Σύνταξης», ορίζεται στο άρθρο 9, όπως αυτό ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο, υπό τον τίτλο «Συντάξιμος μισθός γενικά», ότι: «1. Ως μισθός με βάση τον οποίο κανονίζεται η σύνταξη λαμβάνεται ποσοστό του μηνιαίου μισθού ενεργείας του μισθολογικού κλιμακίου ή του βαθμού που έφερε και εμισθοδοτείτο ο υπάλληλος κατά την έξοδο του από την υπηρεσία, όπως αυτός ορίζεται από τις διατάξεις που ισχύουν κάθε φορά. (Άρθρο 9 παρ. 1 Α.Ν.1854/51, όπως αντικ. με άρθρ. 6 παρ. 1 Ν.Δ. 3768/57 και 1 παρ. 1 Ν.1694/87) ... 2. Για την εφαρμογή της προηγούμενης παραγράφου ως μισθός νοείται ο βασικός μισθός ενεργείας του μισθολογικού κλιμακίου ή του βαθμού που έφερε κατά την έξοδο του από την υπηρεσία μαζί με την προσαύξηση του επιδόματος χρόνου υπηρεσίας ... 3. Οι διατάξεις που ισχύουν κάθε φορά για την εξέλιξη των εν ενεργεία δημόσιων πολιτικών υπαλλήλων σε μισθολογικά κλιμάκια καθώς και για την προσαύξηση του βασικού μισθού τους με το επίδομα χρόνου υπηρεσίας λαμβάνονται υπόψη για τον καθορισμό του συντάξιμου μισθού που προβλέπεται από το άρθρο αυτό, ανεξάρτητα από το χρόνο του τερματισμού της συντάξιμης υπηρεσίας και εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις των διατάξεων αυτών. ... 4. Το ποσοστό της παρ. 1 αυτού του άρθρου, με βάση το οποίο κανονίζεται η σύνταξη του υπαλλήλου, ορίζεται στα 80% του συνόλου των απολαβών που αναφέρονται στην παρ. 2 του ίδιου άρθρου. ... 5. Σε περίπτωση που αυξάνεται ο βασικός μισθός της παραγράφου 2 ή το επίδομα χρόνου υπηρεσίας, αυξάνονται ανάλογα και οι συντάξεις, κάθε δε άλλου είδους παροχές που καταβάλλονται στους εν ενεργεία υπαλλήλους είτε με μορφή επιδόματος, είτε με μορφή εξόδων παράστασης, είτε με μορφή εξόδων κίνησης, είτε με οποιαδήποτε άλλη μορφή, ανεξάρτητα από τον τρόπο υπολογισμού τους, δεν αποτελούν αύξηση του βασικού μισθού και δεν λαμβάνονται υπόψη για τον κανονισμό ή την αύξηση της σύνταξης, εκτός αν αυτό προβλέπεται από ειδική συνταξιοδοτική διάταξη. ... 7. Γι' αυτούς που δεν μισθοδοτούνται από το Δημόσιο Ταμείο και δικαιούνται σύνταξη από αυτό το ποσοστό της παραπάνω παραγρ. 4 υπολογίζεται με βάση το μισθό που ανήκει στο βαθμό στον οποίο αυτοί εξομοιώνονται. ... 16.α. Για όσους αποχωρούν από την υπηρεσία από 1ης Ιανουαρίου 2008 ως συντάξιμος μισθός, με βάση τον οποίο κανονίζεται η σύνταξη, λαμβάνεται υπόψη: i. Για συνολική συντάξιμη υπηρεσία, σύμφωνα με τις διατάξεις του

Κώδικα αυτού, μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2007, ο οριζόμενος από τις διατάξεις των παραγράφων 1-15 του άρθρου αυτού, ii. Για συνολική συντάξιμη υπηρεσία, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα αυτού, η οποία διανύεται από 1ης Ιανουαρίου 2008 και μετά, ποσοστό του ηλικίου της διαιρέσεως του συνόλου των μηνιαίων ασφαλιστέων αποδοχών, που έλαβε ο υπάλληλος κατά τα πέντε τελευταία έτη που προηγούνται της ημερομηνίας κατά την οποία αποχωρεί της υπηρεσίας, χωρίς τον υπολογισμό των τρίμηνων αποδοχών, των δώρων εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα και του επιδόματος αδείας, δια του αριθμού των μηνών υπηρεσίας που έχει πραγματοποιήσει ο υπάλληλος εντός της χρονικής αυτής περιόδου. Αν ο υπάλληλος στην ίδια χρονική περίοδο δεν έχει σαράντα (40) τουλάχιστον μηνών υπηρεσία, για τον προσδιορισμό των μηνιαίων ασφαλιστέων αποδοχών συνυπολογίζονται και οι ασφαλιστές αποδοχές μηνών υπηρεσίας της αμέσως προηγούμενης χρονικής περιόδου, μέχρι τη συμπλήρωση του αριθμού των σαράντα (40) μηνών. Για τον προσδιορισμό των παραπάνω συνολικών αποδοχών λαμβάνονται υπόψη οι αποδοχές που έλαβε ο υπάλληλος κατά τη χρονική περίοδο των προηγούμενων εδαφίων της περίπτωσης αυτής, όπως αυτές έχουν διαμορφωθεί κατά το χρόνο αποχώρησης του από την υπηρεσία. Ειδικά για τους υπαλλήλους που θα αποχωρήσουν από 1ης Ιανουαρίου 2008 μέχρι και την 31η Δεκεμβρίου 2012, για τον προσδιορισμό των συνολικών αποδοχών, θα λαμβάνεται υπόψη ποσοστό του ηλικίου της διαιρέσεως του συνόλου των μηνιαίων ασφαλιστέων αποδοχών που έλαβε ο υπάλληλος από 1ης Ιανουαρίου 2008 και μέχρι την αποχώρησή του, χωρίς τον υπολογισμό των τρίμηνων αποδοχών, των δώρων εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα και του επιδόματος αδείας, δια του αριθμού των μηνών υπηρεσίας του κατά τη χρονική αυτή περίοδο. β. Το ποσοστό της υποπερίπτωσης ii της προηγούμενης περίπτωσης της παραγράφου αυτής, με βάση το οποίο κανονίζεται η σύνταξη, ορίζεται σε 79% για όσους αποχωρήσουν το έτος 2008, μειούμενο κατά 1% για καθένα από τα επόμενα έτη αποχώρησης του υπαλλήλου και καταλήγει σε 70%, για όσους αποχωρούν από το έτος 2017 και μετά. γ. Ως ασφαλιστές αποδοχές, με βάση τις οποίες υπολογίζεται η σύνταξη της υποπερίπτωσης ii της περίπτωσης α' της παραγράφου αυτής, νοείται το σύνολο των αποδοχών του υπαλλήλου, οι οποίες έχουν υποβληθεί σε κράτηση για κύρια σύνταξη, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 59 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (Άρθρο 1 παρ.1 του Ν.3029/02)».

49. Ακολούθως, στο άρθρο 11 του ίδιου Κώδικα, με τίτλο «Θεμελιωτική συντάξιμη υπηρεσία», ότι: «1. Οι υπηρεσίες αυτών που υπάγονται στις διατάξεις για τις πολιτικές συντάξεις και αναγνωρίζονται από τον Κώδικα αυτό ως συντάξιμες διακρίνονται σε πραγματικές και πλασματικές. Πραγματική συντάξιμη υπηρεσία είναι αυτή που παρέχεται πραγματικά και πλασματική είναι αυτή που από πλάσμα του νόμου θεωρείται σαν συντάξιμη (Άρθρο 11 παρ. 1 Α.Ν. 1854/51). 2. Πραγματική συντάξιμη υπηρεσία με την έννοια της προηγούμενης παραγράφου είναι αυτή που παρέχεται πραγματικά από αυτούς που διατελούν σύμφωνα με τους όρους των άρθρων 1, 2 και 3 του Κώδικα αυτού (Άρθρο 11 παρ. 2 Α.Ν. 1854/51.)».

50. Περαιτέρω, στο άρθρο 14 του Κώδικα, υπό τον τίτλο «Έναρξη - τερματισμός - απόδειξη υπηρεσίας», ότι: «1. Η υπηρεσία υπολογίζεται από την ημερομηνία δημοσίευσης στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της πράξης διορισμού του υπαλλήλου, εφόσον ανέλαβε υπηρεσία μέσα σε ένα (1) μήνα από την ημερομηνία αυτή, ή από την ημερομηνία ανάληψης υπηρεσίας, εφόσον αυτή πραγματοποιήθηκε μετά την πάροδο ενός (1) μηνός από την ημερομηνία δημοσίευσης του διορισμού, μέχρι τη χρονολογία δημοσίευσης στην παραπάνω Εφημερίδα της απόλυσης ή της αποδοχής της παραίτησης ή μέχρι την ημέρα θανάτου του υπαλλήλου. ...».

51. Σε εκτέλεση των συνταγματικών επιταγών για το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (βλ. σκέψεις 24 και 25 της παρούσας), ο Συνταξιοδοτικός Κώδικας (π.δ. 169/2007), κατ' αρχήν οργανώνει το ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και

στρατιωτικών, ως λειτουργική συνέχεια της υπαλληλικής τους σχέσης, καθιερώνοντας γι' αυτούς καθεστώς επαγγελματικής ασφάλισης (βλ. ΕλΣ Ολ. 32/2018, 244/2017, 4324/2014, 1571/2011, ΙΙ Τμ. 577, 332/2017, απόφ. ΔΕΕ της 26.3.2009, C-559/07 «Επιτροπή κατά Ελλάδος», σκ. 31, 32, 42, 52). Ειδικότερα, στην παράγραφο 1 του άρθρου 1 του οικείου Κώδικα θεσπίζεται ως γενικός κανόνας ότι ο τακτικός δημόσιος υπάλληλος, στο εννοιολογικό πλάτος του οποίου εμπίπτουν και οι δημόσιοι λειτουργοί (βλ. συναφώς και άρθρο 34 του οικείου Κώδικα για τους στρατιωτικούς), ο οποίος έχει συμπληρώσει εικοσιπενταετή πλήρη πραγματική συντάξιμη υπηρεσία, δικαιούται ισόβια σύνταξη που βαρύνει το Δημόσιο Ταμείο, ως εργοδότη. Επιμέρους δε αποκλίσεις από τον κανόνα αυτό με την πρόβλεψη διαφορετικών χρονικών προϋποθέσεων για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος εισάγονται σε ειδικότερες διατάξεις (βλ. π.χ. τη ρύθμιση του άρθρου 1 περ. α' εδ. β' του ίδιου Κώδικα, ως ισχύει μετά την συμπλήρωσή του 1.1.2011, με το άρθρο 6 παρ. 1 α' του ν. 3865/2010, Α' 120, για τους τρίτεκνους υπαλλήλους, εδ. γ' για τους υπαλλήλους με αναγνωρισμένο ποσοστό αναπηρίας, εδ. δ' για τους υπαλλήλους των σωφρονιστικών και αναμορφωτικών καταστημάτων, περ. β' για τους απολυόμενους υπαλλήλους, περ. γ' για τους απολυόμενους λόγω σωματικής ή διανοητικής ανικανότητας, μη οφειλόμενης στην υπηρεσία, περ. δ' για τους απολυόμενους λόγω κατάργησης θέσης, άρθρο 3 του ν. 2084/1992, Α' 165, όπως εκάστοτε ισχύει για τους διοριζόμενους μετά το 1993 κ.ο.κ.), ενώ σύνταξη από το Δημόσιο Ταμείο δικαιούνται και όσοι θεμελιώνουν σχετικό δικαίωμα, βάσει των ρυθμίσεων για την προσμέτρηση υπηρεσίας στον ιδιωτικό τομέα και τη διαδοχική ασφάλιση με απονέμοντα φορέα το δημόσιο (βλ. διαχρονικώς ν.δ. 4202/1961 «Περί διατηρήσεως των εκ της κοινωνικής ασφαλίσεως δικαιωμάτων εις περιπτώσεις μεταβολής ασφαλιστικού φορέως» Α' 175, τις διατάξεις του ν. 1405/1983 «Επέκταση της διαδοχικής ασφάλισης στους εργαζομένους που μετακινούνται από τον ιδιωτικό τομέα στο δημόσιο, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (ν.π.δ.δ.) και τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) και αντίστροφα και άλλες διατάξεις», Α' 180, άρθρο 69 του ν. 2084/1992, άρθρο 1 ν. 3232/2004, Α' 48, περί της διαδικασίας υπολογισμού και καταβολής της σύνταξης από τον απονέμοντα οργανισμό, άρθρο 5 του ν. 3863/2010, Α' 115, και 4 παρ. 10 του ν. 3865/2010).

52. Περαιτέρω, όπως συνάγεται από τον συνδυασμό των άρθρων 1, 11 παρ. 1 και 2 και 14 παρ. 1 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, αναγκαίο όρο για την απόκτηση δικαιώματος σε σύνταξη συνιστά η νομίμως κηθείσα υπηρεσιακή ιδιότητα του δικαιούχου, η οποία αποκτάται με την ολοκλήρωση των διατυπώσεων διορισμού (βλ. αναλυτικά ΕλΣ ΙΙ Τμ. 1176/2018), οπότε και δημιουργείται στο πλαίσιο της ειδικής λειτουργικής σχέσης που συνδέει τον δημόσιο λειτουργό, υπάλληλο ή στρατιωτικό με το κράτος και ως ειδικός όρος της απασχόλησής του, η παρεπόμενη αυτής ασφαλιστική σχέση με το δημόσιο, ως εργοδότη, που του γεννά τη νόμιμη προσδοκία καταβολής σύνταξης με τη συμπλήρωση των προϋποθέσεων του νόμου, μεταξύ των οποίων η καταβολή εισφορών, ως ποσοστού επί των μηνιαίως καταβαλλομένων αποδοχών (βλ. άρθρα 6 του 1902/1990 και 17 και 20 παρ. 2 του ν. 2084/1992 και σκέψη 38 της παρούσας), και η συμπλήρωση των χρονικών προϋποθέσεων θεμελίωσης του δικαιώματος, με βάση τα κατά περίπτωση ειδικά κριτήρια προσωπικής και οικογενειακής κατάστασης (βλ. ΕλΣ Ολ. 32/2018, 244/2017, ΙΙ Τμ. 1176/2018, 332/2017, απόφ. ΔΕΕ της 26.3.2009, C-559/07 Επιτροπή κατά Ελλάδος, απόφ. ΕΔΔΑ της 22.10.2009 «Αποστολάκης κατά Ελλάδος», σκ. 29 και 35).

53. Σε εκτέλεση των συνταγματικών επιταγών για τη διασφάλιση της αρχής της εύλογης αναλογίας μεταξύ αποδοχών ενεργείας και συντάξεων (βλ. ανωτέρω σκέψεις 30 έως 33 της παρούσας), στις διατάξεις του άρθρου 9 του π.δ/τος 169/2007, όπως αυτές ίσχυαν, ο νομοθέτης αποτύπωσε στον οικείο Συνταξιοδοτικό Κώδικα, κατά τρόπο διαφανή και συνεκτικό, ένα πλήρες σύστημα κανονισμού σύνταξης ως συνέχειας των αποδοχών. Ειδικότερα, προβλεπόταν ως γενικός κανόνας ότι η σύνταξη των εντασσόμενων στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς, υπολογιζόταν σε ποσοστό 80% του

συντάξιμου μισθού (παρ. 4), που συγκροτείτο, μεταξύ άλλων, από το βασικό μισθό ενεργείας του μισθολογικού κλιμακίου ή του βαθμού, που έφερε και μισθοδοτείτο ο δικαιούχος κατά την έξοδό του από την υπηρεσία, όπως καθοριζόταν κάθε φορά από τις οικείες μισθολογικές διατάξεις (παρ. 1). Επίσης, περιλαμβάνονταν και ειδικότερες προβλέψεις για την προσμέτρηση κατ' ιδίαν παροχών σε επιμέρους κατηγορίες λειτουργών και υπαλλήλων (βλ. την παρ. 2 του εν λόγω άρθρου), καθώς και η άμεση διασύνδεση της εξέλιξης των μισθών ενέργειας με το ύψος του συντάξιμου μισθού (παρ. 3 και 5 και ΕλΣ Ολ. 2776/2006), υπό την έννοια ότι οι νομοθετικές ρυθμίσεις που καθόριζαν το ύψος των αποδοχών των εν ενεργεία λειτουργών και υπαλλήλων αποτελούσε τη βάση για τον καθορισμό των συντάξιμων αποδοχών, στον βαθμό που οι εν λόγω διατάξεις ήταν συμβατές με τις οικείες συνταγματικές και υπερνομοθετικής ισχύος αρχές (βλ. ΕλΣ Ολ. 137/2019).

54. Περαιτέρω, ο συνταξιοδοτικός νομοθέτης, ενόψει και του σχετικού περιθωρίου εκτίμησης που του καταλείπεται και σεβόμενος αφενός τις νόμιμες περιουσιακές προσδοκίες των δικαιούχων και αφετέρου τις επιταγές βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος (βλ. σκ. 34 της παρούσας) προέβη σε σταδιακή μείωση της αναλογίας αυτής, για όσους αποχώρησαν από την υπηρεσία από 1.1.2008 και εφεξής, με τις ειδικότερες διακρίσεις της παρ. 16 α του άρθρου 9 του οικείου Κώδικα. Ειδικότερα, ορίστηκε, μεταξύ άλλων, ότι για την κατηγορία αυτή ως συντάξιμος μισθός, βάσει του οποίου κανονίζεται η σύνταξη, λαμβάνεται υπ' όψιν για συνολική συντάξιμη υπηρεσία μέχρι τις 31.12.2007, ο οριζόμενος από τις διατάξεις των παραγράφων 1-15 του άρθρου αυτού, ενώ για συνολική συντάξιμη υπηρεσία, διανυθείσα από 1.1.2008 και εντεύθεν, ποσοστό του ηλικίου της διαιρέσεως του συνόλου των μηνιαίων ασφαλιστέων αποδοχών, που έλαβε ο δικαιούχος κατά τα πέντε τελευταία έτη που προηγούνται της ημερομηνίας κατά την οποία αποχωρεί της υπηρεσίας (άνευ τρίμηνων αποδοχών, των δώρων εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα και του επιδόματος αδείας), δια του αριθμού των μηνών υπηρεσίας που έχει πραγματοποιήσει εντός της χρονικής αυτής περιόδου. Για τον προσδιορισμό δε των συνολικών αποδοχών λαμβάνονταν υπ' όψιν οι αποδοχές που έλαβε ο δικαιούχος κατά την οικεία χρονική περίοδο, όπως αυτές είχαν διαμορφωθεί κατά τον χρόνο αποχώρησής του από την υπηρεσία. Περαιτέρω, για τους υπαλλήλους που αποχώρησαν από 1.1.2008 έως και 31.12.2012, για τον προσδιορισμό των συνολικών αποδοχών, θα λαμβάνεται υπόψη ποσοστό του ηλικίου της διαιρέσεως του συνόλου των μηνιαίων ασφαλιστέων αποδοχών που έλαβε ο δικαιούχος από 1.1.2008 και μέχρι την αποχώρησή του (άνευ τρίμηνων αποδοχών, των δώρων εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα και του επιδόματος αδείας), δια του αριθμού των μηνών υπηρεσίας του κατά τη χρονική αυτή περίοδο. Επιπλέον ορίστηκε ότι για τη διανυθείσα υπηρεσία από 1.1.2008 και εντεύθεν η αναλογία αποδοχών σύνταξης ανερχόταν στο 79%, για όσους αποχωρούσαν το έτος 2008, μειούμενο κατά 1% για καθένα από τα επόμενα έτη αποχώρησης του δικαιούχου, με καταληκτική αναλογία 70%, για όσους θα αποχωρούσαν από το έτος 2017 και εφεξής. Τέλος, προβλέφθηκε ότι ως ασφαλιστέες αποδοχές, με βάση τις οποίες υπολογίζεται η σύνταξη για το διάστημα από 1.1.2008 και εφεξής νοείται το σύνολο των αποδοχών του υπαλλήλου, οι οποίες έχουν υποβληθεί σε κράτηση για κύρια σύνταξη, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 59 του ίδιου Κώδικα.

55. Περαιτέρω, υπό την ισχύ του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, στο πλαίσιο της από το Σύνταγμα υποχρέωσης διασφάλισης της δημοσιονομικής βιωσιμότητας (βλ. σκέψη 21 της παρούσας) και ενόψει της παράλληλης υποχρέωσης του Κράτους να τηρεί τις απορρέουσες από τη Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ν. 3671/2008, Α' 129) δεσμεύσεις (βλ. μεταξύ άλλων άρθρο 119 παρ. 3 ΣΛΕΕ για την υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίζουν υγιή δημόσια οικονομικά, υγιείς νομισματικές συνθήκες και σταθερό ισοζύγιο πληρωμών και άρθρο 126 ΣΛΕΕ για την αποφυγή υπερβολικών ελλειμμάτων και την τήρηση δημοσιονομικής πειθαρχίας εκ μέρους των κρατών μελών), θεσπίστηκαν κατ' αρχάς οι νόμοι 3833/2010 και 3845/2010 [βλ. σχετικώς και τη

2010/182 απόφαση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 16ης Φεβρουαρίου 2010 (L 83/13), με την οποία διαπιστώθηκε η κατάσταση υπερβολικού ελλείμματος στην οποία είχε περιέλθει η Ελληνική Δημοκρατία και η ανάγκη λήψης μέτρων για τη μείωσή του]. Με τους νόμους αυτούς και κατ' επίκληση της ραγδαίας οικονομικής κρίσης ελήφθησαν άμεσα και επείγοντα μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής για την εξοικονόμηση πόρων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, μεταξύ των οποίων και μειώσεις των αποδοχών και των συντάξεων του Δημοσίου, καθώς και των συντάξεων των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης. Στο δεύτερο εκ των ανωτέρω νομοθετημάτων (ν. 3845/2010) προσαρτήθηκαν ως Παραρτήματα III και IV, αντιστοίχως, το «Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής - 3 Μαΐου 2010» και το «Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής - 3 Μαΐου 2010», που αποτελούν τα δύο από τα τρία μέρη, από τα οποία απαρτίζεται το υπογραφέν στις 3.5.2010 «Μνημόνιο Συνεννόησης» (Memorandum of Understanding). Από τις αιτιολογικές εκθέσεις των ως άνω νόμων και των νόμων που επακολούθησαν [βλ. ν. 3847/10 «Επανακαθορισμός των επιδομάτων εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα και του επιδόματος αδείας για τους συνταξιούχους και βοηθηματούχους του Δημοσίου» (Α' 67), ν. 3863/2010 «Νέο Ασφαλιστικό Σύστημα και συναφείς διατάξεις, ρυθμίσεις στις εργασιακές σχέσεις» (Α' 115), ν. 3865/2010 «Μεταρρύθμιση Συνταξιοδοτικού Συστήματος του Δημοσίου και συναφείς διατάξεις» (Α' 120), ν. 3985/2010 «Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015» (Α' 151) και ν. 3986/2011 «Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015» (Α' 152)] διαπιστώνονται, μεταξύ άλλων, η οξεία και βαθιά δημοσιονομική κρίση την οποία διέρχεται η χώρα, το υπέρογκο δημόσιο χρέος και η επιτακτική ανάγκη λήψης μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής, οι παθογένειες και η μη βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού συστήματος, στην οποία συμβάλλει και η γήρανση του πληθυσμού σε συνδυασμό με την αύξηση του προσδόκιμου ζωής, η ανάγκη λήψης μέτρων άμεσης απόδοσης αλλά και διαρθρωτικών, για την εξοικονόμηση πόρων αλλά και τη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος, η υπέρμετρη επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού με τη συνταξιοδοτική δαπάνη (σύμφωνα με τη αιτιολογική έκθεση του ν. 3865/2010 το συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων υπαλλήλων απορροφούσε πάνω από το 10% των δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού), η οποία έβαινε διαρκώς αυξανόμενη (βλ. αιτιολογική έκθεση του ν. 3895/2010) και η ανάγκη απελευθέρωσης πόρων και για άλλες λειτουργίες του κράτους.

56. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο αυτό επιβλήθηκαν οι ακόλουθες περικοπές στις καταβαλλόμενες από το Δημόσιο συντάξεις: α) Με το άρθρο μόνο παρ. 1 του ν. 3847/2010 (Α' 67) επιβλήθηκαν περικοπές και μειώσεις στα επιδόματα εορτών και αδείας των συνταξιούχων και βοηθηματούχων του Δημοσίου. β) Με το άρθρο 11 παρ. 1 και 2 του ν. 3865/2010 (Α' 120/21.7.2010) επιβλήθηκε από 1.8.2010 στις συντάξεις άνω των 1.400,01 ευρώ μηνιαία Εισφορά Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΑΣ), η οποία υπολογίζεται επί του συνόλου της σύνταξης και όχι κλιμακωτά, με ποσοστά 3%, 4%, 5%, 6%, 7%, 8%, 9% και 10% αναλόγως του ύψους της σύνταξης, τα ως άνω δε ποσοστά αναπροσαρμόστηκαν από 1.8.2011 σε 6%, 7%, 9%, 10%, 12%, 13% και 14% αντίστοιχα, με τη διάταξη του άρθρου 44 παρ. 10 του ν. 3986/2011 (Α' 52/1.7.2011, βλ. και όμοια ρύθμιση του άρθρου 2 παρ. 13 του ν. 4002/2011, Α' 180/22.8.2011) και γ) Με την παρ. 11 του άρθρου 44 του προαναφερθέντος ν. 3986/2011 επιβλήθηκε, από 1.8.2011, στις συντάξεις άνω των 1.700,01 ευρώ των συνταξιούχων που δεν έχουν συμπληρώσει το 60ό έτος της ηλικίας τους, επιπλέον μηνιαία εισφορά υπολογιζόμενη ομοίως επί του συνόλου της σύνταξης που απομένει μετά την παρακράτηση της ΕΑΣ και όχι κλιμακωτά, με ποσοστά 6%, 8% και 10% αναλόγως του ύψους της σύνταξης.

57. Ο ν. 4024/2011 «Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις, ενιαίο μισθολόγιο - βαθμολόγιο, εργασιακή εφεδρεία και άλλες διατάξεις εφαρμογής του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012-2015» (Α' 226), στην παράγραφο 10 του άρθρου 1,

με τίτλο «Ρύθμιση συνταξιοδοτικών θεμάτων του Δημοσίου», ορίζει ότι: «α. Από 1.11.2011 στους συνταξιούχους του Δημοσίου, οι οποίοι δεν έχουν συμπληρώσει το 55ο έτος της ηλικίας, μειώνεται κατά 40% το ποσό της μηνιαίας κύριας σύνταξης που υπερβαίνει τα 1.000 ευρώ. Η κατά τα ανωτέρω μείωση διακόπτεται από την πρώτη του επόμενου μήνα από εκείνο κατά τον οποίο συμπληρώνεται το 55ο έτος της ηλικίας. Όσοι δεν εμπίπτουν στην ανωτέρω μείωση, μειώνεται κατά 20% το ποσό της μηνιαίας κύριας σύνταξής τους που υπερβαίνει τα 1.200 ευρώ. β. Για τον προσδιορισμό του συνολικού ποσού της σύνταξης της προηγούμενης περίπτωσης, λαμβάνεται υπόψη το ποσό της μηνιαίας βασικής σύνταξης, καθώς και τα συγκαταβαλλόμενα με αυτή ποσά του επιδόματος εξομάλυνσης του άρθρου 1 του ν. 3670/2008 (Α' 117) και της τυχόν προσωπικής και αμεταβίβαστης διαφοράς, αφαιρουμένου του ποσού της Εισφοράς Αλληλεγγύης Συνταξιούχων του άρθρου 11 του ν. 3865/2010, όπως ισχύει μετά την παρ. 13 του άρθρου 2 του ν. 4002/2011 και της επιπλέον εισφοράς της περίπτωσης α' του ίδιου άρθρου και νόμου. γ. Εξαιρούνται της μείωσης που προβλέπεται στην περίπτωση α' ... στ. Τα ποσά που προέρχονται από την κατά τα ανωτέρω μείωση των συντάξεων αποτελούν έσοδα του Δημοσίου. ζ. ...».

58. Στην αιτιολογική έκθεση του νόμου αυτού διαλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Άμεση προτεραιότητα ζωτικού δημοσίου συμφέροντος είναι η επίτευξη των στόχων και η εφαρμογή του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015, που ψηφίστηκε με το ν. 3985/2011 (Α' 151) και εξειδικεύθηκε με τις διατάξεις των ν. 3986/2011 (Α' 152) και ν. 4002/2011 (Α' 180). Στην προσπάθεια αυτή καλείται να συμβάλει το σύνολο των οικονομικών και κοινωνικών δυνάμεων της χώρας. Η χώρα αντιμετωπίζει την κατάσταση ανάγκης, υπό συνθήκες εξαιρετικά πιεστικές. Στόχος να διαφυλαχθεί η υπόσταση και η προοπτική της χώρας, προκειμένου να ανακτηθεί το κύρος και η ισχύς της σε οικονομικό και σε πολιτικό επίπεδο. Για το λόγο αυτό πρωταρχικός στόχος είναι η εφαρμογή των αποφάσεων με τις οποίες διασφαλίζεται η μακροπρόθεσμη, πραγματική βιωσιμότητα του ελληνικού δημοσίου χρέους. Με τον τρόπο αυτό θα καταστεί δυνατή η παραγωγή πρωτογενών πλεονασμάτων τα επόμενα χρόνια. Στο πλαίσιο αυτό αποδίδεται μεγάλη σημασία στην άμεση εφαρμογή του νέου προγράμματος με το οποίο αναμένεται να μεταβληθούν και τα επίπεδα ρευστότητας στην πραγματική οικονομία μέσω της αναγκαίας ρευστότητας του τραπεζικού συστήματος. Οι δημοσιονομικές και χρηματοοικονομικές προϋποθέσεις είναι η αναγκαία συνθήκη για την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της χώρας, ο μοναδικός τρόπος για να δοθεί ώθηση στην ελληνική οικονομία. Το εθνικό σχέδιο που επιβάλλεται να εφαρμοστεί συνίσταται στα εξής: α) λήψη των αναγκαίων μέτρων για την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων του 2011 και 2012· β) επιτάχυνση των διαρθρωτικών αλλαγών· γ) θετική αποτίμηση της Τριμερούς· δ) εκταμίευση της έκτης δόσης· ε) κύρωση του νέου θεσμικού πλαισίου του EFSF· στ) ολοκλήρωση της ουσιαστικής συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στο σχέδιο για την μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του ελληνικού δημοσίου χρέους· ζ) έναρξη της πλήρους εφαρμογής του νέου προγράμματος και αλλαγή των επιπέδων ρευστότητας στην ελληνική πραγματική οικονομία ... Το παρόν σχέδιο νόμου υπακούει απολύτως σε συγκεκριμένες αρχές: α) στην αρχή της δημοσιονομικής προσαρμογής, η τήρηση της οποίας έχει καταστεί ζωτικής σημασίας για την οικονομική και πολιτική επιβίωση της χώρας στο διεθνές περιβάλλον ...».

59. Η ίδια αιτιολογική έκθεση, επί των διατάξεων του άρθρου 1 παρ. 10 του οικείου σχεδίου νόμου, αναφέρει τα εξής: «Με τις διατάξεις της παρ. 10 και στο πλαίσιο της δημοσιονομικής εξυγίανσης, οι συντάξεις του Δημοσίου μειώνονται ως ακολούθως ...». Τέλος, όπως προκύπτει από τη σχετική Έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, η ετήσια εξοικονόμηση δαπάνης που θα προέλθει από τις ανωτέρω περικοπές συντάξεων υπολογίζεται στο ποσό των 235.000.000 ευρώ περίπου, το οποίο αναλύεται ως εξής: α) 65.000.000 ευρώ από τη μείωση κατά 40% του ποσού σύνταξης που υπερβαίνει τα 1.000 ευρώ, των συνταξιούχων ηλικίας κάτω των 55 ετών και β)

170.000.000 ευρώ από τη μείωση κατά 20% των ποσών σύνταξης που υπερβαίνουν τα 1.200 ευρώ. Περαιτέρω, η ίδια αιτιολογική έκθεση, καθ' ό μέρος αναφέρεται στις αντιστοίχου περιεχομένου διατάξεις του άρθρου 2, με τις οποίες επιβάλλονται αντίστοιχες μειώσεις και στους συνταξιούχους του ΝΑΤ και των φορέων κύριας ασφάλισης του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης και με την οποία συνάγεται και πληρέστερη αιτιολόγηση επί των συναφών ρυθμίσεων για τους συνταξιούχους του Δημοσίου, αναφέρει ότι «Με τις διατάξεις της παρ. 1 προβλέπεται μείωση κατά 40% του ποσού της κύριας σύνταξης που υπερβαίνει τα 1.000,00 ευρώ και χορηγείται στους συνταξιούχους κάτω των 55 ετών. Η ρύθμιση είναι αναγκαία λόγω της δαπάνης που προκαλεί στους ασφαλιστικούς οργανισμούς κύριας ασφάλισης η λήψη σύνταξης σε τόσο μειωμένο όριο ηλικίας. Για λόγους κοινωνικής δικαιοσύνης εξαιρούνται από την ανωτέρω μείωση οι συνταξιούχοι αναπηρίας ή γήρατος που λαμβάνουν το εξωϊδρυματικό επίδομα ή το επίδομα απολύτου αναπηρίας, οι συνταξιούχοι που αποστρατεύθηκαν με πρωτοβουλία της υπηρεσίας καθώς και τα θύματα τρομοκρατικών ενεργειών. Με τις διατάξεις της παρ. 2 προβλέπεται μείωση κατά 20% του ποσού της κύριας σύνταξης που υπερβαίνει τα 1.200 ευρώ και χορηγείται στους συνταξιούχους που δεν εμπίπτουν στη μείωση που προβλέπεται στην παράγραφο 1. Η μείωση αυτή θεσπίζεται ως συνεισφορά των συνταξιούχων με σχετικό ικανοποιητικό ύψος ποσού κύριας σύνταξης στον ασφαλιστικό τους φορέα. Από τη μείωση αυτή εξαιρούνται για λόγους κοινωνικής δικαιοσύνης μόνο οι συνταξιούχοι γήρατος και αναπηρίας που λαμβάνουν το εξωϊδρυματικό επίδομα ή το επίδομα απολύτου αναπηρίας καθώς και τα θύματα τρομοκρατικών ενεργειών. Η μείωση τόσο στην ρύθμιση της παρ. 1 όσο και στη ρύθμιση της παρ. 2, γίνεται στο ποσό που απομένει μετά την αφαίρεση της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης συνταξιούχων και της πρόσθετης εισφοράς της παραγράφου 11, του άρθρου 44 του ν. 3986/2011».

60. Περαιτέρω, στην κατ' άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος γνωμοδότηση της Ολομέλειας επί των ως άνω διατάξεων του άρθρου 1 παρ. 10 του οικείου σχεδίου νόμου (βλ. ΕΛΣ Ολ Πρακτικά της 2ης Ειδ. Συν/σης της 5.10.2011) έγινε σχετική παρατήρηση επί του εδαφίου α' αυτού, με τη μόνη επισήμανση ότι «Στο πρώτο εδάφιο της περίπτωσης αυτής η θέσπιση ως μόνου κριτηρίου για τη μείωση της σύνταξης του 55ου έτους ηλικίας, χωρίς οποιαδήποτε συνάρτηση με το συνολικό συντάξιμο χρόνο υπηρεσίας του συνταξιούχου, ενδεχομένως να δημιουργήσει ζητήματα αδικαιολόγητης άνισης μεταχείρισης. ...», ενώ δεν έγινε ειδική παρατήρηση για τη μείωση της σύνταξης κατά 20% όσων υπερβαίνουν το εν λόγω ηλικιακό όριο.

61. Ακολούθως, με τα Πρακτικά της 10ης Γεν. Συν/σης της 3.6.2015, η Διοικητική Ολομέλεια επιληφθείσα ένστασης στρατιωτικής συνταξιούχου κατά πράξης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, με την κατ' άρθρο 91 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο πρότυπη διαδικασία επί ενστάσεων, έκρινε επί του εδαφίου α' της παρ. 10 του άρθρου 1 του ν. 4024/2011, ήτοι για την περικοπή του 40% της σύνταξης σε όσους συνταξιούχους δεν είχαν συμπληρώσει τα 55 έτη, ότι είναι συμβατή με τις αρχές που απορρέουν από τα άρθρα 4 παρ. 1 και 5 και 25 παρ 1 α του Συντάγματος, καθώς και το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ. Και τούτο, μεταξύ άλλων, διότι: Α) Η επίμαχη ρύθμιση, η οποία εντάσσεται σε ευρύτερο πλέγμα μέτρων και εμπίπτει στο ευρύ περιθώριο εκτίμησης που διαθέτει ο νομοθέτης για την επιλογή των κατάλληλων μέτρων διασφάλισης της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και της βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος, ενόψει της περιορισμένης έντασης και διάρκειάς της (μείωση 40% στο ύψος της σύνταξης άνω των 1.000 ευρώ, διακοπή της μείωσης με τη συμπλήρωση του ηλικιακού αυτού ορίου και εν συνεχεία περικοπή του 20% για το ποσό της σύνταξης άνω των 1.200 ευρώ), συνιστά επέμβαση στο συνταξιοδοτικό δικαίωμα των πληττόμενων από αυτή, που ευλόγως επελέγη ως πρόσφορη και αναγκαία για την επίτευξη των επιδιωκόμενων σκοπών δημοσίου συμφέροντος, ενώ τηρεί μια δίκαιη ισορροπία μεταξύ αυτών και του σχετικού

δικαιώματος. Β) Η κρισιμότητα αυτοτελώς της κατάστασης του ίδιου του συνταξιοδοτικού συστήματος και η ανάγκη περιστολής της συνταξιοδοτικής δαπάνης και αντιμετώπισης των στρεβλώσεων του συστήματος, μεταξύ των οποίων οι συνταξιοδοτήσεις σε μικρές ηλικίες, παρέχει επαρκή δικαιολογητικό λόγο για την επιβολή του επίμαχου πρόσθετου μέτρου σε βάρος μιας πιο ευνοημένης κατηγορίας του συνταξιοδοτικού συστήματος, αυτής των συνταξιοδοτηθέντων σε μικρή ή σχετικά μικρή ηλικία, η οποία οριοθετείται στη λήψη σύνταξης σε ηλικία νεότερη των 55 ετών, με ταυτόχρονη μέριμνα για τους πιο ηλικιωμένους και χαμηλοσυνταξιούχους. Επομένως, η επιβολή του μέτρου αυτού δεν συνιστά δυσμενή διακριτική μεταχείριση, αλλά έκφραση της απαίτησης για αναλογική ισότητα κατά την επιβολή συνταξιοδοτικών περικοπών, με γενικά και αντικειμενικά κριτήρια, όπως το συγκεκριμένο ηλικιακό όριο, που παρίστανται εύλογα και σε συνάφεια με το αντικείμενο της επίμαχης ρύθμισης. Γ) Το οικείο μέτρο εντάσσεται σε ένα σύνολο οικονομικών, δημοσιονομικών και διαρθρωτικών μέτρων, που έχουν επωμιστεί γενικώς οι πολίτες, για την αντιμετώπιση της δημοσιονομικής κρίσης που μαστίζει τη χώρα, στο πλαίσιο της οποίας αναδείχθηκε ιδιαίτερος η ανάγκη περιστολής της συνταξιοδοτικής δαπάνης του κράτους, καθώς και η απειλή της βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος, εξαιτίας και προγενέστερων ενδογενών προβλημάτων και παθογενειών. Επομένως, όσο αφορά αυτό καθαυτό το συνταξιοδοτικό σύστημα, που αφενός επιβαρύνει υπέρμετρα τον προϋπολογισμό και δεσμεύει πόρους που δεν μπορούν να αξιοποιηθούν σε άλλους σκοπούς, αφετέρου δεν παρίσταται βιώσιμο χωρίς τη λήψη μέτρων, η αντιρρόπηση των ανισορροπιών του, όπως οι συνταξιοδοτήσεις σε μικρή ηλικία και η εκλογίκευση των απονεμόμενων από αυτό παροχών παρίσταται αυτονόητη προϋπόθεση για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών, με επιβάρυνση των ίδιων των επωφελούμενων από το σύστημα. Στο πλαίσιο αυτό και πέραν των λοιπών μέτρων που έχουν ληφθεί για την αντιμετώπιση της κρίσης και για τη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος, η επιβάρυνση με την επίμαχη διάταξη μιας πιο ευνοημένης ομάδας, μεταξύ άλλων, στρατιωτικών συνταξιούχων που έλαβαν σύνταξη σε μικρή ή σχετικά μικρή ηλικία, περιορισμένης έντασης και διάρκειας, κατά τα ανωτέρω, κρίνεται εύλογη και σύμφωνη με το επιβαλλόμενο και σε αυτούς χρέος της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης, κατά τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 4 του άρθρου 25 του Συντάγματος. Και τούτο ενόψει του ότι ανακύπτει η άντληση ιδιαίτερης ωφέλειας της συγκεκριμένης ομάδας συνταξιούχων από το συνταξιοδοτικό σύστημα, ενόψει της λήψης σύνταξης σε μικρή ή σχετικά μικρή ηλικία και της προοπτικής μεγάλου συνταξιοδοτικού βίου, με αντίστοιχη μεγαλύτερη επιβάρυνση του συνταξιοδοτικού συστήματος και πρόσθετη διακινδύνευσή του.

62. Περαιτέρω, με τον ν. 4046/2012 (Α' 28) εγκρίθηκε το Σχέδιο του Μνημονίου Συνεννόησης (Memorandum of Understanding) μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Τράπεζας της Ελλάδος ως προαπαιτούμενο για την υπογραφή και τη θέση σε ισχύ των Συμβάσεων Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ.), της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Τράπεζας της Ελλάδος, τα σχέδια των οποίων επίσης εγκρίθηκαν με τον ίδιο νόμο και προσαρτήθηκαν σ' αυτόν ως Παράρτημα V (άρθρο 1 παρ. 1). Στην αιτιολογική έκθεση του νόμου αυτού αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «... Εθνικό χρέος της Κυβέρνησης είναι η διασφάλιση της θέσης της χώρας μέσα στην Ευρωζώνη και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτή είναι η ιστορική ευθύνη της Κυβέρνησης, ευθύνη προς την οποία ανταποκρίνεται αταλάντευτα με αποκλειστικό γνώμονα το συμφέρον του Ελληνικού Λαού. ... Για να μετατραπεί η κρίση σε ευκαιρία, είναι ανάγκη να συνειδητοποιηθεί από όλες τις πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές δυνάμεις της Χώρας, ότι το στοίχημα της υπέρβασης αυτής της κρίσης συνδέεται άρρηκτα με την αυστηρή τήρηση όλων των δεσμεύσεων που αναλαμβάνει η Χώρα στο πλαίσιο της απαιτούμενης δημοσιονομικής προσαρμογής αλλά και τη συλλογική προσπάθεια για σύνθεση από όλες τις πολιτικές κοινωνικές και οικονομικές δυνάμεις αναπτυξιακού

ορίζοντα ο οποίος θα βασίζεται στην ανταγωνιστικότητα, τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Χώρας και τις δυνατότητες του ανθρώπινου δυναμικού της και ιδιαίτερα τις δυνατότητες και τις δεξιότητες των νέων ανθρώπων, μακριά από αγκυλώσεις, συντεχνιακές νοοτροπίες και εσωστρέφεια ... Παρά το γεγονός ότι η Χώρα και οι πολίτες της κατέβαλαν τεράστια προσπάθεια σταθεροποίησης σε εξαιρετικά σύντομο χρονικό διάστημα, η προσπάθεια εξυγίανσης των δημόσιων οικονομικών και μείωσης του ελλείμματος προσέκρουσε στην επιδείνωση της ύφεσης της ελληνικής οικονομίας, η οποία ταλανίζει τη Χώρα, μειώνοντας τα έσοδα σε σχέση με τα εκάστοτε προσδοκώμενα και αυξάνοντας το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ. Συγκεκριμένα, το δημόσιο χρέος ανήλθε στα 299 δισεκατομμύρια ευρώ το 2009 ή 129,3 % του ΑΕΠ, αυξήθηκε στα 329 δισεκατομμύρια ευρώ το 2010 ή 144,9 % του ΑΕΠ, ενώ το 2011, σύμφωνα με τα έως τώρα στοιχεία, σημειώνει περαιτέρω επιδείνωση, φτάνοντας τα 368 δισεκατομμύρια και υπερβαίνοντας το 169 % του ΑΕΠ. Το μεγαλύτερο ποσοστό του χρέους λήγει εντός των αμέσως επομένων ετών, γεγονός που καθιστά τις άμεσες ταμειακές ανάγκες του Δημοσίου επιτακτικές και ζήτημα ζωτικής σημασίας για την εθνική οικονομία. ... Συγκεκριμένα, επιβάλλεται μια ουσιαστική αναδιάρθρωση του δημοσίου χρέους για να καταστεί ... βιώσιμο τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα ...». Στο «Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής», το οποίο προσαρτάται στον ν. 4046/2012 ως Παράρτημα V 1 (βλ. σελ. 696 επ. ΦΕΚ Α' 28) και στο οποίο περιγράφονται οι στόχοι, η στρατηγική και οι προοπτικές για την Ελληνική οικονομία, αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Στόχοι, Στρατηγική και Προοπτικές. ... 6. Για να διασφαλίσει την πορεία δημοσιονομικής προσαρμογής του προγράμματος, η κυβέρνηση θα αναλάβει τολμηρές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις από την πλευρά των δαπανών. Λαμβάνοντας υπόψη την προβλεπόμενη πορεία ανάκαμψης, τα συνεχή προβλήματα της Ελλάδας με τη φορολογική συμμόρφωση και την ανάγκη να προσαρμόσουμε κάποια από τα προηγούμενα μέτρα, θα απαιτηθούν επιπρόσθετα μέτρα πέραν εκείνων που έχουν ήδη εγκριθεί στο πλαίσιο της ΜΔΣ [εννοείται : Μεσοπρόθεσμη Δημοσιονομική Στρατηγική] του 2011 και του προϋπολογισμού του 2012. ... Το μεγαλύτερο μέρος της προσαρμογής θα επιτευχθεί μέσω περικοπών δαπανών που αποσκοπούν στη μόνιμη μείωση του μεγέθους του κράτους ... 7. Οι βασικές μεταρρυθμίσεις, συμπεριλαμβανομένων αυτών που έχουν καθοριστεί στη ΜΔΣ και στον προϋπολογισμό του 2012, περιλαμβάνουν: ... Εξορθολογισμός και καλύτερη στόχευση της κοινωνικής δαπάνης. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, ξεκινήσαμε μεταρρυθμίσεις για να περιορίσουμε την προβλεπόμενη αύξηση στη συνταξιοδοτική δαπάνη κάτω των 2 1/2 ποσοστιαίων μονάδων του ΑΕΠ μέχρι το 2060 (από μία πρόβλεψη ύψους 12 1/2 του ΑΕΠ), ..., και να Στο πρόγραμμά μας σκοπεύουμε να ολοκληρώσουμε αυτή την ατζέντα εργασίας, πραγματοποιώντας συνολικά περίπου [3] τοις εκατό του ΑΕΠ σε πρόσθετες εξοικονομήσεις, ενώ θα βελτιώσουμε τα κοινωνικά προγράμματα για αυτούς που τα έχουν περισσότερο ανάγκη. Συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση. Δεδομένου του υψηλού μεριδίου συντάξεων στις δαπάνες της Ελληνικής κυβέρνησης, η μεγάλη εναπομείνασα δημοσιονομική προσαρμογή θα πρέπει κατ' ανάγκη να περιλαμβάνει περαιτέρω προσαρμογές των συντάξεων. Αυτό θα το κάνουμε με τρόπο που θα προστατεύονται οι χαμηλοσυνταξιούχοι. Ως αρχικά μέτρα, για τη δημιουργία εξοικονομήσεων ύψους €300 εκατομμυρίων το 2012 θα: (i) υιοθετήσουμε ένα σχέδιο νόμου για να μεταρρυθμίσουμε τις επικουρικές συντάξεις, και θα (ii) επιφέρουμε αλλαγές στα συνταξιοδοτικά ταμεία με υψηλές μέσες συντάξεις που λαμβάνουν υψηλές επιχορηγήσεις από τον προϋπολογισμό. Προκαταρκτικές ενέργειες: Για να μπορέσουμε να πετύχουμε τον δημοσιονομικό μας στόχο για το 2012, θα (i) σε αναμονή της επερχόμενης αξιολόγησης της δημόσιας διοίκησης, θα περικόψουμε τις λειτουργικές δαπάνες και τις επιλεγμένες επιδοτήσεις και μεταβιβάσεις στο επίπεδο της κεντρικής κυβέρνησης κατά ένα επιπρόσθετο 0.2 τοις εκατό του ΑΕΠ (σε σύγκριση με τον προϋπολογισμό του 2012) (ii) θα μειώσουμε τις επιδοτήσεις για επενδύσεις και επενδυτικά προγράμματα χαμηλής προτεραιότητας κατά

0.2 τοις εκατό του ΑΕΠ (σε σύγκριση με τον προϋπολογισμό του 2012) και (iii) θα μειώσουμε τις στρατιωτικές δαπάνες κατά 0,15 τοις εκατό του ΑΕΠ. ...». Στο «Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής», το οποίο προσαρτάται στον ν. 4046/2012 ως Παράρτημα V 2 (βλ. σελ. 779 επ. ΦΕΚ Α', 28), αναφέρονται, μεταξύ άλλων, στο κεφάλαιο 1 με τίτλο «Δημοσιονομική εξυγίανση» τα εξής : «Εκτέλεση του Προϋπολογισμού» Για το 2012, το ετήσιο πρωτογενές έλλειμμα γενικής κυβέρνησης δεν θα πρέπει να υπερβεί τα [2.063] εκατομμύρια Ευρώ ενώ για τα έτη 2013 και 2014 το πρωτογενές πλεόνασμα θα πρέπει να είναι τουλάχιστον της τάξεως των [3.600] εκατομμυρίων Ευρώ και [9.500] εκατομμυρίων Ευρώ αντιστοίχως. Πριν την πρώτη εκταμίευση του νέου προγράμματος, η Κυβέρνηση υιοθετεί τα ακόλουθα μέτρα, μέσω ενός συμπληρωματικού προϋπολογισμού και άλλων νομικών πράξεων: •...• Μείωση της λειτουργικής δαπάνης της κεντρικής κυβέρνησης, και ... κατά τουλάχιστον 270 εκατομμύρια Ευρώ σε σύγκριση με τον προϋπολογισμό. • Αλλαγές σε συνταξιοδοτικά ταμεία με κατά μέσο όρο υψηλές συντάξεις ή που λαμβάνουν υψηλές επιχορηγήσεις από τον προϋπολογισμό, με σκοπό την εξοικονόμηση τουλάχιστον 300 εκατομμυρίων Ευρώ (καθαρό ποσόν αφού λάβουμε υπ' όψιν την επίπτωση επί των φόρων και των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης). Πριν από την εκταμίευση, πρόσθετες περικοπές διαρθρωτικών δαπανών ύψους 325 εκατομμυρίων Ευρώ θα πρέπει να προσδιοριστούν (σε συνεννόηση με την Επιτροπή, την ΕΚΤ και το προσωπικό του ΔΝΤ) και να εφαρμοστούν. ... Για να προετοιμάσει τα μέτρα τα οποία θα υιοθετηθούν με τους προϋπολογισμούς του 2013 και του 2014 και για να συνεισφέρει στην επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων, η Κυβέρνηση εισάγει, προ του τέλους Φεβρουαρίου του 2012 μία αναθεώρηση των προγραμμάτων δημοσίας δαπάνης. Η αναθεώρηση αυτή θα πρέπει να ολοκληρωθεί μέχρι τον Ιούνιο του 2012. Η αναθεώρηση θα αξιοποιήσει την εξωτερική τεχνική βοήθεια και θα επικεντρωθεί σε συντάξεις και κοινωνικές μεταβιβάσεις (κατά τρόπο που θα διατηρεί την βασική κοινωνική προστασία) ... Τα προκαταρκτικά αποτελέσματα από την αναθεώρηση των δαπανών θα περιληφθούν στην επικαιροποίηση της μεσοπρόθεσμης δημοσιονομικής στρατηγικής (ΜΠΔΣ) η οποία θα υποβληθεί στο Κοινοβούλιο μέχρι τον Μάιο του 2012 ... 2.7 Ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης του συνταξιοδοτικού συστήματος: Πριν την εκταμίευση, η Κυβέρνηση προχωρά, μέσω ενός νόμου-πλαίσιου, σε μια εις βάθος αναθεώρηση της λειτουργίας των δευτεροβάθμιων/επικουρικών δημόσιων συνταξιοδοτικών ταμείων. Σκοπός της αναθεώρησης είναι η σταθεροποίηση των δαπανών για συντάξεις, η εγγύηση της προϋπολογιστικής ουδετερότητας των εν λόγω ταμείων και η διασφάλιση της μεσοπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του συστήματος. ... [1ο τρίμηνο του 2012] Η Κυβέρνηση θα μειώσει τις ονομαστικές επικουρικές συντάξεις από τον Ιανουάριο του 2012, με σκοπό την εξάλειψη των ελλειμμάτων... Η Κυβέρνηση θα διασφαλίσει ότι τα περιουσιακά στοιχεία της κοινωνικής ασφάλισης, συμπεριλαμβανόμενης και της ρευστότητας που προκύπτει από τη συνεχιζόμενη ανταλλαγή χρέους, θα επενδύονται σε έντοκα γραμμάτια του Δημοσίου, καταθέσεις στο Υπουργείο Οικονομικών, ή οποιοδήποτε άλλο μέσο περιορίζει το δημόσιο χρέος. 4.1 ... Δεύτερον, έως τέλος Σεπτεμβρίου 2012, η κυβέρνηση θα προσαρμόσει τις συντάξεις (προστατεύοντας τους συνταξιούχους με χαμηλό εισόδημα) και θα προσαρμόσει τη βάση για την είσπραξη των εισφορών». Ως προς την χρηματοδότηση του κυβερνητικού προγράμματος, στο Μνημόνιο προβλέπεται ότι θα υπάρξει η χρηματοδοτική στήριξη τόσο από Ευρωπαίους Εταίρους της Ελλάδας, όσο και από το ΔΝΤ, καθώς και η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα «με τη μορφή μιας ολοκληρωμένης διαδικασίας αναδιάρθρωσης χρέους».

63. Στο πλαίσιο αυτό, ο ν. 4051/2012 «Ρυθμίσεις συνταξιοδοτικού περιεχομένου και άλλες επείγουσες ρυθμίσεις εφαρμογής του Μνημονίου Συνεννόησης του ν. 4046/2012» (Α' 40), ορίζει στο άρθρο 1: «1.α. Από 1.1.2012 για τους συνταξιούχους του Δημοσίου, γενικά, αναπροσαρμόζεται με μείωση κατά 12% το ποσό της μηνιαίας κύριας

σύνταξης που υπερβαίνει τα χίλια τριακόσια (1.300) ευρώ. β. Για τον προσδιορισμό του ποσού της σύνταξης της προηγούμενης περίπτωσης, λαμβάνεται υπόψη το μηνιαίο ποσό της κύριας σύνταξης, όπως αυτό είχε διαμορφωθεί κατά την 31.12.2011. Τα ανωτέρω έχουν ανάλογη εφαρμογή και για όσους συνταξιοδοτούνται μετά την ανωτέρω ημερομηνία. γ. Η ανωτέρω μείωση θα αρχίσει από τη σύνταξη μηνός Μαΐου 2012, τα δε οφειλόμενα ποσά για το χρονικό διάστημα από 1.1.2012 μέχρι 30.4.2012 θα παρακρατηθούν σε οκτώ (8) ισόποσες μηνιαίες δόσεις αρχής γενομένης από τη σύνταξη μηνός Μαΐου 2012. δ. Εξαιρούνται της μείωσης που προβλέπεται στην περίπτωση α' όσοι λαμβάνουν με τη σύνταξή τους επίδομα ανικανότητας του άρθρου 54 του π.δ. 169/2007 (Α' 210) ή των άρθρων 100 έως και 104 του π.δ. 168/2007 (Α' 209) ή συνταξιοδοτούνται με βάση τις διατάξεις των νόμων 1897/1990 (Α' 120) και 1977/1991 (Α' 185), καθώς και οι συνταξιούχοι που έχουν ανάπηρο σύζυγο ή ανάπηρο τέκνο σε ποσοστό 80% και άνω. Επίσης, εξαιρούνται της ανωτέρω μείωσης οι συνταξιούχοι του Δημοσίου, γενικά, οι οποίοι είναι ανίκανοι για την άσκηση κάθε βιοποριστικού επαγγέλματος κατά ποσοστό 80% και άνω, καθώς και όσοι λαμβάνουν εξ' ιδίου δικαιώματος πολεμική σύνταξη. ε. ... στ. ... ζ. Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής έχουν ανάλογη εφαρμογή και για τις χορηγίες που καταβάλλει το Δημόσιο. η. Τα πρόσωπα του τελευταίου εδαφίου της περίπτωσης δ' εξαιρούνται και από τη μείωση της περίπτωσης α' της παρ. 10 του άρθρου 1 του ν. 4024/2011. 2. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου εφαρμόζονται αναλόγως και για τους υπαλλήλους των Ο.Τ.Α. και των άλλων Ν.Π.Δ.Δ. που διέπονται από το ίδιο με τους δημοσίους υπαλλήλους συνταξιοδοτικό καθεστώς, είτε οι συντάξεις τους βαρύνουν το Δημόσιο είτε τους οικείου φορείς, καθώς και για το προσωπικό του Οργανισμού Σιδηροδρόμων Ελλάδος και των υπαλλήλων των ασφαλιστικών Ταμείων του προσωπικού των Σιδηροδρομικών Δικτύων, που διέπονται από το καθεστώς του ν.δ. 3395/1955 (Α' 276) ...».

64. Σύμφωνα δε, με την αιτιολογική έκθεση επί των οικείων ρυθμίσεων : «...Αυτές οι ρυθμίσεις καθίστανται αναγκαίες για λόγους υπέρτατου δημοσίου συμφέροντος καθώς από τη νομοθέτηση και εφαρμογή τους εξαρτάται η υπογραφή των συμβάσεων χρηματοδοτικής διευκόλυνσης της χώρας και η εκταμίευση των αναγκαίων πόρων στην κρίσιμη καμπή της πιο σοβαρής οικονομικής κρίσης που η αντιμετώπισε η Χώρα στην πρόσφατη ιστορία της ... Η διάσωση της Χώρας απαιτεί την επείγουσα διασφάλιση σήμερα των όρων και προϋποθέσεων που θα επιτρέψουν στο άμεσο μέλλον να ανακτήσει τη δημοσιονομική της ισορροπία και να αποκτήσει πρωτογενή πλεονάσματα. ...». Σύμφωνα δε με την έκθεση του Γ.Λ.Κ. που συνόδευε το επίμαχο νομοθέτημα η εξοικονόμηση που επιτυγχάνεται ετησίως για το Ελληνικό Δημόσιο από τη μείωση των συντάξεων και των χορηγιών του Δημοσίου, σύμφωνα με το άρθρο 1 του ν. 4051/2012, ανέρχεται στο ποσό των 66.000.000 ευρώ. ...».

65. Περαιτέρω, επί των ως άνω διατάξεων, η Διοικητική Ολομέλεια με τα Πρακτικά της 1^{ης} Ειδ. Συν/σης της 20.2.2012 γνωμοδότησε θετικά, στο πλαίσιο της κατ' άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος αρμοδιότητάς της, επικεντρώνοντας στην παρατήρηση ότι η επίμαχη μείωση επιβάλλεται σε μεσαίες και υψηλές συντάξεις και όχι σε χαμηλές.

66. Στη συνέχεια, η Διοικητική Ολομέλεια του Δικαστηρίου τούτου επιληφθείσα αυτή τη φορά ένστασης πολιτικού συνταξιούχου του Δημοσίου (πρώην αναπληρωτή καθηγητή Α.Ε.Ι.) κατά πράξης παρακράτησης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, με την κατ' άρθρο 91 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο πρότυπη διαδικασία επί ενστάσεων, έκρινε με τα Πρακτικά της 5^{ης} Γεν. Συν/σης της 29.3.2017, ότι η διάταξη του άρθρου 1 παρ. 1 εδάφιο α' του ν. 4051/2012, βάσει του οποίου συντελέσθηκε η περικοπή της σύνταξης του ενισταμένου σε ποσοστό 12% κατά το μέρος που αυτή υπερέβαινε το ποσό των 1.300 ευρώ είναι συμβατή με τις αρχές που απορρέουν από τα άρθρα 4 παρ. 1 και 5 και 25 παρ 1 α του Συντάγματος καθώς και το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ. Και τούτο, μεταξύ άλλων, διότι: Α) Το ευρύτερο δημοσιονομικό πλαίσιο εντός του οποίου θεσπίστηκε η επίδικη περικοπή, το σκοπό

δημοσίου συμφέροντος που εξυπηρετεί, το σύνολο των μέτρων (δημόσια βάρη ή άλλης φύσεως μέτρα δημοσιονομικά, διαρθρωτικά και χρηματοπιστωτικά) που υιοθετήθηκαν για την αντιμετώπιση της οικονομικής ύφεσης με επιπτώσεις στο σύνολο του πληθυσμού, τμήμα μόνον των οποίων αποτελούν οι περικοπές στις κύριες συντάξεις, τα χαρακτηριστικά της διάταξης και τα κριτήρια στα οποία βασίζεται η μείωση (περικοπή 12% στο ποσό σύνταξης που υπερβαίνει τα 1.300 ευρώ), τα χαρακτηριστικά της υπόθεσης (ήτοι μείωση της σύνταξης του ενισταμένου κατά 120 περίπου ευρώ μηνιαίως, περικοπή που αντιστοιχούσε σε σύνταξη υπερβαίνουσα τα 1.300 ευρώ περίπου κατά 1.000 ευρώ μηνιαίως, ύψος σύνταξης μετά τις περικοπές του ν. 4052/2012 και των μεταγενέστερων αυτών 2.316,90 ευρώ μηνιαίως, που τελεί σε εύλογη αναλογία προς το ποσό των 2.507,50 στο οποίο ανερχόταν η αρχικώς κανονισθείσα σύνταξή του το έτος 2007), και συνεκτιμώντας ότι το Δικαστήριο στερείται της εξουσίας ελέγχου της ορθότητας των νομοθετικών επιλογών, εφόσον ο νομοθέτης ενήργησε εντός του πλαισίου της διακριτικής του ευχέρειας που του αναγνωρίζεται από το Σύνταγμα, η ρύθμιση του άρθρου 1 του ν. 4051/2012 αιτιολογείται προσηκόντως, περαιτέρω δε, υπό το πρίσμα του σκοπού δημοσίου συμφέροντος για τον οποίο θεσπίστηκε, δεν συνιστά υπέρμετρη παρέμβαση στο συνταξιοδοτικό δικαίωμα ούτε θίγει τον πυρήνα αυτού (βλ. Ε.Δ.Δ.Α Khoniakina v. Georgia της 19.6.2012 σκ. 76 έως 79, Markovics v. Hungary σκ. 39, 41-43, ΕΔΔΑ Maggio and others v. Italy της 31.5.2011 σκ. 60-64, Stefanetti and others v. Italy της 15.4.2014 σκ. 57-58) και Β) η επέμβαση στην περιουσία του ενισταμένου που πράγματι επέρχεται με την αναδρομική μείωση της σύνταξής του δεν αντίκειται στο άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α. Και τούτο, καθόσον είναι, κατ' αρχήν, συμβατή με το εσωτερικό ελληνικό δίκαιο, περαιτέρω δε δεν συνιστά υπέρμετρη επιβάρυνση της περιουσίας του (βλ. ΕΔΔΑ Khoniakina v. Georgia της 19.6.2012 ο.π.), ούτε ανατρέπεται η δίκαιη ισορροπία μεταξύ του γενικού συμφέροντος και του συμφέροντος του ενισταμένου, ενόψει των σοβαρών λόγων δημοσίου συμφέροντος για τους οποίους έγινε, του περιορισμένου χρονικού διαστήματος στο οποίο ανατρέχει, της πρόβλεψης επιστροφής των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών σε δόσεις, του ύψους της σύνταξης που τελικώς μετά τη μείωση καταβάλλεται στον ενιστάμενο (ανερχόμενη κατά τους ισχυρισμούς του σε 2.316 ευρώ), ενώ τέλος η επέμβαση στο συγκεκριμένο δικαίωμα ήταν πρόσφορη για την επίτευξη των προαναφερθέντων σκοπών δημοσίου συμφέροντος και δεν υπερέβη το μέτρο που απαιτείτο για την επίτευξη του εν λόγω σκοπού.

67. Εξ άλλου, με τις 35/2014 και 164/2015 αποφάσεις του κατ' άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος Ειδικού Δικαστηρίου, κρίθηκε ότι οι ως άνω διατάξεις του εδαφίου β της παρ. 10 του άρθρου 1 του ν. 4024/2011 και του 1 παρ. 1 του ν. 4052/2012, με τις οποίες επιβλήθηκαν περικοπές στους συνταξιούχους του Δημοσίου, μεταξύ των οποίων και οι δικαστικοί λειτουργοί, δεν αντιβαίνουν στα άρθρα 26, 87 παρ. 1 και 2 και 88 παρ. 2 του Συντάγματος για την ιδιαίτερη συνταξιοδοτική μεταχείριση των δικαστικών λειτουργών. Και τούτο, με την κοινή κατά κύρια σημεία της αιτιολογία και για τις δύο περικοπές ότι η θεσπισθείσα με τους νόμους αυτούς περικοπή των αποδοχών των συντάξεων του Δημοσίου, μεταξύ των οποίων και των δικαστικών λειτουργών, αποτελεί τμήμα ενός ευρύτερου προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής και προώθησης διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων της ελληνικής οικονομίας, το οποίο, συνολικά εφαρμοζόμενο, αποσκοπεί τόσο στην αντιμετώπιση της, κατά την εκτίμηση του νομοθέτη, άμεσης ανάγκης κάλυψης οικονομικών αναγκών της χώρας όσο και στη βελτίωση της μελλοντικής δημοσιονομικής και οικονομικής κατάστασης, δηλαδή στην εξυπηρέτηση σκοπών που συνιστούν κατ' αρχήν σοβαρούς λόγους δημοσίου συμφέροντος και συμβάλλουν στην άμεση μείωση των κρατικών δαπανών. Ενόψει τούτων τα μέτρα αυτά δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν είναι αναγκαία, λαμβανομένου μάλιστα υπόψη και του ότι η εκτίμηση του νομοθέτη ως προς τα ληπτέα μέτρα για την αντιμετώπιση της διαπιστωθείσας από αυτόν κρίσιμης δημοσιονομικής κατάστασης

υπόκειται σε οριακό μόνο δικαστικό έλεγχο. Επομένως, εφόσον η κατ' εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων αυτών μείωση των συντάξεων των δικαστικών λειτουργών, όπως και όλων των συνταξιούχων του Δημοσίου, δεν υπερβαίνουν το αναγκαίο μέτρο, δεν μπορεί να γίνει λόγος περί κλονισμού των συνθηκών οικονομικής ασφάλειας των δικαστών, της αρχής της διακρίσεως των λειτουργιών και προσβολής της δικαστικής (προσωπικής και λειτουργικής) ανεξαρτησίας.

68. Εξ άλλου, το Συμβούλιο της Επικρατείας με τις 2287 και 2288/2015 αποφάσεις του, στο πλαίσιο του διακριτού συστήματος της κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος κοινωνικής ασφάλισης, έκρινε, μεταξύ άλλων, και επί των μη ταυτόσημων, ως εκ του διαφορετικού πεδίου εφαρμογής τους, αλλά πάντως αντιστοίχου περιεχομένου διατάξεων του άρθρου 2 παρ. 1 και 2 του ν. 4024/2011 για τη επιβολή περικοπών 40% στις συντάξεις των ασφαλισμένων που δεν είχαν υπερβεί το 55^ο έτος της ηλικίας τους και για ύψος σύνταξης από 1.000 ευρώ και άνω, καθώς και περικοπής 20% για όσους είχαν υπερβεί το εν λόγω ηλικιακό όριο για ποσό σύνταξης άνω των 1.200 ευρώ, ότι : α) εντάσσονται στις δέσμες μέτρων που έχουν ως βάση τις προβλέψεις του πρώτου «Μνημονίου» και του πρώτου «Μεσοπροθέσμου Πλαισίου», και συνιστούν, κατά τα προεκτεθέντα, μέτρα «άμεσης απόδοσης» για την εξεύρεση πόρων προς αντιμετώπιση της έκτακτης ανάγκης στην οποία βρέθηκε η Χώρα. Με τα δεδομένα αυτά, οι εν λόγω περικοπές, έχοντας αποφασισθεί υπό την πίεση όλως εξαιρετικών περιστάσεων, και επιβαλλόμενες κατά την εκτίμηση του νομοθέτη για την άμεση αντιμετώπιση της κρίσεως, δεν παραβιάζουν συνταγματικές αρχές. Ειδικότερα, οι εν λόγω περικοπές, εν όψει του ύψους και των εν γένει χαρακτηριστικών τους, καθώς και των συνθηκών υπό τις οποίες θεσπίστηκαν, ούτε στην αρχή της αναλογικότητας αντίκεινται, καθώς δεν παρίστανται, πάντως, απρόσφορες ή μη αναγκαίες να υπηρετήσουν το δημόσιο σκοπό για τον οποίο επεβλήθησαν, ούτε τον πυρήνα του δικαιώματος στην κοινωνική ασφάλιση προσβάλλουν, καθώς δεν υφίστανται σοβαρές ενδείξεις ότι θίγουν το, εγγυημένο από το άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος, ελάχιστο επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσης των συνταξιούχων. Εν όψει, άλλωστε, των ανωτέρω συνθηκών της θεσπίσεώς τους, δεν απαιτείτο, περαιτέρω εκτίμηση των επιπτώσεών τους από το νομοθέτη. Τέλος, δεν δύναται να γεννηθεί ζήτημα παραβιάσεως της αρχής της προστατευομένης εμπιστοσύνης, δεδομένου ότι τα ληφθέντα μέτρα επεβλήθησαν, όπως αναφέρθηκε, εν όψει εκτάκτων και απροβλέπτων συνθηκών και είχαν επείγοντα χαρακτήρα. Κατόπιν αυτών, οι επίμαχες διατάξεις, καθ' ο μέρος επιβάλλονται με αυτές οι εν λόγω περικοπές και μειώσεις, είναι, από των ανωτέρω απόψεων, συμβατές με το Σύνταγμα, ενώ δεν αντίκεινται ούτε στο άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, εφ' όσον, υπό τα ανωτέρω δεδομένα, δεν κλονίζεται η δίκαιη ισορροπία μεταξύ του γενικού συμφέροντος που τις υπαγόρευσε και των περιοριζομένων με αυτές περιουσιακών δικαιωμάτων. Αντιθέτως, με τις ίδιες αποφάσεις του το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε ότι οι διατάξεις του άρθρου 6 παρ. 1 του ν. 4051/2012, με τις οποίες επιβλήθηκαν περαιτέρω μειώσεις στις συντάξεις των εντασσομένων στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης σε ποσοστό 12% για ποσό σύνταξης άνω των 1.300 ευρώ, αντίστοιχες με τις προβλεπόμενες στο άρθρο 1 παρ. 1 του ίδιου νόμου για τους συνταξιούχους του Δημοσίου, στο πλαίσιο του ειδικού συνταξιοδοτικού τους συστήματος, αντιβαίνουν στις προεκτεθείσες συνταγματικές αρχές και στο άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, για τον λόγο ότι δεν προηγήθηκε των εν λόγω περικοπών, οι οποίες θεσπίστηκαν σε συνέχεια προηγούμενων περικοπών των συντάξεων - οι οποίες κρίθηκαν συνταγματικές - και ενώ είχε παρέλθει διετία από τον πρώτο αιφνιδιασμό της οικονομικής κρίσης, η ειδική μελέτη. Περαιτέρω, με τις αποφάσεις αυτές οι οποίες δημοσιεύθηκαν στις 10.6.2015, το Συμβούλιο της Επικρατείας όρισε, μετά στάθμιση του δημοσίου συμφέροντος, αναφερομένου στην οξυμένη δημοσιονομική κρίση και στην κοινώς γνωστή ταμειακή δυσχέρεια του ελληνικού Κράτους, ότι οι συνέπειες της αντισυνταγματικότητας των επίμαχων διατάξεων θα επέλθουν μετά τη δημοσίευση των αποφάσεων αυτών και ότι η

διαγνωσθείσα αντισυνταγματικότητα θα έχει αναδρομικό χαρακτήρα μόνον για τους ενάγοντες και όσους άλλους έχουν ασκήσει ένδικα μέσα ή βοηθήματα μέχρι το χρόνο δημοσίευσεως των αποφάσεων. Κατά συνέπεια δε, όπως ρητώς ορίζεται στις αποφάσεις αυτές, δεν μπορεί να γίνει επίκληση της αντισυνταγματικότητας των διατάξεων αυτών για τη θεμελίωση αποζημιωτικών αξιώσεων άλλων συνταξιούχων, που αφορούν περικοπές, βάσει των εν λόγω διατάξεων, συνταξιοδοτικές παροχές τους, για χρονικά διαστήματα προγενέστερα του χρονικού σημείου δημοσίευσεως των αποφάσεων αυτών.

69. Περαιτέρω, ο ν. 4093/2012 «Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016 - Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής του ν. 4046/2012 και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016» (Α' 222/12.11.2012), με το άρθρο πρώτο παρ. Β του οποίου επήλθαν περαιτέρω μειώσεις επί των μεγαλύτερων των 1.000 ευρώ συντάξεων των συνταξιούχων του Δημοσίου. Ειδικότερα, ορίστηκαν, μεταξύ άλλων, τα εξής: Υποπαράγραφος Β.3. [όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 1 παρ. 2 του ν. 4111/2013 (Α' 18) με έναρξη ισχύος - σύμφωνα με την παράγραφο 5 του ίδιου άρθρου - από 19.11.2012] «α. Η μηνιαία σύνταξη ή το άθροισμα των μηνιαίων συντάξεων και μερισμάτων, άνω των 1.000 ευρώ, που καταβάλλονται από οποιαδήποτε πηγή και για οποιαδήποτε αιτία, μειώνεται ως εξής: Για συνολικό ποσό σύνταξης ή αθροίσματος συντάξεων: αα. Άνω των 1.000,00 ευρώ και έως 1.500,00 ευρώ, μειώνεται το σύνολο του ποσού κατά 5% και σε κάθε περίπτωση το ποσό που εναπομένει δεν μπορεί να υπολείπεται των 1.000,01 ευρώ. ββ. Από 1.500,01 ευρώ έως και 2.000,00 ευρώ, μειώνεται το σύνολο του ποσού κατά 10% και σε κάθε περίπτωση το ποσό που εναπομένει δεν μπορεί να υπολείπεται των 1.425,01 ευρώ. γγ. Από 2.000,01 ευρώ έως και 3.000,00 ευρώ, μειώνεται το σύνολο του ποσού κατά 15% και σε κάθε περίπτωση το ποσό που εναπομένει δεν μπορεί να υπολείπεται των 1.800,01 ευρώ και δδ. Από 3.000,01 ευρώ και άνω, μειώνεται το σύνολο του ποσού κατά ποσοστό 20% και σε κάθε περίπτωση το ποσό που εναπομένει δεν μπορεί να υπολείπεται των 2.550,01 ευρώ. β. Για τον προσδιορισμό του ποσοστού μείωσης λαμβάνεται υπόψη το ποσό της μηνιαίας βασικής σύνταξης ή των μηνιαίων βασικών συντάξεων όπως αυτά θα έχουν διαμορφωθεί την 31.12.2012 μετά την τυχόν παρακράτηση της εισφοράς αλληλεγγύης συνταξιούχων και της επιπλέον εισφοράς ... καθώς και των τυχόν μειώσεων που επιβλήθηκαν με τις διατάξεις της παρ. 10 του άρθρου 1 του ν. 4024/2011 και του άρθρου 1 του ν. 4051/2012. γ. Σε περίπτωση συρροής συντάξεων το ποσό της μείωσης επιμερίζεται αναλογικά σε κάθε φορέα ή τομέα και αποτελεί έσοδο του οικείου ασφαλιστικού φορέα ή τομέα. δ. ...». Υποπαράγραφος Β.4. «Τα επιδόματα εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα, καθώς και το επίδομα αδειάς που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 5 του ν. 2592/1998 (Α' 57) και του άρθρου μόνου του ν. 3847/2010 ... καταργούνται. ...». Υποπαράγραφος Β.8. «Η ισχύς των διατάξεων των προηγούμενων παραγράφων αρχίζει από 1.1.2013 ...».

70. Στην αιτιολογική έκθεση του εν λόγω νόμου αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι με τις διατάξεις της παραγράφου Β αυτού επιχειρείται «να περισταλεί η δημοσιονομική δαπάνη των καταβαλλόμενων από το Δημόσιο συντάξεων», ότι «Με τις διατάξεις της υποπαραγράφου 3 η μηνιαία σύνταξη ή το άθροισμα των συντάξεων, συμπεριλαμβανομένων των επικουρικών καθώς και των μερισμάτων των Μετοχικών Ταμείων, που υπερβαίνει τα 1.000 €, μειώνεται ...», και ότι «Με τις διατάξεις της υποπαραγράφου 4 καταργείται από 1.1.2013 για τους συνταξιούχους του Δημοσίου, γενικά, η χορήγηση δώρων εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα καθώς και του Επιδόματος Αδειάς». Εξ άλλου, στην έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, που συνόδευε το σχέδιο του ανωτέρω ν. 4093/2012 κατά την υποβολή του προς ψήφιση στη Βουλή, αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «1. [...] Παράγραφος Β. Τροποποιείται και συμπληρώνεται η συνταξιοδοτική νομοθεσία του Δημοσίου στα εξής, κατά βάση, σημεία: ... - Μειώνεται, από 1-1-2013, το συνολικό ποσό της μηνιαίας σύνταξης ή το άθροισμα συντάξεων και μερισμάτων, άνω των 1.000 Ευρώ. ... - Καταργείται, από 1.1.2013, η

χορήγηση επιδόματος εορτών (Χριστουγέννων και Πάσχα) και επιδόματος αδειάς στους συνταξιούχους και βοηθηματούχους του Δημοσίου (σήμερα χορηγούνται σε συνταξιούχους που έχουν συμπληρώσει το 60ό έτος της ηλικίας και η σύνταξή τους δεν υπερβαίνει τα 2.500 Ευρώ). ... 2. Από τις προτεινόμενες διατάξεις προκαλούνται τα ακόλουθα οικονομικά αποτελέσματα: Α. Επί του κρατικού προϋπολογισμού 1. Ετήσια εξοικονόμηση δαπάνης ποσού 2.566.400.000 ευρώ περίπου, η οποία αναλύεται σε: ... - 438.000.000 ευρώ από την περικοπή συντάξεων κατά 5% ή 10% ή 15%. (Παρ. Β) – 242.000.000 ευρώ από την κατάργηση δώρων εορτών και επιδόματος αδειάς στις συντάξεις του Δημοσίου. (Παρ. Β) ...».

71. Περαιτέρω, στην κατ' άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος γνωμοδότηση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, η τελευταία με τα Πρακτικά της 4^{ης} Ειδ. Συν/σης της 31.10.2012, προέβη στις ακόλουθες παρατηρήσεις επί των ανωτέρω διατάξεων «Το Σύνταγμα και το Πρώτο Πρόσθετο Πρωτόκολλο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου δεν εγγυώνται ορισμένο ύψος μισθού ή σύνταξης. Ο περιορισμός τους, όμως, από το νομοθέτη επιβάλλεται το μεν να μην θέτει σε κίνδυνο την αξιοπρεπή διαβίωση των οικονομικώς ασθενεστερών τάξεων (άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος), το δε να πρόκειται για μέτρο ικανό και πρόσφορο για την εξυπηρέτηση σκοπού δημοσίου συμφέροντος, τηρουμένων των αρχών της ισότητας στην κατανομή των δημοσίων βαρών (άρθρο 4 παρ. 5 του Συντάγματος) και της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ.1 του Συντάγματος). Περαιτέρω, οι ρυθμίσεις της παραγράφου 3, με τις οποίες μειώνονται, ήδη για πέμπτη φορά από το έτος 2010, οι συντάξεις του Δημοσίου, χωρίς χρονικό περιορισμό και χωρίς συνεκτίμηση των λοιπών οικονομικών επιβαρύνσεων, που έχουν στο μεταξύ επιβληθεί, μπορεί να πλήξει το επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσης μεγάλης κατηγορίας των υποκείμενων στη μείωση συνταξιούχων. Πέραν αυτού, μολοντί δεν μπορεί κατ' αρχήν να αμφισβητηθεί ότι με τις ως άνω ρυθμίσεις διώκεται η ικανοποίηση σκοπού δημοσίου συμφέροντος, συνισταμένου στην περιστολή των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, ούτε αιτιολογείται, ούτε τεκμηριώνεται, με την παράθεση συγκεκριμένων στοιχείων, η προσφορότητα και αναγκαιότητα των θεσπιζομένων περιορισμών για την επίτευξη του σκοπού αυτού, υπό την έννοια της εξάντλησης κάθε άλλου διαθέσιμου μέτρου, ούτως ώστε να αποτραπεί η επιβάρυνση, για πολλοστή φορά, της ίδιας κατηγορίας πολιτών, πολύ περισσότερο, μάλιστα που οι μειώσεις υπολογίζονται με ενιαίο ποσοστό επί του συνόλου του ποσού κάθε σύνταξης, χωρίς εσωτερική κλιμάκωσή τους, με αποτέλεσμα να προκύπτουν δυσανάλογες επιβαρύνσεις. Κατά συνέπεια, δημιουργούνται ζητήματα συμβατότητας των επίμαχων ρυθμίσεων με τις προαναφερόμενες συνταγματικές διατάξεις».

72. Ακολούθως, με την 1277/2018 απόφαση της Δικαιοδοτικής Ολομέλειας του Δικαστηρίου τούτου, κρίθηκε ότι οι διατάξεις της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, με τις οποίες επήλθαν οι επίμαχες μειώσεις στις συντάξεις του Δημοσίου, αντίκεινται προς τις ρυθμίσεις των άρθρων 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές της ισότητας των πολιτών ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών, της αναλογικότητας, καθώς και προς την απορρέουσα από την συνταγματική θεσμική εγγύηση του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (άρθρα 16, 21 παρ. 3, 22 παρ. 2, 23 παρ. 2 εδ. β, 29, 45, 73 παρ. 2, 80, 87 επ., 103 και 104 του Συντάγματος σε συνδυασμό με τα άρθρα 2 παρ.1, 5 παρ.1, 25 παρ.1 και 17 του Συντάγματος) αρχή της εύλογης της αναλογίας σύνταξης και αποδοχών ενεργείας. Και τούτο διότι: Α) Με τις διατάξεις αυτές μειώθηκαν, για πέμπτη φορά, από 1.1.2013, οι κύριες συντάξεις του Δημοσίου που υπερβαίνουν τα 1.000 ευρώ, σε ποσοστά από 5% έως και 20% , για τον υπολογισμό δε της μείωσης αυτής λαμβάνεται υπόψη το μηνιαίο ποσό της κύριας σύνταξης όπως είχε διαμορφωθεί την 31.12.2012, δηλαδή μετά την παρακράτηση της εισφοράς αλληλεγγύης συνταξιούχων και της επιπλέον εισφοράς της παρ. 13 του άρθρου 2 του ν.4002/2011, καθώς και των μειώσεων που επιβλήθηκαν με τις

διατάξεις της παρ. 10 του άρθρου 1 του ν. 4024/2011 και του άρθρου 1 του ν.4051/2012. Στην οικεία δε αιτιολογική έκθεση, δεν μνημονεύονται καθόλου οι προηγηθείσες περικοπές - από τις οποίες μάλιστα οι πιο πρόσφατες είχαν επέλθει με το δημοσιευθέντα λίγους μήνες νωρίτερα ν. 4051/2012 -, η δε λήψη των επίμαχων μέτρων αιτιολογείται με γενική αναφορά στην ανάγκη περιστολής της δημοσιονομικής δαπάνης των καταβαλλόμενων από το Δημόσιο συντάξεων, προκειμένου να διασφαλισθεί η πορεία δημοσιονομικής προσαρμογής της Χώρας. Και ναι μεν η λήψη νέων μέτρων ήταν, κατ' αρχήν, αναγκαία για την αντιμετώπιση της συνεχιζόμενης δημοσιονομικής κρίσης, ενόψει και της συνταγματικά κατοχυρωμένης αρχής της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, εξαιτίας, όμως, της νέας περικοπής των συνταξιοδοτικών παροχών της ίδιας κοινωνικοοικονομικής ομάδας (συνταξιούχοι Δημοσίου), ο νομοθέτης όφειλε, να αιτιολογήσει ειδικά ότι η λήψη των συγκεκριμένων μέτρων ήταν συμβατή με τις συνταγματικές αρχές της ισότητας στα δημόσια βάρη, της αναλογικότητας και της αναλογίας σύνταξης και μισθού ενεργείας, υπό την προεκτεθείσα έννοια. Δοθέντος δε ότι, σύμφωνα με την προπαρατεθείσα αιτιολογική έκθεση του ν. 4046/2012 (Παράρτημα VI), ο σκοπός για τον οποίο ελήφθησαν τα επίμαχα μέτρα ήταν η μείωση των κρατικών δαπανών και η δημοσιονομική προσαρμογή, δεν προκύπτει ότι εξετάστηκε αν θα μπορούσαν να ληφθούν άλλα μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος, με μικρότερο κόστος για τους συνταξιούχους του Δημοσίου, ούτε και τεκμηριώνεται, με συγκεκριμένα στοιχεία, η ισόρροπη επίρριψη του βάρους σε όλες τις κοινωνικοοικονομικές ομάδες, ή η συνδρομή λόγων δημοσίου συμφέροντος για την εκ νέου επιλογή της συγκεκριμένης κατηγορίας, όροι απαραίτητοι για την τεκμηρίωση τήρησης μιας δίκαιης ισορροπίας μεταξύ του υπηρετούμενου σκοπού δημοσίου συμφέροντος και των θιγόμενων δικαιωμάτων. Η ειδικότερη δε τεκμηρίωση της επίμαχης ρύθμισης ήταν περισσότερο αναγκαία εν προκειμένω, ενόψει της πολλαπλότητας των επιβληθέντων στη συγκεκριμένη κατηγορία βαρών και της ιδιαιτερότητας της κατηγορίας αυτής από την άποψη της αδυναμίας αναπλήρωσης του εισοδήματός της. Β) Ούτε από την οικεία αιτιολογική έκθεση, ούτε από άλλα στοιχεία τεκμηριώνεται ότι με την επιβολή της επίμαχης περικοπής διασφαλίζεται η συνταγματικά κατοχυρωμένη αρχή της αναλογίας αποδοχών ενεργείας και σύνταξης, όπως αυτή ισχύει για τους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς, ενόψει αφενός των προηγηθείσων περικοπών που έχουν επιβληθεί στις συντάξεις του Δημοσίου και αφετέρου του καθαρώς αριθμητικού (ύψος σύνταξης) κριτηρίου με βάση το οποίο επιβλήθηκε, χωρίς να ληφθεί υπόψη το σύστημα κλιμακώσεων των συντάξεων αυτών ανάλογα με τη θέση που κατείχε ο συνταξιούχος κατά τον υπηρεσιακό του βίο και με τη διάρκεια της απασχόλησής του. Και τούτο, ανεξαρτήτως του αν με την επιβολή της επίμαχης περικοπής δεν τίθεται ζήτημα διακινδύνευσης της αξιοπρεπούς διαβίωσης των συνταξιούχων του Δημοσίου, αφού η αρχή της αναλογίας σύνταξης και αποδοχών ενεργείας επιβάλλει να λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό του ύψους της σύνταξης των δημοσίων υπαλλήλων και λειτουργών, σε περίπτωση περικοπής της λόγω δυσμενών δημοσιονομικών συνθηκών, οι αποδοχές ενεργείας και όχι το όριο της αξιοπρεπούς διαβίωσης. Γ). Τέλος, παρέλκει η εξέταση τυχόν παραβίασης της διάταξης του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α., δοθέντος ότι οι παραβίασθείσες εν προκειμένω συνταγματικές διατάξεις παρέχουν μείζονα προστασία από τη διάταξη αυτή, που η αυτοτελής εξέτασή της επιβάλλει συγκεκριμένη στάθμιση ως προς την τήρηση της δίκαιης ισορροπίας μεταξύ του υπηρετούμενου με τα μέτρα επέμβασης στην περιουσία δημοσίου συμφέροντος και των θιγόμενων περιουσιακών δικαιωμάτων.

73. Περαιτέρω και για την εντός του συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών ειδική κατηγορία των δικαστικών λειτουργών, το κατ' άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος αρμόδιο Ειδικό Δικαστήριο έκρινε με τις 1-4/2018 αποφάσεις του ότι οι επίμαχες περικοπές της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 αντίκεινται στις διατάξεις του

άρθρου 26 του Συντάγματος και στις εξειδικεύουσες αυτές, ως προς τη δικαστική εξουσία, διατάξεις των άρθρων 87 παρ. 1 και 88 παρ. 2 του Συντάγματος, οι οποίες επιτάσσουν τη χορήγηση στους δικαστικούς λειτουργούς σύνταξης, που να μην αποκλίνει ουσιωδώς από τις αποδοχές των εν ενεργεία δικαστικών λειτουργών, οι οποίοι έχουν τον αυτό βαθμό με εκείνον που κατείχαν οι συνταξιούχοι κατά την έξοδό τους από την ενεργό υπηρεσία, ώστε να διασφαλίζεται σε αυτούς επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσης, ανάλογο με το κύρος και την αποστολή του λειτουργήματος που ασκούσαν. Τούτο διότι, κατά τον προσδιορισμό των ανωτέρω περικοπών του ν. 4093/2012 δεν ελήφθη υπόψη η ιδιαίτερη συνταξιοδοτική μεταχείριση των δικαστικών λειτουργών, την οποία, κατά τα ανωτέρω, κατοχυρώνει το Σύνταγμα ως εγγύηση για την εξασφάλιση της ανεξαρτησίας της δικαστικής λειτουργίας και, δι' αυτής, την εξασφάλιση στους πολίτες αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, αφού, πέραν του αμιγώς ποσοτικού (αριθμητικού), και ως εκ τούτου απρόσφορου κριτηρίου, της επίτευξης, δηλαδή, συγκεκριμένης μεσοσταθμικής μείωσης του εν γένει μισθολογικού κόστους του Δημοσίου, δεν συνεκτιμήθηκαν οι τυχόν επιπτώσεις από τις εν λόγω μειώσεις σε σχέση με το επιδιωκόμενο οικονομικό όφελος, εάν θα μπορούσαν να ληφθούν άλλα μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος, με μικρότερο κόστος για τους συνταξιούχους δικαστικούς λειτουργούς, καθώς και εάν ειδικώς οι συντάξεις αυτών παραμένουν, και μετά τις νέες μειώσεις, σε σχέση αναλογίας με τις αποδοχές των εν ενεργεία δικαστικών λειτουργών, όπως απαιτείται από το Σύνταγμα.

74. Εξ άλλου, το Συμβούλιο της Επικρατείας, συναφώς προς τα γενόμενα δεκτά για τις περικοπές του ν. 4051/2012 (βλ. σκέψη 69 της παρούσας), με τις 2287-2288/2015 αποφάσεις του, δέχθηκε ότι οι αντίστοιχες περικοπές στις συντάξεις του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, που επιβλήθηκαν με τις ρυθμίσεις του άρθρου πρώτου παρ. ΙΑ, υποπαρ. ΙΑ.5. περ.1 του ν. 4093/2012 αντιβαίνουν στις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 22 παρ. 5, 25 παρ. 1 και 4 και 106 παρ. 1 του Συντάγματος καθώς και στο άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, για τον λόγο ότι δεν προηγήθηκε των εν λόγω περικοπών, οι οποίες θεσπίστηκαν σε συνέχεια προηγούμενων περικοπών των συντάξεων - οι οποίες κρίθηκαν συνταγματικές - και ενώ είχε παρέλθει μακρύ διάστημα από τον πρώτο αιφνιδιασμό της οικονομικής κρίσης, ειδική μελέτη, ενώ και κατά το σκέλος αυτό της κρίσης του όρισε εφεξής αποτελέσματα στη διάγνωση της αντισυνταγματικότητας, με την επιφύλαξη του ενώπιόν του αχθέντος ενδίκου βοηθήματος και όσων είχαν ασκηθεί μέχρι τον χρόνο δημοσίευσής τους.

75. Οι αποφάσεις της Ολομέλειας επί ζητημάτων αντισυνταγματικότητας τυπικού νόμου κατ' άρθρο 100 παρ. 5 του Συντάγματος καθώς και επί προτύπων δικών και προδικαστικών ερωτημάτων, κατ' άρθρο 108 Α του π.δ/τος 1225/1981 (βλ. ήδη και άρθρο 162 του ν. 4700/2020), παράγουν ευθέως νομικά δεσμευτικό αποτέλεσμα εν στενή εννοία μόνο στο πλαίσιο των δικών επί των οποίων εκδόθηκαν, ενώ στις δύο τελευταίες περιπτώσεις η δέσμευση εκτείνεται και στις δίκες που αφορούν στους ενώπιόν της παρεμβάντες και όχι στις υπόλοιπες όμοιες δίκες που εκκρεμούν ενώπιον των κατώτερων σχηματισμών του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ακόμη και αν η εκδίκαση αυτών έχει ανασταλεί μέχρι την έκδοση της απόφασης της Ολομέλειας. Στο ίδιο πλαίσιο, η εν στενή εννοία υποχρέωση συμμόρφωσης της Διοίκησης, κατ' άρθρα 95 παρ. 5 του Συντάγματος και 1 έως και 3 του ν. 3068/2002, Α' 274, εκτείνεται μόνο μεταξύ των διαδίκων της δίκης που επιλύθηκε στο πλαίσιο της οικείας διαδικασίας (πρβλ. 92/2009, 33/2007, 52/2010, 105/2010, 22/2015, Ολ., 9, 10, 11, 12, 14/2016 Ολ., αποφάσεις του Τριμελούς Συμβουλίου Συμμόρφωσης του Συμβουλίου της Επικρατείας, καθώς και τα υπ' αριθμ. 28/2007, 20/2008, 70/2010, 6/2013, 1/2017 πρακτικά του ίδιου Συμβουλίου).

76. Τόσο όμως η κρίση της Ολομέλειας επί του τεθέντος ενώπιόν της μείζονος σπουδαιότητας ζητήματος, όσο και η κρίση της για τη χρονική μετάθεση ή μη των αποτελεσμάτων της σχετικής της απόφασης, παράγουν μία εν ευρεία εννοία νομική και πάντως σε κάθε περίπτωση πραγματική δέσμευση τόσο για τους κατώτερους

σχηματισμούς όσο και για τα όργανα της Πολιτείας (βλ. ΕλΣ Ολ. 244/2017 και ήδη απόφ. ΕΔΔΑ της 12.2.2019, Κ. Φραντζεσκάκη και λοιποί κατά Ελληνικού Δημοσίου, σκ. 40), ενόψει των συνταγματικών αρχών του κράτους δικαίου, της ασφάλειας δικαίου (άρθρα 2 παρ. 1 και 25 παρ. 1 εδ. α' του Συντάγματος, πρβλ. ΑΕΔ 14/2013, ΣτΕ Ολ. 2034/2011), της αρχής της ισότητας των πολιτών κατά την παροχή δικαστικής προστασίας, που διατρέχουν και την ΕΣΔΑ (άρθρα 4 παρ. 1 και 20 παρ. 1 του Συντάγματος, 6 και 14 της ΕΣΔΑ), αλλά και από θεσμική σκοπιά για την αποφυγή κλονισμού της αξιοπιστίας του ίδιου του Δικαστηρίου (πρβλ. Πρακτ 7.12.2010 Συν/σης ΛΖ της Β' Συνόδου της Βουλής, σελ. 2268 για την ευρύτερη δεσμευτικότητα των αντίστοιχων διαδικασιών ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας κατά τον ν. 3900/2010, Α' 213, απόφ. Ειδ. Δικ. 127/2016, ΑΕΔ 14/2013, ΣτΕ 2034/2011, Ολ. και κατ' αναλογία αποφ. ΕΔΔΑ της 2.6.2016 Παπαϊωάννου κατά Ελλάδας, σκ. 41, της 2.11.2010 «Stefanica κατά Ρουμανίας», σκ. 37 και 38, της 24.3.2009 «Tudor Tudor κατά Ρουμανίας», σκ. 29, της 1.12.2009 «Vinčić και λοιποί κατά Σερβίας», σκ. 56), στον βαθμό που δεν μεταβλήθηκαν ούτε τα νομοθετικά δεδομένα επί των οποίων αυτή θεμελιώθηκε αλλά ούτε και οι συνθήκες παραγωγής της (βλ. ΕλΣ Ολ. 504/2021, 2020, 742/2020). Για τον λόγο, άλλωστε, αυτό με την παρ. 3 του άρθρου 108 Α του π.δ/τος 1225/1981 (βλ. ήδη και άρθρα 90 περ. α και 91 του ν. 4700/2020) καθιερώθηκε, ενόψει της αρχής της δίκαιης δίκης, υπό την ειδικότερη έκφανση της αρχής της εύλογης διάρκειας αυτής (βλ. ΕλΣ Ολ. 1269/2018 και στο ίδιο πνεύμα ΕλΣ Ολ. 1277/2018, αποφ. ΕΔΔΑ της 12.2.2019 Φραντζεσκάκη και λοιποί κατά Ελλάδας και της 2.6.2016 Παπαϊωάννου κατά Ελλάδας) και ταχεία διαδικασία περάτωσης των δικών επί υποθέσεων, στις οποίες τίθενται ήδη επιλυθέντα από την Ολομέλεια του Δικαστηρίου νομικά ζητήματα, στον βαθμό που δεν συντρέχει νομικός ή πραγματικός λόγος διαφορετικής κρίσης, κατ' αρχήν χωρίς δημόσια συνεδρίαση, χωρίς κλήτευση των διαδίκων και απαγγελία της απόφασης του οικείου Τμήματος, σε δημόσια συνεδρίαση, ήτοι χωρίς την κατ' αρχήν τήρηση πλήρων διαδικαστικών εγγυήσεων των άρθρων 93 παρ. 2 και 3 του Συντάγματος και 6 της ΕΣΔΑ, με την επιφύλαξη της υποβολής ειδικής αίτησης εκ μέρους των διαδίκων για την πρόκληση η δίκης με πλήρεις διαδικαστικές εγγυήσεις και πρόσθετα οικονομικά βάρη (βλ. ΕλΣ Ολ. 1269/2018).

77. Περαιτέρω, όπως συνάγεται από πλέγμα διαδικαστικών ρυθμίσεων (άρθρα 67 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, 90 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, άρθρα 2 παρ. 1 και 138 π.δ.1225/1981, ν.4448 της 24/29.12.1964 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως της κειμένης Συνταξιοδοτικής Νομοθεσίας», Α'253, β.δ. 598 της 2/12.7.1965, Α' 130), όπως ίσχυαν κατά τον κρίσιμο χρόνο έκδοσης των παρατιθέμενων στις σκέψεις 61 και 66 της παρούσας Πρακτικών της Διοικητικής Ολομέλειας, η εξέταση ενστάσεων ενώπιον του Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στο πλαίσιο της οποίας εντασσόταν και η πρότυπη διαδικασία ενώπιον της Διοικητικής Ολομέλειας, κατ' άρθρο 91 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, συνιστούσε πρώτο στάδιο πρόσβασης στο Δικαστήριο για την επίλυση των σχετικών διαφορών, κατ' άρθρο 2 παρ. 1 και 2 του π.δ/τος 1225/1981 (βλ. ΕλΣ Ολ. 1114/2007, Ι Τμ. 2647, 1749/2015, αποφ. ΕΔΔΑ της 22.7.2010 Τσουκαλάς κατά Ελλάδος, σκέψη 64, της 15.1.2009, Αργυρού κατά Ελλάδας, σκέψη 24 και κατ' αναλογία απόφ. ΕΔΔΑ της 12.4.2006 Martinie κατά Γαλλίας). Λειτουργούσε δε, με εγγυήσεις αμεροληψίας, ήτοι ανεξαρτησίας του από τη Διοίκηση και τα άλλα συντεταγμένα όργανα του Κράτους, έχοντας πάγιο και όχι περιστασιακό χαρακτήρα, εκδίδοντας δεσμευτικές για τη Διοίκηση πράξεις (πρβλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 21.9.2006, Moser κατά Αυστρίας, της 12.4.2006, Martinie κατά Γαλλίας, της 24.11.1997, Werner κ. Αυστρίας, της 23.6.1981, Le Compte, Van Leuven, De Meyere κατά Βελγίου κ.ά., πρβλ. ΣτΕ 1361/2013, 3319/2010), χωρίς, όμως, να προβλέπεται η διεξαγωγή δημόσιας συνεδρίασης για την ακρόαση των διαδίκων, οι οποίοι είχαν τη δυνατότητα να προβάλουν όλους τους νομικούς και πραγματικούς τους ισχυρισμούς μόνον εγγράφως (πρβλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 19.4.2007 Vilho Eskelinen κατά Φιλανδίας, σκέψεις 73-74, της 23.11.2006, Jussila κατά Φιλανδίας, σκέψεις 40-49). Η απουσία, άλλωστε, δημόσιας

συζήτησης κατ' αρχήν δικαιολογείτο από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ενώπιόν του διαδικασίας (πρβλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 29.10.1991, Andersson κατά Σουηδίας, σκέψη 27, της 29.10.1991, Fejhe κατά Σουηδίας, σκέψη 31, της 22.2.1996, Bulut κατά Αυστρίας, σκέψεις 40-41, της 5.6.2012, Keskinen and Veljekset Keskinen κατά Φιλανδίας, σκέψη 33, της 12.11.2002, Salomonsson κατά Σουηδίας, σκέψη 34, της 23.2.1994 Fredin κατά Σουηδίας, σκέψεις 21-22, της 26.4.1995, Fischer κατά Αυστρίας σκέψη 44, της 26.9.2006, Elo κ. Φιλανδίας, σκέψη 35), στον βαθμό που η εκδιδόμενη από αυτό πράξη μπορούσε να προσβληθεί με έφεση ενώπιον του οικείου Τμήματος, το οποίο έχει με πλήρεις εγγυήσεις δημοσιότητας και αντιμωλίας, ευρύτατη εξουσία ελέγχου της νομιμότητας και εξέτασης της ουσίας της υπόθεσης [βλ. ΕΛΣ Ολ. 335/2021, 1114/2007, πρβλ. ΣτΕ 3453, 2579, 2235, 702/2015, 2310, 1522/2014, 212, 1361/2013, απόφ. ΕΔΔΑ της 21.7.2011, Sigma Radio Television LTD κατά Κύπρου, σκέψεις 156-157 και επί της ιδιοτυπίας της ενώπιον του Κλιμακίου διαδικασίας που υπαγόρευσε την κατάργησή του με τον ν. 4700/2020 και την υπαγωγή των σχετικών διαφορών στην αρμοδιότητα των Τμημάτων με το ένδικο μέσο της έφεσης, βλ. τις διατάξεις των άρθρων 353 και 354 του νόμου αυτού, με έναρξη ισχύος από 15.9.2020, κατ' άρθρο 357 του ίδιου νόμου, καθώς και την οικεία αιτιολογική έκθεση στην οποία αναφέρεται ότι η κατάργηση κατέστη επιβεβλημένη, μεταξύ άλλων και λόγω της φύσης του Κλιμακίου ως «λειτουργικός διοικητικού οργάνου» και της διαδικαστικής του ιδιοτυπίας να μην περιβάλλεται από πλήρεις εγγυήσεις δημοσιότητας].

78. Στο πλαίσιο αυτό, εισήχθη και ο θεσμός της «πρότυπης δίκης» ενώπιον της Διοικητικής Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, κατά την εξέταση ενστάσεων που ασκούνταν ενώπιον του Κλιμακίου κατά πράξεων ή παραλείψεων του Υπουργού Οικονομικών, σχετικά με την εκτέλεση των πράξεων ή αποφάσεων κανονισμού συντάξεων σε βάρος του Δημοσίου. Ειδικότερα, παρείχεται η δυνατότητα, ύστερα από αίτημα ενός των ενδιαφερόμενων μερών ή του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, να εισαχθεί η ένσταση προς εξέταση στη Διοικητική Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με πράξη τριμελούς Επιτροπής, όταν με αυτή ετίθετο ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος και με συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων. Κατά το πρότυπο της αντίστοιχης δικαιοδοτικής διαδικασίας (άρθρο 108 Α του π.δ/τος 1225/1981) η πράξη αυτή, που υπέκειτο σε διατυπώσεις δημοσιότητας, συνεπαγόταν την αναστολή εξέτασης των εκκρεμών, ενώπιον του Κλιμακίου, υποθέσεων, στις οποίες ετίθετο το ίδιο ζήτημα, ενώ στην ενώπιον της Διοικητικής Ολομέλειας διαδικασία δικαιούτο να διατυπώσει απόψεις και κάθε ενδιαφερόμενος που έχει ήδη ασκήσει ένσταση ενώπιον του Κλιμακίου, με την οποία τίθεται το ίδιο ζήτημα. Μετά την επίλυση του ζητήματος, η Ολομέλεια παρέπεμπε την ένσταση στο αρμόδιο Κλιμάκιο για περαιτέρω εξέταση, η δε κρίση της Ολομέλειας δέσμευε το Κλιμάκιο και τα μέρη που συμμετείχαν στη διαδικασία ενώπιον της. Περαιτέρω, δοθέντος ότι η διαδικασία ενώπιον της Διοικητικής Ολομέλειας περιβαλλόταν με ελάχιστονες εγγυήσεις αντιμωλίας και δημοσιότητας, όπως και η αντίστοιχη ενώπιον του Κλιμακίου, κατά τα εκτεθέντα στην προηγούμενη σκέψη, δεν δύναται να συναχθεί ότι τα Πρακτικά που εκδίδονται στο πλαίσιο της πρότυπης εξέτασης των ενστάσεων έχουν τις ίδιες συνέπειες για τους δικαιοδοτικούς σχηματισμούς με τις αποφάσεις της Δικαιοδοτικής Ολομέλειας στο πλαίσιο της αντίστοιχης πρότυπης διαδικασίας του άρθρου 108 Α του π.δ/τος 1225/1981, ενόψει και των εγγυήσεων των άρθρων 20 παρ. 1 και 93 του Συντάγματος, 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ και 47 του Χάρτη των Θελεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε υποθέσεις εμπίπτουσες στο πεδίο εφαρμογής του. Για τον λόγο, άλλωστε, αυτό, σύμφωνα με τα άρθρα 90 και 91 του ν. 4700/2020, η εισαγωγή των υποθέσεων στην ταχεία δικαιοδοτική διαδικασία προϋποθέτει κατ' αρχήν επίλυση του νομικού ζητήματος με απόφαση της Ολομέλειας ή πάγια νομολογία του Τμήματος, χωρίς να αρκούν προς τούτο τα Πρακτικά της Διοικητικής Ολομέλειας, στο πλαίσιο των κατ' άρθρο 91 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο πρότυπων διαδικασιών επί ενστάσεων.

79. Εν προκειμένω, το Τμήμα διαπιστώνει ότι η Δικαιοδοτική Ολομέλεια του Δικαστηρίου τούτου δεν έχει αποφανθεί επί της συμβατότητας των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 10 του ν. 4024/2011 και 1 παρ. 1 του ν. 4051/2012, προς υπέρτερης τυπικής ισχύος κανόνες δικαίου και ειδικότερα: α) προς τα άρθρα 2 παρ. 1, 5 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 25 παρ. 1 και 4, 17 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της ισότητας ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών και της αναλογικότητας, β) προς την απορρέουσα από τα άρθρα 16, 21 παρ. 3, 22 παρ. 2, 23 παρ. 2 εδ. β, 29, 45, 73 παρ. 2, 80, 87 επ., 103 και 104 του Συντάγματος, σε συνδυασμό με τα άρθρα 2 παρ.1, 5 παρ.1, 25 παρ.1 και 17 παρ. 1 του Συντάγματος, αρχή της εύλογης αναλογίας αποδοχών ενέργειας και συντάξεων όσων εντάσσονται στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και γ) προς τις διατάξεις του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, η αντίθεση στους οποίους αποτελεί και τη βάση στην οποία θεμελιώνουν οι ενάγοντες μέρος των επίδικων αποζημιωτικών τους αξιώσεων, σύμφωνα με τα εκτιθέμενα στη σκέψη 1 της παρούσας, Επιπλέον, επισημαίνεται ότι με τα παρατιθέμενα σκέψη 61 της παρούσας Πρακτικά της 10ης Γεν. Συν/σης της 3.6.2015, η Διοικητική Ολομέλεια έκρινε επί του εδαφίου α' της παρ. 10 του άρθρου 1 του ν. 4024/2011, ήτοι για την περικοπή του 40% της σύνταξης 1.000 ευρώ σε όσους συνταξιούχους δεν είχαν συμπληρώσει τα 55 έτη και όχι για το εδάφιο β' της ίδιας παραγράφου και άρθρου του οικείου νόμου, για την περικοπή της σύνταξης άνω των 1.200 ευρώ κατά 20% στις συντάξεις όσων υπερέβαιναν το εν λόγω ηλικιακό όριο, πλην οι κρίσεις της είναι κατ' αρχήν γενικεύσιμες και στη μη κριθείσα διάταξη, αφού έγινε δεκτό ότι τα δημοσιονομικά μέτρα που επιβλήθηκαν με τον νόμο αυτό επί των συντάξεων ήταν πλήρως αιτιολογημένα και τεκμηριωμένα από τις προπαρασκευαστικές εργασίες και την οικεία αιτιολογική έκθεση. Επίσης, τόσο τα ανωτέρω Πρακτικά όσο και εκείνα της 5^{ης} Γεν. Συν/σης της 29.3.2017, που σημειωτέον κινούνται στο ίδιο πνεύμα και με τις σχετικές αποφάσεις του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος για τις εντός του αυτού συνταξιοδοτικού συστήματος περικοπές των συντάξεων των δικαστικών λειτουργών, έχουν αποτελέσει τη βάση για την έκδοση μεγάλου αριθμού πράξεων από το Κλιμάκιο του Δικαστηρίου, κατ' άρθρο 91 παρ. 3 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο (βλ. ενδεικτικώς ΕΛΣ Πρ. Α Κλιμ. 578, 413/2020, 540/2019 κ.α.). Περαιτέρω, διαπιστώνεται ότι επί των διατάξεων αυτών δεν έχει διαμορφωθεί ούτε πάγια νομολογία του Τμήματος. Δεν ασκεί, άλλωστε, επιρροή, η διαφορετική κρίση του Συμβουλίου της Επικρατείας με τις 2288, 2289/2015 αποφάσεις του επί των διατάξεων του άρθρου 6 του ν. 4051/2012, που εμφανίζουν ρυθμιστικές αντιστοιχίες με τις επίμαχες ρυθμίσεις του άρθρου 1 του ν. 4051/2012 (βλ. σκέψη 68 της παρούσας), καθόσον πρόκειται για διάταξη διάφορη που καταλαμβάνει τους εντασσομένους στο συνταγματικώς διακριτό σύστημα της κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος κοινωνικής ασφάλισης.

80. Κατόπιν αυτών, το Τμήμα, χωρίς να αφίσταται από το σκεπτικό των ανωτέρω Πρακτικών της 10ης Γεν. Συν/σης της 3.6.2015 και της 5^{ης} Γεν. Συν/σης της 29.3.2017, με το περιεχόμενο των οποίων συμφωνεί, προεχόντως για λόγους ασφάλειας δικαίου, θεσμικής συνοχής και αξιοπιστίας του Δικαστηρίου, και συνεκτιμώντας ότι ο όγκος των υποθέσεων που ήδη εκκρεμεί ενώπιόν του, στις οποίες εγείρεται το ζήτημα της συμβατότητας των διατάξεων του άρθρου 1 παρ. 10 του ν. 4024/2011 και του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 4051/2012 προς τις οικείες υπέρτερης τυπικής ισχύος διατάξεις και αρχές είναι αυξημένος, χωρίς να του παρέχεται βάση εισαγωγής στην ταχεία εν Συμβουλίω διαδικασία, κατ' άρθρα 90 και 91 του ν. 4700/2020, που διασφαλίζουν την αρχή της εύλογης διάρκειας της δίκης στο πλαίσιο των ομοειδών υποθέσεων, κρίνει ότι πρέπει να υποβληθεί προδικαστικό ερώτημα στη Δικαιοδοτική Ολομέλεια, κατ' εφαρμογή του άρθρου του 162 παρ. 1 του ν. 4700/2020, στον βαθμό που τα Πρακτικά της Διοικητικής Ολομέλειας δεν ισοδυναμούν, εξ επόψεως εγγυήσεων και συνεπειών, με τις

αναφερόμενες στο άρθρο αυτό αποφάσεις της Δικαιοδοτικής Ολομέλειας, κατά τα ανωτέρω. Τούτο δε, προκειμένου η τελευταία να αποφανθεί επί της συμβατότητας των ανωτέρω διατάξεων με τις διατάξεις 1 παρ. 10 περ. α' εδ. β' του ν. 4024/2011 και 1 παρ. 1 του ν. 4051/2012 προς υπέρτερης τυπικής ισχύος κανόνες δικαίου και ειδικότερα α) προς τα άρθρα 2 παρ. 1, 5 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 25 παρ. 1 και 4, 17 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της ισότητας ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών και της αναλογικότητας, β) προς την απορρέουσα από τα άρθρα 16, 21 παρ. 3, 22 παρ. 2, 23 παρ. 2 εδ. β, 29, 45, 73 παρ. 2, 80, 87 επ., 103 και 104 του Συντάγματος, σε συνδυασμό με τα άρθρα 2 παρ.1, 5 παρ.1, 25 παρ.1 και 17 παρ. 1 του Συντάγματος, αρχή της εύλογης αναλογίας αποδοχών ενέργειας και συντάξεων όσων εντάσσονται στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και γ) προς τις διατάξεις του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ.

81. Αντιθέτως, σε ό,τι αφορά την 1277/2018 απόφαση της Δικαιοδοτικής Ολομέλειας του Δικαστηρίου, με την οποία κρίθηκε ότι οι διατάξεις της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, με τις οποίες επήλθαν οι επίμαχες μειώσεις στις συντάξεις του Δημοσίου, αντίκεινται προς τις ρυθμίσεις των άρθρων 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές, καθώς και προς την απορρέουσα από την συνταγματική θεσμική εγγύηση του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών αρχή της εύλογης της αναλογίας σύνταξης και αποδοχών ενεργείας (βλ. αναλυτικά σκέψη 72 της παρούσας), αυτή παράγει εν τοις πράγμασι δεσμευτικότητα για το παρόν Τμήμα, το οποίο, άλλωστε και σε κάθε περίπτωση, συντάσσεται ομόφωνα με τις παραδοχές και τις κρίσεις της. Συνεπώς, εφόσον το Τμήμα δεν διαπιστώσει συμμόρφωση των οργάνων της Πολιτείας προς τα κριθέντα με την λόγω απόφαση, όπως με τη λήψη πρόσφορων νομοθετικών μέτρων καταβολής των σχετικών απαιτήσεων ή μεταβολής των νομικών και πραγματικών συνθηκών επί των οποίων αυτή στηρίχθηκε, δεν τίθεται ζήτημα να αποκλίνει από τις κρίσεις της Ολομέλειας σχετικά με την κατ' αρχήν νομική βασιμότητα των επίδικων αξιώσεων, με την επιφύλαξη τυχόν επιμέρους εγειρόμενων ζητημάτων για τις απαιτήσεις κάθε ενάγοντος.

82. Ενόψει των δεσμεύσεων που ανέλαβε η Ελληνική Δημοκρατία στο πλαίσιο της συμφωνίας με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (βλ. την παρατιθέμενη στο ν. 4334/2015 «Επείγουσες ρυθμίσεις για τη διαπραγματεύση και σύναψη συμφωνίας με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (Ε.Μ.Σ.)», Α' 80, Ανακοίνωση του Συμβουλίου Κορυφής («Eurosummit»), που έλαβε χώρα στις Βρυξέλλες στις 12.7.2015, σχετικά με τις δεσμεύσεις της Ελλάδας ενόψει μελλοντικής συμφωνίας με τον Ε.Μ.Σ., μεταξύ των οποίων αναφέρεται και η λήψη εμπροσθοβαρών μέτρων για τη βελτίωση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος, ως μέρος ενός προγράμματος συνολικής αναμόρφωσης του συνταξιοδοτικού συστήματος), τέθηκε σε ισχύ ο ν. 4387/2016 (Α' 85). Με τον νόμο αυτό, όπως αρχικώς ίσχυε, θεσπίστηκε, κατά τις εξαγγελίες του «Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας» και μεταρρυθμίστηκε το ασφαλιστικό- συνταξιοδοτικό σύστημα» (Α' 85). Ο νόμος δε αυτός άρχισε να ισχύει, κατά το άρθρο 122 αυτού, από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (12.5.2016).

83. Το πρώτο μέρος του οικείου νόμου (άρθρα 1-111) φέρει τον τίτλο «Μεταρρύθμιση Ασφαλιστικού - Συνταξιοδοτικού Συστήματος». Ειδικότερα, με το Κεφάλαιο Α' του πρώτου μέρους του εν λόγω νόμου, που επιγράφεται «Αρχές και Όργανα του Ενιαίου Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλειας», εισήχθησαν, μεταξύ άλλων, οι ακόλουθες επιμέρους ρυθμίσεις:

84. Στο άρθρο 1, με τίτλο «Θεμελιώδεις αρχές του Ενιαίου Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλειας», ορίζεται ότι: «1. Οι κοινωνικές παροχές της Πολιτείας χορηγούνται στο πλαίσιο Ενιαίου Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλειας, με σκοπό την

εξασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης και κοινωνικής προστασίας, με όρους ισότητας, κοινωνικής δικαιοσύνης, αναδιανομής και αλληλεγγύης των γενεών. Το Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας περιλαμβάνει το Εθνικό Σύστημα Υγείας για τις παροχές υγείας, το Εθνικό Σύστημα Κοινωνικής Αλληλεγγύης για τις προνοιακές παροχές και το Εθνικό Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης για τις ασφαλιστικές παροχές, όπως ρυθμίζεται από το νόμο αυτόν. 2. Η κοινωνική ασφάλιση, η υγεία και η κοινωνική πρόνοια αποτελούν δικαίωμα όλων των Ελλήνων Πολιτών και όσων διαμένουν μόνιμα και νόμιμα στην Ελλάδα. Το Κράτος έχει υποχρέωση για την εξασφάλιση της βιωσιμότητας του Ενιαίου Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλειας και για την απονομή των σχετικών παροχών σε όλους όσοι πληρούν τις νόμιμες προϋποθέσεις. 3. Το Εθνικό Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης λειτουργεί με ενιαίους κανόνες για όλους τους ασφαλισμένους του Ε.Φ.Κ.Α.».

85. Στο άρθρο 2 του νόμου παρατίθενται οι οικείοι «εννοιολογικοί προσδιορισμοί» ως εξής: «1. Από την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού, η κύρια σύνταξη εξ ιδίου δικαιώματος, ανικανότητας και εκ μεταβιβάσεως υπολογίζεται ως το άθροισμα δύο τμημάτων: της εθνικής σύνταξης του άρθρου 7 και της ανταποδοτικής σύνταξης του άρθρου 8 του παρόντος. 2. Η Εθνική Σύνταξη δεν χρηματοδοτείται από ασφαλιστικές εισφορές, αλλά απευθείας από τον Κρατικό Προϋπολογισμό. 3. Το ανταποδοτικό μέρος της σύνταξης υπολογίζεται βάσει των αποδοχών επί των οποίων καταβλήθηκαν εισφορές και του ποσοστού αναπλήρωσης, σύμφωνα με το άρθρο 8 του παρόντος. Το άθροισμα της εθνικής και της ανταποδοτικής σύνταξης αποσκοπεί στην εξασφάλιση αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης, όσο το δυνατό εγγύτερα προς εκείνο που είχε ο ασφαλισμένος κατά τη διάρκεια του εργασιακού του βίου. 4. Το ποσό της κατά τα ανωτέρω παραγράφου 1 σύνταξης καταβάλλεται ανά μήνα. 5. Το κράτος έχει πλήρη εγγυητική υποχρέωση για το σύνολο των ασφαλιστικών παροχών. Ειδικές διατάξεις σχετικές με την κρατική χρηματοδότηση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης καταργούνται».

86. Ακολουθώντας, στο άρθρο 4, με το οποίο εκκινεί το Β΄ Κεφάλαιο του ως άνω ν. 4387/2016 με τον τίτλο «Συντάξεις Δημοσίων Υπαλλήλων και Στρατιωτικών», ρυθμίζονται τα ζητήματα υπαγωγής στον Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ) των υπαλλήλων και λειτουργών του Δημοσίου, καθώς και των στρατιωτικών, ως εξής: «1.α. Από 1.1.2017 οι τακτικοί και μετακλητοί υπάλληλοι και λειτουργοί του Δημοσίου, οι τακτικοί και μετακλητοί υπάλληλοι και λειτουργοί της Βουλής, των Ν.Π.Δ.Δ. και των ΟΤΑ α΄ και β΄ βαθμίδας, οι ιερείς και οι υπάλληλοι των εκκλησιαστικών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, καθώς και τα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων, των Σωμάτων Ασφαλείας και του Πυροσβεστικού Σώματος, από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου υπάγονται για κύρια σύνταξη στο ασφαλιστικό - συνταξιοδοτικό καθεστώς του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α) που συνιστάται με τις διατάξεις του άρθρου 51 και οι συντάξεις τους κανονίζονται και καταβάλλονται με βάση τις ρυθμίσεις του παρόντος. β. Για τις προϋποθέσεις θεμελίωσης σύνταξης εξ ιδίου δικαιώματος, καθώς και για τα όρια ηλικίας καταβολής της σύνταξης των ανωτέρω προσώπων, εξακολουθούν να έχουν εφαρμογή οι οικείες διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου, όπως αυτές ισχύουν κατά την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού. 2.α. Το Δημόσιο εξακολουθεί έως 31.12.2016 να υπολογίζει και να εισπράττει τις ασφαλιστικές εισφορές των προσώπων της περίπτωσης α΄ της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου και να καταβάλλει τις ήδη κανονισθείσες συντάξεις, καθώς και εκείνες που θα κανονισθούν μέχρι την ημερομηνία αυτή, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου. β. Οι συντάξεις όσων από τα πρόσωπα της περίπτωσης α΄ της παραγράφου 1 υποβάλλουν αίτηση συνταξιοδότησης από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου έως 31.12.2016 κανονίζονται από το Δημόσιο, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου. γ. Οι καταβαλλόμενες από το Δημόσιο, κατά την ημερομηνία έναρξης λειτουργίας του Ε.Φ.Κ.Α., σύμφωνα με τις προβλέψεις του παρόντος νόμου, συντάξεις όσων από τα ανωτέρω πρόσωπα έχουν καταστεί συνταξιούχοι μέχρι την ημερομηνία αυτή,

μεταφέρονται στον Ε.Φ.Κ.Α. και καταβάλλονται από αυτόν, λαμβανομένων υπόψη και των διατάξεων του άρθρου 13 περί ανωτάτου ορίου σύνταξης. 3. Οι διατάξεις των ανωτέρω παραγράφων δεν έχουν εφαρμογή: α. για όσους από τα ανωτέρω πρόσωπα υπάγονται στις διατάξεις των νόμων 1897/1990 (Α' 120) και 1977/1991 (Α' 185), β. για όσους δικαιούνται πολεμική σύνταξη ή σύνταξη αναπήρου οπλίτη ειρηνικής περιόδου ή σύνταξη Εθνικής Αντίστασης Ο.Γ.Α. ή ανασφάλιστου Αγωνιστή Εθνικής Αντίστασης, σύμφωνα με τις διατάξεις του Π.δ. 168/2007 (Α' 209), του Π.δ. 169/2007 (Α' 210) και των άρθρων 22 και 27 του Ν. 1813/1988 (Α' 243), γ. για τους λογοτέχνες - καλλιτέχνες που δικαιούνται σύνταξη από το Δημόσιο, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 του Ν. 3075/2002 (Α' 297), δ. για όσους λαμβάνουν προσωπική σύνταξη, καθώς και ε. για όσους δικαιούνται σύνταξη λόγω ανικανότητας ή λόγω θανάτου που προήλθε πρόδηλα και αναμφισβήτητα εξαιτίας της υπηρεσίας και ένεκα ταύτης, σύμφωνα με τις διατάξεις του Π.δ. 169/2007 σε συνδυασμό και με αυτές του Π.δ. 168/2007. Τα ανωτέρω πρόσωπα εξακολουθούν να υπάγονται στο ασφαλιστικό - συνταξιοδοτικό καθεστώς του Δημοσίου και οι συντάξεις τους κανονίζονται με βάση τις ισχύουσες κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου συνταξιοδοτικές διατάξεις του Δημοσίου και καταβάλλονται από το Δημόσιο. Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής έχουν εφαρμογή και για τα πρόσωπα στα οποία μεταβιβάστηκε ή μεταβιβάζεται η σύνταξη των υπαγομένων σε αυτές προσώπων. 4. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης θα οριστεί κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου αυτού».

87. Περαιτέρω, στο άρθρο 5, με τον τίτλο «Ενιαίοι κανόνες ασφάλισης παροχών υπαλλήλων Δημοσίου», ότι: «1. Από 1.1.2017 το συνολικό ποσοστό εισφοράς κλάδου σύνταξης στον Ε.Φ.Κ.Α. ασφαλισμένου και εργοδότη ορίζεται σε 20% επί των συντάξιμων μηνιαίων αποδοχών των προσώπων της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του άρθρου 4, όπως αυτές ισχύουν κάθε φορά και κατανέμεται κατά 6,67% σε βάρος του ασφαλισμένου και κατά 13,33% σε βάρος του Δημοσίου και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, με την επιφύλαξη της περίπτωσης γ' της παραγράφου 2 περίπτωση γ' του παρόντος άρθρου. ... 2. α. Το ανώτατο όριο ασφαλιστέων αποδοχών για τον υπολογισμό της μηνιαίας ασφαλιστικής εισφοράς ασφαλισμένου και εργοδότη συνίσταται στο δεκαπλάσιο του ποσού που αντιστοιχεί στον εκάστοτε προβλεπόμενο κατώτατο βασικό μισθό άγαμου μισθωτού άνω των 25 ετών. ... 3. Οι εισφορές δηλώνονται από τον εργοδότη στην Αναλυτική Περιοδική Δήλωση, σύμφωνα με την ισχύουσα κάθε φορά νομοθεσία του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. 4. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, καθορίζονται οι απαιτούμενες διαδικασίες για την εφαρμογή του ποσοστού των ασφαλιστικών εισφορών, τις προσαρμογές στα πληροφοριακά συστήματα και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή του άρθρου αυτού.».

88. Ακολούθως, στο άρθρο 6 του νόμου, με τίτλο «Ειδικές - Μεταβατικές συνταξιοδοτικές διατάξεις του Δημοσίου», ορίζονται τα εξής: «1.α. Οι συντάξεις όσων από τα πρόσωπα της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του άρθρου 4 αποχωρούν από την Υπηρεσία τους λόγω συνταξιοδότησης, μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος, υπολογίζονται, σύμφωνα με τις διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου, όπως αυτές ίσχυαν κατά τις 31.12.2014, και καταβάλλονται με τον περιορισμό των διατάξεων του άρθρου 13. β. Η προηγούμενη παράγραφος δεν έχει εφαρμογή για όσα από τα προαναφερόμενα πρόσωπα δεν πληρούν, κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, τις προϋποθέσεις άμεσης καταβολής της σύνταξής τους. Τα πρόσωπα αυτά υπάγονται στις διατάξεις του παρόντος νόμου. γ. Οι συντάξεις όσων από τα πρόσωπα της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του άρθρου 4 αποχωρούν από την Υπηρεσία τους από την έναρξη ισχύος του παρόντος κανονίζονται, σύμφωνα με τις διατάξεις αυτού. Όσοι από τα ανωτέρω πρόσωπα αποχωρούν από την έναρξη ισχύος του παρόντος και εντός του έτους 2016, σε περίπτωση κατά την οποία το ακαθάριστο ποσό της κανονιζόμενης

σύνταξης υπολείπεται κατά ποσοστό άνω του 20%, του ποσού της σύνταξης που θα ελάμβαναν με βάση τις διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου, όπως αυτές ίσχυαν κατά την 31.12.2014, το ήμισυ της διαφοράς αυτής καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά, με ανάλογη εφαρμογή της παραγράφου 2 του άρθρου 14, ενώ για όσους θα αποχωρήσουν εντός του έτους 2017 ή εντός του έτους 2018, η κατά τα ανωτέρω προσωπική διαφορά ανέρχεται στο ένα τρίτο (1/3) της διαφοράς και στο ένα τέταρτο (1/4) αυτής, αντίστοιχα. Οι ανωτέρω προσωπικές διαφορές καταβάλλονται έως 31.12.2018. (Το τελευταίο εδάφιο της περιπτώσεως γ' προστέθηκε με την παρ. 3 του άρθρου 2 ν. 4472/2017, Α' 74/19.5.2017.) δ. ... 2. ... 3. Οι συντάξεις των προηγούμενων παραγράφων αναπροσαρμόζονται, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 3 του άρθρου 14 του παρόντος. 4. ... ».

89. Εξ άλλου, στις παραγράφους 1 και 6 του άρθρου 7 του ίδιου ως άνω νόμου, με τίτλο «Εθνική Σύνταξη» ορίζεται ότι: «1. Η Εθνική Σύνταξη καταβάλλεται από τον Ε.Φ.Κ.Α. σε όλους, όσοι θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης εξ ιδίου δικαιώματος ή ανικανότητας ή κατά μεταβίβαση, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις. ... 6. Για την πρώτη εφαρμογή του νόμου αυτού η εθνική σύνταξη ορίζεται σε τριακόσια ογδόντα τέσσερα (384) ευρώ μηνιαίως και καταβάλλεται ακέραια εφόσον έχουν συμπληρωθεί τουλάχιστον 20 έτη ασφάλισης. ... Το ποσό της εθνικής σύνταξης βαίνει μειούμενο κατά 2% για κάθε έτος ασφάλισης που υπολείπεται των 20 ετών, εφόσον έχουν συμπληρωθεί τουλάχιστον 15 έτη ασφάλισης. ... Η εθνική σύνταξη αναπροσαρμόζεται, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 3 του άρθρου 14 του παρόντος».

90. Στο δε άρθρο 8, με τίτλο «Ανταποδοτική σύνταξη» προβλεπόταν, μεταξύ άλλων, ότι: «1. Οι υπάλληλοι - λειτουργοί του Δημοσίου και οι στρατιωτικοί, οι οποίοι θεμελιώνουν δικαιώματα σύνταξης εξ ιδίου δικαιώματος, ανικανότητας ή κατά μεταβίβαση σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις, δικαιούνται ανταποδοτικό μέρος σύνταξης, που προκύπτει με βάση τις συντάξιμες αποδοχές της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου, το χρόνο ασφάλισης, όπως ορίζεται στο άρθρο 15 του παρόντος, και τα κατ' έτος ποσοστά αναπλήρωσης, όπως αυτά προκύπτουν από τον πίνακα ο οποίος ενσωματώνεται στην παράγραφο 4, σύμφωνα με τις διατάξεις των επόμενων παραγράφων. 2.α. Ως συντάξιμες αποδοχές για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους σύνταξης κύριας ασφάλισης εξ ιδίου δικαιώματος, ανικανότητας ή κατά μεταβίβαση λαμβάνεται υπόψη ο μέσος όρος των μηνιαίων αποδοχών του ασφαλισμένου καθ' όλη τη διάρκεια του ασφαλιστικού του βίου. Ο μέσος αυτός όρος υπολογίζεται ως το πηλίκο της διαίρεσης του συνόλου των μηνιαίων αποδοχών δια του συνολικού χρόνου ασφάλισής του. Ως σύνολο μηνιαίων αποδοχών που έλαβε ο ασφαλισμένος νοείται το άθροισμα των μηνιαίων αποδοχών που υπόκεινται σε εισφορές, καθ' όλη τη διάρκεια του ασφαλιστικού του βίου. ... 3. (όπως η παράγραφος αυτή συμπληρώθηκε με το άρθρο 1 παρ. 3 του ν. 4488/2017, Α' 137/13.9.2017). Για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης των προσώπων των περιπτώσεων β' και γ' της παραγράφου 1 του άρθρου 6, ως συντάξιμες αποδοχές λαμβάνεται υπόψη, σύμφωνα με την περίπτωση α' της παραγράφου 2, ο μέσος όρος των μηνιαίων αποδοχών, όπως αυτές ισχύουν κατά περίπτωση με βάση τις διατάξεις της ίδιας παραγράφου, που προκύπτει από το ασφαλιστικό έτος 2002 και έως την έναρξη καταβολής της σύνταξης του υπαλλήλου - λειτουργού του Δημοσίου ή του στρατιωτικού. Αν δεν προκύπτει χρόνος ασφάλισης (πραγματικός, πλασματικός, χρόνος προαιρετικής ασφάλισης ή άλλος που λογίζεται ως συντάξιμος), τουλάχιστον πέντε (5) ετών από την 1.1.2002 μέχρι την έναρξη καταβολής της σύνταξης του υπαλλήλου - λειτουργού του Δημοσίου ή του στρατιωτικού, τότε για τον υπολογισμό των συντάξιμων αποδοχών αναζητείται χρόνος ασφάλισης (πραγματικός, πλασματικός, χρόνος προαιρετικής ή άλλος που λογίζεται ως συντάξιμος) και κατά το πριν την 1.1.2002 χρονικό διάστημα και μέχρι τη συμπλήρωση συνολικά έως πέντε (5) ετών ασφάλισης. ... 4. [όπως αυτή προστέθηκε από το άρθρο 94 παρ. 2 του ν. 4461/2017] 4.α. Η αναπροσαρμογή των συντάξιμων αποδοχών, για το διάστημα έως και το 2020,

διενεργείται κατά τη μεταβολή του μέσου ετήσιου γενικού δείκτη τιμών καταναλωτή της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής. Η προσαύξηση των συντάξιμων αποδοχών για το διάστημα από το 2021 και εφεξής διενεργείται με βάση το δείκτη μεταβολής μισθών, που υπολογίζεται από την ΕΛΣΤΑΤ. β. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Οικονομικών καθορίζονται οι αναγκαίες λεπτομέρειες και η διαδικασία της εφαρμογής του δείκτη μεταβολής μισθών της ΕΛΣΤΑΤ για την αναπροσαρμογή των συντάξιμων αποδοχών.». 5. [όπως αναριθμήθηκε η παράγραφος 4 με το άρθρο 94 παρ. 2 του ν. 4461/2017, Α' 38/28.3.2017] Το τελικό ποσό του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης υπολογίζεται για το σύνολο του χρόνου ασφάλισης, με βάση το ποσοστό αναπλήρωσης του κατωτέρω πίνακα, που προσαρτάται στο τέλος της παρούσας και αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της. [Σύμφωνα δε με τον πίνακα αυτόν το ποσοστό αναπλήρωσης είναι για τα έτη 0-15 0,77%, για τα έτη 15,01-18 0,84%, για τα έτη 18,01-21 0,90%, για τα έτη 21,01-24 0,96%, 24,01-27 1,03%, για τα έτη 27,01-30 1,21%, για τα έτη 30,01-33 1,42%, για τα έτη 33,01-36 1,59%, για τα έτη 36,01-39 1,80% και για τα έτη 39,01-42 και περισσότερα 2,00%.] [...] Το συνολικό ακαθάριστο ποσό της ανταποδοτικής σύνταξης, όπως αυτό προκύπτει σύμφωνα με το παρόν άρθρο, δεν μπορεί να υπερβαίνει το ακαθάριστο ποσό των συντάξιμων αποδοχών, όπως αυτές ορίζονται στις παραγράφους 2 και 3. [Το τελευταίο εδάφιο της παρ.5 προστέθηκε με το άρθρο 1 παρ. 4 του ν. 4488/2017, Α' 137/13.9.2017.]».

91. Εν συνεχεία, στο άρθρο 9 του ίδιου νόμου ρυθμίζεται το ζήτημα της καταβολής προσωρινής σύνταξης, στο άρθρο 10, η καταβολή οικογενειακής παροχής, στο άρθρο 11 οι συντάξεις αναπηρίας και στο άρθρο 12 οι συντάξεις λόγω θανάτου.

92. Περαιτέρω, με το άρθρο 13 θεσπίστηκε προσωρινό ανώτατο όριο στο ύψος των ήδη καταβαλλόμενων συντάξεων των υπαλλήλων και λειτουργών του Δημοσίου και των στρατιωτικών, ως εξής: «1. Μέχρι 31.12.2018 αναστέλλεται η καταβολή κάθε ατομικής μηνιαίας σύνταξης των προσώπων που είχαν ήδη καταστεί συνταξιούχοι μέχρι την έναρξη του παρόντος, κατά το μέρος που υπερβαίνει τις δύο χιλιάδες (2.000) ευρώ. Για την εφαρμογή του ανώτατου αυτού ορίου, λαμβάνονται υπόψη το καταβαλλόμενο ποσό συνυπολογιζόμενης της εισφοράς υγειονομικής περίθαλψης υπέρ ΕΟΠΥΥ και της Εισφοράς Αλληλεγγύης Συνταξιούχων του άρθρου 38 του Ν. 3863/2010 (Α' 115), όπως ισχύει, και των παραγράφων 11 και 12 του άρθρου 44 του Ν. 3986/2011 (Α' 152), όπως ισχύει. 2. Κατά την ίδια περίοδο, το άθροισμα του καθαρού ποσού των συντάξεων των παραπάνω προσώπων, που δικαιούται κάθε συνταξιούχος από οποιαδήποτε αιτία από το Δημόσιο, Ν.Π.Δ.Δ. ή οποιονδήποτε ασφαλιστικό φορέα κύριας ή επικουρικής ασφάλισης δεν μπορεί να υπερβαίνει τις τρεις χιλιάδες (3.000) ευρώ. [...] 3. Από 1.1.2019 καταβάλλεται το τυχόν υπερβάλλον ποσό που προκύπτει σε σχέση με [το] ανώτατο όριο των παραγράφων 1 και 2 και το νέο ύψος των συντάξεων όπως θα προκύψει, σύμφωνα με την κατά το άρθρο 14 αναπροσαρμογή τους».

93. Με το τελευταίο δε αυτό άρθρο 14, που φέρει τον τίτλο «Αναπροσαρμογή συντάξεων - προστασία καταβαλλόμενων συντάξεων», όπως ίσχυε κατά την αρχική του διατύπωση, ορίστηκε ότι: «1.α. Σε εφαρμογή των ενιαίων κανόνων του Ε.Φ.Κ.Α. και των θεμελιωδών αρχών του άρθρου 1, οι ήδη καταβαλλόμενες κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος, κύριες συντάξεις αναπροσαρμόζονται, σύμφωνα με τα άρθρα 7, 8, 13 και 14, βάσει των διατάξεων των επόμενων παραγράφων. β. Για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους των καταβαλλόμενων, έως την έναρξη ισχύος του παρόντος, συντάξεων, για τον προσδιορισμό των συντάξιμων αποδοχών λαμβάνεται υπόψη ο συντάξιμος μισθός επί του οποίου κανονίστηκε η ήδη χορηγηθείσα σύνταξη, όπως αυτός είχε διαμορφωθεί πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος, με βάση τους κανόνες αναπροσαρμογής των συντάξιμων αποδοχών του Δημοσίου, που ίσχυαν κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης καθορίζεται κάθε άλλο σχετικό

θέμα για την εφαρμογή της διάταξης αυτής. 2.α. Μέχρι την 31.12.2018, οι συντάξεις της προηγούμενης παραγράφου συνεχίζουν να καταβάλλονται στο ύψος που είχαν διαμορφωθεί κατά την 31.12.2014, σύμφωνα με τις τότε ισχύουσες διατάξεις. [...]. β. Από 1.1.2019, εφόσον το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων αυτών είναι μεγαλύτερο από αυτό που προκύπτει από τον υπολογισμό τους βάσει της παραγράφου 1, το επιπλέον ποσό εξακολουθεί να καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά, συμψηφιζόμενο κατ' έτος και μέχρι την πλήρη εξάλειψή του, με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων, όπως αυτή προκύπτει σε εφαρμογή της παραγράφου 3. [...]. 3.α. [...] β. [...]». Η ανωτέρω περίπτωση β της παραγράφου 2 του άρθρου 14 αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 2 του άρθρου 1 του ν. 4472/2017 (Α' 74/19.5.2017), ως εξής: «Από την 1.1.2019, αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων αυτών είναι μεγαλύτερο από αυτό που προκύπτει από τον υπολογισμό τους βάσει της παραγράφου 1, το υπερβάλλον ποσό περικόπτεται. Το ποσό που περικόπτεται κατά τα ανωτέρω δεν μπορεί να υπερβαίνει το δεκαοκτώ τοις εκατό (18%) της καταβαλλόμενης κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος κύριας σύνταξης του δικαιούχου. Αν, μετά την εφαρμογή της ρύθμισης του ανωτέρω εδαφίου, το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων είναι μεγαλύτερο από αυτό που προκύπτει από τον υπολογισμό τους βάσει της παραγράφου 1, το επιπλέον ποσό εξακολουθεί να καταβάλλεται στο δικαιούχο ως προσωπική διαφορά, συμψηφιζόμενο κατ' έτος και μέχρι την πλήρη εξάλειψη του με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων, όπως αυτή προκύπτει κατ' εφαρμογή της παραγράφου 3», ενώ το ίδιο εδάφιο αντικαταστάθηκε εκ νέου με την παράγραφο 1 του άρθρου 1 του ν.4583/2018, Α' 212, ως εξής: «β. Από την 1.1.2019, αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων αυτών είναι μεγαλύτερο από αυτό που προκύπτει από τον υπολογισμό τους βάσει της παραγράφου 1, το υπερβάλλον ποσό περικόπτεται. Το ποσό που περικόπτεται κατά τα ανωτέρω δεν μπορεί να υπερβαίνει το δεκαοκτώ τοις εκατό (18%) της καταβαλλόμενης κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος κύριας σύνταξης του δικαιούχου. Αν, μετά την εφαρμογή της ρύθμισης του ανωτέρω εδαφίου, το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων είναι μεγαλύτερο από αυτό που προκύπτει από τον υπολογισμό τους βάσει της παραγράφου 1, το επιπλέον ποσό εξακολουθεί να καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά, συμψηφιζόμενο κατ' έτος και μέχρι την πλήρη εξάλειψή του με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων, όπως αυτή προκύπτει κατ' εφαρμογή της παραγράφου 3». Εν συνεχεία, στο εδάφιο γ', της ίδιας παραγράφου, όπως αυτό προστέθηκε με την παράγραφο 2 του άρθρου 1 του ν. 4472/2017, ορίζεται ότι ««γ. Αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων είναι μικρότερο από αυτό που προκύπτει από τον υπολογισμό τους βάσει της παραγράφου 1, τότε αυτό προσαυξάνεται, από την 1.1.2019, κατά 1/5 της διαφοράς σταδιακά και ισόποσα εντός πέντε (5) ετών». Ακολούθως, στην παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου αρχικώς προβλεπόταν ότι «3. α. Το συνολικό ποσό της σύνταξης που καταβάλλεται μετά τη θέση σε ισχύ του παρόντος, αυξάνεται από την 1.1.2017 κατ' έτος με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης με βάση συντελεστή που διαμορφώνεται κατά 50% από τη μεταβολή του ΑΕΠ και κατά 50% από τη μεταβολή του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή του προηγούμενου έτους και δεν υπερβαίνει την ετήσια μεταβολή του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή», μετά δε την τροποποίησή του με την παράγραφο 4 άρθρου 1 του ν. 4472/2017, ορίζει ότι «3. α. Το συνολικό ποσό της σύνταξης που καταβάλλεται μετά τη θέση σε ισχύ του παρόντος αυξάνεται, από την 1.1.2022 κατ' έτος με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, με βάση συντελεστή που διαμορφώνεται κατά πενήντα τοις εκατό (50%) από τη μεταβολή του ΑΕΠ και κατά πενήντα τοις εκατό (50%) από τη μεταβολή του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή του προηγούμενου έτους και δεν υπερβαίνει την ετήσια μεταβολή του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή», ενώ στο εδάφιο β' της ίδιας παραγράφου προβλέπεται ότι «β. Οι διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου με τις οποίες προβλέπεται αναπροσαρμογή ή αύξηση των συντάξεων που καταβάλλονται από

αυτό, κατά τρόπο διαφορετικό από τον οριζόμενο στη περίπτωση α' ή με βάση τις ισχύουσες κάθε φορά μισθολογικές διατάξεις, καταργούνται» και στην παράγραφο 4 του ίδιου άρθρου προβλέπεται ότι: «4. Από την 1.1.2017 και ανά τριετία, η Εθνική Αναλογιστική Αρχή εκπονεί υποχρεωτικά αναλογιστικές μελέτες, οι οποίες επικυρώνονται από την Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με αντικείμενο τη συνεχή παρακολούθηση της εξέλιξης της εθνικής συνταξιοδοτικής δαπάνης. Με ειδικό νόμο ανακαθορίζονται οι συντάξεις με στόχο τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος. Το ύψος των ανωτέρω δαπανών για την εθνική, την ανταποδοτική και την επικουρική σύνταξη, προβαλλόμενο έως το έτος 2060, δεν πρέπει να υπερβαίνει το περιθώριο αύξησης των 2,5 ποσοστιαίων μονάδων του ΑΕΠ, με έτος αναφοράς το 2009».

94. Στη συνέχεια, στο ίδιο Κεφάλαιο Β' του ν. 4387/2016 και στο άρθρο 15 καθορίζεται ο υπολογισμός του χρόνου ασφάλισης της κατηγορίας αυτής στον ΕΦΚΑ, στο άρθρο 16 τα ασφαλιστικά δικαιώματα όσων έχουν συνάψει σύμφωνο συμβίωσης, στα άρθρα 17, 18 και 19 ζητήματα παράλληλης, προαιρετικής και διαδοχικής ασφάλισης και στο άρθρο 20 θέματα παράλληλης απασχόλησης.

95. Περαιτέρω, στο άρθρο 21 του ίδιου Κεφαλαίου του ν. 4387/2016 προβλέπεται, με τίτλο «Αναλογική Εφαρμογή διατάξεων - Εξουσιοδοτικές διατάξεις», ότι : « Για όσα θέματα δεν ρυθμίζονται με τις διατάξεις του παρόντος, εξακολουθούν να εφαρμόζονται οι συνταξιοδοτικές διατάξεις του Δημοσίου, όπως ισχύουν κατά την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού. Ειδικά, από την ημερομηνία υπαγωγής των προσώπων της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του άρθρου 4 στον Ε.Φ.Κ.Α., για τις εισφορές, παροχές και οφειλές, με απόφαση του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, εφαρμόζονται αναλογικά οι γενικές ή ειδικές διατάξεις που ισχύουν κατά την ανωτέρω ημερομηνία για το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ».

96. Τέλος, στο άρθρο 26 του εν λόγω Κεφαλαίου, με τίτλο «Έκταση Εφαρμογής», προβλέπεται ότι «Οι διατάξεις των προηγούμενων άρθρων, εφαρμόζονται ανάλογα και για τους υπαλλήλους των Ο.Τ.Α. και των άλλων Ν.Π.Δ.Δ. που διέπονται από το ίδιο με τους δημοσίους υπαλλήλους συνταξιοδοτικό καθεστώς, είτε οι συντάξεις τους βαρύνουν το Δημόσιο είτε τους οικείους φορείς, καθώς και για το προσωπικό του Οργανισμού Σιδηροδρόμων Ελλάδος και των υπαλλήλων των ασφαλιστικών Ταμείων του προσωπικού των Σιδηροδρομικών Δικτύων, που διέπονται από το καθεστώς του ν.δ. 3395/1955 (Α' 276)».

97. Εξ άλλου, στο Κεφάλαιο Γ' του ίδιου νόμου, περιλαμβάνονται τα άρθρα 27 έως και 37, στα οποία περιέχονται σύμφωνα και με τον τίτλο του Κεφαλαίου οι «Ρυθμίσεις Ασφαλισμένων του Ιδιωτικού Τομέα». Ειδικότερα, στο άρθρο 27, με τίτλο «Εφαρμογή ενιαίων κανόνων ασφαλισμένων στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα», ορίζεται ότι «1. Σε εφαρμογή των ενιαίων κανόνων του Ε.Φ.Κ.Α. και των θεμελιωδών αρχών των άρθρων 1 και 2, οι ρυθμίσεις των άρθρων 4-20 του Κεφαλαίου Β' εφαρμόζονται και στους ασφαλισμένους των φορέων, τομέων κλάδων και λογαριασμών που εντάσσονται στον Ε.Φ.Κ.Α. του άρθρου 53, με την επιφύλαξη των επόμενων παραγράφων, ειδικών ρυθμίσεων των άρθρων που ακολουθούν και με εξαίρεση των διατάξεων του Κεφαλαίου Β' που, από τη φύση τους, ρυθμίζουν αποκλειστικά τη σχέση των δημοσίων ή στρατιωτικών υπαλλήλων με την υπηρεσία τους. ...».

98. Περαιτέρω, στο Κεφάλαιο Δ' του νόμου, που επιγράφεται «Ενιαίοι Κανόνες Εισφορών – Πόροι – Αποκεφαλαιοποίηση του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης», περιλαμβάνονται τα άρθρα 37 έως και 50, όπου περιέχονται, μεταξύ άλλων, γενικοί και ειδικότεροι ανά εντασσόμενο φορέα κανόνες για τον καθορισμό των εισφορών.

99. Εν συνεχεία, στο Κεφάλαιο Ε' του νόμου 4387/2016, με τίτλο «Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης -Σύσταση – Σκοπός» και στο άρθρο 51 αυτού, με τίτλο «Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης – Σύσταση – Σκοπός», ορίζεται ότι: «1.

Συνιστάται Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) με την επωνυμία «Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης», αποκαλούμενο στο εξής «Ε.Φ.Κ.Α.», το οποίο τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και έχει την έδρα του στην Αθήνα. Από 1.1.2017, οπότε και αρχίζει η λειτουργία του ως φορέα κύριας κοινωνικής ασφάλισης, εντάσσονται στον Ε.Φ.Κ.Α. αυτοδίκαια οι υφιστάμενοι φορείς κύριας κοινωνικής ασφάλισης, σύμφωνα με τα άρθρα 53 επ. και ο Ε.Φ.Κ.Α. καθίσταται οιοονεί καθολικός διάδοχος αυτών. Το Ν.Α.Τ. και ο Ο.Γ.Α. εξακολουθούν, και μετά την κατά τα ως άνω ένταξή τους, να διατηρούν αυτοτελή νομική προσωπικότητα για την άσκηση των μη ασφαλιστικών τους αρμοδιοτήτων. Ειδικά ως προς το Δημόσιο, περιέρχονται στον Ε.Φ.Κ.Α. οι εν γένει αρμοδιότητες που αφορούν στις συντάξεις του Δημοσίου, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 53, με την επιφύλαξη των οριζόμενων στην παράγραφο 3 του άρθρου 4 του παρόντος. 2. Σκοπός του Ε.Φ.Κ.Α. είναι η κάλυψη των υπακτέων στην ασφάλιση του Ε.Φ.Κ.Α. προσώπων για τους ασφαλιστικούς κινδύνους που προβλέπονται από την οικεία νομοθεσία με την προβλεπόμενη στο νόμο αυτόν χορήγηση: α. μηνιαίας κύριας σύνταξης, λόγω γήρατος, αναπηρίας και θανάτου στους ασφαλισμένους ή/και στα μέλη της οικογενείας τους. β. η χορήγηση προσυνταξιοδοτικών και άλλων παροχών στους συνταξιούχους ... δ. ειδικών προνοιακών επιδομάτων και ε. κάθε άλλης παροχής σε χρήμα ή υπηρεσιών, για τις οποίες καθίσταται αρμόδιος ο Ε.Φ.Κ.Α. ...».

100. Ακολουθώντας, στο άρθρο 53, με τίτλο «Ένταξη φορέων, κλάδων, τομέων και λογαριασμών στον Ε.Φ.Κ.Α.», ότι: «1. Ο Ε.Φ.Κ.Α. αποτελείται από ένα (1) κλάδο κύριας ασφάλισης και λοιπών παροχών, στον οποίο εντάσσονται, σύμφωνα με τα ειδικώς οριζόμενα στο άρθρο 51 του παρόντος, οι παρακάτω φορείς, με τους κλάδους, τομείς και λογαριασμούς τους, πλην των αναφερόμενων στο Κεφάλαιο Στ', ως εξής: ...2. Στον κλάδο κύριας ασφάλισης και λοιπών παροχών περιέρχονται και οι εν γένει συνταξιοδοτικές αρμοδιότητες, οι οποίες ασκούνται κατά την έναρξη ισχύος του νόμου από τη Γενική Διεύθυνση Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών, με την επιφύλαξη των διατάξεων της παραγράφου 3 του άρθρου 4. ...».

101. Στο άρθρο 55, με τον τίτλο «Ασφαλιστέα Πρόσωπα», ότι: «1. Στην ασφάλιση του Ε.Φ.Κ.Α. υπάγονται υποχρεωτικά: α. Οι μέχρι την ένταξη ασφαλισμένοι και συνταξιούχοι και τα προστατευόμενα μέλη των οικογενειών αυτών των εντασσόμενων φορέων, τομέων, κλάδων και λογαριασμών, καθώς και οι ασφαλισμένοι και συνταξιούχοι του Δημοσίου και τα προστατευόμενα μέλη των οικογενειών αυτών, οι οποίοι καθίστανται αντιστοίχως ασφαλισμένοι και συνταξιούχοι του Ε.Φ.Κ.Α. β. Όσοι για πρώτη φορά από την κατά τα ανωτέρω ένταξη των φορέων, τομέων, κλάδων και λογαριασμών αναλαμβάνουν ασφαλιστέα εργασία ή αποκτούν ασφαλιστέα ιδιότητα βάσει των γενικών ή ειδικών ή καταστατικών διατάξεων αυτών, καθώς και τα προστατευόμενα μέλη των οικογενειών αυτών. 2. Οι ασφαλισμένοι των ανωτέρω εντασσόμενων φορέων, κλάδων, τομέων και λογαριασμών, καθώς και του Δημοσίου, εξακολουθούν να διέπονται από τις διατάξεις της νομοθεσίας αυτών, όπως ισχύουν, εκτός όσων ειδικά ορίζει με τις διατάξεις του ο παρόν νόμος».

102. Στο άρθρο 56, με τίτλο «Πόροι», ότι : «1. Πόρους του Ε.Φ.Κ.Α. αποτελούν: α. Τα έσοδα από τις ασφαλιστικές εισφορές των ασφαλισμένων και εργοδοτών, οι πρόσοδοι περιουσίας, η απόδοση των κεφαλαίων και των αποθεματικών, καθώς και κάθε άλλο έσοδο και πόρος που θεσμοθετείται υπέρ αυτού. β. Τα έσοδα από τις προβλεπόμενες εισφορές υπέρ των φορέων, τομέων, κλάδων και λογαριασμών που εντάσσονται στον Ε.Φ.Κ.Α., σύμφωνα με το άρθρο 53 του παρόντος, οι πρόσοδοι περιουσίας, καθώς και η απόδοση των κεφαλαίων και των αποθεματικών αυτών και κάθε άλλο έσοδο και πόρος που προβλέπεται από διάταξη νόμου. γ. [όπως αυτό προστέθηκε με το άρθρο 14 του ν. 4455/2017, Α'22 και ισχύει από 1.1.2017]. Η επιχορήγηση από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, σύμφωνα με τις παραγράφους 2 και 5 του άρθρου 2».

103. Τέλος, στα άρθρα 72 Α και 100 παρ. 1 εδ. β' και γ' του ν. 4387/2016 περιλαμβάνονται μεταβατικές διατάξεις για την άσκηση αρμοδιοτήτων επί των συντάξεων του Δημοσίου, ενώ με την κ.υ.α. 124456/0092/13.12.2016 (Β' 4074), ανατέθηκε από 1.1.2017 η καταβολή των συντάξεων του Δημοσίου στον ΕΦΚΑ, ακόμη και των αναδρομικών, και με την κ.υ.α. 2915/783/17.1.2018 ολοκληρώθηκε μέχρι τις 30.4.2017 η μεταφορά αρμοδιοτήτων της Γενικής Διεύθυνσης Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών στον ΕΦΚΑ (βλ. σχετικά και σκέψη 9 της παρούσας).

104. Σύμφωνα με το Γενικό Μέρος της αιτιολογικής έκθεσης του νόμου «[...] Σκοπός του νομοσχεδίου είναι η πλήρης αναμόρφωση του συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης, στο πλαίσιο ενός ενιαίου Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλειας, του οποίου οι γενικές αρχές ορίζονται στον νόμο ως εξής: εξασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης και κοινωνικής προστασίας με όρους ισότητας, κοινωνικής δικαιοσύνης, αναδιανομής και αλληλεγγύης των γενεών. Α. Αναποτελεσματικότητα, μη βιωσιμότητα και άδικος χαρακτήρας του υφιστάμενου συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Το υφιστάμενο σύστημα κοινωνικής προστασίας είναι άναρχο, κοινωνικά άδικο, αναποτελεσματικό και μη βιώσιμο. Ο σχεδιασμός της κοινωνικής πολιτικής, ιδίως του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, δεν έγινε ποτέ με στρατηγικό σκοπό την καθολικότητα των παροχών. Αντιθέτως, χαρακτηρίζεται από έντονο κατακερματισμό, που αντανακλά την εν γένει πελατειακή λειτουργία του πολιτικού συστήματος πριν από την κρίση. ... Το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, έτσι χαρακτηρίζεται από εκτεταμένη πολυνομία η οποία δημιουργεί έντονες κοινωνικές ανισότητες, αφού αντιμετωπίζει όμοιες περιπτώσεις πολιτών με διαφορετικό τρόπο. Οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης (χρόνος ασφάλισης και όρια ηλικίας), τα ποσοστά αναπλήρωσης, οι κατώτατες συντάξεις, οι ασφαλιστικές και εργοδοτικές εισφορές, οι κοινωνικοί πόροι ... και η κρατική χρηματοδότηση διαφέρουν τόσο μεταξύ των ταμείων όσο και μεταξύ ασφαλισμένων στο ίδιο ταμείο. ... Β. Οι στόχοι της μεταρρύθμισης. Η μεταρρύθμιση επιχειρεί για πρώτη φορά την αντιμετώπιση όλων των δομικών αυτών παθογενειών του συστήματος, σε συνθήκες γενικευμένης κρίσης και πρόσθετων μνημονιακών υποχρεώσεων. Το νομοσχέδιο ενσωματώνει όλες τις προβλέψεις του νόμου 4336/2015 (Μνημονίου) εντάσσοντάς τις όμως στο πλαίσιο ενός εντελώς νέου θεσμικού πλαισίου που εξασφαλίζει κανόνες ισονομίας και κοινωνικής δικαιοσύνης. ... Οι δύο θεμελιώδεις αρχές της μεταρρύθμισης είναι η ισονομία και η κοινωνική δικαιοσύνη. Ισονομία, γιατί για πρώτη φορά θεσπίζονται όμοιοι κανόνες για όλους, παλαιούς και νέους συνταξιούχους, εργαζόμενους στον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα, μισθωτούς και αυτοαπασχολούμενους. Κοινωνική δικαιοσύνη, γιατί με το νέο θεσμό της εθνικής σύνταξης επιτυγχάνεται αναδιανομή, αμβλύνονται οι κοινωνικές ανισότητες και εξασφαλίζεται επαρκής σύνταξη και για τις επισφαλείς κοινωνικά ομάδες. Ειδικότερα, η Μεταρρύθμιση: - Επιτυγχάνει τη διοικητική αποτελεσματικότητα του συστήματος και απλοποιεί τις διαδικασίες, ενοποιώντας τους φορείς ασφάλισης σε ένα και διακρίνοντας πλήρως προνοιακές και ασφαλιστικές παροχές. Για το σκοπό αυτό, θεσπίζεται ένας, εθνικός φορέας κοινωνικής ασφάλισης με ένταξη σε αυτόν όλων των φορέων κύριας ασφάλισης, χωρίς εξαίρεση, γιατί διαφορετικά το εγχείρημα της ενοποίησης θα υπονομευθεί στο σύνολό του. [...] - Καθιερώνει πλήρη ισονομία, μέσω της ουσιαστικής ενοποίησης του υπάρχοντος καθεστώτος κοινωνικής ασφάλισης με θέσπιση ενιαίων κανόνων για παλαιούς και νέους ασφαλισμένους και ανακαθορισμό των συντάξεων των ήδη συνταξιούχων. Οι ενιαίοι κανόνες είναι αναγκαίοι, γιατί απέναντι στους βασικούς κινδύνους της ζωής πρέπει όλοι οι ασφαλισμένοι να απολαμβάνουν τον ίδιο βαθμό εθνικής - κοινωνικής αλληλεγγύης. [...] Όσον αφορά στις εισφορές προβλέπονται ενιαία ποσοστά εισφορών με βάση υπολογισμού τους το πραγματικό εισόδημα. Όσον αφορά στις παροχές, καθιερώνεται ενιαίος τρόπος υπολογισμού της σύνταξης, κύριας και επικουρικής, για παλιούς και νέους ασφαλισμένους, με βάση το μέσο εργασιακό εισόδημα και ίδια ποσοστά αναπλήρωσης

για όλους. Η συμμετοχή του συνταξιοδοτικού συστήματος στη δημοσιονομική εξυγίανση της χώρας οριοθετείται από το σεβασμό της ισότητας στα βάρη (άρθρο 4, παρ. 5 Συντάγματος). Δεν πρέπει οι συνταξιούχοι να αναλάβουν ένα δυσανάλογο μέρος του κόστους της δημοσιονομικής προσαρμογής. Για τον προσδιορισμό του ποσοστού των εισφορών επί του πραγματικού εισοδήματος, όπως και εν γένει για τον προσδιορισμό της οικονομικής ισορροπίας και βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος ελήφθησαν υπόψη, πέραν των υφιστάμενων κανονιστικών ρυθμίσεων, αναλογιστικές μελέτες-προβολές της Εθνικής Αναλογιστικής Αρχής, οι οποίες συντάχθηκαν με επιστημονική βοήθεια από την Διεθνή Οργάνωση Εργασίας και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. - Θεσπίζει την εθνική σύνταξη, ώστε να εξασφαλισθεί επαρκής αναπλήρωση εισοδήματος και για τους μακροχρόνια ανέργους, όσους εργάζονται με ατυπικές μορφές εργασίας ή αμείβονται με χαμηλούς μισθούς. Η πρόληψη της φτώχειας με την εξασφάλιση ενός αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης για τον κάθε ηλικιωμένο είναι ένας από τους ακρογωνιαίους λίθους της κοινωνικής ασφάλισης. Κατά τη διάρκεια της κρίσης δημοσίου χρέους η προστασία κατά της φτώχειας των ηλικιωμένων αποκτά διάσταση απόλυτης προτεραιότητας, δεδομένου ότι, σύμφωνα με τη Eurostat (SILC 2014), το 23, 1% των ατόμων άνω των 65 ετών ζουν στο όριο της φτώχειας. Ο προσδιορισμός του επιπέδου της Εθνικής Σύνταξης σε 384 Ευρώ έγινε με βάση το 60% του διάμεσου εισοδήματος, σύμφωνα με τους κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. - Διασφαλίζει τη βιωσιμότητα, τη διαγενεακή ισότητα, καθώς και την ίση κατανομή των θυσιών. Η μέριμνα για την προστασία της βιωσιμότητας χάριν των επόμενων γενεών ανάγεται στις συνταγματικές υποχρεώσεις του κράτους (ΣτΕ Ολομ. 2290/15, αρ. 7), σύμφωνα με τη Λευκή Βίβλο (Ευρωπαϊκή Επιτροπή) για τις Συντάξεις του 2012, το κόστος που συνεπάγεται η μεταρρύθμιση των συντάξεων θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη από τη δημοσιονομική στρατηγική κι όχι το αντίθετο, δηλαδή ορμώμενοι αποκλειστικά από τη δημοσιονομική εξυγίανση να στενεύουμε το βεληγεκές (κοινωνικό χαρακτήρα) και την αποτελεσματικότητα των ασφαλιστικών μεταρρυθμίσεων. Η αποκατάσταση της βιωσιμότητας, δηλαδή η διατήρηση της ικανότητας του συστήματος να χορηγεί συντάξεις στους τωρινούς και μελλοντικούς συνταξιούχους, δεν αποτελεί αυτοσκοπό, αλλά υπηρετεί το συμβόλαιο ανάμεσα στις γενεές που βρίσκεται στη βάση κάθε διανεμητικού συστήματος. Με το ισχύον σύστημα η σημερινή γενεά εργαζομένων θα πλήρωνε περισσότερα απ' όσα θα λάβει. Με τη μεταρρύθμιση η αναλογικότητα αποκαθίσταται πλήρως. Μόνον οι πιο αδύναμοι θα λάβουν περισσότερα από όσα έχουν δώσει μέσω των εισφορών τους στο σύστημα, λόγω της ύπαρξης της εθνικής σύνταξης και άλλων ειδικών προβλέψεων για αυτούς. Για τον προσδιορισμό των ποσοστών αναπλήρωσης. Για τον προσδιορισμό των ποσοστών αναπλήρωσης εισοδήματος της αναλογικής/ανταποδοτικής σύνταξης, επί του πραγματικού εισοδήματος, όπως και εν γένει για τον προσδιορισμό της οικονομικής ισορροπίας και βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος ελήφθησαν υπόψη, πέραν των υφιστάμενων κανονιστικών ρυθμίσεων, αναλογιστικές μελέτες-προβολές της Εθνικής Αναλογιστικής Αρχής, οι οποίες συντάχθηκαν με επιστημονική βοήθεια από την Διεθνή Οργάνωση Εργασίας και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η κοινωνική δικαιοσύνη, με την έννοια της δικαιότερης κατανομής του εθνικού πλούτου, επιτυγχάνεται και με την σύνδεση των συντάξεων με την άνοδο του εθνικού πλούτου, εφόσον αυξάνονται ανάλογα με την εκάστοτε άνοδο του Α.Ε.Π.- Εγγυάται τη διαβίωση των συνταξιούχων με αξιοπρέπεια, και διατηρεί, στο βαθμό του δυνατού, την εγγύτητα με το κεκτημένο κατά τον εργασιακό βίο επίπεδο ζωής. [...] – Επαναφέρει τη συνταγματική νομιμότητα στη ρύθμιση των συντάξεων. Βάσει των ειδικών μελετών που έχουν ήδη καταρτισθεί, σύμφωνα με τα κριτήρια της νομολογίας και θα κατατεθούν στη Βουλή κατά την ψήφιση του νόμου, ορίζονται τα ποσοστά αναπλήρωσης των συντάξεων που επιτρέπει η οικονομική κατάσταση της χώρας. [...] Στο πλαίσιο αυτό γίνεται ανακαθορισμός, κατ' επιταγή των αρχών της συμμετοχικής δικαιοσύνης και της αλληλεγγύης των γενεών, των συντάξεων των ήδη συνταξιούχων με

αναφορά στο νέο, ενιαίο τρόπο υπολογισμού της κύριας και επικουρικής σύνταξης για παλαιούς και νέους ασφαλισμένους. Παράλληλα όμως εξασφαλίζεται πλήρης προστασία των κύριων συντάξεων, με πρόβλεψη προσωπικής διαφοράς [...]. Η δημιουργία ενός φορέα κοινωνικής ασφαλίσεως με ένταξη σ' αυτόν όλων [των] φορέων ασφαλίσεως (κύριας, επικουρικής και εφ' άπαξ παροχών) με ενιαίους κανόνες για παλαιούς και νέους ασφαλισμένους δεν αντίκειται στο Σύνταγμα υπό την προϋπόθεση ότι στηρίζεται σε μελέτη βιωσιμότητας. Ο ανακαθορισμός των συντάξεων των ήδη συνταξιούχων με αναφορά στον νέο, ενιαίο, τρόπο υπολογισμού της κύριας και επικουρικής σύνταξης για παλαιούς και νέους ασφαλισμένους, εφόσον συνεπάγεται μείωση των συντάξεων, δεν αντίκειται στο Σύνταγμα υπό την προϋπόθεση ότι σέβεται τις αρχές της ισότητας της συμμετοχής στα δημόσια βάρη και της κοινωνικής αλληλεγγύης. [...]

105. Ακολούθως, στο τμήμα της αιτιολογικής έκθεσης επί των επιμέρους άρθρων και δη επί του Κεφαλαίου Α', αναφέρεται, σχετικά με το άρθρο 1 ότι : «Με το άρθρο αυτό τίθενται οι βασικές αρχές του Ενιαίου Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλειας, βασικό συστατικό του οποίου είναι το κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα. ... Από το Σύνταγμα και ειδικότερα τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 21, 22 και 25 παράγραφος 1 προκύπτει ο δημόσιος, καθολικός και αναδιανεμητικός χαρακτήρας του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος. Στο πλαίσιο αυτό, το Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας έχει ως στόχο την ουσιαστική απλοποίηση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, την αποκατάσταση της ισότητας, μέσω καθιέρωσης ενιαίων κανόνων, τόσο στο δημόσιο, όσο και στον ιδιωτικό τομέα, την ενίσχυση του κοινωνικού, αναδιανεμητικού χαρακτήρα, ενώ, παράλληλα, εγγυάται τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του συστήματος, με γνώμονα την εξασφάλιση πλήρους κοινωνικής προστασίας και αξιοπρεπούς διαβίωσης, με όρους ισότητας, κοινωνικής δικαιοσύνης και αναδιανομής. ... Ο βασικός σκοπός της πρόβλεψης «συστήματος» κοινωνικής ασφάλειας είναι ακριβώς η αποκατάσταση της συμπληρωματικότητας και της ισορροπίας μεταξύ των συνιστωσών του. Ο νόμος συμβάλλει στην κατεύθυνση αυτή διακρίνοντας πλήρως τις συνταξιοδοτικές από τις προνοιακές παροχές, μεριμνώντας όμως παράλληλα για την παραπληρωματικότητά τους, ιδίως μέσω της πρόβλεψης της εθνικής σύνταξης. Τέλος, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην τρίτη παράγραφο, το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, όπως αυτό προσδιορίζεται με το νόμο αυτό, εφαρμόζεται κατά τρόπο όμοιο, ενιαίο και σύμφωνο με τη συνταγματική αρχή της ισότητας, για όλους χωρίς διάκριση, τόσο στον ιδιωτικό και στον δημόσιο τομέα όσο και στις διαφορετικές κατηγορίες εργαζομένων, είτε είναι μισθωτοί είτε αυτοαπασχολούμενοι, με ειδικές προσαρμογές, αυτονοήτως, όπου υφίσταται δια-φοροποίηση των πραγματικών συνθηκών» και επί του άρθρου 2 ότι: « Το άρθρο 2 εισάγει τους ορισμούς των δύο τμημάτων το άθροισμα των οποίων αποτελεί τη σύνταξη γήρατος, αναπηρίας ή θανάτου, από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, υπό το Εθνικό Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης. Τα δύο αυτά τμήματα αντιστοιχούν σε δύο βασικές και αλληλοσυμπληρούμενες αρχές του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης, την αρχή της εξασφάλισης ενός ελάχιστου πυρήνα αξιοπρεπούς παροχής και την αρχή της ανταποδοτικότητας, που σκοπεύει στην αποκατάσταση, κατά το δυνατό, του προτέρου εισοδήματος, βάσει της αναλογικής σχέσης εισφορών-παροχών. Ειδικότερα, το μεν τμήμα της Εθνικής Σύνταξης αποσκοπεί στην αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς εγγυάται ένα κατώτατο ποσό σύνταξης που δεν εξαρτάται από την καταβολή εισφορών ούτε από το ύψος των αποδοχών ή του εισοδήματος του ασφαλισμένου. Κατ' αυτόν τον τρόπο, αφενός, εξασφαλίζει στην ευπαθή ομάδα των χαμηλοσυνταξιούχων ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης, αφετέρου, παρέχει, κατ' αποτέλεσμα, υψηλότερα ποσοστά αναπλήρωσης σε ασφαλισμένους με χαμηλότερες συντάξιμες αποδοχές ή λίγα χρόνια ασφάλισης Τέλος, δεδομένου ότι η Εθνική Σύνταξη δεν χρηματοδοτείται από εισφορές των ασφαλισμένων, αλλά απευθείας από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο κοινωνικής αναδιανομής υπέρ των ασθενέστερων κοινωνικών

κατηγοριών. Από την άλλη, η ανταποδοτική σύνταξη υπολογίζεται βάσει των αποδοχών επί των οποίων καταβλήθηκαν εισφορές και των ποσοστών αναπλήρωσης που προβλέπονται στον παρόντα νόμο. Η ανταποδοτική σύνταξη στηρίζεται στην αρχή της ανταποδοτικότητας και αποτελεί το σύνδεσμο μεταξύ συνταξιοδοτικής παροχής, εισφορών και εισοδήματος. Παράλληλα, σύμφωνα με την αρχή της κοινωνικής αλληλεγγύης, το αναλογικό μέρος της σύνταξης χρηματοδοτείται από τις τρέχουσες εισφορές των ασφαλισμένων. Συνολικά, η κατά τα ανωτέρω σύνταξη, δηλαδή, το άθροισμα Εθνικής Σύνταξης και ανταποδοτικού μέρους, αφενός, εξασφαλίζει ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης σε όλους τους ασφαλισμένους, αφετέρου, εγκαθιδρύει ένα στενό δεσμό μεταξύ παροχής, εισφορών και εισοδήματος, με αποτέλεσμα η παροχή να αντιστοιχεί στο επίπεδο διαβίωσης που διήγε ο ασφαλισμένος κατά τη διάρκεια του εργασιακού βίου. Η κανονισθείσα σύνταξη καταβάλλεται ανά μήνα. Τέλος ορίζεται ότι το κράτος, πέραν της υποχρέωσης κάλυψης της δαπάνης της εθνικής σύνταξης από τη φορολογία, έχει πλήρη εγγυητική υποχρέωση για το σύνολο των ασφαλιστικών παροχών και για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας των ταμείων, κατά τα οριζόμενα και στο άρθρο 22 παράγραφος 5 του Συντάγματος. Η εγγυητική ευθύνη του κράτους δεν περιορίζεται στη ρυθμιστική υποχρέωση του για την κανονιστική ρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος με τρόπο τέτοιο που να εξασφαλίζει τη βιωσιμότητα του, αλλά και για την κάλυψη τυχόν ελλειμμάτων που παρόλα αυτά θα προκύψουν στον Ε.Φ.Κ.Α.».

106. Περαιτέρω, στην αιτιολογική έκθεση του νόμου επί του Κεφαλαίου Β΄ για τις Συντάξεις των Δημοσίων Υπαλλήλων και Στρατιωτικών, αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής, επί του άρθρου 4, ότι: «Με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 4 και προκειμένου να υπάρξουν οικονομίες κλίμακας, έτσι ώστε να μειωθεί κατά τρόπο απολύτως ανώδυνο για τους ενδιαφερομένους η συνταξιοδοτική δαπάνη, ορίζεται ότι από την ημερομηνία έναρξης ισχύος του άρθρου αυτού, οι τακτικοί και μετακλητοί υπάλληλοι και λειτουργοί, οι τακτικοί και μετακλητοί υπάλληλοι της Βουλής, των ΝΠΔΔ και των υπαλλήλων των εκκλησιαστικών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, των στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων, των Σωμάτων Ασφαλείας και του Πυροσβεστικού Σώματος που αποχωρούν από την Υπηρεσία από την ανωτέρω ημερομηνία και μετά, υπάγονται στο ασφαλιστικό – συνταξιοδοτικό καθεστώς του ΕΦΚΑ. Επιπλέον, με την υπαγωγή αυτή διασφαλίζεται η ισότητα ως προς την ασφαλιστική αντιμετώπιση των ανωτέρω προσώπων με τους ασφαλισμένους των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης (περίπτωση α). 4. Επειδή το ανωτέρω εγχείρημα είναι ιδιαίτερα σημαντικό, δεδομένου ότι αφορά ασφαλισμένους και συνταξιούχους που προσεγγίζουν τις 900.000, με ιδιαίτερες ανά κατηγορία ασφαλιστικές/συνταξιοδοτικές προϋποθέσεις, με τις διατάξεις της παραγράφου 4 ορίζεται ότι με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης θα ορισθεί κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή των προεκτεθεισών διατάξεων...», επί του άρθρου 5, ότι: «Με τις διατάξεις του άρθρου 5 και προκειμένου να διασφαλιστεί η αναφερόμενη στο άρθρο 4 ίση αντιμετώπιση των ασφαλισμένων του Δημοσίου με τους ασφαλισμένους των φορέων κοινωνικής ασφάλισης, ορίζονται ενιαίοι κανόνες ασφάλισης και παροχών...», επί του άρθρου 6, ότι: «Με τις διατάξεις του άρθρου αυτού, διασφαλίζεται η ομαλή μετάβαση των ασφαλισμένων του Δημοσίου στο νέο συνταξιοδοτικό καθεστώς...», επί του άρθρου 7, ότι: «Με τις διατάξεις του άρθρου 7 καθιερώνεται η Εθνική Σύνταξη, η οποία αποτελεί νέο θεσμό, η λειτουργία του οποίου είναι αφενός αναδιανεμητική, εξασφαλίζοντας υψηλότερες συντάξιμες αποδοχές από όσες θα δικαιολογούσε η αυστηρή ανταποδοτικότητα σε όσους έχουν χαμηλότερα εισοδήματα ή λίγα χρόνια ασφάλισης και αφετέρου εγγυητική, εξασφαλίζοντας για όλους προστασία από την φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Η Εθνική Σύνταξη καταβάλλεται, υπό την προϋπόθεση θεμελίωσης δικαιώματος σύνταξης εξ ιδίου δικαιώματος ή ανικανότητας ή κατά μεταβίβαση, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις...» και, επί του άρθρου 8, ότι: «Με τις διατάξεις του άρθρου 8 καθιερώνεται το αναλογικό

μέρος της σύνταξης, το οποίο χορηγείται, εφόσον ο ασφαλισμένος κύριας ασφάλισης θεμελιώσει δικαίωμα σύνταξης εξ ιδίου δικαιώματος ή ανικανότητας ή κατά μεταβίβαση. Το ποσό του αναλογικού μέρους της σύνταξης υπολογίζεται βάσει των συντάξιμων αποδοχών και του χρόνου ασφάλισης του ασφαλισμένου, σύμφωνα με το άρθρο 15, καθώς και βάσει των ποσοστών αναπλήρωσης του πίνακα της παραγράφου 4. Οι συντάξιμες αποδοχές καθορίζονται ανάλογα με την κατηγορία, στην οποία ανήκει ο ασφαλισμένος. Ειδικότερα, για τους μισθωτούς λαμβάνεται υπόψη ο μέσος όρος των μηνιαίων αποδοχών του ασφαλισμένου καθ' όλη τη διάρκεια του ασφαλιστικού του βίου. Συγκεκριμένα, ο μέσος όρος προκύπτει από το ηλικίο της διαίρεσης του συνόλου των μηνιαίων αποδοχών του ασφαλισμένου διά του συνολικού χρόνου ασφάλισης. Ως προς τα δύο αυτά μεγέθη, το σύνολο των μηνιαίων αποδοχών ισοδυναμεί με το άθροισμα των μηνιαίων αποδοχών που έλαβε ο ασφαλισμένος και υπόκεινται σε εισφορές, καθ' όλη τη διάρκεια του ασφαλιστικού του βίου. Όσον αφορά στο χρόνο ασφάλισης, εφαρμόζονται τα προβλεπόμενα στο άρθρο 15. Τέλος, κατά τον υπολογισμό των μηνιαίων αποδοχών λαμβάνονται υπόψη οι αποδοχές του ασφαλισμένου για κάθε ημερολογιακό έτος, προσαυξανόμενες κατά την ετήσια μεταβολή μισθών, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, ενώ δεν προσμετράται το τελευταίο έτος ή τμήμα του έτους, κατά το οποίο υποβάλλεται η αίτηση για συνταξιοδότηση. ...»

107. Εξ άλλου, σχετικά με τις ρυθμίσεις ειδικά του ως άνω άρθρου 13 του ν. 4387/2016 περί ανωτάτου ορίου καταβολής σύνταξης, στην αιτιολογική έκθεση του νόμου αναφέρονται τα εξής: «Με το άρθρο 13 προβλέπονται τα ανώτατα ποσά συντάξεων που θα καταβάλλονται μέχρι την ολοκλήρωση του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής. Σκοπός της μεταβατικής αυτής διάταξης είναι η οικονομική εξυγίανση του ασφαλιστικού συστήματος και η άμβλυνση κοινωνικών αντιθέσεων και ανισοτήτων, ενώ με τον τρόπο αυτό αποφεύγεται η περαιτέρω επιβάρυνση των δικαιούχων μεσαίων και χαμηλών και παράλληλα διασφαλίζεται μεσοπρόθεσμα η βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος. Σημειωτέον ότι η ρύθμιση αυτή δεν είναι διαρκής, εφόσον δεν καθιερώνει εις το διηνεκές το προβλεπόμενο ανώτατο όριο. Απλώς αναστέλλεται η καταβολή του επιπλέον του ανωτάτου ορίου τμήματος της σύνταξης, δεν περικόπτεται αυτό οριστικά. Θα καταβληθεί αυτό μετά τη λήξη του προγράμματος προσαρμογής και μετά τον επανυπολογισμό της οικείας σύνταξης, σύμφωνα με το άρθρο 14. Άλλωστε, κατά την πάγια νομολογία το ύψος των συνταξιοδοτικών παροχών δεν αποτελεί σταθερό ποσό, αλλά δύναται να μεταβάλλεται είτε επί τα βελτίω είτε επί τα χείρω, ανάλογα με τις εκάστοτε οικονομικές συνθήκες και, σύμφωνα πάντοτε με αντικειμενικά κριτήρια, τα οποία εξειδικεύει ο νομοθέτης, εντός των ορίων της ευρείας εξουσίας που αυτός διαθέτει [...]. Περαιτέρω, δεν κατοχυρώνεται, με βάση τη νομολογία του ΕΔΔΑ δικαίωμα σε μισθό ή σύνταξη ορισμένου ύψους [...] με συνέπεια να μην αποκλείεται, κατ' αρχήν, διαφοροποίηση του ύψους συνταξιοδοτικής παροχής αναλόγως με τις εκάστοτε επικρατούσες συνθήκες. Επιπρόσθετα, [...] με βάση το ευρωπαϊκό δίκαιο και την αρχή της αναλογικότητας, σύμφωνα με την νομολογία του ΕΔΔΑ, εξασφαλίζεται δίκαιη ισορροπία ανάμεσα στην προσβολή των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων και την εξυπηρέτηση δημοσίου σκοπού, ο οποίος έγκειται στην αποκατάσταση της ισορροπίας του κοινωνικού προϋπολογισμού [...]. Άλλωστε, βάσει της νομολογίας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), το δίκαιο της Ένωσης δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη, όταν θεσπίζουν μέτρα στον τομέα των συντάξεων, να λαμβάνουν υπόψη όχι μόνο λόγους πολιτικού, κοινωνικού ή δημογραφικού χαρακτήρα, αλλά και δημοσιονομικούς λόγους, εφόσον διασφαλίζεται η γενική αρχή της απαγόρευσης διακρίσεων λόγων ηλικίας. [...]».

108. Περαιτέρω, ως προς τις ρυθμίσεις του άρθρου 14 περί αναπροσαρμογής των ήδη καταβαλλόμενων κατά την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 συντάξεων, όπως οι ρυθμίσεις αυτές είχαν πριν από την τροποποίησή τους κατά τα άνω, στην αιτιολογική έκθεση του νόμου αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι: «Με βάση το άρθρο 14,

επανυπολογίζονται οι συντάξεις που ήδη καταβάλλονται, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου. [...] Εντούτοις, ο νομοθέτης επιλέγει να εισάγει μία ευνοϊκή μεταχείριση για τους ήδη συνταξιούχους προβλέποντας ρητά ότι μέχρι την ολοκλήρωση του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής οι συντάξεις συνεχίζουν να καταβάλλονται στο ύψος που είχαν διαμορφωθεί κατά την 31.12.2014, σύμφωνα με τις τότε ισχύουσες νομοθετικές διατάξεις, παρακρατούμενης της εισφοράς υπέρ υγειονομικής περίθαλψης [...] η συγκεκριμένη πρόβλεψη στοχεύει στο σεβασμό της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, όπως αυτή προστατεύεται, τόσο σε εθνικό επίπεδο, όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Στην περίπτωση που το ποσό της σύνταξης, όπως επανυπολογίζεται, είναι μεγαλύτερο από το ήδη καταβαλλόμενο, η διαφορά καταβάλλεται σταδιακά, σε βάθος πενταετίας. [...]». Εξ άλλου, στην αιτιολογική έκθεση του ν. 4472/2017, με το άρθρο 1 παρ. 2 του οποίου προβλέφθηκε το πρώτον, κατά τα ήδη εκτεθέντα, περικοπή, από 1.1.2019, μέχρι ποσοστού 18%, του ποσού της ήδη καταβαλλόμενης σύνταξης, που, μετά την αναπροσαρμογή, υπερβαίνει το προκύπτον βάσει των νέων, ενιαίων κανόνων υπολογισμού ποσό, αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Η ρύθμιση αυτή κρίθηκε αναγκαία προκειμένου να εξασφαλιστεί η επιτυχής ολοκλήρωση της δεύτερης αξιολόγησης στο πλαίσιο του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής και να επιτευχθεί σταθερή και άμεση χρηματοδότηση της ελληνικής οικονομίας. Απαραίτητη προϋπόθεση προς τούτο είναι η περιστολή της συνταξιοδοτικής δαπάνης κατά ποσοστό 1% του ΑΕΠ για το έτος 2019, η οποία επιτρέπει την περιχαράκωση της βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος. [...] Λαμβάνοντας δε υπόψη την αρχή της ίσης κατανομής των βαρών, προβλέπεται ότι η μείωση της συνταξιοδοτικής δαπάνης θα επιτευχθεί μόνο μέσω της αναπροσαρμογής των συντάξεων εκείνων, το ποσό των οποίων είναι μεγαλύτερο από αυτό που προκύπτει σε εφαρμογή των ενιαίων κανόνων, ούτως ώστε να μην θίγεται η αλληλεγγύη μεταξύ παλαιών και νέων συνταξιούχων [...] [και] να μην διαταραχθεί σημαντικά και αιφνιδίως το επίπεδο διαβίωσης της συγκεκριμένης κατηγορίας συνταξιούχων».

109. Ακολούθως, εκδόθηκε ο ν. 4670/2020 «Ασφαλιστική μεταρρύθμιση και ψηφιακός μετασχηματισμός Εθνικού Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (e-Ε.Φ.Κ.Α.) και άλλες διατάξεις» (Α' 43), ο οποίος στο Πρώτο του Μέρος, που φέρει τον τίτλο «Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλειας», με έναρξη ισχύος από 1.3.2020, κατ' άρθρο 108 του οικείου νόμου, προβλέπει στο άρθρο 1, υπό τον τίτλο «Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης ...», ότι: «Στον ν. 4387/2016 ... προστίθεται άρθρο 51Α ως εξής: «Άρθρο 51Α 1. Το Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) με την επωνυμία «Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.)» μετονομάζεται από την 1.3.2020 σε «Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης», αποκαλούμενος στο εξής «e-Ε.Φ.Κ.Α.». Όπου στην κείμενη νομοθεσία αναφέρεται «Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.)», νοείται ο «Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (e-Ε.Φ.Κ.Α.)». ...».

110. Στο άρθρο 2, με τίτλο «Ένταξη φορέων, κλάδων, τομέων και λογαριασμών στον e-Ε.Φ.Κ.Α.», ότι: «Στο άρθρο 53 του ν. 4387/2016, προστίθενται παράγραφοι 4 και 5 και το άρθρο 53 διαμορφώνεται ως εξής: «Άρθρο 53- 1. Ο e-Ε.Φ.Κ.Α. αποτελείται από, έναν (1) κλάδο κύριας ασφάλισης και λοιπών παροχών, στον οποίο εντάσσονται, σύμφωνα με τα ειδικώς οριζόμενα στο άρθρο 51 του παρόντος, οι παρακάτω φορείς, με τους κλάδους, τομείς και λογαριασμούς τους, πλην των αναφερόμενων στο Κεφάλαιο ΣΤ', ως εξής: «1. Α. Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων - Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Μισθωτών (Ι.Κ.Α. - Ε.Τ.Α.Μ.). ... Β. Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Προσωπικού Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης (Ε.Τ.Α.Π. - Μ.Μ.Ε.). ... Γ. Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολούμενων (Ε.Τ.Α.Α.). ... Δ. Οργανισμός Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών (Ο.Α.Ε.Ε.). ... Ε. Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ), εκτός του Λογαριασμού Αγροτικής Εστίας. ... ΣΤ. Ναυτικό Απομαχικό Ταμείο (Ν.Α.Τ.), συμπεριλαμβανομένου

του Κεφαλαίου Δυτών και του Κεφαλαίου Ανεργίας - Ασθένειας Ναυτικών (Κ.Α.Α.Ν.). Ζ. Ταμείο Ασφάλισης Υπαλλήλων Τραπεζών και Επιχειρήσεων Κοινής Ωφέλειας (Τ.Α.Υ.Τ.Ε.Κ.Ω.). Η. Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Τραπεζοϋπαλλήλων (Ε.Τ.Α.Τ.). 2. Στον κλάδο κύριας ασφάλισης και λοιπών παροχών περιέρχονται και οι εν γένει συνταξιοδοτικές αρμοδιότητες, οι οποίες ασκούνται κατά την έναρξη ισχύος του νόμου από τη Γενική Διεύθυνση Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών, με την επιφύλαξη των διατάξεων της παραγράφου 3 του άρθρου 4».

111. Στο άρθρο 3, υπό τον τίτλο «Περιουσία-Πόροι-Επενδύσεις - Τροποποίηση του άρθρου 56 του ν. 4387/2016», ότι: « Το τρίτο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 56 του ν. 4387/2016 (Α' 85) τροποποιείται, στο άρθρο προστίθενται παράγραφοι 3 και 4 και αυτό διαμορφώνεται ως εξής: «1. Πόρους του κλάδου κύριας ασφάλισης και λοιπών παροχών του e-Ε.Φ.Κ.Α. αποτελούν: α. Τα έσοδα από τις ασφαλιστικές εισφορές των ασφαλισμένων και εργοδοτών, οι πρόσοδοι περιουσίας, η απόδοση των κεφαλαίων και των αποθεματικών, καθώς και κάθε άλλο έσοδο και πόρος που θεσμοθετείται υπέρ αυτού. β. Τα έσοδα από τις προβλεπόμενες εισφορές υπέρ των φορέων, τομέων, κλάδων και λογαριασμών που εντάσσονται στον e-Ε.Φ.Κ.Α., σύμφωνα με το άρθρο 53, οι πρόσοδοι περιουσίας, καθώς και η απόδοση των κεφαλαίων και των αποθεματικών αυτών και κάθε άλλο έσοδο και πόρος που προβλέπεται από διάταξη νόμου. γ. Η επιχορήγηση από τον κρατικό προϋπολογισμό για τη χρηματοδότηση της εθνικής σύνταξης. ...».

112. Περαιτέρω, στο Μέρος του Τρίτου του ν. 4670/2020, που επιγράφεται «Ασφαλιστικές και Συνταξιοδοτικές Διατάξεις ...», που άρχισε να ισχύει από τη δημοσίευση του νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, κατ' άρθρο 108 παρ. 2 αυτού, και στο Κεφάλαιο Α', με τίτλο «Εισαγωγικές Διατάξεις», ορίζεται στο άρθρο 19, υπό τον τίτλο «Αντικατάσταση του άρθρου 1 του ν. 4387/2016», ότι: ««Άρθρο 1 - Αντικείμενο – Σκοπός. 1. Αντικείμενο του νόμου είναι η ρύθμιση της έννομης σχέσης κοινωνικής ασφάλισης δημοσίου δικαίου, υποχρεωτικής για όλους τους εργαζόμενους, μισθωτούς, αυτοτελώς απασχολούμενους, ελεύθερους επαγγελματίες, αγρότες και ειδικές κατηγορίες για τους κινδύνους γήρατος, αναπηρίας, θανάτου, εργατικού ατυχήματος, κύριας και επικουρικής ασφάλισης, εφάπαξ και προνοιακών παροχών, καθώς και η ένταξη του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών στον e-Ε.Φ.Κ.Α. Με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων για τους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς οι διατάξεις του παρόντος νόμου καταλαμβάνουν όλους όσους παρέχουν εξαρτημένη εργασία έναντι αμοιβής, καθώς και τους αυτοτελώς απασχολούμενους και τους ελεύθερους επαγγελματίες και τους απασχολούμενους με το αγροτικό επάγγελμα. Η έννομη σχέση της κοινωνικής ασφάλισης επέρχεται αυτοδικαίως με την έναρξη της μισθωτής εργασίας και υποχρεωτικά από την τήρηση των διαδικασιών, που προβλέπονται από τις κείμενες διατάξεις για την έναρξη επαγγέλματος αυτοτελώς απασχολούμενου, ελεύθερου επαγγελματία και αγροτικού επαγγέλματος. 2. Σκοπός του νόμου είναι η εξασφάλιση της επάρκειας των συντάξεων και της βιωσιμότητας του εθνικού κοινωνικοασφαλιστικού και συνταξιοδοτικού συστήματος και του Ηλεκτρονικού Εθνικού Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (e-Ε.Φ.ΚΑ).»

113. Στο άρθρο 20, με τίτλο «Προσθήκη άρθρου 1Α στον ν. 4387/2016», ότι: «Στο άρθρο 1 του ν. 4387/2016 προστίθεται άρθρο 1Α ως ακολούθως: «Άρθρο 1^Α- Γενικές αρχές - Εγγυητική ευθύνη του Κράτους. Το ασφαλιστικό σύστημα διέπεται από τις αρχές της κοινωνικής δικαιοσύνης, της ισότητας, της αλληλεγγύης, της αναδιανομής, της υποχρεωτικότητας, της ανταποδοτικότητας, της ενότητας, της επάρκειας και της βιωσιμότητας του συστήματος. Το Κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, εγγυάται και διασφαλίζει την επάρκεια των παροχών κύριας και επικουρικής ασφάλισης και τη βιωσιμότητα του e-Ε.Φ.ΚΑ Έχει εγγυητική υποχρέωση

για το σύνολο των ασφαλιστικών παροχών. Ειδικές διατάξεις σχετικές με την κρατική χρηματοδότηση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης καταργούνται».

114. Στο άρθρο 21, υπό τον τίτλο « Προσθήκη άρθρου 1B στον ν. 4387/2016. Στον ν. 4387/2016 προστίθεται άρθρο 1B ως ακολούθως: «Άρθρο 1B Πηγές και φύση κανόνων. 1. Οι κανόνες κοινωνικής ασφάλισης αφορούν στο κοινωνικό (γενικό) συμφέρον και είναι αναγκαστικής εφαρμογής. Οι κανόνες κοινωνικής ασφάλισης έχουν πρωταρχική πηγή το Σύνταγμα, θεσπίζονται με νόμο και με πράξεις κανονιστικού περιεχομένου κατ' εξουσιοδότηση νόμου. 2. Οι κανόνες για την απονομή της σύνταξης των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών έχουν πρωταρχική πηγή το Σύνταγμα και θεσπίζονται με νόμο, κατόπιν διατύπωσης της προβλεπόμενης στο άρθρο 73 παράγραφος 2 του Συντάγματος γνωμοδότησης του Ελεγκτικού Συνεδρίου. ...».

115. Στο άρθρο 22, με τίτλο «Αντικατάσταση του άρθρου 2 του ν. 4387/2016», ότι: «Το άρθρο 2 του ν. 4387/2016 αντικαθίσταται ως ακολούθως: «Άρθρο 2 -Εννοιολογικοί προσδιορισμοί. Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου νοούνται ως: - Ασφαλισμένοι: Τα πρόσωπα που υποχρεούνται να καταβάλλουν ασφαλιστικές εισφορές από την παροχή εξαρτημένης εργασίας έναντι αμοιβής ή από την άσκηση ελεύθερου επαγγέλματος ή αυτοαπασχόληση ή την άσκηση αγροτικού επαγγέλματος. - Έμμεσα ασφαλισμένοι: τα μέλη οικογένειας των ασφαλισμένων, καθώς και των συνταξιούχων γήρατος, αναπηρίας και θανάτου. - Εργοδότες: τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, για λογαριασμό των οποίων παρέχουν την εργασία τους οι μισθωτοί εργαζόμενοι. - Συνταξιούχοι: τα πρόσωπα τα οποία μετά τη συμπλήρωση των προβλεπόμενων προϋποθέσεων λαμβάνουν σύνταξη γήρατος, αναπηρίας ή θανάτου. - Κύρια σύνταξη: Το ποσό που καταβάλλεται μηνιαίως στους συνταξιούχους ως αναπλήρωση του εισοδήματος μετά την αποχώρησή τους από την ενεργό απασχόληση και αποτελείται από το άθροισμα της εθνικής και της ανταποδοτικής σύνταξης. Ειδικώς για τους δημόσιους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς, σύνταξη είναι το ποσό που καταβάλλεται σε αυτούς, μετά την έξοδό τους από την υπηρεσία, ως συνέχεια της αμοιβής τους, το οποίο, για λόγους δημοσιονομικής βιωσιμότητας και λογιστικής ενότητας του συστήματος, υπολογίζεται σε αντιστοιχία με το άθροισμα της εθνικής και της ανταποδοτικής σύνταξης. - Εθνική σύνταξη: Το ποσό της σύνταξης που χρηματοδοτείται από τον κρατικό προϋπολογισμό. -Ανταποδοτική σύνταξη: το ποσό της σύνταξης, που αντιστοιχεί στην καταβολή ασφαλιστικών εισφορών βάσει των συντάξιμων αποδοχών, του χρόνου ασφάλισης και του ποσοστού αναπλήρωσης».

116. Ακολούθως, στο Κεφάλαιο Β του ίδιου Μέρους του ν. 4670/2020, που επιγράφεται «Συντάξεις Δημοσίων Υπαλλήλων και Στρατιωτικών», ορίζεται στο άρθρο 23, με τίτλο «Τροποποίηση του άρθρου 5 του ν. 4387/2016 και προσθήκη νέων άρθρων 5Α και 5Β. - Οι παράγραφοι 1, 2 και 4 του άρθρου 5 του ν. 4387/2016 τροποποιούνται και προστίθενται νέα παράγραφος 5 στο ίδιο άρθρο και νέα άρθρα 5Α και 5Β στον ν. 4387/2016. Τα άρθρα 5, 5Α και 5Β του ν. 4387/2016 διαμορφώνονται ως εξής: «Άρθρο 5. Ενιαίοι κανόνες ασφάλισης παροχών υπαλλήλων Δημοσίου. 1. Από 1.1.2017 το συνολικό ποσοστό εισφοράς κλάδου σύνταξης στον Ε.Φ.Κ.Α. ασφαλισμένου και εργοδότη ορίζεται σε 20% επί των συντάξιμων μηνιαίων αποδοχών των προσώπων της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του άρθρου 4, και κατανέμεται κατά 6,67% σε βάρος του ασφαλισμένου και κατά 13,33% σε βάρος του Δημοσίου και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου. 2. α) Το ανώτατο όριο ασφαλιστέων αποδοχών για τον υπολογισμό της μηνιαίας ασφαλιστικής εισφοράς των μισθωτών και των εργοδοτών, ορίζεται στο ποσό των έξι χιλιάδων πεντακοσίων (6.500) ευρώ, αναπροσαρμοζόμενο από την 1.1.2023 έως 31.12.2024 κατ' έτος με διαπιστωτική πράξη του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, κατά το ποσοστό μεταβολής του μέσου ετήσιου γενικού δείκτη τιμών καταναλωτή του προηγούμενου έτους. Σε περίπτωση αρνητικής τιμής του ως άνω ποσοστού το ποσό των ασφαλιστέων αποδοχών παραμένει στα επίπεδα του προηγούμενου έτους. Από 1.1.2025 και εφεξής το ανώτατο όριο των ασφαλιστέων

αποδοχών προσαυξάνεται κατ'έτος κατά τον δείκτη μεταβολής μισθών σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στη παράγραφο 4 του άρθρου 8. ... 5. Όπου στην κείμενη νομοθεσία αναφέρεται ο Υπουργός Οικονομικών ως αρμόδιος για την έκδοση αποφάσεων επί συνταξιοδοτικών θεμάτων του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.), νοείται εφεξής ο Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, διατηρούμενης της συναρμοδιότητας του Υπουργού Οικονομικών επί θεμάτων εφαρμογής μισθολογικών διατάξεων επί συνταξιούχων του Δημοσίου. ... Άρθρο 5B. Δικαιοδοσία Ελεγκτικού Συνεδρίου. Οι διαφορές που αναφύονται από την εφαρμογή των διατάξεων του Κεφαλαίου αυτού εμπίπτουν στην αποκλειστική δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου, βάσει της περίπτωσης στ' της παραγράφου 1 του άρθρου 98 του Συντάγματος, με την επιφύλαξη της ειδικής δικαιοδοσίας του Ειδικού Δικαστηρίου της παραγράφου 2 του άρθρου 88 του Συντάγματος. Καμιά διάταξη του νόμου αυτού δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αφαιρεί ή θίγει τη δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου επί των διαφορών από την απονομή συντάξεων στους δημόσιους λειτουργούς και υπαλλήλους και στους στρατιωτικούς».

117. Εν συνεχεία, στο άρθρο 24 του ίδιου νόμου, με τίτλο «Τροποποίηση του άρθρου 8 του ν. 4387/2016», ορίζεται ότι: « Στην παράγραφο 5 του άρθρου 8 του ν. 4387/2016 ο πίνακας των ποσοστών αναπλήρωσης αριθμείται σε πίνακα 1, αντικαθίσταται το εδάφιο πριν τον πίνακα 1, προστίθενται νέο εδάφιο και πίνακας 2 και το άρθρο 8 του ν. 4387/2016 διαμορφώνεται ως εξής: «Άρθρο 8 - Ανταποδοτική σύνταξη - 1. Οι υπάλληλοι και λειτουργοί του Δημοσίου, καθώς και οι στρατιωτικοί, οι οποίοι θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης εξ ιδίου δικαιώματος, ανικανότητας ή κατά μεταβίβαση, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις, δικαιούνται ανταποδοτικό μέρος σύνταξης, που προκύπτει με βάση τις συντάξιμες αποδοχές της παραγράφου 2, τον χρόνο ασφάλισης, όπως ορίζεται στο άρθρο 15 και τα κατ' έτος ποσοστά αναπλήρωσης, όπως αυτά προκύπτουν από τον πίνακα ο οποίος ενσωματώνεται στην παράγραφο 5, σύμφωνα με τις διατάξεις των επόμενων παραγράφων. 2. α. Ως συντάξιμες αποδοχές για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους σύνταξης κύριας ασφάλισης εξ ιδίου δικαιώματος, ανικανότητας ή κατά μεταβίβαση λαμβάνεται υπόψη ο μέσος όρος μηνιαίων αποδοχών του ασφαλισμένου καθ' όλη τη διάρκεια του ασφαλιστικού του βίου. Ο μέσος αυτός όρος υπολογίζεται ως το πηλίκο της διαίρεσης του συνόλου των μηνιαίων αποδοχών διά του συνολικού χρόνου ασφάλισής του. Ως σύνολο μηνιαίων αποδοχών που έλαβε ο ασφαλισμένος νοείται το άθροισμα των μηνιαίων αποδοχών που υπόκεινται σε εισφορές, καθ' όλη τη διάρκεια του ασφαλιστικού του βίου. Για τον υπολογισμό των συντάξιμων αποδοχών λαμβάνονται υπόψη οι αποδοχές του ασφαλισμένου για κάθε ημερολογιακό έτος, προσαυξανόμενες σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 4. ... β. Για τον χρόνο ασφάλισης που αναγνωρίζεται πλασματικά, κατόπιν καταβολής του προβλεπόμενου ποσού εξαγοράς, ως συντάξιμες αποδοχές ορίζεται το ποσό που θα αποτελούσε τον ασφαλιστέο μηνιαίο μισθό - εισόδημα αν εκλαμβάνονταν ως μηνιαία εισφορά το ποσό που καταβλήθηκε για την εξαγορά κάθε μήνα ασφάλισης. 3. Για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης των προσώπων των περιπτώσεων β' και γ' της παραγράφου 1 του άρθρου 6, ως συντάξιμες αποδοχές λαμβάνεται υπόψη ο, σύμφωνα με την περίπτωση α' της παραγράφου 2, μέσος όρος των μηνιαίων αποδοχών, όπως αυτές ισχύουν κατά περίπτωση με βάση τις διατάξεις της ίδιας παραγράφου, που προκύπτει από το ασφαλιστικό έτος 2002 και έως την έναρξη καταβολής της σύνταξης του υπαλλήλου ή λειτουργού του Δημοσίου ή του στρατιωτικού. 4.α. Η αναπροσαρμογή των συντάξιμων αποδοχών, για το διάστημα έως και το 2024, διενεργείται κατά τη μεταβολή του μέσου ετήσιου γενικού δείκτη τιμών καταναλωτή της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής. Η προσαύξηση των συντάξιμων αποδοχών για το διάστημα από το 2025 και εφεξής διενεργείται με βάση τον δείκτη μεταβολής μισθών, που υπολογίζεται από την ΕΛΣΤΑΤ. β. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και Οικονομικών καθορίζονται οι αναγκαίες λεπτομέρειες και η διαδικασία

της εφαρμογής του δείκτη μεταβολής μισθών της ΕΛΣΤΑΤ για την αναπροσαρμογή των συνταξίμων αποδοχών. 5. Το τελικό ποσό του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης υπολογίζεται για το σύνολο του χρόνου ασφάλισης, με βάση το ποσοστό αναπλήρωσης του κατωτέρω πίνακα, που προσαρτάται στο τέλος της παρούσας και αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της. Το ποσοστό αναπλήρωσης για κάθε έτος ασφάλισης εντός εκάστης κλίμακας ετών, αντιστοιχεί στο ποσοστό που αναγράφεται στην τρίτη στήλη του πίνακα. Έως 30.09.2019 τα ποσοστά αναπλήρωσης για κάθε επιμέρους περίοδο ασφάλισης αποτυπώνονται στον ακόλουθο πίνακα 1: ... Από την 1.10.2019 τα ποσοστά αναπλήρωσης για κάθε επιμέρους περίοδο ασφάλισης αποτυπώνονται στον ακόλουθο... [Σύμφωνα δε με τον πίνακα αυτόν το ποσοστό αναπλήρωσης είναι για τα έτη 0-15 0,77%, για τα έτη 15,01-18 0,84%, για τα έτη 18,01-21 0,90%, για τα έτη 21,01-24 0,96%, 24,01-27 1,03%, για τα έτη 27,01-30 1,21%, για τα έτη 30,01-33 1,96%, για τα έτη 33,01-36 2,50%, για τα έτη 36,01-39 1,80% και για τα έτη 39,01-42 και περισσότερα 2,00%.]

118. Τέλος, στο άρθρο 25 του οικείου νόμου, με τίτλο « Τροποποίηση του άρθρου 14 του ν. 4387/2016», προβλέπεται ότι: « Στο άρθρο 14 του ν. 4387/2016 προστίθεται νέα παράγραφος 3, η υφιστάμενη παράγραφος 3 του άρθρου 14 του ν. 4387/2016 αναριθμείται σε 4 και τροποποιείται, και η υφιστάμενη παράγραφος 4 αναριθμείται σε 5. Το άρθρο 14 του ν. 4387/2016 διαμορφώνεται ως εξής: «Άρθρο 14 Αναπροσαρμογή συντάξεων - προστασία καταβαλλόμενων συντάξεων 1. α. Σε εφαρμογή των ενιαίων κανόνων του Ε.Φ.Κ.Α. και των θεμελιωδών αρχών του άρθρου 1, οι ήδη καταβαλλόμενες κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος, κύριες συντάξεις αναπροσαρμόζονται, σύμφωνα με τα άρθρα 7, 8, 13 και 14, βάσει των διατάξεων των επόμενων παραγράφων. β. Για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους των καταβαλλόμενων, έως την έναρξη ισχύος του παρόντος, συντάξεων, για τον προσδιορισμό των συντάξιμων αποδοχών λαμβάνεται υπόψη ο συντάξιμος μισθός επί του οποίου κανονίστηκε η ήδη χορηγηθείσα σύνταξη, όπως αυτός είχε διαμορφωθεί πριν την έναρξη ισχύος του παρόντος, με βάση τους κανόνες αναπροσαρμογής των συντάξιμων αποδοχών του Δημοσίου, που ίσχυαν κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων καθορίζεται κάθε άλλο σχετικό θέμα για την εφαρμογή της διάταξης αυτής. 2. α. Μέχρι τις 31.12.2018, οι συντάξεις της προηγούμενης παραγράφου συνεχίζουν να καταβάλλονται στο ύψος που είχαν διαμορφωθεί κατά την 31.12.2014, σύμφωνα με τις τότε ισχύουσες διατάξεις. Ειδικά ο υπολογισμός της κράτησης υπέρ υγειονομικής περίθαλψης διενεργείται, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 30 του άρθρου 1 του ν. 4334/2015 (Α` 80), όπως ισχύει. β. Από την 1.1.2019, αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων αυτών είναι μεγαλύτερο εκείνου που προκύπτει από τον υπολογισμό τους σύμφωνα με την παράγραφο 1, το επιπλέον ποσό εξακολουθεί να καταβάλλεται στον δικαιούχο, συμψηφιζόμενο κατ' έτος και μέχρι την πλήρη εξάλειψή του, με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων, όπως αυτή προκύπτει κατ' εφαρμογή της παραγράφου 4. γ. Αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων είναι μικρότερο από αυτό που προκύπτει από τον υπολογισμό τους βάσει της παραγράφου 1, τότε αυτό προσαυξάνεται, από την 1.1.2019, κατά το ένα πέμπτο της διαφοράς σταδιακά και ισόποσα εντός πέντε (5) ετών. δ. Τα στοιχεία που προκύπτουν από τις περιπτώσεις β` και γ` αποτυπώνονται από την 1η.1.2018 για κάθε ασφαλισμένο στο οικείο πληροφοριακό σύστημα. 3. α. Από την 1.10.2019 οι συντάξεις που έχουν απονεμηθεί ή εκκρεμεί η απονομή τους μετά την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016, υπολογίζονται εκ νέου σύμφωνα με τα ποσοστά αναπλήρωσης του πίνακα 2 της παραγράφου 5 του άρθρου 8. Από την 1.10.2019, καταβάλλονται τυχόν προκύπτουσες αυξήσεις στη σύνταξη. Αν το ποσό των συντάξεων αυτών, όπως επανυπολογίζεται, είναι μικρότερο εκείνου που προκύπτει από τον υπολογισμό τους σύμφωνα με τον πίνακα 1 της παραγράφου 5 του άρθρου 8, το ποσό της διαφοράς που προκύπτει εξακολουθεί να καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά. β.α) Οι κύριες συντάξεις που έχουν απονεμηθεί ή εκκρεμεί η απονομή τους πριν την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016

και έχουν επανυπολογισθεί σύμφωνα με τις παραγράφους 1 και 2 υπολογίζονται εκ νέου από 1.10.2019 σύμφωνα με τα ποσοστά αναπλήρωσης του πίνακα 2 της παραγράφου 5 του άρθρου 8. β.β) Από την 1.10.2019 αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων είναι μεγαλύτερο εκείνου που προκύπτει από τον υπολογισμό τους σύμφωνα με τον πίνακα 2 της παραγράφου 5 του άρθρου 8, το επιπλέον ποσό εξακολουθεί να καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά, συμψηφιζόμενο κατ' έτος και μέχρι την πλήρη εξάλειψή του, με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων, όπως αυτή προκύπτει κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου 4α του παρόντος άρθρου. β.γ) Από την 1.10.2019 αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων είναι μικρότερο από αυτό που προκύπτει από τον υπολογισμό τους σύμφωνα με τον πίνακα 2 της παραγράφου 5 του άρθρου 8, τότε συνεχίζει να καταβάλλεται η προσωπική διαφορά με βάση τα ποσοστά αναπλήρωσης του πίνακα 1 της παραγράφου 5 του άρθρου 8 και το ποσό των συντάξεων προσαυξάνεται κατά το ένα πέμπτο της τυχόν πρόσθετης διαφοράς που προκύπτει, για την περίοδο από την 1η Οκτωβρίου 2019 έως την 31η Δεκεμβρίου 2020 και σταδιακά ισόποσα κατ' έτος έως την 31η Δεκεμβρίου 2024. Στην περίπτωση που η προσωπική διαφορά που προκύπτει είναι μικρότερη από την προσωπική διαφορά που προέκυπτε από τον επανυπολογισμό της σύνταξης με βάση τα ποσοστά αναπλήρωσης του πίνακα 1 της παραγράφου 5 του άρθρου 8, ολοκληρώνεται η καταβολή της προσωπικής διαφοράς που προκύπτει με βάση τα ποσοστά αναπλήρωσης του πίνακα 1 της παραγράφου 5 του άρθρου 8 και η διαφορά των δύο ποσών συμψηφίζεται κατ' έτος και μέχρι την πλήρη εξάλειψή της με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων, όπως αυτή προκύπτει κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου 4α του άρθρου 8. γ. Τα στοιχεία που προκύπτουν από τις περιπτώσεις α' και β' αποτυπώνονται από την 1.1.2020 για κάθε ασφαλισμένο στο οικείο πληροφοριακό σύστημα. 4. α. Το συνολικό ποσό της σύνταξης αυξάνεται από την 1.1.2023 κατ' έτος, με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων με βάση συντελεστή που προκύπτει από το άθροισμα του ετήσιου ποσοστού μεταβολής του ΑΕΠ συν το ποσοστό μεταβολής του μέσου ετήσιου γενικού δείκτη τιμών καταναλωτή του προηγούμενου έτους διαιρούμενου διά του δύο (2) και δεν υπερβαίνει το ποσοστό μεταβολής του μέσου ετήσιου γενικού δείκτη τιμών καταναλωτή. β. Οι διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου με τις οποίες προβλέπεται αναπροσαρμογή ή αύξηση των συντάξεων που καταβάλλονται από αυτό, κατά τρόπο διαφορετικό από τον οριζόμενο στην περίπτωση α' ή με βάση τις ισχύουσες κάθε φορά μισθολογικές διατάξεις, καταργούνται. 5. Από την 1.1.2017 και ανά τριετία, η Εθνική Αναλογιστική Αρχή εκπονεί υποχρεωτικά αναλογιστικές μελέτες, οι οποίες επικυρώνονται από την Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με αντικείμενο τη συνεχή παρακολούθηση της εξέλιξης της εθνικής συνταξιοδοτικής δαπάνης. Με ειδικό νόμο ανακαθορίζονται οι συντάξεις με στόχο τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος. Το ύψος των ανωτέρω δαπανών για την εθνική, την ανταποδοτική και την επικουρική σύνταξη, προβαλλόμενο έως το έτος 2060, δεν πρέπει να υπερβαίνει το περιθώριο αύξησης των 2,5 ποσοστιαίων μονάδων του ΑΕΠ, με έτος αναφοράς το 2009.»

119. Στο γενικό μέρος της αιτιολογικής έκθεσης του ανωτέρω νομοθετήματος (ν. 4670/2020) αναφέρονται, μεταξύ άλλων, και τα εξής: «... Με την παρούσα μεταρρυθμιστική τομή επιχειρείται η δημιουργία του Ηλεκτρονικού Εθνικού Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (e-Ε.Φ.Κ.Α.) και ολοκληρώνεται οριστικά η μεγαλύτερη διοικητική και οργανωτική ενοποίηση, καθώς ενοποιούνται όλοι οι ασφαλιστικοί φορείς απονομής σύνταξης και εφάπαξ παροχής. Στο πλαίσιο αυτό επιβεβαιώνεται η αναγκαία για τη δημοσιονομική ισορροπία του συστήματος και τον οργανωτικό και λειτουργικό του εξορθολογισμό, ένταξη των δημοσίων λειτουργιών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, στο ενιαίο αυτό συνταξιοδοτικό σύστημα, ως ιδιαίτερης κατηγορίας ασφαλισμένων. ...».

120. Στις εισαγωγικές σκέψεις της ως άνω αιτιολογικής έκθεσης επί των άρθρων 19-22 αναφέρεται «[Μ]ε το άρθρο 22 τροποποιούνται οι εννοιολογικοί προσδιορισμοί των όρων του ασφαλιστικού δικαίου του άρθρου 2 του ν. 4387/2016, προκειμένου να επιτευχθεί η καλύτερη ερμηνευτική προσέγγιση και εφαρμογή του παρόντος νόμου. ... ». Επί δε του άρθρου 23 αναφέρεται «...Τέλος με την προσθήκη του άρθρου 5B στο ν. 4387/2016 προβλέπεται ρητώς, προκειμένου να μην υπάρχει αμφιβολία ή άλλη ερμηνεία, η δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου για τις συγκεκριμένες διαφορές που αναφέρονται στην προτεινόμενη διάταξη. Ειδικότερα, με την προτεινόμενη διάταξη ορίζεται ρητώς ότι οι διαφορές του συγκεκριμένου Κεφαλαίου υπάγονται αποκλειστικά στην δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου και κατά τρόπο σαφή ορίζεται ότι καμία διάταξη του προτεινόμενου νόμου δεν πρέπει να ερμηνευθεί με τρόπο κατά τον οποίο αφαιρείται ή θίγεται η δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου επί διαφορών από την απονομή συντάξεων στους δημοσίους υπαλλήλους και στους στρατιωτικούς. ...».

121. Περαιτέρω, επί του άρθρου 24, στην οικεία αιτιολογική έκθεση αναφέρονται τα εξής: «Με το άρθρο 24 του παρόντος σχεδίου νόμου τροποποιείται το άρθρο 8 του ν. 4387/2016. Σκοπός της προτεινόμενης ρύθμισης είναι η αύξηση του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης, έτσι ώστε αυτή να εξασφαλίζει ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης, αφενός, στους εργαζομένους του ιδιωτικού τομέα, τους ελεύθερους επαγγελματίες, τους αυτοαπασχολούμενους και αγρότες και, αφετέρου, στους δημόσιους υπαλλήλους, λειτουργούς και στρατιωτικούς, μετά την έξοδό τους από το επάγγελμα ή τη δημόσια υπηρεσία ή το λειτούργημά τους, το οποίο να ανταποκρίνεται στις θεμελιώδεις αρχές του Συντάγματος και τις γενικές αρχές της κοινωνικοασφαλιστικής νομοθεσίας. Η ανταποδοτική σύνταξη στηρίζεται στην αρχή της ανταποδοτικότητας και αποτελεί το σύνδεσμο μεταξύ συνταξιοδοτικής παροχής, εισφορών και εισοδήματος. Για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης λαμβάνονται υπ' όψιν οι συντάξιμες αποδοχές, ο συνολικός χρόνος ασφάλισης των ασφαλισμένων και τα ποσοστά αναπλήρωσης. Ως συντάξιμες αποδοχές νοείται ο μέσος όρος των μηνιαίων αποδοχών του ασφαλισμένου, διαιρούμενος με τον συνολικό χρόνο ασφάλισής του. Το τελικό ποσό του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης υπολογίζεται για το σύνολο του χρόνου ασφάλισης με βάση τα προβλεπόμενα ποσοστά αναπλήρωσης. Τα ποσοστά αναπλήρωσης αυξάνονται προοδευτικά ανά κλίμακα ετών ασφάλισης. ... Με την προτεινόμενη διάταξη τα ποσοστά αναπλήρωσης, όπως προβλέπονται στην παράγραφο 5 του άρθρου 8 του ν. 4387/2016, τροποποιούνται και αυξάνονται ανάλογα με την κλίμακα των ετών ασφάλισης, έτσι ώστε να ενισχυθεί η αρχή της αναλογικότητας στην ανταποδοτική σχέση μεταξύ εισφορών και παροχών και τελικά να επιτευχθεί η συνολική αύξηση του ποσού της ανταποδοτικής σύνταξης. Στις συντάξεις που έχουν ήδη υπολογιστεί ή εκκρεμεί ο υπολογισμός τους σύμφωνα με τα υπ' αρ. 8 και 28 άρθρα του ν. 4387/2016, η ως άνω αύξηση των ποσοστών αναπλήρωσης θα εφαρμόζεται αναδρομικά από 1.10.2019. Οι επανυπολογισθείσες, σύμφωνα με τα υπ' αρ. 14 και 33 άρθρα του ν. 4387/2016, κύριες συντάξεις υπολογίζονται εκ νέου με τα νέα ποσοστά αναπλήρωσης. Σε όλες τις περιπτώσεις επανυπολογισμού, προστατεύεται το ύψος των καταβαλλόμενων συντάξεων ενώ σε περιπτώσεις που η επανυπολογισθείσα σύνταξη με βάση τα ανωτέρω ποσοστά αναπλήρωσης είναι υψηλότερη της καταβαλλόμενης, καταβάλλεται η διαφορά. Η παρούσα ρύθμιση, εκτός από την εξασφάλιση αυξημένης ανταποδοτικότητας μεταξύ των συνταξιοδοτικών παροχών και των εισφορών καθόλη την διάρκεια του ασφαλιστικού βίου, δημιουργεί κίνητρα για την παραμονή στην εργασία πέρα από τα τριάντα έτη ασφάλισης».

122. Τέλος, επί του άρθρου 25 του οικείου νόμου, στην αιτιολογική έκθεση μνημονεύονται τα εξής: Με το άρθρο 25 του παρόντος σχεδίου νόμου τροποποιείται το άρθρο 14 του ν. 4387/2016. Με την προτεινόμενη διάταξη ορίζεται ότι από 1η.10.2019 οι συντάξεις οι οποίες έχουν υπολογιστεί με βάση τις διατάξεις του ν. 4387/2016 ή εκκρεμεί

ο υπολογισμός τους αναπροσαρμόζονται σύμφωνα με τα ποσοστά αναπλήρωσης, όπως αυτά διαμορφώθηκαν κατόπιν της αναλογιστικής έκθεσης και σε συμμόρφωση με την υπ' αρ. 1891/2019 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας και αποτυπώνονται στην παράγραφο 5 του άρθρου 8 του ν. 4387/2016. Τυχόν προκύπτουσες από τον επανυπολογισμό αυξήσεις θα καταβάλλονται και αυτές από 1η.10.2019. Για όλες τις απονεμηθείσες συντάξεις, καθώς και τις αιτήσεις συνταξιοδότησης που έχουν υποβληθεί έως 30.9.2019, αν το ποσό των συντάξεων αυτών όπως επαναυπολογίζεται είναι μικρότερο εκείνου που προκύπτει από τον υπολογισμό τους σύμφωνα με τα προϊσχύοντα ποσοστά αναπλήρωσης, το ποσόν της διαφοράς που προκύπτει εξακολουθεί να καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά. Προβλέπεται περαιτέρω ότι οι επανυπολογισθείσες, σύμφωνα με την παράγραφο 1 και 2 του άρθρου 14 του ν. 4387/2016, υπολογίζονται εκ νέου από 1.10.2019 με βάση τα νέα ποσοστά αναπλήρωσης. Από 1.10.2019, αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων σύμφωνα με τις διατάξεις πριν την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 είναι μεγαλύτερο εκείνου που προκύπτει από τον επαναυπολογισμό τους σύμφωνα με τον πίνακα 2 της παραγράφου 5 του άρθρου 8 του ίδιου νόμου, το επιπλέον ποσό εξακολουθεί να καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά, συμψηφιζόμενο κατ' έτος και μέχρι την πλήρη εξάλειψή του, με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων, όπως αυτή προκύπτει κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου 4α του παρόντος άρθρου. Επιπρόσθετα ορίζεται ότι αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων σύμφωνα με τις διατάξεις πριν την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 είναι μικρότερο από αυτό που προκύπτει από τον επαναυπολογισμό τους σύμφωνα με τον πίνακα 2 της παραγράφου 5 του άρθρου 8, τότε συνεχίζει να καταβάλλεται η προσωπική διαφορά με βάση τα ποσοστά αναπλήρωσης του πίνακα 1 της παραγράφου 5 του άρθρου 8 ενώ το ποσό των συντάξεων προσαυξάνεται κατά το ένα πέμπτο της τυχόν πρόσθετης διαφοράς που προκύπτει, για την περίοδο από 1η.10.2019 έως 31.12. 2020 και ισόποσα κατ' έτος έως την 31η.12.2024. Στην περίπτωση που η προσωπική διαφορά που προκύπτει είναι μικρότερη από την προσωπική διαφορά που προέκυπτε από τον επαναυπολογισμό της σύνταξης με βάση τα ποσοστά αναπλήρωσης του πίνακα 1 της παραγράφου 5 του άρθρου 8, ολοκληρώνεται η καταβολή της προσωπικής διαφοράς που προκύπτει με βάση τα ποσοστά αναπλήρωσης του πίνακα 1 της παραγράφου 5 του άρθρου 8 και η διαφορά των δύο ποσών συμψηφίζεται κατ' έτος και μέχρι την πλήρη εξάλειψή της με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων, όπως αυτή προκύπτει κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου 4α του άρθρου 8. Σκοπός της παρούσας ρύθμισης είναι η εφαρμογή των νέων ποσοστών αναπλήρωσης στις ήδη καταβαλλόμενες κύριες συντάξεις, καθώς επίσης σε αυτές των οποίων εκκρεμεί ο υπολογισμός τους και σε αυτές που έχουν επανυπολογιστεί, έτσι ώστε οι δικαιούχοι όλων των ανωτέρω συντάξεων να δουν στις συντάξεις τους τις τυχόν αυξήσεις, οι οποίες θα προκύψουν από την αναπροσαρμογή των ποσοστών αναπλήρωσης και εν τέλει καμία σύνταξη να μην μειωθεί. Ως εκ τούτου, η συγκεκριμένη πρόβλεψη στοχεύει στον σεβασμό της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και στην προστασία όλων των συνταξιούχων διαμορφώνοντας ένα συνταξιοδοτικό και ασφαλιστικό νομικό πλαίσιο, το οποίο θα διασφαλίσει τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Προσέτι, ορίζεται στην προτεινόμενη διάταξη ότι το συνολικό ποσό της σύνταξης αυξάνεται από την 1η.1.2023 κατ' έτος, με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων με βάση συντελεστή που προκύπτει από το άθροισμα του ετήσιου ποσοστού μεταβολής του ΑΕΠ συν το ποσοστό μεταβολής του μέσου ετήσιου γενικού δείκτη τιμών καταναλωτή του προηγούμενου έτους διαιρούμενου δια του δύο (2) και δεν υπερβαίνει το ποσοστό μεταβολής του μέσου ετήσιου γενικού δείκτη τιμών καταναλωτή».

123. Από τις εκτιθέμενες στις σκέψεις 85 έως 104 της παρούσας διατάξεις του ν. 4387/2016, όπως αυτός αρχικώς ίσχυε, σε συνδυασμό με τις οικείες αιτιολογικές του σκέψεις, προκύπτει ότι με τον νόμο αυτόν, επιχειρήθηκε, κατά τις εξαγγελίες του, η

πλήρης αναμόρφωση του εθνικού ασφαλιστικού συστήματος με την εισαγωγή νέου, ενιαίου συστήματος δημόσιας ασφάλισης, το οποίο χαρακτηρίζεται αφενός από τη θέσπιση όμοιων κανόνων για όλους τους απασχολούμενους είτε στον δημόσιο είτε στον ιδιωτικό τομέα και αφετέρου από την ενίσχυση του κοινωνικού και αναδιανεμητικού χαρακτήρα του μέσω της εθνικής σύνταξης.

124. Το νομοθέτημα αυτό είχε ως κανονιστικό του θεμέλιο την παρ. Γ του άρθρου 3 του ν. 4336/2015 «Συνταξιοδοτικές διατάξεις - Κύρωση του Σχεδίου Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και ρυθμίσεις για την υλοποίηση της Συμφωνίας Χρηματοδότησης» (Α' 94) η οποία έχει τον τίτλο «Συμφωνία Δημοσιονομικών Στόχων και Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων». Στην παράγραφο δε αυτή παρατίθεται το «Μνημόνιο Συνεννόησης για τριετές πρόγραμμα του ΕΜΣ» για την Ελλάδα (τρίτο «Μνημόνιο Συνεννόησης»), στο οποίο αναφέρονται, μεταξύ άλλων, οι δεσμεύσεις της Χώρας για την ενίσχυση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος.

125. Στις δεσμεύσεις αυτές περιλαμβάνονται η αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης, η δημιουργία αντικινήτρων για πρόωρη συνταξιοδότηση, η καθιέρωση στενότερης σύνδεσης μεταξύ εισφορών και παροχών, η καθιέρωση του πραγματικού εισοδήματος ως βάσης υπολογισμού των εισφορών για τους αυτοαπασχολούμενους, η ενοποίηση όλων των ταμείων κοινωνικής ασφάλισης σε μία ενιαία οντότητα, η εναρμόνιση των κανόνων επιβολής εισφορών και χορήγησης συντάξεων κ.λπ..

126. Ειδικότερα, στην ανωτέρω παρ. Γ του άρθρου 3 αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Στη στρατηγική ανάκαμψης λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη για κοινωνική δικαιοσύνη, μεταξύ και εντός των γενεών. Οι δημοσιονομικοί περιορισμοί έχουν επιβάλει δύσκολες επιλογές και συνεπώς είναι σημαντικό το βάρος της προσαρμογής να μοιραστεί σε όλα τα κοινωνικά στρώματα, λαμβανομένης υπόψη της ικανότητας πληρωμής. ... Οι συνταξιοδοτικές μεταρρυθμίσεις έχουν επικεντρωθεί σε μέτρα για την κατάργηση των εξαιρέσεων και τον τερματισμό των πρόωρων συνταξιοδοτήσεων. ... Η εφαρμογή του προγράμματος μεταρρυθμίσεων θα αποτελέσει τη βάση για βιώσιμη ανάκαμψη. Οι σχετικές πολιτικές είναι δομημένες γύρω από τέσσερις πυλώνες: • Αποκατάσταση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας (ενότητα 2): Η Ελλάδα θα θέσει ως στόχο την επίτευξη μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού πλεονάσματος ύψους 3,5% του ΑΕΠ, μέσω ενός συνδυασμού εμπροσθοβαρών παραμετρικών δημοσιονομικών μεταρρυθμίσεων, συμπεριλαμβανομένων του συστήματος ΦΠΑ και του συνταξιοδοτικού συστήματός της, υποστηριζόμενου από ένα φιλόδοξο πρόγραμμα για την ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης και της διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών, καθώς και για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, ενώ παράλληλα θα διασφαλίζεται η επαρκής προστασία των ευπαθών ομάδων. ... Προκειμένου να αποδείξει τη δέσμευσή της για την εφαρμογή αξιόπιστων δημοσιονομικών πολιτικών, η κυβέρνηση θα εγκρίνει (Βασικό παραδοτέο), τον Οκτώβριο του 2015, συμπληρωματικό προϋπολογισμό για το 2015 εφόσον κριθεί αναγκαίο, το προσχέδιο του προϋπολογισμού του 2016 και μεσοπρόθεσμη δημοσιονομική στρατηγική για την περίοδο 2016-19, η οποία θα υποστηρίζεται από μεγάλη και αξιόπιστη δέσμη παραμετρικών μέτρων και διαρθρωτικών δημοσιονομικών μεταρρυθμίσεων, συμπεριλαμβανομένων: α) δεύτερης φάσης μεταρρυθμίσεων του συνταξιοδοτικού συστήματος, βλ. ενότητα 2.5.1 ... 2.5 Βιώσιμο σύστημα κοινωνικής πρόνοιας. 2.5.1 Συντάξεις: Οι συνταξιοδοτικές μεταρρυθμίσεις του 2010 και του 2012, εάν εφαρμοστούν πλήρως, θα βελτιώσουν σημαντικά τη μακροπρόθεσμη διατηρησιμότητα του συνολικού συνταξιοδοτικού συστήματος. Ωστόσο, το συνταξιοδοτικό σύστημα παραμένει κατακερματισμένο και δαπανηρό και απαιτεί σημαντικές ετήσιες μεταβιβάσεις από τον Κρατικό Προϋπολογισμό. Ως εκ τούτου, απαιτούνται πολύ πιο φιλόδοξα μέτρα για την αντιμετώπιση των υφιστάμενων διαρθρωτικών προκλήσεων, καθώς και των πρόσθετων πιέσεων στο σύστημα λόγω της οικονομικής κρίσης. Οι εισφορές έχουν μειωθεί λόγω των υψηλών επιπέδων ανεργίας

καθ' ην στιγμήν οι πιέσεις στις δαπάνες κορυφώθηκαν, καθώς πολλοί επέλεξαν να συνταξιοδοτηθούν πρόωρα. Για να αντιμετωπίσουν αυτές τις προκλήσεις, οι αρχές δεσμεύονται να εφαρμόσουν πλήρως τις υφιστάμενες μεταρρυθμίσεις και επίσης θα προβούν σε περαιτέρω μεταρρυθμίσεις για την ενίσχυση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας με στόχο την επίτευξη εξοικονόμησης της τάξης του 1/4% του ΑΕΠ το 2015 και της τάξης του 1% του ΑΕΠ έως το 2016. Μεταξύ άλλων, η δέσμη αποσκοπεί στη δημιουργία ισχυρών αντικινήτρων για πρόωρη συνταξιοδότηση αυξάνοντας τις κυρώσεις για την πρόωρη συνταξιοδότηση και καταργώντας σταδιακά τα κεκτημένα δικαιώματα συνταξιοδότησης πριν από τη νόμιμη ηλικία συνταξιοδότησης. ... i. ... ii. Έως τον Οκτώβριο του 2015 (βασικό παραδοτέο) οι αρχές θα θεσπίσουν νομοθετικά περαιτέρω μεταρρυθμίσεις που θα αρχίσουν να ισχύουν από την 1η Ιανουαρίου 2016: α) το συγκεκριμένο σχεδιασμό και τις παραμετρικές βελτιώσεις για την καθιέρωση στενότερης σύνδεσης μεταξύ εισφορών και παροχών• β) τη διεύρυνση και τον εκσυγχρονισμό της βάσης εισφορών και συντάξεων για όλα τα αυτοαπασχολούμενα άτομα, μεταξύ άλλων με μετάβαση από το ονομαστικό στο πραγματικό εισόδημα, υπό τον όρο της τήρησης των κανόνων για τις ελάχιστες απαιτούμενες εισφορές• γ) την αναθεώρηση και τον εξορθολογισμό όλων των διαφορετικών συστημάτων των βασικών συνιστωσών των συντάξεων που είναι εγγυημένες με βάση τις εισφορές και βάσει ελέγχου των πόρων, λαμβάνοντας υπόψη τα κίνητρα για εργασία και για καταβολή εισφορών• δ) τα βασικά στοιχεία της καθολικής ενοποίησης των ταμείων κοινωνικών ασφαλίσεων, μεταξύ άλλων μέσω της εναπομένουσας εναρμόνισης των διαδικασιών για την καταβολή των εισφορών και των παροχών σε όλο το φάσμα των ταμείων• ε) την κατάργηση εντός τριών ετών όλων των εξαιρέσεων που χρηματοδοτούνται με κρατικούς πόρους και την εναρμόνιση των κανόνων σχετικά με τις εισφορές σε όλα τα ταμεία συντάξεων προς τη δομή των εισφορών στο κύριο ταμείο κοινωνικών ασφαλίσεων υπαλλήλων (ΙΚΑ)• στ) την κατάργηση, από την 31η Οκτωβρίου 2015, όλων των περιττών επιβαρύνσεων κατά τη χρηματοδότηση των συντάξεων και την αντιστάθμισή τους με μείωση των παροχών ή αύξηση των εισφορών υπέρ των συγκεκριμένων ταμείων• ζ) τη σταδιακή εναρμόνιση των κανόνων για τις συνταξιοδοτικές παροχές που καταβάλλει ο Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ) προς το υπόλοιπο συνταξιοδοτικό σύστημα κατ' αναλογία («pro rata»)• η) οι πρόωρες συνταξιοδοτήσεις θα επιβαρύνονται με ποινή για όσους θίγονται από την παράταση της ηλικίας συνταξιοδότησης, που ισοδυναμεί με 10% επιπλέον της τρέχουσας ετήσιας ποινής του 6%• θ) τη βελτίωση της στόχευσης των κοινωνικών συντάξεων αυξάνοντας τις συντάξεις του ΟΓΑ για τους ανασφάλιστους ι) τη σταδιακή κατάργηση του επιδόματος αλληλεγγύης (ΕΚΑΣ) για όλους τους συνταξιούχους έως τα τέλη Δεκεμβρίου του 2019, αρχίζοντας με το ανώτερο 20% των δικαιούχων το Μάρτιο του 2016• ια) αποκατάσταση του παράγοντα διατηρησιμότητας της μεταρρύθμισης του 2012 ή εξεύρεση αμοιβαία αποδεκτών εναλλακτικών μέτρων στο συνταξιοδοτικό σύστημα• ιβ) η ελληνική κυβέρνηση θα προσδιορίσει και θα θεσπίσει νομοθετικά έως τον Οκτώβριο του 2015 ισοδύναμα μέτρα για την πλήρη αντιστάθμιση των επιπτώσεων της εφαρμογής της δικαστικής απόφασης σχετικά με τα συνταξιοδοτικά μέτρα του 2012 και θα καταργήσει τις τροποποιήσεις στο συνταξιοδοτικό σύστημα που εισήγαγαν οι νόμοι 4325/2015 και 4331/2015, σε συμφωνία με τους θεσμούς. iii. Έως το Δεκέμβριο του 2015, (βασικό παραδοτέο) η κυβέρνηση θα ενοποιήσει όλα τα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης σε μια ενιαία οντότητα, θα προβεί σε κατάργηση όλων των υφιστάμενων ρυθμίσεων για τη διακυβέρνηση και τη διαχείριση, θα συγκροτήσει νέο διοικητικό συμβούλιο και ομάδα διαχείρισης χρησιμοποιώντας την υποδομή και οργάνωση του ΙΚΑ, θα εφαρμόσει κεντρικό μητρώο συνεισφερόντων και θα δημιουργήσει κοινές υπηρεσίες. Θα εγκρίνει επίσης πρόγραμμα για τη δημιουργία κοινού συνόλου κεφαλαίων που θα τεθεί σε πλήρη λειτουργία μέχρι τα τέλη Δεκεμβρίου 2016. Οι αρχές θα κινηθούν προς την κατεύθυνση

της ενσωμάτωσης της δήλωσης, της πληρωμής και της είσπραξης των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης στη φορολογική διοίκηση πριν από τα τέλη του 2017. ...».

127. Στο πλαίσιο υλοποίησης της ανωτέρω συμφωνίας, με το ν. 4387/2016 ιδρύθηκε, κατά πρώτον, Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.) (βλ. άρθρα 51 και επ. του ν. 4387/2016), στον οποίο εντάσσονται όλες οι κατηγορίες απασχολούμενων και συνταξιούχων, ανεξαρτήτως απασχόλησης ή ιδιότητας, και δη τόσο οι λειτουργοί και υπάλληλοι του Δημοσίου και οι στρατιωτικοί, όσο και οι απασχολούμενοι στον ιδιωτικό τομέα. Επιπλέον, ορίστηκαν ενιαίοι, για όλους τους απασχολούμενους, μεταξύ των οποίων δημόσιοι λειτουργοί, υπάλληλοι και στρατιωτικοί, κανόνες υπολογισμού των εισφορών και των παροχών, μέσω της θέσπισης του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης, το οποίο είναι ανεξάρτητο από την εθνική (χρηματοδοτούμενη από τον κρατικό προϋπολογισμό) σύνταξη και αθροίζεται με αυτήν, και της άρρηκτης σύνδεσής του με τις καταβληθείσες εισφορές, ως βάση υπολογισμού των οποίων καθιερώνεται, ενιαία, το εισόδημα των υπαγομένων στην ασφάλιση του ανωτέρω φορέα από την ασφαλιστέα δραστηριότητα καθ' όλη τη διάρκεια του εργασιακού τους βίου. Προκειμένου δε να διασφαλισθεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος (βλ. σχετικά την αιτιολογική έκθεση του ν. 4387/2016), προβλέπεται η άμεση εφαρμογή των νέων, κανόνων υπολογισμού των συντάξεων και επί των ήδη συνταξιούχων του Δημοσίου, μέσω του επανυπολογισμού των συντάξεών τους κατά τους ορισμούς του άρθρου 14 του ν. 4387/2016. (βλ. αποφ. 1-4 Ειδ. Δικ. άρ. 88 παρ. 2 Συντάγματος, ΕλΣ II Τμ. 930/2019).

128. Περαιτέρω όμως, ενόψει της ασάφειας που είχε προκληθεί από την αδιάστικη διατύπωση του ν. 4387/2016 και προς αντιμετώπιση του ερμηνευτικού κινδύνου κανονιστικής σύγχυσης μεταξύ δύο εντασσόμενων στον ΕΦΚΑ συνταγματικά διακριτών ασφαλιστικών συστημάτων, και συγκεκριμένα του απορρέοντος από τα άρθρα 16, 21 παρ. 3, 22 παρ. 2, 23 παρ. 2 εδ. β, 29, 45, 73 παρ. 2, 80, 87 επ., 103 και 104 του Συντάγματος ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών αφενός και του κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος συστήματος κοινωνικής ασφάλισης αφετέρου (βλ. αναλυτικά σκέψεις 41 έως 44 της παρούσας και συναφώς ΕλΣ Ολ Πρακτ. της 1^{ης} Ειδ. Συν/σης της 20.4.2016, ΕλΣ II Τμ. 930/2019, III Τμ. 277, 278/2019 και ΣτΕ Ολ 1880/2019 και αναλυτικά επί της διαλεκτικής της σχετικής νομολογίας ΕλΣ Ολ. 2020/2020), με τις προεκτεθείσες διατάξεις του ν. 4670/2016 αποσαφηνίστηκε η θεσμική αυτοτέλεια του πρώτου εκ των ανωτέρω συστημάτων εντός του ΕΦΚΑ (μετονομασθέντος από 1.3.2020 σε e- ΕΦΚΑ) και διευκρινίστηκε η ρυθμιστική και λειτουργική του διάκριση από το επίσης εντασσόμενο στον ίδιο φορέα κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα.

129. Σε κάθε περίπτωση, οι ανειλημμένες δεσμεύσεις της Ελληνικής Δημοκρατίας με θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δη της Συμφωνίας με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας, ως ανωτέρω (βλ. σκέψεις 125 έως 127 της παρούσας) και η ανάγκη άμεσης αντιμετώπισης των δημοσιονομικών κινδύνων από τη μη βιωσιμότητα του ασφαλιστικού – συνταξιοδοτικού συστήματος, δεν επέβαλλαν ούτε θα μπορούσαν να επιβάλουν την κατά παράβαση του Συντάγματος θεσμική αλλοίωση του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και την εξομοίωσή του με το κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Και τούτο, διότι η λήψη μέτρων για τη διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας επιβάλλεται εκ του Συντάγματος να γίνεται εντός των ορίων και του θεσμικού πλαισίου που το ίδιο θέτει (βλ. σκέψεις 22, 41 και 42 της παρούσας, ΕλΣ Ολ 1388, 1277, 32/2018, 244/2017, ΣτΕ Ολ. 2287-2290/2015, 668/2012), ενώ η θεσμική οργάνωση και η δομή τόσο του συνταξιοδοτικού όσο και του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος δεν συνιστούν ρυθμιστικό αντικείμενο του ενωσιακού δικαίου. Ανεξαρτήτως δε της συμβατότητας των σχετικών συμφωνιών και των επιμέρους ρητρών τους με το ενωσιακό δίκαιο (βλ. συναφώς αποφ. Γενικού Δικαστηρίου της 13.7.2018, T- 680/13, Dr.

K. Chrysostomides & Co. LLC κατά Συμβουλίου Ευρωπαϊκής Ένωσης και λοιπών θεσμικών οργάνων αυτής, της 3.5.2017, T-531/14, Λειμονιά Σωτηροπούλου και λοιποί κατά Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης), ανάγεται στη σφαίρα ευθύνης του νομοθέτη η σύμφωνη με το Σύνταγμα υιοθέτηση διαρθρωτικών και δημοσιονομικών μέτρων σε αρμονία προς τις προβλέψεις του, χωρίς να επέρχεται αλλοίωση των θεσμών που κατοχυρώνει το ίδιο το Σύνταγμα. Αντιθέτως, σε αρμονία και προς τις λοιπές συνταγματικές και υπερνομοθετικής ισχύος αρχές που διέπουν τη διανομή των πόρων στο πεδίο του ασφαλιστικού - συνταξιοδοτικού δικαίου, η αρχή της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, ως αρχή τόσο του ενωσιακού όσο και του εθνικού δικαίου (βλ. σκέψη 21 της παρούσας), που αποτέλεσε κατά τα ανωτέρω το νομικό θεμέλιο των διαρθρωτικών μεταβολών που συντελέστηκαν στην ελληνική συνταξιοδοτική και ασφαλιστική νομοθεσία, αποτελεί και μία από τις βαρύνουσες αρχές ερμηνείας για τον καθορισμό της φύσης και του σκοπού του νέου θεσμικού πλαισίου.

130. Στο πλαίσιο αυτό, όπως έγινε δεκτό με την 2020/2020 απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου τούτου, το νεότερο νομοθέτημα (ν. 4670/2020) αναγνώρισε ρητώς ότι υφίσταται «ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών», διακηρύσσοντας ότι στους σκοπούς της ευρύτερης μεταρρύθμισης που θεσπίστηκε με τον ν. 4387/2016 περιλαμβάνεται η «ένταξη» του ειδικού αυτού συστήματος στον οικείο Φορέα. Επίσης, το εν λόγω νομοθέτημα περιέλαβε ειδικό για τους δημόσιους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς ορισμό της σύνταξης, διαφοροποιώντας αυτόν από τον ορισμό που δίδεται για τους λοιπούς δικαιούχους, καθόσον για τους τελευταίους ως σύνταξη νοείται «το ποσό που καταβάλλεται μηνιαίως ως αναπλήρωση του εισοδήματος μετά την αποχώρησή τους από την ενεργό απασχόληση, αποτελούμενο από το άθροισμα της εθνικής και της ανταποδοτικής σύνταξης», ενώ για τους δημόσιους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς σύνταξη είναι «το ποσό που καταβάλλεται σε αυτούς, μετά την έξοδό τους από την υπηρεσία, ως συνέχεια της αμοιβής τους, το οποίο, για λόγους δημοσιονομικής βιωσιμότητας και λογιστικής ενότητας του συστήματος, υπολογίζεται σε αντιστοιχία με το άθροισμα της εθνικής και της ανταποδοτικής σύνταξης». Στο ίδιο νομοθέτημα ορίζεται σαφώς, προς αποφυγή σύγχυσης, ότι οι κανόνες για την απονομή της σύνταξης στους δημόσιους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς θεσπίζονται με νόμο ύστερα από γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου (βλ. σκέψη 39 της παρούσας), και ότι καμία διάταξη του ν. 4387/2016 όπως τροποποιείται δεν πρέπει να ερμηνευθεί ως αφαιρούσα ή θίγουσα τη δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου επί των διαφορών για την απονομή συντάξεως στους ανωτέρω λειτουργούς και υπαλλήλους.

131. Ακολούθως, η Ολομέλεια δέχθηκε ότι η ερμηνευτική ρήτρα που θεσπίστηκε με τον ν. 4670/2020, ότι καμία διάταξη του νομοθέτηματος δεν πρέπει να ερμηνευθεί ως αφαιρούσα ή θίγουσα τη δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου επί των διαφορών εκ της απονομής συντάξεως σε δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς, δεν αναπτύσσει μόνο δικονομικής φύσεως συνέπειες, αλλά κυρίως, προκειμένου να έχει χρήσιμο αποτέλεσμα αναφορικά με τον σκοπό στον οποίο αποβλέπει, υπεισέρχεται στον καθορισμό του εννοιολογικού περιεχομένου των όρων που χρησιμοποιούνται στο νομοθέτημα, υποδεικνύοντας την επιλογή της ερμηνευτικής εκείνης εκδοχής που καταλήγει στην επιβεβαίωση της κατά το Σύνταγμα ειδικότητας του οικείου συνταξιοδοτικού συστήματος και στον σεβασμό της δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου επί των ως άνω διαφορών.

132. Επίσης, η Ολομέλεια με την ίδια απόφαση έκρινε ότι με τις ρυθμίσεις των άρθρων 19, 20 και 21 του ν. 4670/2020, στις οποίες, ως εκ της ασάφειας των αρχικών προβλέψεων του ν. 4387/2016 και των επεξηγήσεων που τις συνοδεύουν, πρέπει να αποδοθεί γνησίως ερμηνευτικός χαρακτήρας προσδίδων σε αυτές αναδρομικότητα, κατ' άρθρο 77 του Συντάγματος, ο νομοθέτης επιχείρησε να ευθυγραμμίσει τις ρυθμίσεις του ν. 4387/2016 στις εκ του Συντάγματος ιδιαίτερες απαιτήσεις, ως αυτές αποτυπώνονται

ιδίως στη συναφή νομολογία του Δικαστηρίου, αναφορικά με το ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (βλ. μεταξύ άλλων ΕλΣ Ολ. 137/2019, 1388, 1277, 32/2018, 244/2017). Εν όψει τούτων, η Ολομέλεια δέχθηκε ότι, κατ' αρχήν, με την επιφύλαξη των ειδικότερων ρυθμίσεων των οικείων νομοθετημάτων και της κατ' ιδίαν συμβατότητάς τους προς τις συνταγματικές αρχές που διέπουν το ειδικό αυτό συνταξιοδοτικό καθεστώς, στην ισχύουσα πλέον νομοθεσία αναγνωρίζεται η ύπαρξη και αυτοτέλεια του καθεστώτος αυτού, ότι το καθεστώς αυτό εντάσσεται στον Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης και πλέον Ηλεκτρονικό Εθνικό Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης για λόγους βιωσιμότητας του συστήματος και ενότητας της λογιστικής διαχείρισης και ότι η σύνταξη που καταβάλλεται στους ανωτέρω είναι συνέχεια του μισθού τους και όχι αναπλήρωση των αποδοχών ενεργείας μετά την επέλευση ασφαλιστικού κινδύνου.

133. Κατόπιν αυτών, υπό το φως των εκτιθέμενων στις σκέψεις 28 έως 40 συνταγματικών αρχών που διέπουν το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και σύμφωνα με τις ερμηνευτικές κατευθύνσεις που έχουν δοθεί από την Ολομέλεια με την ως άνω 2020/2020 απόφασή της, οι διατάξεις των νόμων 4387/2016 και 4670/2020, σε ό,τι αφορά την οργανωτική δομή και διάρθρωση του ΕΦΚΑ και ήδη e-ΕΦΚΑ και την εντός αυτού διακριτή ρύθμιση και λειτουργία αφενός του συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και αφετέρου του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης έχουν τα ακόλουθα θεμέλια.

134. Ενόψει των συνταγματικών αρχών της διανεμητικής δικαιοσύνης, της κοινωνικής αλληλεγγύης, της δίκαιης αποταμίευσης και της δημοσιονομικής βιωσιμότητας (βλ. σκέψεις 20 και 21 της παρούσας), ο νομοθέτης, για την αντιμετώπιση της κρίσης του εθνικού ασφαλιστικού συστήματος, δύναται κατ' αρχήν να προβαίνει σε οργανωτικές και διαρθρωτικές μεταβολές κατά τη διανομή των πόρων, όπως στην ενεργοποίηση ή και στην το πρώτον θεσμοθέτηση ευρύτερων μορφών κοινωνικής αλληλεγγύης και αναδιανομής. Τούτο δε, όταν αιτιολογημένα και βάσει οικονομικών και αναλογιστικών μελετών προκύπτει ότι δεν είναι δυνατή η συμβολή του Κράτους μέσω της χρηματοδότησης του ασφαλιστικού συστήματος, ή η αυτοχρηματοδότηση των ασφαλιστικών κοινοτήτων από τους ασφαλισμένους που ευθέως ωφελούνται από το ασφαλιστικό κεφάλαιο και μετέχουν στους κινδύνους του (βλ. ΕλΣ Ολ. 32/2018, 244/2017).

135. Στο πλαίσιο αυτό, είναι νοητή και η ανάπτυξη θεσμών διεπαγγελματικής, διαταμειακής αλληλεγγύης, με την ενοποίηση φορέων, τη μεταφορά πόρων από πλεονασματικούς ασφαλιστικούς φορείς σε ελλειμματικούς, την αναδιανομή των ήδη συνεστημένων υπέρ των ασφαλιστικών φορέων πόρων και τη διοχέτευσή τους προς τους πλέον ελλειμματικούς ή με την τροφοδότηση των Κεφαλαίων Αποθεματικών Ασφάλισης και την κάλυψη μέσω αυτών των ελλειμμάτων των ασφαλιστικών φορέων, ενώ υπό τις ίδιες προϋποθέσεις αιτιολόγησης, παρίσταται συμβατή με το Σύνταγμα η αύξηση του ύψους ή η θεσμοθέτηση νέων κοινωνικών πόρων ή ακόμη και η αύξηση της φορολογίας ή η θεσμοθέτηση γενικευμένων φορολογικών βαρών, στο πεδίο της εθνικής κοινωνικής αλληλεγγύης, με σκοπό την ενίσχυση της κοινωνικής ασφάλισης. Η επιλογή του επιπέδου, στο οποίο ενεργοποιείται η αρχή της αλληλεγγύης (ενδοταμειακό – διαταμειακό – εθνικό), εναπόκειται στην κατ' αρχήν ευχέρεια του νομοθέτη, πρέπει, όμως, να είναι επαρκώς αιτιολογημένη, προκειμένου να καθίσταται εφικτός ο δικαστικός έλεγχος συνταγματικότητας κατ' άρθρα 87 παρ. 2 και 93 παρ. 4 του Συντάγματος, ενόψει και των συνταγματικών αρχών του κράτους δικαίου και της ασφάλειας δικαίου, στον βαθμό δε που οι εν λόγω μεταβολές συνεπάγονται την επιβολή βαρών πρέπει να συνάδει, όπως προεκτέθηκε, με τις ανωτέρω αρχές της ισότητας ενώπιον του νόμου, της ισότητας στα δημόσια βάρη, καθώς και της αναλογικότητας (βλ. ΕλΣ Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017).

136. Εξ άλλου, τα μνημονευόμενα στις αιτιολογικές εκθέσεις των νόμων 4387/2016 και 4670/2020, συνταγματικά θεμέλια της ασφαλιστικής – συνταξιοδοτικής μεταρρύθμισης, και δη οι αρχές της κοινωνικής δικαιοσύνης, της αναδιανομής του εισοδήματος, της κοινωνικής αλληλεγγύης, της ισότητας στην κατανομή των βαρών και της ανάγκης διασφάλισης της βιωσιμότητας του δημόσιου ασφαλιστικού συστήματος, καθώς και η επίκληση της ανάγκης διοικητικής αναδιάρθρωσης για την επίτευξη του εξορθολογισμού, της απλούστευσης και της αποτελεσματικότητας του συστήματος αυτού, συνιστούν θεμιτούς λόγους για τους οποίους, κατ' αρχήν, και ενόψει και του ευρέος περιθωρίου εκτίμησης του νομοθέτη κατά τη χάραξη της δημοσιονομικής πολιτικής, κατ' άρθρα 106 παρ. 1 και 26 του Συντάγματος, δικαιολογείται η μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος διά της οργανωτικής τους ενοποίησης σε ένα εθνικό δημόσιο ασφαλιστικό και συνταξιοδοτικό σχήμα, υπό τη μορφή του ν.π.δ.δ. (βλ. ΕΛΣ Ολ. 32/2018, 244/2017, πρβλ. ΣτΕ Ολ 2287-2290/2015). Όπως, άλλωστε, ευθέως συνάγεται, από τις προπαρασκευαστικές εργασίες των νόμων 4387/2016 και 4670/2020 και ειδικότερα από τις αιτιολογικές τους εκθέσεις και τις προεκτεθείσες επιμέρους ρυθμίσεις τους, η επιχειρούμενη με αυτούς θεσμική αναδιάρθρωση αφορά το σύνολο του εθνικού δημόσιου ασφαλιστικού – συνταξιοδοτικού συστήματος και όχι μόνον στο κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος κοινωνικοασφαλιστικό, παρά τη στενότερη διατύπωση που ενίοτε χρησιμοποιείται στα κείμενα αυτά (βλ. ΕΛΣ Ολ. 504/2021, 2020/2020, Πρακτ. της 1^{ης} Ειδ. Συν/σης της 12.2.2020). Η εν λόγω δε μεταρρύθμιση, για την εξυπηρέτηση των ανωτέρω αρχών διανεμητικής δικαιοσύνης, κατ' άρθρα 4 παρ. 5, 25 παρ. 1 α, δ και 4 και 79 επ. του Συντάγματος (βλ. και σκέψεις 20 και 21 της παρούσας), με την ένταξη των δύο διακριτών κατά το Σύνταγμα συστημάτων σε ενιαίο Φορέα, είναι κατ' αρχήν συνταγματικά ανεκτή στον βαθμό που δεν επέρχεται θεσμική αλλοίωση των συστημάτων αλλά αμφότερα διατηρούν τις δομικές θεσμικές του ιδιαιτερότητες και δεν παρακάμπτονται οι συνταγματικές εγγυήσεις αυτών και δη οι αρχές που διέπουν το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, κατ' άρθρα 16, 21 παρ. 3, 22 παρ. 2, 23 παρ. 2 εδ. β, 29, 45, 73 παρ. 2, 80, 87 επ., 103 και 104 του Συντάγματος (βλ. αναλυτικά σκέψεις 28 έως 40 της παρούσας και στο πνεύμα αυτό ΕΛΣ Ολ 504/2021, 2020/2020).

137. Στο ίδιο πλαίσιο, η εκ μέρους του νομοθέτη επίκληση της αρχής της ισότητας, ως αιτιολογικής βάσης για τη θέσπιση κατ' αρχήν ομοιόμορφων κανόνων ασφάλισης και συνταξιοδότησης των εντασσομένων στα δύο συνταγματικώς διακριτά ασφαλιστικά συστήματα αλλά και ως διακηρυκτικής αρχής διέπουσας του σύνολο των νεοπαγών διατάξεων (βλ. άρθρο 1 Α του ν. 4387/2016, που προστέθηκε με το άρθρο 20 του ν. 4670/2020 και σκέψη 113 της παρούσας), δεν έχει την έννοια της τυπικής, αλλά της αναλογικής - διαφοροποιητικής ισότητας του άρθρου 4 παρ. 1 του Συντάγματος, η οποία πραγματώνεται με τη ρυθμιστική αντιστοιχία/αναλογία και λειτουργική ισοδυναμία των συστημάτων (βλ. αναλυτικώς σκέψεις 43 και 45 της παρούσας περί της λειτουργικής αντιστοιχίας/ισοδυναμίας του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών με εκείνο του κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος, σε επίπεδο κύριας ασφάλισης, κατά τρόπο που να επιτυγχάνεται η πρακτική εναρμόνιση των διακριτών θεσμών και να μην θίγονται οι αρχές της υποχρεωτικότητας και καθολικότητας της κοινωνικής ασφάλισης καθώς και τα άρθρα 27 και 33 του ν. 4387/2016 περί της κατ' αναλογία εφαρμογής των διατάξεων του Κεφαλαίου Β του νόμου για τους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς και στους υπαγομένους στο καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης). Συνεπώς, με την επιφύλαξη της διασφάλισης ενός ισοδύναμου επιπέδου ελάχιστων παροχών στους δικαιούχους και των δύο συστημάτων, κατά τα λοιπά τόσο κατά τη θεσμοθέτηση όσο και κατά την ερμηνεία και εφαρμογή των οικείων κανόνων, επιβάλλεται η υιοθέτηση λύσεων συμβατών με τις κατ' ιδίαν αρχές των συστημάτων αυτών, ειδικώς δε σε ό,τι αφορά το σύστημα των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, με σεβασμό των

αρχών που εκτίθενται στις σκέψεις 28 έως 40 της παρούσας, ως άμεση απόρροια της ιδιαιτερότητας της λειτουργικής τους σχέσης με το Κράτος.

138. Περαιτέρω, ως προς τις ειδικότερες πτυχές της αναδιάρθρωσης, ενόψει των συνταγματικών αρχών που διέπουν τους συνταξιοδοτικούς νόμους (βλ. άρθρα 73 παρ. 2 και 80 παρ. 1 του Συντάγματος, αναλυτικώς σκ. 39 της παρούσας) σε συνδυασμό και με την προεκτεθείσα ρύθμιση του άρθρου 1 Β του ν. 4387/2016, που προστέθηκε με το άρθρο 21 του ν. 4670/2020 και έχει αναδρομική, κατά τα ανωτέρω, ισχύ, σύμφωνα με την οποία το Σύνταγμα συνιστά την πρωταρχική πηγή των κανόνων απονομής σύνταξης στο πλαίσιο του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, θεσπίζονται δε με νόμο κατόπιν της γνωμοδότησης του Ελεγκτικού Συνεδρίου, συνάγεται ότι έχει πλέον θεσπισθεί ένα πλέγμα οργανικών του Συντάγματος διατάξεων που διέπει το εν λόγω ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς, με δύο ρυθμιστικούς πυλώνες. Ο πρώτος αποτελεί τον Συνταξιοδοτικό Κώδικα, όπως αυτός έχει διαδοχικώς τροποποιηθεί και συμπληρωθεί, που θεσπίζει το πάγιο, βασικό σύστημα αναφοράς του καθεστώτος ασφάλισης και συνταξιοδότησης των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και εφαρμόζεται στον βαθμό που δεν έχει τροποποιηθεί ή καταργηθεί από τα επιγενόμενα νομοθετήματα (βλ. την προεκτεθείσα διάταξη του άρθρου 21 του ν. 4387/2016) και ο δεύτερος συντίθεται από τους διάδοχους νόμους 4387/2016 και 4670/2020, όπως αυτοί εκάστοτε ισχύουν, που ρυθμίζουν επιμέρους εκφάνσεις της ασφαλιστικής και συνταξιοδοτικής κατάστασης της κατηγορίας αυτής στο πλαίσιο του κατά τα ανωτέρω νέου σχήματος διανεμητικής δικαιοσύνης στο πεδίο του Εθνικού Ασφαλιστικού Συνταξιοδοτικού Συστήματος με γνώμονα τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητά του. Το σύνολο δε των κανόνων που διέπουν την ασφαλιστική – συνταξιοδοτική κατάσταση της κατηγορίας αυτής δικαιούχων πρέπει να θεσπίζεται, να ερμηνεύεται και να εφαρμόζεται κατά τρόπο συνεκτικό και σε πνεύμα πρακτικής εναρμόνισης με τις υπερνομοθετικής ισχύος αρχές που διατρέχουν τον σκοπό, την οργάνωση και τη λειτουργία του (βλ. σκέψεις 28 έως 40 της παρούσας).

139. Ακολούθως, επί της ένταξης των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών σε ενιαίο με τους κοινούς ασφαλισμένους φορέα, η Ολομέλεια με την ως άνω 2020/2020 απόφασή της έκρινε ότι με τις διατάξεις του ν. 4387/2016, όπως αυτές ισχύουν κατόπιν της αποσαφήνισής τους με τις οικείες ρυθμίσεις του ν. 4670/2020, ο νομοθέτης δεν κατέλυσε την συνταγματικά θεμελιώδη υποχρέωση του Δημοσίου να απονέμει και να καταβάλλει αυτό τις συντάξεις στους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς, των οποίων αποτελεί εργοδότη, αλλά προέβη σε μία θεμιτή οργανωτική διαρθρωτική μεταβολή, προκειμένου να διασφαλισθεί η μακροχρόνια βιωσιμότητα του εθνικού συστήματος συνταξιοδότησης. Ανεξαρτήτως δε των όρων που ο κοινός νομοθέτης χρησιμοποιεί στους κανόνες που διέπουν το σύστημα αυτό, η σύσταση νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, στο οποίο το Κράτος, μεταξύ άλλων, μεταβιβάζει τη διαχείριση της υποχρέωσης του Δημοσίου να απονέμει και να καταβάλλει τις συντάξεις στις ανωτέρω κατηγορίες συνταξιούχων, είναι συνταγματικώς ανεκτή, υπό την προϋπόθεση πάντως ότι ύστερα από ανάλυση της φύσης των σχέσεων που καθιερώνονται, το Δημόσιο δεν απεκδύεται της άμεσης υποχρέωσης αυτού για απονομή και καταβολή των συντάξεων στους ανωτέρω, καθιστάμενο τρίτος, η δε αξίωση των ανωτέρω έναντι του Δημοσίου δεν συναρτάται προς την ικανότητα του κατά τα ανωτέρω ενδιάμεσου ασφαλιστικού φορέα να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του.

140. Ενόψει αυτών, από τις διατάξεις του άρθρου 1 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα (βλ. σκέψη 47 της παρούσας), σε συνδυασμό με τις ρυθμίσεις του Κεφαλαίου Β' του ν. 4387/2016 (άρθρα 4 έως 26 καθώς και 51, 51 Α, 53, 70 και 100 του οικείου νόμου, όπως ισχύουν μετά την τροποποίηση και συμπλήρωσή τους με τις διατάξεις του ν. 4670/2020, καθώς και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτών εκδοθείσες ΚΥΑ 124456/0092/13.12.2016, περί μεταφοράς από 1.1.2017, της αρμοδιότητας πληρωμής και αναδρομικών συντάξεων στον τότε ΕΦΚΑ και 2915/783/17.1.2018 περί της μεταβίβασης της αρμοδιότητας

κανονισμού των συντάξεων του Δημοσίου στον εν λόγω Ενιαίο Φορέα (βλ. σκέψεις 9 και 10 της παρούσας), συνάγεται ότι το Δημόσιο εξακολουθεί να συνιστά τον κατ' αρχήν ασφαλιστικό φορέα στο πλαίσιο του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, υπό την ιδιότητά του ως εργοδότη, και ότι η ένταξη της ειδικής αυτής κατηγορίας ασφαλισμένων από 1.1.2017 στον ΕΦΚΑ, και ήδη από 1.3.2020 ε – ΕΦΚΑ, έχει την έννοια ότι μεταβιβάστηκαν σ' αυτόν οι επιμέρους διοικητικές αρμοδιότητες είσπραξης και διαχείρισης των εισφορών, απονομής και καταβολής των παροχών (βλ. άλλωστε και την ΣτΕ Ολ. 1823/2020 που αναγνωρίζει και μετά τη σύσταση του ΕΦΚΑ το Δημόσιο Ταμείο ως υπόχρεο καταβολής των συντάξεων των δικαστικών λειτουργών). Επομένως, ο ΕΦΚΑ αναδέχθηκε κατά τούτο τις σχετικές πρωτογενείς υποχρεώσεις του Δημοσίου, το οποίο εξακολουθεί να αποτελεί, παράλληλα πλέον με τον νεοσυσταθέντα εθνικό φορέα ασφάλισης, άμεσο συνοφειλέτη και σε κάθε περίπτωση εκ του Συντάγματος εγγυητή των κυρίων συνταξιοδοτικών παροχών των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών. Οι υποχρεώσεις, άλλωστε, αυτές του Δημοσίου και η ειδική εγγυητική του θέση στο εν λόγω σύστημα επαγγελματικής ασφάλισης απορρέουν ευθέως από την ειδική λειτουργική σχέση που το συνδέει με την κατηγορία αυτή δικαιούχων, συνιστώντας όρο της απασχόλησής τους (βλ. σκέψεις 25, 37 και 38 της παρούσας) και δεν συνδέονται με την όλως διάφορη εγγυητική λειτουργία του Κράτους στο πλαίσιο της κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος κοινωνικής ασφάλισης, υπό το πρίσμα δε αυτό πρέπει να ερμηνεύονται για το εν λόγω ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα οι εκτιθέμενες στη σκέψη 114 της παρούσας διατάξεις του άρθρου 1 Α του ν. 4387/2016, που προστέθηκαν με το άρθρο 20 του ν. 4670/2020 περί της εγγυητικής ευθύνης του Κράτους σε ό,τι αφορά τις παροχές κύριας σύνταξης της κατηγορίας αυτής δικαιούχων (βλ. ΕλΣ Ολ. 504/2021, 2020/2020, 32/2018, 244/2017).

141. Περαιτέρω, με τη σύσταση του εθνικού αυτού φορέα και την ένταξη του συνόλου των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών σ' αυτόν υπό την ανωτέρω έννοια, ήτοι με τη διατήρηση του Δημοσίου ως κατ' αρχήν ασφαλιστικού - συνταξιοδοτικού φορέα δυνάμει της ιδιαίτερης υπηρεσιακής κατάστασης των εντασσομένων στο οικείο σύστημα, ομοιογενοποιούνται οι όροι ασφάλισης και συνταξιοδότησης όλων όσων εντάσσονται στο κατά το Σύνταγμα ειδικό αυτό καθεστώς και αίρονται τα ζητήματα αντισυνταγματικότητας των διατάξεων των άρθρων 27 παρ. 2 του ν. 3863/2010 (Α' 115) και 2 του ν. 3865/2010 (Α' 120), με τις οποίες είχε ήδη επέλθει ένταξη των εν ενεργεία δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών στην ασφάλιση του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ από 1.1.2011 και εφεξής (βλ. ΕλΣ Ολ. Πρακτ. 3ης Ειδ. Συν/σης της 24.6.2010 και της 4ης Ειδικής Συνεδρίασης της 29.6.2010), αλλά και τα συναφή ζητήματα αντισυνταγματικότητας που εγείρονταν από την ένταξη των δικαστικών λειτουργών και των μελών του κυρίου προσωπικού του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους στην ασφάλιση του Ενιαίου Ταμείου Ανεξάρτητα Απασχολούμενων (ΕΤΑΑ) με τις διατάξεις του άρθρου 39 του ν. 4075/2012 (Α' 89), οι οποίες επιπροσθέτως δεν προκύπτει ότι είχαν υποβληθεί στο Ελεγκτικό Συνέδριο προς γνωμοδότηση, κατ' άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος.

142. Ακολούθως, υπό τους ίδιους όρους συντελείται και η ένταξη των εκ μεταβιβάσεως δικαιούχων στον οικείο φορέα, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, καθόσον σε περίπτωση θανάτου δημοσίου λειτουργού, υπαλλήλου ή στρατιωτικού, τα επιζώντα μέλη της οικογένειάς του εξακολουθούν να υπάγονται στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και να λαμβάνουν σύνταξη, υπό τους όρους του άρθρου 12 του ν. 4387/2016, οι δε παροχές που τους καταβάλλονται διατηρούν τη βασική τους σύνδεση με τους όρους απασχόλησης των δικαιωπαρόχων τους και την ειδική λειτουργική σχέση που τους συνδέει με το Δημόσιο ως εργοδότη (βλ. αναλυτικά σκέψη 36 της παρούσας)

143. Εξ άλλου, ενόψει και της ρητής διατύπωσης του άρθρου 26 του ν. 4387/2016, οι διατάξεις του Κεφαλαίου Β του νόμου αυτού, εφαρμόζονται αναλόγως και για τους

υπαλλήλους των Ο.Τ.Α. και των άλλων Ν.Π.Δ.Δ. που εμπíπτουν στο ρυθμιζόμενο από το οικείες διατάξεις ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και συνδέονται με το Κράτος και τις υποδιαιρέσεις αυτού στο πλαίσιο της κατά τόπο και καθ' ύλην αυτοδιοίκησης με ειδική λειτουργική σχέση, είτε οι συντάξεις τους βαρύνουν το Δημόσιο είτε τους οικείους φορείς, ενώ οι ίδιες διατάξεις εφαρμόζονται αναλόγως και στα εξομοιούμενα προς τους ανωτέρω πρόσωπα, ήτοι στο προσωπικό του Οργανισμού Σιδηροδρόμων Ελλάδος και των υπαλλήλων των ασφαλιστικών Ταμείων του προσωπικού των Σιδηροδρομικών Δικτύων, που διέπονται από το καθεστώς του ν.δ. 3395/1955 (Α' 276). Συνεπώς, και οι λοιπές κατηγορίες δημοσίων υπαλλήλων, κατά κύριο λόγο υπαλλήλων ΟΤΑ ή ν.π.δ.δ., για τους οποίους το βάρος απονομής και καταβολής των συντάξεων είχε αναλάβει είτε το Δημόσιο είτε είχε ήδη αναδεχθεί άλλο ν.π.δ.δ. (βλ. μεταξύ άλλων τον ν. 3163/1955 για την απονομή των συντάξεων των υπαλλήλων του Ι.Κ.Α. από τον τελευταίο αυτό φορέα στο πλαίσιο επαγγελματικής ασφάλισης, αντίστοιχης με εκείνη του ειδικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, ΕλΣ Ολ 244/2017, 1510/1996 και βλ. απόφ. ΔΕΚ της 22.11.1995, C- 443/93, Βουγιούκας κατά Ελλάδος, για την ένταξη όσων λαμβάνουν σύνταξη υπό το καθεστώς του ν. 3163/1955 από το ΙΚΑ στο ελληνικό ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων και σκέψη 38 της παρούσας), είτε κατόπιν επιλογής τους με βάση το σύστημα των κοινών ασφαλισμένων (βλ. μεταξύ άλλων την παρ. 6 του άρθρου 11 του ν.δ. 4277/1962, Α' 191, όπως αυτή αντικαταστάθηκε με την παρ. 4 του άρθρου 4 του ν.δ. 4579/1966, Α' 234), εντάσσονται στον νέο Εθνικό Φορέα διατηρώντας την ιδιοτυπία της ασφαλιστικής - συνταξιοδοτικής τους σχέσης με αυτόν ενόψει της οικείας συνταγματικής θεσμικής εγγύησης, ενώ το σχετικό συνταξιοδοτικό status διατηρούν και οι κατά νόμο εξομοιούμενοι προς αυτούς (βλ. αναλυτικά σκέψη 28 της παρούσας).

144. Περαιτέρω, ενόψει της κατά τα ανωτέρω αποσαφήνισης των διατάξεων του ν. 4387/2016 με τις διατάξεις του ν. 4670/2020 και της επιβεβαίωσης της ειδικότητας του συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών εντός του νέου εθνικού σχήματος διανεμητικής δικαιοσύνης στο πεδίο κατανομής των ασφαλιστικών και συνταξιοδοτικών βαρών και παροχών (βλ. ΕλΣ Ολ. 504/2021, 2020/2020), η μη ένταξη στον φορέα αυτό ειδικών κατηγοριών συνταξιούχων [βλ. άρθρο 4 παρ. 3 του ν. 4387/2016 παθόντες από τρομοκρατική ενέργεια ή βίαιο συμβάν που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής των ν. 1897/1990 και 1977/1991, δικαιούχοι πολεμικής σύνταξης ή σύνταξης αναπήρου οπλίτη ειρηνικής περιόδου ή σύνταξη Εθνικής Αντίστασης Ο.Γ.Α. ή ανασφάλιστου Αγωνιστή Εθνικής Αντίστασης, σύμφωνα με τις διατάξεις του π.δ. 168/2007, του π.δ. 169/2007 και των άρθρων 22 και 27 του ν. 1813/1988, λογοτέχνες - καλλιτέχνες που δικαιούνται σύνταξη από το Δημόσιο, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 3075/2002, προσωπική σύνταξη, καθώς και όσοι δικαιούνται σύνταξης λόγω ανικανότητας ή λόγω θανάτου που προήλθε πρόδηλα και αναμφισβήτητα εξαιτίας της υπηρεσίας και ένεκα ταύτης, σύμφωνα με τις διατάξεις του π.δ.169/2007, σε συνδυασμό και με αυτές του π.δ. 168/2007], οι οποίοι διαχρονικά εντάσσονται στην ειδική συνταξιοδοτική προστασία του Δημοσίου, δεν εγείρει ζήτημα συστημικής αντίθεσης στην κατ' άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος αρχή της ισότητας, τέτοια που να επιδρά στη συνταγματικότητα της ένταξης του κύριου κορμού των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών στον νέο Εθνικό φορέα υπό την προεκτεθείσα έννοια (βλ. αναλυτικά σκέψεις 97 έως 109 της παρούσας). Υπό το πρίσμα δε αυτό και συνεκτιμώντας τις διορθωτικές κανονιστικές παρεμβάσεις του ν. 4670/2020, με τις οποίες αποτράπηκε η επί της αρχής θεσμική αλλοίωση του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών εντός του νέου εθνικού φορέα με διατήρηση της ειδικής θέσης και του Δημοσίου στο οικείο σύστημα, τα όσα αναφέρονται στην αιτιολογική έκθεση του νόμου επί της παραγράφου 3 του άρθρου 4, σύμφωνα με την οποία «Με τις διατάξεις της παρ. 3 εξαιρούνται από την υπαγωγή στον Ε.Φ.Κ.Α., τα

πρόσωπα που ρητά αναφέρονται στην παράγραφο αυτή, λόγω των απολύτως ιδιαίτερων συνθηκών ασφάλισης/συνταξιοδότησής τους, αφού εκ των πραγμάτων τυχόν υπαγωγή τους στον Ε.Φ.Κ.Α. θα δημιουργήσει επί του παρόντος μείζονα διαχειριστικά προβλήματα» και ότι η υπαγωγή στον φορέα θα εξετασθεί σε δεύτερη φάση και αφού εξασφαλιστεί η ομαλή τους ένταξη...», συνιστούν θεμιτή, κατ' αρχήν, αιτιολογία της διαφοροποίησης των επίμαχων περιορισμένων κατηγοριών συνταξιούχων και των δικαιούχων τους ως προς τη διατήρησή τους στο οργανωτικό σχήμα του Δημοσίου και μόνον και τη συνέχιση εφαρμογής του συνόλου των διατάξεων του Συνταξιοδοτικού Κώδικα. Και τούτο, στον βαθμό που η απονομή των συντάξεων των κατηγοριών αυτών κατ' αρχήν δεν συνδέεται με την καταβολή εισφορών/κρατήσεων, στην ενιαία διαχείριση και κατανομή των οποίων αποβλέπει η σύσταση του νέου εθνικού ασφαλιστικού και συνταξιοδοτικού φορέα.

145. Στη συνέχεια, από τις επιμέρους διατάξεις των Κεφαλαίων Α', Β' και Ε' του ν. 4387/2016, με τις οποίες υλοποιήθηκε η διαρθρωτική ένταξη του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών στον ΕΦΚΑ, όπως αυτές πλέον ισχύουν μετά την τροποποίησή τους με τις διατάξεις του ν. 4670/2020, συνάγεται ότι ο νομοθέτης δεν προέβη στη λειτουργική εξομοίωση της συνταξιοδοτικής προστασίας των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών με την κοινωνικοασφαλιστική προστασία, αλλά σαφώς διέκρινε την συνταγματικά κατοχυρωμένη και πλήρως από το Δημόσιο εγγυημένη περιουσιακή τους αξίωση σε συνέχεια καταβολής αποδοχών μετά την έξοδό τους από την ενεργό υπηρεσία από τον εργοδότη ή από ειδικά συνεστημένο προς τούτο ανάδοχο του σχετικού βάρους φορέα, στο πλαίσιο της ειδικής επαγγελματικής τους σχέσης (βλ. σκέψη 37 της παρούσας), από τις κοινωνικοασφαλιστικές παροχές μετά την επέλευση ασφαλιστικού κινδύνου (βλ. σκ. 41 της παρούσας).

146. Ειδικότερα, από τις θεμελιακές συνταγματικές αρχές που διέπουν το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (βλ. σκέψεις 28 έως 40της παρούσας), τις με αναδρομική ισχύ ερμηνευτικές διατάξεις των άρθρων 19, 20, 21, 22 και 23, όπως αυτές αναλυτικά εκτίθενται στις σκέψεις 112 έως 116 της παρούσας, σε συνδυασμό με στο σύνολο των ρυθμίσεων των Κεφαλαίων Β' και Γ' του ν. 4387/2016, σε πνεύμα συνοχής, πρακτικής εναρμόνισης και ενότητας των δύο διαδοχικώς θεσπισθέντων νομοθετημάτων, σύμφωνα και με τις ερμηνευτικές κατευθύνσεις της 2020/2020 απόφασης της Ολομέλειας του Δικαστηρίου, συνάγεται ότι με την αναγνώριση της εισδοχής του συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών υπαλλήλων και στρατιωτικών, ως ειδικού, εντός του εθνικού φορέα (βλ. άρθρα 1 παρ. 1 εδ. α και β, 1 Β παρ. 2 και 2 και 5 Α του ν. 4387/2016, όπως έχουν αναδρομικώς προστεθεί και ισχύουν), η χρήση των όρων «ενότητα» του ασφαλιστικού συστήματος (άρθρο 1 Α εδ. α του ν. 4387/2016) και «κοινοί κανόνες» ασφάλισης ασφαλισμένων στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα προσλαμβάνει νέο περιεχόμενο.

147. Ως ενότητα του συστήματος, ενόψει και όσων εκτέθηκαν στη σκέψη 137 της παρούσας, νοείται όχι η ασφαλιστική και συνταξιοδοτική εξομοίωση των δύο αυτών κατηγοριών, αλλά η ένταξή τους σε ένα ενιαίο σχήμα διανεμητικής δικαιοσύνης με κοινό δημοσιονομικό μηχανισμό διαχείρισης εισφορών, κατανομής ασφαλιστικών – συνταξιοδοτικών βαρών και διανομής ασφαλιστικών – συνταξιοδοτικών πόρων. Επίσης, οι κανόνες που διέπουν τις δύο κατηγορίες δύνανται κατά περίπτωση να είναι κοινοί (βλ. άρθρα 27 και 33 του ν. 4387/2016 περί της εφαρμογής των διατάξεων του Κεφαλαίου Β' για το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς και στους ασφαλισμένους του ιδιωτικού τομέα), δηλαδή οι σχετικές διατάξεις να εμφανίζουν ταυτότητα στη διατύπωση και τυπικές κανονιστικές αντιστοιχίες στα επιμέρους σημεία λειτουργίας του συστήματος. Οι κανόνες όμως αυτοί δεν είναι ίδιοι, αφού διαφοροποιείται ουσιώδης όρος του περιεχομένου τους και δη το υποκειμενικό πεδίο ισχύος τους (βλ. άρθρα 4 και 26 του ν. 4387/2016 για την εφαρμογή του Κεφαλαίου Β' του ίδιου νόμου στους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους

και στρατιωτικούς), που αυτομάτως διαφοροποιεί το πλαίσιο ερμηνείας και εφαρμογής τους, ως εκ της συνταγματικής και πλέον και νομοθετικής αναγνώρισης της ειδικότητας του συστήματος των δημοσίων λειτουργιών, υπαλλήλων και στρατιωτικών.

148. Συγκεκριμένα, η ένταξη των δημοσίων λειτουργιών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, των προς αυτούς εξομοιούμενων και όσων έλκουν από αυτούς δικαίωμα κύριας σύνταξης στον νέο εθνικό φορέα κατά το σκέλος της κύριας ασφάλισης – συνταξιοδότησής τους, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 4 επ. και 51 επ. του ν. 4387/2016 και των ρυθμίσεων των ΚΥΑ 124456/0092/13.12.2016 και 2915/783/17.1.2018, δεν συνεπάγεται υπαγωγή στην ασφάλιση του ΕΦΚΑ ως κοινωνικοασφαλιστικού φορέα, κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος, ούτε ιδρύεται μεταξύ της εν λόγω κατηγορίας και του φορέα αυτού έννομη σχέση κοινωνικής ασφάλισης, σύμφωνα και με τη ρητή επιφύλαξη του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 4387/2016, όπως αναδρομικά αντικαταστάθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 19 του ν. 4620/2020. Με τις διατάξεις αυτές, ο ΕΦΚΑ αναδέχεται σωρευτικά με το Δημόσιο, ως εργοδότης, την υποχρέωση ασφάλισης και συνταξιοδότησης των δημοσίων λειτουργιών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, των προς αυτούς εξομοιούμενων και όσων έλκουν από αυτούς δικαίωμα σύνταξης, και μεταβιβάζεται στον εν λόγω φορέα η αρμοδιότητα διαχείρισης των εισφορών, κατανομής ασφαλιστικών - συνταξιοδοτικών βαρών, απονομής και πληρωμής των ασφαλιστικών – συνταξιοδοτικών παροχών ως συνέχειας των αποδοχών τους, ενώ εξακολουθεί τη σχετική ευθύνη να υπέχει και το Δημόσιο, ως εκ του Συντάγματος υπόχρεος και εγγυητής του συστήματος (βλ. σκέψεις 37, 38, 139 και 140 της παρούσας).

149. Αντιθέτως, για τους ασφαλισμένους που δεν εντάσσονται στο ανωτέρω ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς, η βάση των άρθρων 27 επ. και 4 έως 20 του ν. 4387/2016 υπαγωγή στην ασφάλιση του ΕΦΚΑ έχει την έννοια της υπαγωγής σε καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης, κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος (βλ. συναφώς και άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 4387/2016, όπως αντικαταστάθηκε αναδρομικώς και ισχύει), για την κάλυψη κινδύνων. Μεταξύ δε των καλυπτόμενων κινδύνων εντάσσεται και ο κίνδυνος γήρατος, μετά την έξοδό τους από την ενεργό απασχόληση, μετά την επέλευση του οποίου ο εργαζόμενος αποκτά αξίωση καταβολής σύνταξης που, κατ' αρχήν και ως εκ της οργάνωσης του συστήματος στην ασφαλιστική τεχνική των κινδύνων, δεν προσιδιάζει σε αμοιβή, όπως στην περίπτωση των δημοσίων λειτουργιών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, αλλά σε κοινωνικοασφαλιστική παροχή (βλ. σκέψη 41 της παρούσας, ΕΛΣ Ολ 32/2018, 244/2017, ΣτΕ Ολ 2287-2290/2015).

150. Εξ άλλου, στο πλαίσιο της ασφαλιστικής – συνταξιοδοτικής σχέσης μεταξύ των δημοσίων λειτουργιών, υπαλλήλων και στρατιωτικών αφενός και του Δημοσίου και του e-ΕΦΚΑ αφετέρου, η εν λόγω κατηγορία ασφαλισμένων εξακολουθεί, σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του άρθρου 5 του ν. 4387/2016, όπως αυτές ίσχυσαν διαδοχικώς, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 του ν. 4387/2016, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 22 του ν. 4670/2020, και υπό το νέο οργανωτικό σχήμα να καταβάλλει εισφορές. Εισφορές καταβάλλει και το Δημόσιο ή το οικείο ν.π.δ.δ. κατά περίπτωση ως εργοδότης, το πρώτο, όμως, διατηρεί ταυτόχρονα τη συνταγματική του ιδιότητα ως κατ' αρχήν ασφαλιστικού και συνταξιοδοτικού φορέα υπόχρεου σε καταβολή της σύνταξης και σε κάθε περίπτωση εγγυητή αυτής. Οι εισφορές αυτές συνεχίζουν να αποτελούν τμήμα της αμοιβής του ασφαλισμένου, που παρακρατείται όχι ως δημόσιο βάρος κατ' άρθρο 4 παρ. 5 του Συντάγματος, αλλά ως συνταξιοδοτικό βάρος για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικής προσδοκίας προς απονομή σύνταξης, ως συνέχειας των αποδοχών ενεργείας, μετά την έξοδό του από την υπηρεσία, ενώ το ύψος τους πρέπει, σύμφωνα και με την αρχή της εν ευρεία έννοια ανταποδοτικότητας, να τελεί σε εύλογη και δίκαιη αναλογία προς το ύψος της καταβλητέας σύνταξης (βλ. αναλυτικά σκέψη 35 της παρούσας). Ενόψει, όμως, της ευχέρειας του νομοθέτη να οργανώνει το ειδικό αυτό συνταξιοδοτικό σύστημα ως προς τον τρόπο λειτουργίας του φορέα συνταξιοδότησης και των χρηματοδοτικών του μέσων (κρατικός προϋπολογισμός, σύσταση κεφαλαίων ή ειδικών λογαριασμών για την

χρηματοδότηση των συντάξεων), σεβόμενος πάντως τις συνταγματικής υφής θεμελιώδεις αρχές που το διέπουν (βλ. ΕλΣ Ολ. 504/2021, 2020/2020, 32/2018, 244/2017), με την ένταξη της κατηγορίας αυτής στον νέο εθνικό φορέα, οι οικείες εισφορές παύουν να αποτελούν κοινό έσοδο του κρατικού προϋπολογισμού για την αντιμετώπιση του συνόλου των εξόδων του, σύμφωνα με την αρχή της καθολικότητας του προϋπολογισμού και την απορρέουσα από την τελευταία αρχή του μη ειδικού προορισμού των δημοσίων εσόδων (βλ. ΕλΣ Ολ. 32/2018, 244/2017), αποκτούν δε πλέον ειδικό προορισμό τροφοδοτώντας το ασφαλιστικό – συνταξιοδοτικό κεφάλαιο του ΕΦΚΑ.

151. Το κεφάλαιο αυτό, στο οποίο εισρέουν οι κατ' άρθρο 56 του ν. 4387/2016 πόροι (βλ. σκέψη 74 της παρούσας), έχει οργανωθεί ως ενιαίο για όλες τις κατηγορίες των εντασσομένων στον e- ΕΦΚΑ, σε εθνική, διαταμειακή, διεπαγγελματική βάση, καθόσον ο νομοθέτης στοχεύοντας στη διασφάλιση της μακροχρόνιας βιωσιμότητας και επάρκειας του εθνικού ασφαλιστικού – συνταξιοδοτικού συστήματος, βάσει και των δεσμεύσεων που ανέλαβε στο πλαίσιο του τρίτου «Μνημονίου Συνεννόησης» (βλ. σκέψεις 125 έως 127 της παρούσας) επέλεξε, κινούμενος εντός του περιθωρίου εκτίμησης που διαθέτει εκ του Συντάγματος (βλ. σκέψεις 21 και 42 της παρούσας), να υπερβεί τις παραδοσιακές μορφές οργάνωσης της ασφαλιστικής αναδιανομής, αλληλεγγύης και αποταμίευσης στο ελληνικό δημόσιο ασφαλιστικό σύστημα [πλήρης δημοσιονομικός διαχωρισμός χρηματοδοτικών μέσων του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών από το λοιπό δημόσιο ασφαλιστικό σύστημα, σύστημα πολλαπλών ασφαλιστικών κοινοτήτων με αναδιανεμητικά χαρακτηριστικά τύπου Bismarck, με φορά από τον ενεργό πληθυσμό στους συνταξιούχους, ανάπτυξη εντός κάθε επιμέρους ασφαλιστικής κοινότητας αφενός της κοινωνικής – ενδοταμειακής – ενδογενεακής αλληλεγγύης, μέσω της αναδιανομής του εισοδήματος υπέρ των οικονομικά ασθενέστερων μελών της οικείας ασφαλιστικής ομάδας και αφετέρου της κοινωνικής – ενδοταμειακής διαγενεακής αλληλεγγύης, με τη συμβολή στη βιωσιμότητα και την αιεφορία του ασφαλιστικού κεφαλαίου υπέρ και των επόμενων γενεών της ίδιας όμως ασφαλιστικής κοινότητας, βλ. αναλυτικά επί των επιπέδων της κοινωνικής – ασφαλιστικής αναδιανομής και αλληλεγγύης ΕλΣ Ολ 32/2018, 244/2017, αποφ. ΔΕΚ της 22.1.2002, C- 218/00 «Cisal di Battistello Venanzio & C. Sas και Istituto nazionale per l'assicurazione contro gli infortuni sul lavoro (INAIL)», σκ. 38, 39, 40, 42, της 17.2.1993, συνεκδ. υποθ. C-159/91 και C-160/91, Poucet και Pistre κατά AGF και Cancava σκ. 8 επ.].

152. Με την ανακατεύθυνση, όμως, των εισφορών που προέρχονται από το ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (μισθωτού και εργοδότη) στο ενιαίο αυτό κεφάλαιο επιχειρήθηκε αποκλειστικά η δημοσιονομική ενίσχυση του εθνικού ασφαλιστικού κεφαλαίου (βλ. τους βασικούς πυλώνες της βιώσιμης ανάκαμψης του προγράμματος μεταρρυθμίσεων του εθνικού συνταξιοδοτικού συστήματος στο πλαίσιο του τρίτου «Μνημονίου Συνεννόησης, σκ. 127 και άρθρα 1 παρ. 2 και 1 Α του ν. 4387/2016, όπως αντικαταστάθηκαν με τα άρθρα 19 και 20 του ν. 4670/2020), με τη διεύρυνση της βάσης της ασφαλιστικής αναδιανομής των πόρων και της κοινωνικής αλληλεγγύης, σε εθνικό ενδογενεακό και διαγενεακό επίπεδο, ενόψει και των οικείων συνταγματικών επιταγών του κοινωνικού κράτους δικαίου και του χρέους κοινωνικής αλληλεγγύης (άρθρο 25 παρ. 1 α' και 4 του Συντάγματος), και όχι η θεσμική αλλοίωση του εν λόγω ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος, όπως επιβεβαιώθηκε από τις εκτιθέμενες στις σκέψεις 112 έως 116 της παρούσας διατάξεις του ν. 4670/2020. Συνεπώς, οι αρχές της αναδιανομής, της ανταποδοτικότητας και της αλληλεγγύης που διέπουν τη λειτουργία του εθνικού δημόσιου ασφαλιστικού συστήματος του e- ΕΦΚΑ κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 1 Α του ν. 4387/2016, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 20 του ν. 4670/2020, κατά το σκέλος του ρυθμιστικά διακριτού και λειτουργικά αυτοτελούς ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, έχουν την έννοια

της δημοσιονομικής συμβολής για τον σχηματισμό του προϊόντος του εθνικού ασφαλιστικού κεφαλαίου από το οποίο κατ' αρχήν επωφελούνται πλέον και οι υπαγόμενοι στο ειδικό αυτό καθεστώς, μέσω του ευρύτερου μηχανισμού αναδιανομής των πόρων στους κόλπους του νέου εθνικού φορέα ασφάλισης. Στο ίδιο πλαίσιο, οι ασφαλισμένοι αυτής της κατηγορίας δεν μετέχουν στους κινδύνους του κεφαλαίου αυτού κατά τον ίδιο τρόπο που μετέχουν οι υπαγόμενοι στο εντός του e – ΕΦΚΑ λειτουργούν κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα, αφού το σύνολο των κυρίων συνταξιοδοτικών τους παροχών εγγυάται το Δημόσιο ως εργοδότης, ο οποίος δεν απεκδύεται την συνταγματική ειδική εγγυητική του θέση στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς, όπως εκτίθεται στις σκέψεις 139 και 140 της παρούσας.

153. Αντιθέτως, όσοι υπάγονται στο κοινωνικοασφαλιστικό σκέλος του e- ΕΦΚΑ (μισθωτοί και εργοδότες), σε ό,τι αφορά την κύρια σύνταξη, μετέχουν στο σχηματισμό και τους κινδύνους του κεφαλαίου αυτού, υπό τους όρους της κοινωνικής ασφάλισης, οι δε ασφαλιστικές τους παροχές είναι κατ' αρχήν ευθέως εξαρτώμενες από τις δημοσιονομικές αντοχές και την επάρκεια του κεφαλαίου αυτού, με όριο την κατ' άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος αρχή της προστασίας της αξίας του ανθρώπου, όπως αυτή εξειδικεύεται στο πεδίο της κοινωνικής ασφάλισης (βλ. ΣτΕ Ολ 2287-2290/2015). Περαιτέρω, κατά το σκέλος αυτό το Κράτος μετέχει και ως τρίτος στην κοινωνικοασφαλιστική σχέση, στο πλαίσιο της υποχρεωτικής, κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος, μέριμνάς του για την προστασία του ασφαλιστικού κεφαλαίου, εγγυώμενο τη βιωσιμότητά του, χάριν και των επόμενων γενεών (βλ. υπό την έννοια αυτή για το κοινωνικοασφαλιστικό σκέλος του e- ΕΦΚΑ άρθρο 1 παρ. 2 εδ. β' του ν. 4387/2016 και ήδη άρθρο 1 Α εδ. β' και γ' του ίδιου νόμου, όπως προστέθηκε με το άρθρο 20 του ν. 4670/2020 και ΕλΣ Ολ. 32/2018, 244/2017, ΣτΕ Ολ 2287-2290/2015, 2200/2010, 2180/2004, πρβλ. ΑΕΔ 5,4,3/2007, Πρακτ. Επεξ. Ολ. ΣτΕ 240/2006), στο πλαίσιο της από το άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος υποχρέωσής του να χρηματοδοτεί απευθείας από τον κρατικό προϋπολογισμό τους φορείς κοινωνικής ασφάλισης (βλ. ΕλΣ Ολ. 32/2018, 244/2017, Πρακτ. Ολ. 3ης Ειδ. Συν/σης της 24.6.2010, ΣτΕ Ολ. 2287-2290/2015).

154. Η ανωτέρω διάκριση των εντασσομένων στα δύο διακριτά αυτά συστήματα ασφάλισης ως προς τη σύνδεσή τους με το ασφαλιστικό κεφάλαιο και τους κινδύνους του, δικαιολογείται εξ επόψεως αναλογικής – διαφοροποιητικής ισότητας, κατ' άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος (βλ. σκέψεις 18, 45 και 137 της παρούσας). Και τούτο, διότι οι δημόσιοι λειτουργοί, υπάλληλοι και στρατιωτικοί, όσο είναι στην ενέργεια, υπόκεινται στις δεσμεύσεις της ειδικής λειτουργικής τους σχέσης με το δημόσιο εν ευρεία έννοια (Δημόσιο και ν.π.δ.δ.), στο πλαίσιο της οποίας οι αποδοχές τους, που συνιστούν και βάση προσδιορισμού των εισφορών, δεν καθορίζονται βάσει της ελεύθερης ατομικής ή συλλογικής διαπραγματεύσεως, όπως στους απασχολούμενους με σχέση ιδιωτικού δικαίου, αλλά ευθέως εκ του νόμου. Αντιθέτως, οι όροι απασχόλησης της δεύτερης αυτής κατηγορία είναι κατ' αρχήν ελεύθερα διαπραγματεύσιμοι, με την επιφύλαξη της τήρησης των ελάχιστων ορίων προστασίας, όπως αυτοί καθορίζονται από τον νόμο και τις ΣΣΕ (βλ. άρθρα 22 παρ. 2 και 23 παρ. 2 του Συντάγματος και ν. 2738/1999 «Συλλογικές Διαπραγματεύσεις στη Δημόσια Διοίκηση, μονιμοποιήσεις συμβασιούχων αορίστου χρόνου και άλλες διατάξεις», Α' 180, στο άρθρο 3 του οποίου δεν περιλαμβάνονται στο αντικείμενο των συλλογικών διαπραγματεύσεων οι αποδοχές και τα συνταξιοδοτικά ζητήματα και την εφαρμογή των ν. 1876/1990 «Ελεύθερες συλλογικές διαπραγματεύσεις και άλλες διατάξεις», Α' 27, για το προσωπικό ιδιωτικού δικαίου του Δημοσίου, όπως ισχύει για τις συλλογικές διαπραγματεύσεις στο πεδίο του ιδιωτικού δικαίου, που καλύπτει ευρύτερο αντικείμενο συλλογικής διαπραγματεύσεως, περιλαμβανομένων των αποδοχών (βλ. σκέψεις 25, 26 και 41 της παρούσας).

155. Περαιτέρω, στο επίπεδο των παροχών, η κύρια σύνταξη που καταβάλλεται πλέον από τον e-ΕΦΚΑ στους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς,

βάσει των ρυθμίσεων των άρθρων 7 και 8 του ν. 4387/2016, όπως αυτές εννοιολογικά διευκρινίσθηκαν με τις ερμηνευτικές διατάξεις του άρθρου 2 του ν. 4670/2020, εξακολουθεί να αποτελεί και υπό το νέο νομοθετικό καθεστώς, το ποσό που καταβάλλεται σ' αυτούς, μετά την έξοδό τους από την υπηρεσία, ως συνέχεια της αμοιβής τους. Η παροχή δε αυτή, χωρίς να χάνει τα βασικά της συνταγματικά χαρακτηριστικά ως ισόβιας περιοδικής απολαυής, κατ' αρχήν καταβαλλόμενης από το Δημόσιο Ταμείο αλλά και από άλλον ειδικά συνεστημένο προς τούτο ανάδοχο φορέα, όπως πλέον ο e-ΕΦΚΑ, υπό την πλήρη, όμως, εγγύηση του Δημοσίου και υπό μορφή συνέχειας του μισθού, υπολογίζεται πλέον σε αντιστοιχία με το άθροισμα της εθνικής και της ανταποδοτικής σύνταξης, όπως αυτές ρυθμίζονται στον ν. 4387/2016, για λόγους δημοσιονομικής βιωσιμότητας και λογιστικής ενότητας του συστήματος (βλ. ΕΛΣ Ολ 504/2021, 2020/2020). Συνεπώς, μετά τη νομοθετική επιβεβαίωση της φύσης των κύριων συνταξιοδοτικών παροχών και υπό την προϋπόθεση ότι οι επιμέρους διαρρυθμίσεις του τρόπου υπολογισμού της σύνταξης δεν αντιβαίνουν στις θεμελιώδεις συνταγματικές εγγυήσεις της φύσης και του ύψους της, ως εύλογης ή σταθερής κατά περίπτωση αναλογίας προς τις αποδοχές ενέργειας (βλ. σκέψεις 30 έως 33 της παρούσας), το νέο σύστημα υπολογισμού των συντάξεων είναι συνταγματικώς ανεκτό και δεν επιφέρει ρωγή στη νομικά προκαθορισμένη συνταγματική έννοια και λειτουργία της «σύνταξης» των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, τέτοια που να θίγει τον πυρήνα των συνταγματικών διατάξεων που την κατοχυρώνουν (βλ. ΕΛΣ Ολ. 504/2021, 2020/2020).

156. Ειδικότερα, στο νέο ενιαίο διανεμητικό σύστημα του ν. 4387/2016, όπως αυτός ισχύει μετά την τροποποίησή του με τον ν. 4670/2020, στο οποίο εντάσσονται, σύμφωνα με τα ανωτέρω, ως δύο διακριτά του σκέλη, αφενός το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και αφετέρου το κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα (βλ. συγκεκριμένα τα άρθρα 2, 7 και 8 αυτού, καθώς και τα προεκτεθέντα αποσπάσματα της αιτιολογικής έκθεσης του νόμου), το πρώτο τμήμα της σύνταξης αποτελείται από την «εθνική σύνταξη», η οποία δεν χρηματοδοτείται από ασφαλιστικές εισφορές, αλλά απευθείας από τον κρατικό προϋπολογισμό και αντιστοιχεί στην κατ' αρχήν ευθεία συμμετοχή του κράτους μέσω του κρατικού προϋπολογισμού στις συνταξιοδοτικές παροχές που καταβάλλει ο φορέας.

157. Η εθνική αυτή σύνταξη ορίζεται, καταρχήν, για την πρώτη εφαρμογή του νόμου αυτού, σε 384 ευρώ μηνιαίως και καταβάλλεται στο ακέραιο εφόσον έχουν συμπληρωθεί τουλάχιστον 20 έτη ασφάλισης. Το ποσό της εθνικής σύνταξης βαίνει μειούμενο κατά 2% για κάθε έτος ασφάλισης που υπολείπεται των 20 ετών, εφόσον έχουν συμπληρωθεί τουλάχιστον 15 έτη ασφάλισης (άρθρο 7 ν. 4387/2016). Επομένως, ο προσδιορισμός της δεν συνδέεται άμεσα με το χρόνο υπηρεσίας, ενώ για τον καθορισμό του ύψους της δεν λαμβάνονται υπόψη υπηρεσιακά κριτήρια, πλην του χρόνου ασφάλισης, χορηγείται δε μόνο με τη συμπλήρωση των προϋποθέσεων συνταξιοδότησης χωρίς οποιαδήποτε άλλη προϋπόθεση. Η συνταξιοδοτική αυτή παροχή, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του νόμου, έχει αναδιανεμητική λειτουργία και αποσκοπεί στην αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς εγγυάται ένα κατώτατο ποσό σύνταξης που εξασφαλίζει στην ευπαθή ομάδα των χαμηλοσυνταξιούχων ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης και παρέχει, κατ' αποτέλεσμα, υψηλότερα ποσοστά αναπλήρωσης σε ασφαλισμένους με χαμηλότερες συντάξιμες αποδοχές ή λίγα χρόνια ασφάλισης. Ο δε υπολογισμός της έγινε με βάση το 60% του διάμεσου εισοδήματος, σύμφωνα με τους κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συνεπώς, κατά το μέρος αυτό, η καταβαλλόμενη σύνταξη, εμφανίζει κατ' αρχήν προνοιακά χαρακτηριστικά, ως εργαλείο παραπληρωματικότητας μεταξύ παροχών του προνοιακού και του ασφαλιστικού συστήματος (βλ. σχετικά την οικεία αιτιολογική έκθεση του νόμου, βλ. και την αιτιολογική έκθεση του ν. 3863/2010 επί του λειτουργικά ταυτόσημου θεσμού της

βασικής σύνταξης και σκέψη 26 της παρούσας), συναρτάται με την προϋφιστάμενη υπηρεσιακή ιδιότητα του συνταξιοδοτούμενου, εφόσον καταβάλλεται υπό τον όρο ότι έχει θεμελιωθεί συνταξιοδοτικό δικαίωμα από τον δικαιούχο, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις, αλλά δεν συνδέεται ούτε με την υπηρεσιακή ιδιότητα, ούτε με τις επιμέρους παραμέτρους αυτής (καθήκοντα, εξέλιξη), πλην του χρόνου ασφάλισης, ως όρου κλιμακωτής μείωσης του ύψους της, ενώ δεν συναρτάται ούτε με τις ασφαλιστέες αποδοχές και τις καταβληθείσες κατά τη διάρκεια του υπηρεσιακού βίου ασφαλιστικές εισφορές, ούτε χρηματοδοτείται από τις τελευταίες και, ως εκ τούτου, αποτελεί παροχή που καταβάλλεται κατ' αρχήν στο πλαίσιο της εθνικής κοινωνικής αλληλεγγύης σε όλους τους συνταξιούχους.

158. Για τους εντασσόμενους στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, το τμήμα αυτό της σύνταξης, αποτελεί μέρος των αποδοχών που εξακολουθούν να λαμβάνουν μετά την έξοδό τους από την υπηρεσία, κατά τη ρητή πλέον διατύπωση του άρθρου 2 του ν. 4387/2016, όπως αντικαταστάθηκε με τις ερμηνευτικές διατάξεις του άρθρου 20 του ν. 4670/2020, ενώ σε οργανικό επίπεδο πληρούται ευθέως μία εκ των βασικών αρχών της οικείας συνταγματικής θεσμικής εγγύησης, ήτοι εκείνη της χρηματοδότησης από το Δημόσιο, των σχετικών συνταξιοδοτικών παροχών, υπό την ιδιότητά του ως εργοδότη (βλ. ΕλΣ Ολ. 504/2021, 2020/2020 και σκέψεις 139 και 140 της παρούσας). Εξ άλλου, η εθνική σύνταξη υποκατέστησε λειτουργικά για τους εντασσόμενους στο διανεμητικό σχήμα του e-ΕΦΚΑ το κατώτατο όριο σύνταξης που επίσης προβλέπεται στον Συνταξιοδοτικό Κώδικα [βλ. άρθρο 55 του π.δ/τος 169/2007, σύμφωνα με την παρ. 5 του οποίου, όπως είχε αντικατασταθεί διαδοχικά με τις διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 3 του ν. 3620/2007, Α' 276 και από 1.11.2011, με τη παρ.6α του άρθρου 3 του ν.4151/2013 Α' 103/29.4.2013 «Το κατώτατο όριο σύνταξης ή βοηθήματος των συνταξιούχων και βοηθηματούχων του Δημοσίου γενικά, καθορίζεται, χωρίς το συνυπολογισμό του επιδόματος εξομάλυνσης, καθώς και του τυχόν καταβαλλόμενου επιδόματος ανικανότητας, σε ποσοστό τριάντα επτά επί τοις εκατό (37%) του μηνιαίου βασικού μισθού του εισαγωγικού μισθολογικού κλιμακίου της ΠΕ κατηγορίας, «όπως αυτός ίσχυε την 31.10.2011, βλ. και τις σχετικές επιγενόμενες διαδοχικές τροποποιήσεις με την παρ. 4 α του αρ. 1 του ν. 4335/2015 (Α' 129)]. Και υπό το καθεστώς δε του οικείου Κώδικα, η εν λόγω παροχή συνιστά μερική υπέρ των συνταξιούχων απόκλιση από τους κανόνες εκκαθάρισης του ύψους της σύνταξης, όπως αυτοί προβλέπονταν στο συνταξιοδοτικό σύστημα, αφού δεν εξαρτάται ευθέως με την συγκεκριμένη υπηρεσιακή κατάσταση του υποχρέου, σκοπεί δε στην εξασφάλιση, στο πλαίσιο του ειδικού αυτού συστήματος, μίας ελάχιστης, αναγκαίας για την αξιοπρεπή διαβίωση του δικαιούχου συνταξιοδοτικής παροχής, ενόψει των απορρεουσών από το Σύνταγμα αρχών του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας (άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος) και του κοινωνικού κράτους δικαίου (άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος) (βλ. σκέψη 17 της παρούσας και ΕλΣ Ολ. Πρακτ. 2ης Ειδ. Συν/σης 12.8.2015, II Τμ. 577/2017). Σε αρμονία, με την γενικότερη οικονομία του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, υπολογίζεται σε συνάρτηση με συγκεκριμένα μισθολογικά μεγέθη (βλ. ΕλΣ II Τμ. 577/2017), ανέρχεται δε σε 364,65 ευρώ (βλ. συναφώς και 920/2016/7.6.2016 εγκύκλιο της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Πολιτικών Συντάξεων με θέμα «Οδηγίες για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 1 του ν. 4337/2015 και του ν. 4342/2015 και συμπληρωματικές οδηγίες για την εφαρμογή διατάξεων του ν. 3865/2010, του ν. 3863/2010 και του ν. 4151/2013»). Στο νέο δε σύστημα η αντίστοιχη παροχή (εθνική σύνταξη) υπολογίζεται σε ποσοστό του διάμεσου εισοδήματος βάσει των κατευθυντηρίων γραμμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ανταποκρίνεται σε ένα από τα κριτήρια υπολογισμού των συντάξεων του ειδικού καθεστώτος (βλ. σκέψη 32 της παρούσας, κριτήριο στ. τρέχουσες δημοσιονομικές και εισοδηματικές συνθήκες). Στον βαθμό, άλλωστε, που η παροχή αυτή, αποτελεί κατώτατο όριο σύνταξης και τμήμα των

συνολικών συνταξιοδοτικών παροχών των εντασσομένων στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, ο καθορισμός της με τον προβλεπόμενο στο άρθρο 7 μηχανισμό, κατ' αρχήν, δεν παραβιάζει τις απαιτήσεις του συστήματος αυτού, με την επιφύλαξη της εκάστοτε επικαιροποίησής της (βλ. άρθρα 7 παρ. 6 και 14 παρ. 3 του ν. 4387/2016) και της συμβατότητάς της με τις θεμελιώδεις αρχές της προστασίας της αξίας του ανθρώπου και ενός ελαχίστου επιπέδου προστασίας (πρβλ. απόφαση του Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου της Γερμανίας της 9.2.2010, 1 BvL 1/09, 1 BvL 3/09, 1 BvL 4/09, Rn. 135, για το Existenzminimum), ενώ ως προς την συμβολή του τμήματος αυτού για τον καθορισμό του συνολικού ύψους της σύνταξης πρέπει η συμβατότητά της να κριθεί συνολικά μετά και την άθροισή της με το ανταποδοτικό μέρος.

159. Εξ άλλου, το δεύτερο τμήμα της σύνταξης αποτελείται από την «ανταποδοτική σύνταξη», το ύψος της οποίας προσδιορίζεται με βάση τον χρόνο ασφάλισης και το ύψος του εισοδήματος του συνταξιοδοτούμενου κατά την διάρκεια της ενεργού ασφαλιστικής του διαδρομής. Ως συντάξιμες αποδοχές για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους σύνταξης κύριας ασφάλισης λαμβάνεται υπόψη ο μέσος όρος, καθ' όλη τη διάρκεια του ασφαλιστικού βίου, των μηνιαίων αποδοχών του ασφαλισμένου που υπόκεινται σε εισφορές (άρθρο 8 ν. 4387/2016), ο δε μέσος αυτός όρος υπολογίζεται ως το ηλίκο της διαίρεσης του συνόλου των ασφαλιστέων μηνιαίων αποδοχών διά του συνολικού χρόνου ασφάλισής του. Ειδικά για τους συνταξιούχους του Δημοσίου που υπάγονται στις διατάξεις του ν. 4387/2016, για τον προσδιορισμό των συντάξιμων αποδοχών λαμβάνεται υπόψη ο μέσος όρος των μηνιαίων αποδοχών, που προκύπτει από το ασφαλιστικό έτος 2002 και έως την έναρξη καταβολής της σύνταξης του υπαλλήλου - λειτουργού του Δημοσίου ή του στρατιωτικού. Επομένως, το ύψος της ανταποδοτικής σύνταξης προσδιορίζεται βάσει του ύψους του ασφαλιστέου εισοδήματος του συνταξιούχου κατά τη διάρκεια της συνολικής του ασφαλιστικής υπηρεσίας, το ανώτατο όριο του οποίου προσδιορίζεται μηνιαίως κατά τα ανωτέρω. Επιπλέον θεσπίζεται ένας συντελεστής – ποσοστό αναπλήρωσης των συντάξιμων κατ' έτος αποδοχών, που καθορίζει το ύψος της χορηγητέας σύνταξης ανάλογα με τα έτη ασφάλισης μέχρι τη συνταξιοδότηση, ήτοι ανάλογα με το αν ο ασφαλισμένος επιλέξει την πρόωρη συνταξιοδότησή του ή την παράταση του ενεργού ασφαλιστικού βίου. Κύριο μέσο χρηματοδότησης της «ανταποδοτικής» συνταξιοδοτικής παροχής αποτελούν, στο πλαίσιο της αρχής της ανταποδοτικότητας και της αρχής της κοινωνικής διαγενεακής αλληλεγγύης, οι ασφαλιστικές εισφορές που καταβάλλονται από τον ενεργό πληθυσμό και, στο πλαίσιο της εθνικής κοινωνικής αλληλεγγύης, η συμμετοχή του κράτους με την καθιέρωση της εγγυητικής υποχρέωσής του για το σύνολο των ασφαλιστικών παροχών, καθώς και με τη μεταβίβαση στον Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης των προσθέτων πόρων που προβλέπονται στο άρθρο 49 του ν. 4387/2016, που συνιστούν καταρχήν πόρους του κρατικού προϋπολογισμού.

160. Περαιτέρω, για τους εντασσομένους στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και το ανταποδοτικό αυτό τμήμα της σύνταξης συνιστά συνέχεια των αποδοχών που ελάμβανε ο δικαιούχος κατά τον ενεργό υπηρεσιακό του βίο, σύμφωνα με τα ρητώς προβλεπόμενα στο άρθρο 2 του ν. 4387/2016, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 22 του ν. 4670/2020. Εξ άλλου, αν και η σύνταξη κατά το σκέλος αυτό κατ' αρχήν χρηματοδοτείται με πόρους του ασφαλιστικού κεφαλαίου που κατά κύριο λόγο σχηματίζεται από τις εισφορές των ενεργών ασφαλισμένων, ενόψει και του αναδιανεμητικού χαρακτήρα του συστήματος, το Δημόσιο εξακολουθεί να αποτελεί, παράλληλα με τον νέο εθνικό συνταξιοδοτικό φορέα κατά το Σύνταγμα και το παραλλήλως ισχύον σύστημα αναφοράς του Συνταξιοδοτικού Κώδικα (βλ. άρθρο 1 αυτού, σκέψη 47 της παρούσας), υπόχρεο καταβολής της συνταξιοδοτικής παροχής και σε κάθε περίπτωση εγγυητή της, υπό την ιδιότητά του ως εργοδότη και όχι ως τρίτου χρηματοδότη, ανεξαρτήτως της δημοσιονομικής επάρκειας και βιωσιμότητας

του κεφαλαίου αυτού (βλ. στο πνεύμα αυτό ΕλΣ Ολ. 504/2021, 2020/2020). Η βασική διαφοροποίηση σε σχέση με το σύστημα αναφοράς του Συνταξιοδοτικού Κώδικα έγκειται στη στενότερη σύνδεση εισφορών – παροχών, ενόψει και των δεσμεύσεων που ανέλαβε η Ελληνική Δημοκρατία στο πλαίσιο του Μνημονίου Συνεννόησης για τριετές πρόγραμμα του ΕΜΣ (βλ. σκέψεις 125 έως 127 της παρούσας), καθόσον υπό το καθεστώς του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, οι δημόσιοι λειτουργοί, υπάλληλοι και στρατιωτικοί κατέβαλλαν μεν εισφορές για την γένεση συνταξιοδοτικής προσδοκίας συμβάλλοντας στην ενίσχυση των εσόδων του Δημοσίου ή του ν.π.δ.δ. που κατέβαλλε τις συντάξεις τους, πλην αυτές δεν συνδέονταν με τον σχηματισμό διακριτού ασφαλιστικού κεφαλαίου, όπως στο νέο σύστημα. Εξ άλλου, το τμήμα αυτό της σύνταξης δεν συνδέεται ευθέως με τα εν στενή εννοία υπηρεσιακά δεδομένα του δικαιούχου (βλ. άρθρο 9 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα για τον καθορισμό του συντάξιμου μισθού και την αναλογία προς αυτό, σκέψη 48 της παρούσας), αλλά μόνον εμμέσως, αφού η ανταποδοτική σύνταξη συνδέεται αφενός με το σύνολο των ασφαλιστέων αποδοχών για τις οποίες έχουν καταβληθεί εισφορές και αφετέρου με τα έτη ασφάλισης.

161. Περαιτέρω, όπως έγινε δεκτό με την 2020/2020 απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου, ενόψει της συνταγματικής αρχής της εύλογης αναλογίας σύνταξης και αποδοχών ενέργειας, που συνιστά εγγενές στοιχείο της λειτουργίας των συντάξεων των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών ως συνέχειας των αποδοχών τους (βλ. σκέψεις 30 έως 33 της παρούσας), η σύνταξη της κατηγορίας αυτής, όπως προκύπτει από τον υπολογισμό της με βάση τα δύο τμήματα, την εθνική και την ανταποδοτική άλλως αναλογική σύνταξη, δεν αποδίδει κατά διαφανή τρόπο την εύλογη αναλογία, όπως αντιθέτως συνέβαινε με το προϊσχύον καθεστώς του Συνταξιοδοτικού Κώδικα εντός του οποίου, κατά τα άρθρα 9 και 34 αυτού, η σύνταξη των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών υπολογιζόταν σε σταθερό ποσοστό επί των αποδοχών ενεργείας των υπηρετούντων. Κατά τα γενόμενα δεκτά με την ίδια απόφαση ο νέος τρόπος υπολογισμού των συντάξεων δεν αντιβαίνει άνευ ετέρου στην εν λόγω συνταγματική αρχή, στον βαθμό που το ποσό σύνταξης που προκύπτει κατ' εφαρμογή των άρθρων 7 και 8 του ν. 4387/2016 τελεί κατ' αποτέλεσμα ως αριθμητικό μέγεθος σε εύλογη αναλογία προς τις αποδοχές ενέργειας. Και τούτο, σε πνεύμα μίας δίκαιης ισορροπίας εντός του πλαισίου διανεμητικής δικαιοσύνης (βλ. σκέψεις 20, 33, 34 και 35 της παρούσας), μεταξύ αφενός των νομίμων προσδοκιών των δικαιούχων για ένα ύψος σύνταξης που θα τους εξασφαλίζει επίπεδο ζωής που δεν αφίσταται ουσιωδώς από εκείνο που είχαν εξασφαλίσει κατά τη διάρκεια του ενεργού τους βίου, αναλόγως της θέσης, του βαθμού και των ετών υπηρεσίας τους, και αφετέρου των απαιτήσεων μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του ασφαλιστικού – συνταξιοδοτικού συστήματος από το οποίο επωφελούνται τόσο οι ίδιοι όσο και οι επόμενες γενεές στο πλαίσιο της διαγενεακής αλληλεγγύης και της εξ αυτής απορρέουσας αρχής της δίκαιης αποταμίευσης υπέρ των μελλοντικών γενεών.

162. Κατόπιν αυτών, και υπό το φως των ερμηνευτικών κατευθύνσεων της ως άνω απόφασης, αποτελεί άμεση και βασική υποχρέωση του νομοθέτη να ανταποκριθεί στις συνταγματικές απαιτήσεις κατ' αρχήν ευθείας κανονιστικής αποτύπωσης της αρχής της εύλογης αναλογίας κατόπιν τεχνικών σταθμίσεων, υπό το φως των ανωτέρω αρχών, επικουρικά δε εάν συντρέχουν ειδικοί λόγοι διαφορετικού λογιστικού υπολογισμού προς διασφάλιση της συνταγματικής αρχής της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και ενόψει των δεσμεύσεων που έχει αναλάβει για τη διασφάλιση της χρηματοδότησης της εθνικής οικονομίας (βλ. σκέψεις 123 έως 126), όπως αυτοί που επικαλείται ο νομοθέτης στο πλαίσιο της επίδικης μεταρρύθμισης, να προβεί στη σύνταξη ειδικής μελέτης για την αντιστοίχιση αποδοχών ενεργείας και συντάξεων των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών υπό το νέο σύστημα υπολογισμού, βάσει των συνταγματικών παραμέτρων της αρχής αυτής (βλ. σκέψεις 30 έως 33 της παρούσας). Μέχρι την εναρμόνισή του με τις απαιτήσεις αυτές, επιβάλλεται, κατ' αρχήν, να γίνεται σύγκριση

του ύψους της σύνταξης όπως αυτή προκύπτει από τον νέο υπολογισμό του ν. 4387/2016, ως ισχύει, με το τελευταίο διαφανές σύστημα υπολογισμού των συντάξεων του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, που συνιστά, άλλωστε, και τον πρώτο οργανικό του Συντάγματος πυλώνα του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος αλλά και το βασικό σύστημα αναφοράς των συντάξεων των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (βλ. σκέψη 138 της παρούσας και πρβλ. κατ' αναλογία την διαπλαστική δικαστική τεχνική της επέκτασης ενός έγκυρου συστήματος αναφοράς για τη διασφάλιση της αρχής της ισότητας των φύλων αποφ. ΔΕΕ της 7.10.2019, C- 171/18, “Safeway Ltd κατά Andrew Richard Newton, Safeway Pension Trustees Ltd, σκ. 17 και πρβλ. αποφ. της 28.9.1994, Coloroll Pension Trustees, C-200/91, σκ, 31 και 32, της 28.9.1994, Avdel Systems, C-408/92, σκ. 16 και 17, καθώς και της 28.9.1994, van den Akker, C-28/93, σκ. 16 και 17). Άλλωστε, ο νομοθέτης υιοθέτησε τη μέθοδο της σύγκρισης με τη διάταξη του άρθρου 14 του ν. 4387/2016 και τη σταδιακή εφαρμογή, νέου συστήματος στους παλαιούς συνταξιούχους, ενόψει της συνταγματικής αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Μέχρι δε την ευθυγράμμιση του οικείου πλαισίου προς τις απαιτήσεις της αρχής της εύλογης αναλογίας, η σύγκριση αυτή επιβάλλεται για όλες τις κατηγορίες των συνταξιούχων του Δημοσίου, παλαιών και νέων, με βάση τα κατ' αρχήν πρόσφορα προς διάγνωση της εύλογης αναλογίας κριτήρια των μισθολογικών και συνταξιοδοτικών δεδομένων που αποτελούσαν τη βάση υπολογισμού της σύνταξης υπό το καθεστώς του Κώδικα. Τούτο, άλλωστε, επιβάλλεται και από τις συνταγματικές αρχές της ασφάλειας δικαίου, της σαφήνειας και της προβλεψιμότητας που επιτάσσουν να παρέχεται η δυνατότητα στον δημόσιο λειτουργό, υπάλληλο και στρατιωτικό, να έχει πλήρη πρόσβαση και ενημέρωση σχετικά με τον τρόπο υπολογισμού του ύψους της σύνταξής του, ως βασικού πόρου για τη διαμόρφωση των όρων διαβίωσής του, σε συνάρτηση με τις αποδοχές ενεργείας του (βλ. σκέψη 17 της παρούσας). Περαιτέρω, αφού ληφθούν υπ' όψιν τα βασικά συνταξιοδοτικά δεδομένα του Κώδικα και υπολογισθεί η σύνταξη με το σύστημα αυτό και την εκεί αποτυπωθείσα διαφανή αναλογία, πρέπει να γίνει σύγκριση του ύψους της σύνταξης που θα λάμβανε ο δικαιούχος αυτής της κατηγορίας με το νέο σύστημα υπολογισμού. Αναλόγως δε του αποτελέσματος και εφόσον προκύπτει ότι ο νέος υπολογισμός συνεπάγεται την επιβολή νέου βάρους επί των συντάξεων επιβάλλεται να χωρήσει ο οριακός δικαστικός έλεγχος των λοιπών παραμέτρων της αρχής αυτής (βλ. σκέψη 32 της παρούσας α) θετική αναλογία με αποδοχές εξόδου, β) μη επιβολή μονομερών βαρών μόνον στις συντάξεις, γ) κλιμάκωση των βαρών ώστε να μην ανατρέπεται η ιεράρχηση αποδοχών – συντάξεων δ) μη λήψη αποκλειστικά υπ' όψιν του κατωτάτου επιπέδου αξιοπρεπούς διαβίωσης, κατ' άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος, ε) τεκμηρίωση και αιτιολόγηση του ύψους της σύνταξης σε σχέση με τις τρέχουσες αποδοχές των εν ενεργεία δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και στ) συνεκτίμηση επίκαιρων δημοσιονομικών και εισοδηματικών δεδομένων).

163. Αντίθετη εκδοχή, κατά την οποία ο δικαστικός έλεγχος θα μπορούσε να χωρήσει απευθείας, με μοναδική εκτίμηση του ύψους της σύνταξης, όπως προκύπτει από τον νέο υπολογισμό, δηλαδή χωρίς προηγουμένως να μεσολαβήσει το στάδιο του υπολογισμού με το τελευταίο έγκυρο σύστημα αναφοράς του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, θα ελλόχευε τον κίνδυνο η δικαστική κρίση να είναι συγκυριακή και αποσπασματική, χωρίς τη συνεκτίμηση του συνόλου των μισθολογικών δεδομένων που πρέπει να λαμβάνονται για τη διάγνωση της τήρησης της οικείας συνταγματικής αρχής, καθώς και τον κίνδυνο ανατροπής της ιεραρχικής δομής του μισθολογικού και συνταξιοδοτικού καθεστώτος της κατηγορίας αυτής, που επιβάλλει οι συντάξεις να διασφαλίζουν αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης, ανάλογες της θέσης, των καθηκόντων, των συνθηκών απασχόλησης, του χρόνου υπηρεσίας και της υπηρεσιακής τους εξέλιξης.

164. Στον αντίποδα του περιγραφόμενου στις σκέψεις 140 έως 163 της παρούσας ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών για τους υπαγόμενους στο κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος

κοινωνικοασφαλιστικό καθεστώς, η κύρια σύνταξη που χορηγείται από τον ΕΦΚΑ αποτελεί κοινωνικοασφαλιστική παροχή, και συνίσταται στην αναπλήρωση του εισοδήματος μετά την αποχώρησή τους από την ενεργό απασχόληση, αποτελούμενη από το άθροισμα της εθνικής και της ανταποδοτικής σύνταξης. Η παροχή δε αυτή, την οποία κατά το σκέλος της εθνικής σύνταξης χρηματοδοτεί το Κράτος, στο πλαίσιο της εθνικής κοινωνικής αλληλεγγύης και κατά το ανταποδοτικό σκέλος οι ίδιοι οι απασχολούμενοι και οι εργοδότες τους με τις εισφορές τους υπό την εγγύηση του Κράτους ως τρίτου, υπόκειται σε αρχές διακριτές σε σχέση με την σύνταξη που χορηγείται στους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς ως συνέχειας των αποδοχών. Η παροχή αυτή πρέπει να είναι ικανή να εξασφαλίσει στον δικαιούχο ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης, όσο το δυνατόν εγγύτερο προς εκείνο που είχε κατακτήσει κατά τη διάρκεια του εργασιακού του βίου, χωρίς όμως να υφίσταται άμεση σχέση αναλογίας μεταξύ του ύψους της παροχής και των αποδοχών ή του εισοδήματος της ενεργού απασχόλησης, όπως στο πλαίσιο του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος (βλ. ΕλΣ Ολ. 32/2018, 244/2017, ΣτΕ Ολ 1891/2019, 2288-2289/2015).

165. Περαιτέρω, τόσο στο Κεφάλαιο Β΄ όσο και στο Κεφάλαιο Γ΄ του ίδιου νόμου, ο νομοθέτης, ακολουθώντας την τεχνική της κανονιστικής εξουσιοδότησης κατ' άρθρο 43 παρ. 2 β΄ του Συντάγματος, έχει μεταφέρει την αρμοδιότητα θέσπισης, μεταξύ άλλων και συνταξιοδοτικής φύσης διατάξεων, στην κανονιστικώς δρώσα διοίκηση με την έκδοση υπουργικών αποφάσεων, τόσο για τον εκάστοτε προσδιορισμό του ύψους της σύνταξης του Δημοσίου, όσο και για τη μεταφορά των αρμοδιοτήτων πληρωμής και κανονισμού των συντάξεων αυτών στον ΕΦΚΑ (βλ. ενδεικτικά άρθρα 4 παρ. 4 για τις λεπτομέρειες ένταξης των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών στον ΕΦΚΑ, 5 παρ. 5 για τον καθορισμό των εισφορών, 8 παρ. 4 β΄ για την αναπροσαρμογή του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης, 14β παρ. 1 β εδ. β΄ για την αναπροσαρμογή του ανταποδοτικού σκέλους των συντάξεων, 100 παρ. 1δ β΄ και γ΄ του ν. 4387/2016 για τη μεταφορά των αρμοδιοτήτων πληρωμής και κανονισμού συντάξεων στον ΕΦΚΑ). Τα ζητήματα, όμως, αυτά, σε ό,τι αφορά το ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα του Δημοσίου, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 73 παρ. 2 και 80 του Συντάγματος και την νομοθετική αποτύπωση των οικείων διατάξεων στο άρθρο 1 Β του ν. 4387/2016, όπως αυτό προστέθηκε με το άρθρο 21 του ν. 4670/2020, απαιτείται να ρυθμίζονται με ειδικό συνταξιοδοτικό νόμο, ο οποίος τυγχάνει της προηγούμενης γνωμοδότησης του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με συνέπεια οι σχετικές εξουσιοδοτικές διατάξεις να εγείρουν ζητήματα συνταγματικότητας. Σε κάθε δε περίπτωση από την πρακτική αυτή γεννάται ζήτημα σύγκρουσης δικαιοδοσιών, κατά παράβαση του άρθρου 98 παρ. 1 περ. στ΄ του Συντάγματος, καθόσον μεταφέρεται δικαιοδοτική ύλη στο Συμβούλιο της Επικρατείας, που έχει την γενική ακυρωτική αρμοδιότητα βάσει του άρθρου 95 παρ. 1 α του Συντάγματος, ενώ για τα ζητήματα που αφορούν το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, βάσει του άρθρου 98 παρ. 1 στ΄ του Συντάγματος, αποκλειστικά αρμόδιο να κρίνει κυρίως ή παρεμπιπτόντως είναι το Ελεγκτικό Συνέδριο (βλ. σκέψεις 2 και 40 της παρούσας, ΑΕΔ 4/2001, 1/2004 και a contrario ΑΕΔ 28/2004, ΕλΣ Ολ. Πρακτ. 3ης Ειδ. Συν/σης της 8.6.2021, 1ης Ειδ. Συν/σης της 20.4.2016, 3ης Ειδ. Συν/σης της 24.6.2010). Πάντως, οι επιμέρους αυτές συστηματικές παθολογίες του νέου διανεμητικού φορέα θα κριθούν στο πλαίσιο διαφορών που θα αναφύουν από την εφαρμογή τους και δεν καθιστούν μη ανεκτή την ένταξη των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών στον φορέα αυτό.

166. Εξ άλλου, σύμφωνα με το άρθρο 98 παρ. 1 εδ. στ΄ του Συντάγματος, το Ελεγκτικό Συνέδριο έχει δικαιοδοσία επί των διαφορών που αναφύονται από την απονομή συντάξεων των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, βάσει του Κεφαλαίου Β΄ του ν. 4387/2016, όπως, άλλωστε, επιβεβαιώθηκε και νομοθετικά με τη διάταξη του άρθρου 5B του ίδιου νόμου, όπως προστέθηκε με το άρθρο 23 του ν. 4670/2020, με την επιφύλαξη της ειδικής δικαιοδοσίας του κατ' άρθρο 88 παρ. 2 του

Συντάγματος Ειδικού Δικαστηρίου (βλ. αναλυτικά και σκέψεις 2 και 40 της παρούσας). Δοθέντος δε, ότι το υποκειμενικό και αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής του Κεφαλαίου αυτού έχει σαφώς οριοθετηθεί με τις ερμηνευτικές διατάξεις των άρθρων 19, 20, 21 και 22 του ν. 4670/2020 (βλ. σκέψεις 112 έως 115 της παρούσας), καθόσον αφορά στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, την επαγγελματική ασφαλιστική τους σχέση με το Δημόσιο και τον e- ΕΦΚΑ, στον οποίο ανατίθεται η διαχείριση των εισφορών και η απονομή των παροχών, ως συνέχεια των αποδοχών τους, κατά τα ανωτέρω, δεν γεννάται ζήτημα σύγκρουσης δικαιοδοσίας, υπό την έννοια του άρθρου 6 περ. δ', 43 και 44 του ν.δ. 345/1976 «Περί κυρώσεως του Κώδικος περί του κατά το άρθρον 100 του Συντάγματος Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου» (Α' 141) μεταξύ του Ελεγκτικού Συνεδρίου και των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων και κατ' αναίρεση του Συμβουλίου της Επικρατείας, ως αρμόδιων για την επίλυση κοινωνικοασφαλιστικών διαφορών που αναφύονται από την εφαρμογή των διατάξεων του Κεφαλαίου Γ του ν. 4387/2016, βάσει των άρθρων 94 παρ. 1 του Συντάγματος και 7 παρ. 1 α του ν. 702/1977, και ικανοποιείται η συνταγματική απαίτηση για πρακτική εναρμόνιση του διαχωρισμού των δικαιοδοσιών. Εξ άλλου, κατ' αρχήν δεν εγείρεται ζήτημα έκδοσης αντίθετων αποφάσεων μεταξύ του Ελεγκτικού Συνεδρίου αφενός και του Συμβουλίου της Επικρατείας αφετέρου, σε περίπτωση αμφισβήτησης περί της ουσιαστικής αντισυνταγματικότητας ή της έννοιας διατάξεων του Κεφαλαίου Β του ν. 4387/2016, κατ' άρθρα 6 περ. ε' και 48 παρ. 1 του ν.δ. 346/1976, καθόσον παρά το γεγονός ότι οι διατάξεις του Κεφαλαίου αυτού εφαρμόζονται κατ' αναλογία και στην κοινωνική ασφάλιση, η διαφοροποίηση του αντικειμενικού και υποκειμενικού πεδίου εφαρμογής τους τις καθιστά και τυπικά διακριτές, ερμηνεύονται δε σε συνδυασμό με τις διατάξεις για την ένταξη του ειδικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών στον e - ΕΦΚΑ, της έννοιας της σύνταξης ως συνέχειας των αποδοχών, διαφοροποιείται δε το πλαίσιο και η δέσμη αρχών υπό το φως των οποίων πρέπει να ερμηνεύονται και να εφαρμόζονται, με συνέπεια να μην πληρούνται οι επιβαλλόμενοι από τις οικείες διατάξεις όροι μίας τέτοιας αντίθεσης [ως προς τις προϋποθέσεις εφαρμογής των οικείων διατάξεων βλ. ενδεικτικώς ΑΕΔ 3/2016 «Επειδή, κατά την έννοια των ... διατάξεων των άρθρων 100 παρ. 1 περ. ε του Συντάγματος και 6 περ. ε και 48 παρ. 1 του Κώδικα Α.Ε.Δ., για να υπάρχει, ως προς την έννοια τυπικού νόμου, αντίθεση μεταξύ αποφάσεων ανωτάτων δικαστηρίων, για την άρση της οποίας ιδρύεται δικαιοδοσία του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου, πρέπει οι αποφάσεις αυτές να αναφέρονται στο αυτό κρίσιμο νομικό ζήτημα, βάσει των αυτών διατάξεων, η δε αντίθεση να προκύπτει από τις αιτιολογίες τους εκείνες που είναι αναγκαίες για τη θεμελίωση του διατακτικού τους. Ετσι, δεν υπάρχει αντίθεση, με την ανωτέρω έννοια και, συνεπώς, δεν συντρέχει δικαιοδοσία του Α.Ε.Δ., α) όταν τα ανώτατα δικαστήρια δεν ερμήνευσαν την ίδια διάταξη τυπικού νόμου αλλά διαφορετικές, έστω και αν αυτές έχουν την ίδια διατύπωση, β) όταν δεν ερμήνευσαν αποκλειστικά και μόνο την ίδια διάταξη τυπικού νόμου, αλλά το ένα απ' αυτά την ερμήνευσε σε συνδυασμό και με άλλες διατάξεις, οπότε το επιλυθέν ζήτημα δεν είναι το ίδιο αλλά διαφορετικό, γ) όταν το νομικό ζήτημα που έλυσε το ένα δικαστήριο δεν ήταν αναγκαίο για να λύσει το άλλο δικαστήριο το νομικό ζήτημα που είχε αχθεί ενώπιόν του και δ) όταν, γενικά, η αντίθεση δεν προκύπτει από τις αναγκαίες για τη στήριξη του διατακτικού των αποφάσεων αιτιολογίες τους» (βλ. και Α.Ε.Δ 4/2014, 15, 8/2013, 13/2007, 3/2006 κ.ά.)].

167. Στο πλαίσιο της συνταξιοδοτικής μεταρρύθμισης που επέφερε ο ν. 4387/2016 (της εκτιθέμενης στις σκέψεις 124 έως και 164 της παρούσας), και κατ' επίκληση των αρχών της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης των εντασσομένων στο ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων λειτουργών, δημοσιονομικής βιωσιμότητας και της διαγενεακής ισότητας και αλληλεγγύης, με τις ρυθμίσεις των άρθρων 6, 13 και 14 του οικείου νόμου, όπως αυτές διαδοχικώς τροποποιήθηκαν και ισχύουν (βλ. σκέψεις 88, 92, 93 και 118 της παρούσας), εισάγεται ένα ιδιαίτερο μεταβατικό πλαίσιο υποδοχής όσων είχαν θεμελιώσει

δικαίωμα σύνταξης πριν από τη θέση σε ισχύ του νόμου αυτού καθώς και των παλαιών συνταξιούχων, με γνώμονα αφενός την κατ' αρχήν διασφάλιση των νομίμων προσδοκιών τους σε σχέση με τους όρους απονομής σύνταξης και αφετέρου τη σύμμετρη συμβολή και των κατηγοριών αυτών των δικαιούχων στην περίσωση του Εθνικού Συνταξιοδοτικού Κεφαλαίου. Ειδικότερα, με τις ανωτέρω ρυθμίσεις, ο νομοθέτης, προκειμένου να επιτύχει, εν μέσω της παρατεινόμενης οικονομικής κρίσης και υπό συνθήκες έντονων δημοσιονομικών πιέσεων, τον στόχο της βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος - βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα - αλλά και να διασφαλίσει την ευχερή παρακολούθηση του στόχου αύξησης της συνταξιοδοτικής δαπάνης το πολύ κατά 2,5% του ΑΕΠ του έτους 2009 μέχρι το έτος 2060, επέλεξε την άμεση εφαρμογή των νέων κανόνων υπολογισμού των συντάξεων τόσο στους εξερχόμενους από την υπηρεσία μετά την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016, όσο και στους ήδη συνταξιούχους μέσω του επανυπολογισμού των συντάξεών τους.

168. Στον βαθμό δε, που με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Β του ν. 4387/2016, όπως αυτές διευκρινίσθηκαν με τις ρυθμίσεις των άρθρων 19, 20, 21 και 22 του ν. 4670/2020 (βλ. σκέψεις 139 έως 163 της παρούσας), το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς εντάσσεται στον e- ΕΦΚΑ, διατηρώντας τη ρυθμιστική και λειτουργική του αυτοτέλεια σε σχέση με το διακριτό σύστημα της κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος κοινωνικής ασφάλισης, κατ' αρχήν ικανοποιώντας τις απαιτήσεις της οικείας συνταγματικής θεσμικής εγγύησης (βλ. σκέψεις 28 έως 40 της παρούσας), η καθ' εαυτήν ένταξη όσων δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών είχαν ήδη προσληφθεί με τη ιδιότητα αυτή και είχαν υπαχθεί στην ασφάλιση του Δημοσίου, καθώς και κατά μείζονα λόγο όσων είχαν ήδη θεμελιώσει δικαίωμα σύνταξης από το Δημόσιο, αλλά και όσων είχαν ήδη συνταξιοδοτηθεί από αυτό κατά τη θέση σε ισχύ του ν. 4387/2016, δεν αντίκειται στις συνταγματικές αρχές της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης (βλ. ΕλΣ Ολ. Πρακτ. 1ης Ειδ. Συν/σης της 20.4.2016 και ΕλΣ II Τμ. 930/2019 για τις ενστάσεις αντισυνταγματικότητας του οικείου σχεδίου νόμου πριν από τη διευκρίνισή του με τις ρυθμίσεις του ν. 4620/2020). Και τούτο, διότι εν τέλει δεν επέρχεται θεσμική αλλοίωση του ασφαλιστικού – συνταξιοδοτικού συστήματος και εξαιτίας αυτής μεταβολή ουσιώδους στοιχείου της ήδη διαμορφωμένης νομικής και πραγματικής κατάστασης των προσώπων αυτών, στη διατήρηση των οποίων είχαν δικαιολογημένα αποβλέψει, και δη του συνταξιοδοτικού καθεστώτος στο οποίο υπάγονται, που, άλλωστε, αποτελεί ένα εκ των ουσιωδών κριτηρίων και για την κατ' άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος επιλογής επαγγέλματος (βλ. ΕλΣ Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017, πρβλ. ΣτΕ Ολομ. 3099/2001, ΣτΕ 2710/2004, 3969/2003 και πρβλ. απόφ. ΔΕΕ της 5.3.2009, C-350/07 «Kattner Stahlbau GmbH κατά Maschinenbau- und Metall-Berufsgenossenschaft», σκ. 48). Αντιθέτως, το ειδικό status, κατ' αρχήν, εξασφαλίζεται με τη μεταβίβαση των διοικητικών αρμοδιοτήτων στον e – ΕΦΚΑ και τη διατήρηση του Δημοσίου ως παράλληλα υπόχρεου και σε κάθε περίπτωση εγγυητή του οικείου καθεστώτος, καθώς και με την διατήρηση της φύσης και του σκοπού της σύνταξης ως συνέχειας των αποδοχών. Τούτο πάντως, με την επιφύλαξη των ειδικότερων πτυχών του νομοθετήματος και της συμβατότητάς του με τις απαιτήσεις της οικείας θεσμικής εγγύησης και για την κατηγορία των παλαιών συνταξιούχων του Δημοσίου.

169. Περαιτέρω, με τις ρυθμίσεις των άρθρων 13 και 14 του ν. 4387/2016 προβλέπεται η άμεση εφαρμογή των νέων κανόνων υπολογισμού των συντάξεων και επί των ήδη συνταξιούχων του Δημοσίου, μέσω του επανυπολογισμού των συντάξεών τους κατά τους ορισμούς του άρθρου 14 του ν. 4387/2016. Ειδικότερα, με τις μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 13 ορίσθηκε, για τους ήδη κατά την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού συνταξιούχους του Δημοσίου, ανώτατο όριο δυναμένης να καταβληθεί σύνταξης. Ειδικότερα, προβλέφθηκε, ως προς αυτούς, η αναστολή καταβολής, έως τις 31.12.2018 (ημερομηνία ολοκλήρωσης του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής κατά τα προεκτεθέντα), κάθε ατομικής μηνιαίας σύνταξης, κατά το ποσό (ακαθάριστο) που

υπερβαίνει τις 2.000 ευρώ (ή τις 3.000 ευρώ, προκειμένου περί αθροίσματος συντάξεων), καθώς και η καταβολή εκ νέου, από 1.1.2019, του υπερβάλλοντος ποσού, εφόσον αυτό προκύψει μετά τον επανυπολογισμό της σύνταξης επί τη βάσει των οριζόμενων στο ως άνω άρθρο 14. Και τούτο προκειμένου, όπως αναφέρεται στην οικεία αιτιολογική έκθεση του νόμου επί του σχετικού άρθρου (βλ. σκέψη 92 της παρούσας), να επιτευχθεί η οικονομική εξυγίανση του ασφαλιστικού συστήματος και η άμβλυνση των κοινωνικών αντιθέσεων και ανισοτήτων.

170. Ακολούθως, στην παρ. 1 του άρθρου 14 του οικείου νόμου, εισάγεται ο γενικός κανόνας ότι οι ήδη καταβαλλόμενες κατά την έναρξη ισχύος του νόμου κύριες συντάξεις στο πλαίσιο του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, αναπροσαρμόζονται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 7, 8, 13 και τις περιλαμβανόμενες στο άρθρο 14 ειδικότερες διαρρυθμίσεις, για τον δε υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους των ήδη καταβαλλόμενων κατά την έναρξη ισχύος του ν. 4670/2020 λαμβάνεται υπ' όψιν ο συντάξιμος μισθός επί του οποίου έχει ήδη κανονισθεί η σύνταξη με βάση την οικεία συνταξιοδοτική νομοθεσία. Περαιτέρω, σύμφωνα με την αρχική διατύπωση της παρ. 2 του άρθρου αυτού έως τις 31.12.2018 (οπότε ολοκληρώνεται, κατά τα αναφερόμενα στην αιτιολογική έκθεση, το πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής), οι ήδη καταβαλλόμενες κατά την έναρξη ισχύος του εν λόγω νόμου συντάξεις εξακολουθούν να καταβάλλονται στο ύψος που είχαν διαμορφωθεί στις 31.12.2014, σύμφωνα με τις τότε ισχύουσες διατάξεις, ενώ από 1.1.2019 και εφόσον το ποσό της σύνταξης, όπως υπολογίζεται, είναι μεγαλύτερο από το ποσό που προκύπτει από τον υπολογισμό της βάσει της παρ. 1, το επιπλέον ποσό εξακολουθεί να καταβάλλεται στο δικαιούχο ως προσωπική διαφορά, συμψηφιζόμενο κατ' έτος, και ως την πλήρη εξάλειψή του, με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων.

171. Στη συνέχεια, όμως, και από 19.5.2017, οπότε δημοσιεύθηκε ο ν. 4472/2017 και τέθηκε σε ισχύ το άρθρο 1 παρ. 2 αυτού, ορίστηκε, τροποποιηθέντος με το νόμο αυτόν, κατά τούτο, του ως άνω άρθρου 14 του ν. 4387/2016, ότι το τυχόν υπερβάλλον μετά τον επανυπολογισμό ποσό περικόπεται μέχρι ποσοστού 18% επί της καταβαλλόμενης κατά την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 κύριας σύνταξης του δικαιούχου και ότι εάν και μετά την εν λόγω περικοπή, το καταβαλλόμενο ποσό εξακολουθεί να είναι μεγαλύτερο από το ποσό της αναπροσαρμογής που προκύπτει βάσει της παρ. 1 του ίδιου άρθρου, το επιπλέον ποσό εξακολουθεί να καταβάλλεται στο δικαιούχο ως προσωπική διαφορά, συμψηφιζόμενο κατ' έτος, και ως την πλήρη εξάλειψή του, με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων. Σύμφωνα δε, με την εκτιθέμενη στη σκέψη 108 της παρούσας, αιτιολογική έκθεση της νεότερης αυτής διάταξης, η εν λόγω περικοπή αποσκοπούσε στην επιτυχή ολοκλήρωση της δεύτερης αξιολόγησης στο πλαίσιο του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής για τη σταθερή και άμεση χρηματοδότηση της ελληνικής οικονομίας, ώστε να επιτευχθεί ο δημοσιονομικός στόχος περιστολής της δαπάνης κατά ποσοστό 1% του ΑΕΠ για το έτος 2019 και να διασφαλισθεί η βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού συστήματος, ήδη δε με τις ρυθμίσεις του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 4583/2018 απαλείφθηκε ο ως άνω ποσοστιαίος περιορισμός. Και τούτο, καθώς, όπως αναφέρεται στην οικεία αιτιολογική έκθεση «τα δεδομένα που υφίσταντο κατά την ψήφιση του ν. 4472/2017 έχουν αλλάξει σημαντικά. Ήδη σήμερα μετά την ολοκλήρωση των προγραμμάτων δημοσιονομικής προσαρμογής και την οριστική έξοδο της χώρας από τα Μνημόνια, αποδείχθηκε πλήρως ότι η Ελλάδα έχει κατορθώσει να επιτύχει το δημοσιονομικό της στόχο για πρωτογενές πλεόνασμα, στόχος που μπορεί πλέον να επιτευχθεί και χωρίς το μέτρο της απομείωσης της προσωπικής διαφοράς στο πλαίσιο του επανυπολογισμού των συντάξεων, το οποίο, άλλωστε, είναι μέτρο μη διαρθρωτικού χαρακτήρα. Τα υπερπλεονάσματα του ΕΦΚΑ, τα οποία αναμένονται να αυξηθούν ακόμη περισσότερο από την αύξηση των εισπραττόμενων εισφορών λόγω της ενίσχυσης της αγοράς εργασίας και της συνακόλουθης βελτίωσης της

απασχόλησης, στα πλαίσια και της εν γένει αναπτυξιακής κατεύθυνσης της χώρας και της ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας, αποδεικνύουν ότι το ανωτέρω μέτρο είναι μη δημοσιονομικά αναγκαίο για την ισορροπία και τη βιωσιμότητα του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος, η οποία έχει πλήρως διασφαλιστεί».

172. Τέλος, με τις πρόσφατες ρυθμίσεις του άρθρου 25 του ν. 4670/2020 αντικαταστάθηκε το άρθρο 14 του ν. 4387/2016 και χωρίς να τροποποιηθούν οι βασικές ρυθμίσεις των άρθρων 1 και 2 αυτού, όπως ίσχυαν κατά τον χρόνο δημοσίευσης του ν. 4670/2020, προβλέφθηκε στην παρ. 3 β' του οικείου άρθρου, μεταξύ άλλων, ότι οι συντάξεις που είχαν απονεμηθεί πριν από την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 και είχαν επανυπολογισθεί σύμφωνα με τις παραγράφους 1 και 2, υπολογίζονται εκ νέου από 1.10.2019 με βάση τα νέα αυξημένα ποσοστά αναπλήρωσης του άρθρου 8, ρυθμίστηκε δε περαιτέρω ο τρόπος σύγκρισης του ύψους της σύνταξης με βάση τα διαδοχικώς ισχύοντα ποσοστά αναπλήρωσης και ο τρόπος καταβολής της οικείας προσωπικής διαφοράς.

173. Κατόπιν αυτών, το Τμήμα διαπιστώνει ότι οι διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 14 του ν. 4387/2016, με τις οποίες, κατά τα ανωτέρω, προβλέφθηκε μεταβατικά η διατήρηση του ύψους των ήδη καταβαλλόμενων συντάξεων στο πλαίσιο του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών στο επίπεδο που είχαν διαμορφωθεί κατά τις 31.12.2014, σύμφωνα με τις τότε ισχύουσες διατάξεις, εγείρουν ζητήματα ερμηνείας και συνταγματικότητας αναφορικά με τη βάση υπολογισμού των ήδη καταβαλλόμενων συντάξεων. Τούτο δε, σε σχέση με την έμμεση παραπομπή που γίνεται από την ως άνω ρύθμιση του ν. 4387/2016 στις διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 10 α' του ν. 4024/2011, 1 παρ. 1 του ν. 4051/2012 και την υποπαρ. Β3 και Β4 της παρ. Β' του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, κατ' εφαρμογήν των οποίων οι συντάξεις του Δημοσίου είχαν υποστεί διαδοχικές περικοπές μέχρι την ως άνω ημερομηνία και η αντίθεση των οποίων σε υπερνομοθετικής ισχύος κανόνες αποτελεί την βάση των αποζημιωτικών αξιώσεων των εναγόντων στην υπό κρίση υπόθεση, οι οποίες εκτείνονται και κατά το διάστημα από τη θέση σε ισχύ του ν. 4387/2016 (ήτοι από 12.5.2016 και εντεύθεν), σύμφωνα με τα εκτιθέμενα στη σκέψη 1 της παρούσας.

174. Ειδικότερα, ανακύπτουν τα εξής ζητήματα: α) εάν σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 14 του ν. 4387/2016, ως βάση υπολογισμού των ήδη καταβαλλόμενων συντάξεων κατά την 31.12.2014 νοούνται οι συντάξεις, στο ύψος που ανέρχονταν κατά την ως άνω ημερομηνία, ήτοι μετά: 1) την παρακράτηση υπέρ υγειονομικής περίθαλψης του άρθρου 1 του ν. 4334/2015, για την οποία γίνεται ρητή αναφορά στην οικεία διάταξη, 2) την παρακράτηση της εισφοράς αλληλεγγύης συνταξιούχων, κατ' άρθρα 38 του ν. 3863/2010 και 11 του ν. 3865/2010, η οποία εξακολούθησε να παρακρατείται από τις συντάξεις του Δημοσίου και υπό το καθεστώς του ν. 4387/2016, όπως συνάγεται από τις διατάξεις του άρθρου 13 του ν. 4387/2016 και 27 του ν. 4585/2018 (Α' 216) [παρά το γεγονός ότι είχε κριθεί αντισυνταγματική με την 244/2017 απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου, με εφεξής αποτελέσματα και για όσο διάστημα παρακρατείτο προς κάλυψη των ελλειμμάτων των Φ.Κ.Α., η οποία επιβεβαιώθηκε και με την όλως πρόσφατη 504/2021 απόφαση της Ολομέλειας για το διάστημα από 12.5.2016 έως και 31.12.2018] και 3) τις περικοπές που επήλθαν με τις ως άνω διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 10 του ν. 4024/2011, 1 παρ. 1 του ν. 4051/2013 και τις υποπαρ. Β3 και Β4 της παρ. Β' του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, ανεξαρτήτως της συνταγματικότητάς τους ή μη, ή εάν η οικεία διάταξη του άρθρου 14 παρ. 2 του ν. 4387/2016, ερμηνευόμενη υπό το φως του Συντάγματος και δη της αρχής του κράτους δικαίου, έχει την έννοια ότι παραπέμπει μόνον σε όσες από τις ως άνω διατάξεις είναι συνταγματικές, δηλαδή συνάδουν προς τις απορρέουσες από τις διατάξεις των άρθρων 2 παρ.1, 4 παρ. 1 και 5, 5 παρ. 1, 17 παρ. 1, 25 παρ. 1 και 4, αρχές της προστασίας της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης ως προς την προστασία των νομίμων περιουσιακών προσδοκιών των πολιτών, της ισότητας ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών και της αναλογικότητας, προς την απορρέουσα από τις διατάξεις των άρθρων 16, 21 παρ. 3,

22 παρ. 2, 23 παρ. 2 εδ. β, 29, 45, 73 παρ. 2, 80, 87 επ., 103 και 104 του Συντάγματος σε συνδυασμό με τα άρθρα 2 παρ.1, 5 παρ.1, 25 παρ.1 και 17 του Συντάγματος αρχή της εύλογης αναλογίας αποδοχών ενέργειας και συντάξεων στο πλαίσιο του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, και προς το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, β) στην περίπτωση που γίνει δεκτή η πρώτη εκδοχή, δηλαδή στον βαθμό που η διάταξη του 14 παρ. 2 του ν. 4387/2016 έχει την έννοια ότι ως βάση υπολογισμού των συντάξεων στις 31.12.2014 νοείται το αριθμητικό ύψος των συντάξεων, όπως αυτό προκύπτει μετά την εφαρμογή των ως άνω ρυθμίσεων των ν. 4024/2011, 4051/2013 και 4093/2012, ανεξαρτήτως του εάν κατά τον χρόνο θέσης τους σε ισχύ ήταν αντισυνταγματικές (όπως έχει κριθεί για την υποπαρ. Β3 της παρ. Β' του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 με την 1277/2018 απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου), εάν υπό την ισχύ του ν. 4387/2016, όπως το πλαίσιο αυτού αναδρομικά διευκρινίστηκε με τις διατάξεις του ν. 4670/2020, ήτοι από την ενσωμάτωση των εν λόγω περικοπών στο νέο νομοθέτημα και εντεύθεν, το ύψος των συντάξεων είναι πλέον συμβατό με τις ανωτέρω υπερνομοθετικής ισχύος αρχές, ως εκ του διαρθρωτικού χαρακτήρα των μεταβολών που επέφερε στο δημόσιο ασφαλιστικό σύστημα, ή εάν και υπό την ισχύ του ν. 4387/2016 εξακολουθούν οι σχετικές περικοπές, εφόσον εξ αρχής αντέβαιναν στις ως άνω υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις και αρχές, να αντίκεινται σ' αυτές στον βαθμό που δεν έχουν αρθεί ούτε υπό το καθεστώς του ν. 4387/2016 οι λόγοι αντίθεσής τους στις εν λόγω διατάξεις και αρχές.

175. Ενόψει αυτών, το Τμήμα διαπιστώνει ότι τα παρατιθέμενα στην προηγούμενη σκέψη ζητήματα, αφορούν στην επιβολή πολλαπλών βαρών επί των συντάξεων στο πλαίσιο του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και στη συμβατότητα αυτών με υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις, συνάπτονται δε: α) με τα εκτιθέμενα στις σκέψεις 14 και 15 της παρούσας εκκρεμή προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με την αντίθεση σε υπέρτερης τυπικής ισχύος αρχές αφενός της παρακράτησης της εισφοράς αλληλεγγύης συνταξιούχων από 1.1.2019 και εντεύθεν υπέρ του ΑΚΑΓΕ, κατ' άρθρα 38 του ν. 3863/2010 και 11 του ν. 3865/2010, που έχει παραπεμφθεί στην Ολομέλεια με την 930/2019 απόφαση του II Τμήματος και αφετέρου της υποπαραγράφου Β.4 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 (περικοπές δώρων εορτών και επιδόματος αδειάς), που έχει παραπεμφθεί στην Ολομέλεια με τη 1823/2019 απόφαση του III Τμήματος, ένεκα των οποίων το Τμήμα αναστέλλει την εκδίκαση της υπό κρίση αγωγής για το οικείο σκέλος των επίδικων αξιώσεων, β) με το εκτιθέμενο στη σκέψη 80 της παρούσας προδικαστικό ερώτημα που παραπέμπει το Τμήμα σχετικά με την αντίθεση ή μη των άρθρων 1 παρ. 10 του ν. 4024/2011 και 1 παρ. 1 του ν. 4051/2012 σε υπέρτερης τυπικής ισχύος κανόνες.

176. Περαιτέρω, διαπιστώνεται ότι με την παρατιθέμενη στη σκέψη 72 της παρούσας 1277/2018 απόφαση της Δικαιοδοτικής Ολομέλειας του Δικαστηρίου κρίθηκε η αντισυνταγματικότητα της υποπαρ. Β3 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 υπό το καθεστώς του Συνταξιοδοτικού Κώδικα και όχι στο πλαίσιο ισχύος του ν. 4387/2016, το δε εύρος της δεσμευτικότητας και της υποχρέωσης του νομοθέτη σε εν ευρεία έννοια συμμόρφωση προς την ανωτέρω απόφαση (βλ. σκέψη 75 της παρούσας) συναρτάται με την απάντηση στα παρατιθέμενα στη σκέψη 174 της παρούσας ζητήματα και με το εάν έχει επέλθει μεταβολή των νομοθετικών και πραγματικών δεδομένων επί των οποίων αυτή στηρίχθηκε (βλ. και σχετική διαπίστωση στα ΕλΣ Ολ. Πρακτ. 3^{ης} Ειδ. Συν/σης της 23.9.2020).

177. Ακολούθως, με τις μνημονευόμενες στη σκέψη 73 της παρούσας 1-4/2018 αποφάσεις του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος κρίθηκε αφενός ότι η διάταξη του άρθρου 14 παρ. 2 α του ν. 4387/2016 έχει την έννοια ότι ως βάση υπολογισμού του ύψους των συντάξεων στις 31.12.2014, νοείται εκείνη που προκύπτει περιλαμβανομένων των περικοπών που είχαν συντελεσθεί, μεταξύ άλλων και με τις διατάξεις 1 παρ. 10 του ν. 4024/2011 και 1 παρ. 1 του ν. 4051/2013, οι οποίες είχαν

σε κάθε περίπτωση κριθεί συνταγματικές με τις παρατιθέμενες στη σκέψη 67 της παρούσας 35/2014 και 164/2015 αποφάσεις του και αφετέρου ότι οι ρυθμίσεις της υποπαρ. Β3 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 αντίκεινται στις διατάξεις του άρθρου 26 του Συντάγματος και στις εξειδικεύουσες αυτές, ως προς τη δικαστική εξουσία, διατάξεις των άρθρων 87 παρ. 1 και 88 παρ. 2 του Συντάγματος και υπό το καθεστώς του ν. 4387/2016, πλην η δεσμευτικότητα της κρίσης του και η υποχρέωση συμμόρφωσης του νομοθέτη και της διοίκησης σε αυτήν περιορίζεται, ενόψει και του εύρους της δικαιοδοσίας του, στις κύριες συντάξεις των δικαστικών λειτουργών και των προς αυτούς εξομοιούμενων και όχι στις λοιπές κατηγορίες δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων, όπως οι ενάγοντες.

178. Εξ άλλου, με την 1891/2019 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας κρίθηκε ότι οι διατάξεις του άρθρου 14 παρ. 2 σε συνδυασμό με εκείνες του άρθρου 33 του ν. 4387/2016, με τις οποίες συνεχίστηκε η καταβολή των συντάξεων, όπως είχαν διαμορφωθεί στις 31.12.2014, δηλαδή περιλαμβανομένων των μειώσεων που επήλθαν με τα άρθρα 6 παρ. 1 του ν. 4051/2012 και υποπαρ. ΙΑ της παρ. Ι του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 για το χρονικό διάστημα από την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016, ήτοι από 12.5.2016 και εφεξής, είναι σύμφωνη με το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ. Η πρώτη εκ των ανωτέρω αποφάσεων εκδόθηκε στο πλαίσιο αίτησης ακύρωσης κατά της 26083/887/7.6.2016 κοινής απόφασης του Υφυπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών με τίτλο «Αναπροσαρμογή κύριων συντάξεων - Προστασία καταβαλλόμενων συντάξεων» (Β' 1605/7.6.2016 και διορθώσεις σφαλμάτων Β' 1623/8.6.2016 και Β' 1988/1.7.2016), η οποία αφορά στις λεπτομέρειες εφαρμογής των άρθρων 14 και 33 του ν. 4387/2016, σε όλους τους εντασσόμενους στον ΕΦΚΑ φορείς κοινωνικής ασφάλισης αλλά και στις συντάξεις του Δημοσίου. Ανεξαρτήτως της μη συμβατότητας της εν λόγω ΚΥΑ προς τα άρθρα 73 παρ. 2 και 80 του Συντάγματος, που επιβάλλουν τα ζητήματα απονομής συντάξεων στο πλαίσιο του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών να ρυθμίζονται με νόμο, τα σχετικά δε ζητήματα να κρίνονται κυρίως ή παρεμπιπτόντως αποκλειστικά από το Ελεγκτικό Συνέδριο (βλ. σκέψεις 2 και 40 της παρούσας), όπως προκύπτει από το σκεπτικό της οικείας απόφασης, οι κρίσεις της περιορίζονται στην ερμηνεία των διατάξεων των άρθρων 14 παρ. 2 α και 33 του ν. 4387/2016, σε συνδυασμό με τις ρυθμίσεις των ως άνω διατάξεων με τα άρθρα 6 παρ. 1 του ν. 4051/2012 και υποπαρ. ΙΑ της παρ. Ι του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, που αφορούν στο ύψος των συντάξεων αποκλειστικά στο πλαίσιο της κοινωνικής ασφάλισης. Τούτο συνάγεται αφενός από την ιδιότητα των διαδίκων (Σωματείο Ιπτάμενων Καμπίνας της Ολυμπιακής Αεροπορίας και μελών αυτού) και τον περιορισμό του εννόμου συμφέροντός τους να πλήξουν την ως άνω ΚΥΑ μόνον κατά το σκέλος εκείνο που αφορούσε στην κοινωνική ασφάλιση και όχι σε εκείνο των συντάξεων του Δημοσίου, αλλά και από τις περαιτέρω κρίσεις της οικείας απόφασης που αφορούσαν στο εάν οι παρατιθέμενες στη σκέψη 68 της παρούσας αποφάσεις 2288 και 2289/2015 του Συμβουλίου της Επικρατείας, που είχαν κρίνει αντισυνταγματικές τις ανωτέρω περικοπές στο πλαίσιο των παροχών κοινωνικής ασφάλισης, έπρεπε να τύχουν εφαρμογής και υπό το καθεστώς του ν. 4387/2016. Περαιτέρω, με τις 1439-1443/2020 αποφάσεις της Ολομέλειας του ίδιου Δικαστηρίου, εκδοθείσες επί αγωγών συνταξιούχων κοινωνικής ασφάλισης, με τις οποίες κρίθηκε ότι η διάταξη του άρθρου 14 παρ. 2 του ν. 4387/2016 δεν καταλαμβάνει ρυθμιστικά και το χρονικό διάστημα από 1.1.2013 έως 11.5.2016, για το οποίο ισχύουν τα κριθέντα με τις 2287-2288/2015 αποφάσεις της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας επί της αντίθεσης των περικοπών των συντάξεων κατά τις ως άνω διατάξεις που περιορίζονται στο πεδίο της κοινωνικής ασφάλισης, τα ίδια δε ισχύουν και για την 1823/2020 απόφαση της Ολομέλειας του ίδιου Δικαστηρίου για το αβάσιμο αγωγικών αξιώσεων ερειδόμενων επί των εν λόγω περικοπών για το διάστημα από την ισχύ του ν. 4387/2016 και εφεξής. Συνεπώς, τα

κριθέντα με τις αποφάσεις αυτές ζητήματα δεν τέμνονται με αυτά που εγείρονται στο πλαίσιο της υπό κρίση διαφοράς, τα οποία ανάγονται στο πλαίσιο του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, αφορούν στην ερμηνεία διαφορετικού συνδυασμού διατάξεων και δη των ρυθμίσεων του ν. 4387/2016, όπως αυτές ισχύουν μετά την διευκρίνισή τους με τις ρυθμίσεις του ν. 4670/2020, ενόψει και των συνταγματικών αρχών που διέπουν τη θεσμική εγγύηση της εύλογης αναλογίας αποδοχών ενεργείας και συντάξεων της κατηγορίας αυτής συνταξιούχων, για τα οποία ούτε έκριναν, ούτε ήταν αναγκαίο να κρίνουν για την συναγωγή του δικανικού τους συμπεράσματος, αλλά σε κάθε περίπτωση ούτε μπορούσαν να κρίνουν ως εκ της αποκλειστικής δικαιοδοσίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου επ' αυτών. Ως εκ τούτου, από την όποια έκβαση επί της ερμηνείας των οικείων διατάξεων στο πλαίσιο της παρούσας και της ενώπιον της Ολομέλειας διαδικασίας δεν γεννάται αμφισβήτηση για την ουσιαστική αντισυνταγματικότητα ή την έννοια των αυτών διατάξεων τυπικού νόμου, υπαγόμενη στη δικαιοδοσία του ΑΕΔ (βλ. σκέψη 166 της παρούσας).

179. Κατόπιν αυτών, και εφόσον τα εκτιθέμενα στη σκέψη 174 ζητήματα είναι γενικότερου ενδιαφέροντος με συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων, λαμβανομένου υπ' όψιν και του όγκου των εκκρεμών υποθέσεων με το εν λόγω αντικείμενο, τα οποία δεν έχουν επιλυθεί με απόφαση της Ολομέλειας, το Τμήμα κρίνει ότι πρέπει να υποβληθεί ενώπιόν της προδικαστικό ερώτημα, κατ' εφαρμογή του άρθρου του 162 παρ. 1 του ν. 4700/2020, προκειμένου να αποφανθεί επί των ζητημάτων αυτών. Δοθέντος δε, ότι α) η απάντηση στα ερωτήματα αυτά προϋποθέτει την επίλυση προκριματικών νομικών ζητημάτων ήδη εκκρεμών στην Ολομέλεια (βλ. σκέψη 175), β) πρόκειται και για αυτεπαγγέλτως εξεταζόμενα ζητήματα για τα οποία πρέπει ενόψει της αρχής της αντιμωλίας να υποβληθούν οι ειδικότεροι ισχυρισμοί εκ μέρους των διαδίκων, μετά δε την υποβολή προδικαστικού ερωτήματος, πλέον ενώπιον της Ολομέλειας (κατ' αναλογία αποφ. ΔΕΕ της 24.6.2015, C-263/13, «Ισπανία κατά Επιτροπής», σκ. 57, αποφ. ΕΔΔΑ της 13.10.2015, Clinique des Acacias και λοιποί κατά Γαλλίας, της 5.9.2013, Čeprek κατά Τσεχίας, της 3.5.2016, Alexe κατά Ρουμανίας και της 17.5.2016, Liga Portuguesa de Futebol Profissional κατά Πορτογαλίας) και γ) η εκφορά σχετικής κρίσης προϋποθέτει την εκτίμηση κρίσιμων στοιχείων τα οποία δεν είναι διαθέσιμα ενώπιον του Τμήματος (βλ. τις μνημονευόμενες στις αιτιολογικές εκθέσεις του ν. 4387/2016 μελέτες – προβολές της Εθνικής Αναλογιστικής Αρχής, τις ειδικές μελέτες, που έχουν συνταχθεί από το Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ), το Συμβούλιο Οικονομικών Εμπειρογνομώνων (ΣΟΕ) του Υπουργείου Οικονομικών και ειδική επιτροπή του Υπουργείου Εργασίας: Εύλογες δαπάνες διαβίωσης: ΣΟΕ, Χρήση των ορίων για το ασφαλιστικό σύστημα, Αθήνα, 2016, ΚΕΠΕ, Επίκαιρα θέματα του ασφαλιστικού συστήματος, Αθήνα, 2016 και ειδική οικονομική μελέτη της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, πρόσθετη τεκμηρίωση από τα αρμόδια Υπουργεία για το ύψος των αποδοχών και συντάξεων του Δημοσίου και για τη διαχρονική και τρέχουσα βιωσιμότητα του εθνικού δημόσιου ασφαλιστικού συστήματος), το παρόν Τμήμα δεν δύναται να λάβει συνολική θέση επί των εγειρόμενων θεμάτων. Θα αρκεστεί στην παράθεση τριών υποστηρίξιμων γενικών εκδοχών αντιμετώπισης των ζητημάτων, με επιμέρους νομικές θεμελιώσεις και επιχειρήματα, που έχουν συστηματοποιηθεί κατά τρόπο ώστε να κατατείνουν σε διαφορετικό αποτέλεσμα και να εναρμονίζονται, κατ' αρχήν, τόσο με το πλαίσιο των θεμελιακών αρχών που διέπουν το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (βλ. σκέψεις 28 έως 40 της παρούσας), όσο και με το νομοθετικό πλαίσιο ένταξης του ειδικού αυτού συστήματος στον e- ΕΦΚΑ, βάσει των νόμων 4387/2016 και 4670/2020, όπως ανωτέρω ερμηνεύτηκε (βλ. σκέψεις 128 έως 166 της παρούσας).

180. Η πρώτη εκδοχή αναλύεται σε δύο επιμέρους σκέλη και έχει ως εξής: Με τις διατάξεις του άρθρου 14 παρ. 2 του ν. 4387/2016, όπως αυτές διαδοχικώς ίσχυσαν, σε συνδυασμό με τις λοιπές ρυθμίσεις του ίδιου άρθρου 14, ιδίως των παραγράφων 1 και 3 αυτού, καθορίστηκε το πλαίσιο για τη διαμόρφωση του ύψους των ήδη καταβαλλόμενων συντάξεων από τη θέση σε ισχύ του ν. 4387/2016 και εντεύθεν είτε ευθέως είτε με τον μηχανισμό της προσωπικής διαφοράς (βλ. σκέψεις 170 έως 172 της παρούσας). Ειδικότερα, καθορίστηκε ως βάση υπολογισμού των ήδη καταβαλλόμενων συντάξεων των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών το ύψος το οποίο είχαν κατά την 31.12.2014, σύμφωνα με τις τότε ισχύουσες διατάξεις. Από τη γραμματική δε διατύπωση της οικείας διάταξης προκύπτει ότι αυτή παραπέμπει στις διατάξεις της τότε ισχύουσας συνταξιοδοτικής νομοθεσίας και δη του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, όπως αυτός είχε τροποποιηθεί και ίσχυε, με τον οποίο καθοριζόταν το γενικό πλαίσιο υπολογισμού των απονεμόμενων συντάξεων καθώς και στις διατάξεις εκείνες με τις οποίες περαιτέρω προσδιορίστηκε μειωτικά το ύψος τους.

181. Η διάταξη, όμως, αυτή, στον βαθμό που δεν παραπέμπει σε συγκεκριμένες διατάξεις, ερμηνευόμενη υπό το φως του Συντάγματος και δη της αρχής του κράτους δικαίου (βλ. ΕΛΣΟΛ 599/2021), που διατρέχει και την ΕΣΔΑ (πρβλ. μεταξύ άλλων, απόφ. ΕΔΔΑ της 24.4.2008, CG κ.α. κατά Βουλγαρίας, σκ. 73), έχει την έννοια ότι παραπέμπει μόνον σε όσες από τις διατάξεις αυτές ήταν συνταγματικές κατά τη θέσπισή τους, δηλαδή συνάδουν προς τις απορρέουσες από τις διατάξεις των άρθρων 2 παρ.1, 4 παρ. 1 και 5, 5 παρ. 1, 17 παρ. 1, 25 παρ. 1 και 4, του Συντάγματος αρχές της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης ως προς την προστασία των νομίμων περιουσιακών προσδοκιών των πολιτών, της ισότητας ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών και της αναλογικότητας, προς την απορρέουσα από τις διατάξεις των άρθρων 16, 21 παρ. 3, 22 παρ. 2, 23 παρ. 2 εδ. β, 29, 45, 73 παρ. 2, 80, 87 επ., 103 και 104 του Συντάγματος, σε συνδυασμό με τα άρθρα 2 παρ.1, 5 παρ.1, 25 παρ.1 και 17 παρ. 1 του Συντάγματος τη θεσμική εγγύηση της εύλογης αναλογίας αποδοχών ενέργειας και συντάξεων όσων εντάσσονται στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, και προς το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ. Και τούτο, διότι μόνον υπό την προϋπόθεση αυτή μπορούσαν οι εν λόγω διατάξεις να προσδιορίσουν κατά τρόπο συμβατό με το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ το ύψος των συντάξεων του Δημοσίου κατά την οικεία κρίσιμη ημερομηνία της 31.12.2014. Η ερμηνεία, άλλωστε, αυτή δεν αναιρείται αλλά αντιθέτως ενισχύεται από την παρατιθέμενη στη σκέψη 108 της παρούσας αιτιολογική έκθεση του νόμου επί του άρθρου 14, ως αυτό είχε στην αρχική του διατύπωση, στην οποία μνημονευόταν ότι στόχος της ρύθμισης ήταν η προστασία των ήδη καταβαλλόμενων συντάξεων στο ύψος που είχε καθορισθεί βάσει των τότε ισχυουσών διατάξεων, ενόψει και της κατοχυρούμενης στο Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, καθόσον αποτελεί εγγενές στοιχείο της τελευταίας αυτής αρχής ότι η νομοθέτηση, και κυρίως αυτή που έχει σοβαρές συνέπειες για το επίπεδο διαβίωσης των προσώπων, πρέπει να εναρμονίζεται με τους υπέρτερης τυπικής ισχύος κανόνες (βλ. σκέψη 17 της παρούσας). Εξ άλλου, το Κράτος δεν δύναται, ενόψει της συνταγματικής αυτής αρχής, να επικαλείται τη δική του αντισυνταγματική δράση, εν προκειμένω αντισυνταγματική νομοθέτηση, προς θεμελίωση της εμπιστοσύνης των πολιτών ως προς τις συνέπειες της σε βάρος τους παράνομης πρακτικής και εν προκειμένω της καταβολής παρά το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ συντάξεων μικρότερων των δικαιουμένων στις 31.12.2014. Και τούτο, πολλώ μάλλον, όταν, όπως προκύπτει από τα παρατιθέμενα στις σκέψεις 61 και 66 της παρούσας Πρακτικά του Δικαστηρίου, την 1277/2018 απόφαση της Ολομέλειας αλλά και από τον όγκο των συναφών με την επίδικη εκκρεμών υποθέσεων ενώπιον του Δικαστηρίου, μεγάλος αριθμός συνταξιούχων δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών είχε προσφύγει για την προστασία γεγεννημένων αξιώσεων και νομίμων περιουσιακών προσδοκιών, κατ' επίκληση της αντισυνταγματικότητας των οικείων

ρυθμίσεων, με αίτημα την αποκατάσταση των συντάξεων στο ύψος που έπρεπε να ανέρχονται κατά το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ, χωρίς την εφαρμογή των διατάξεων αυτών.

182. Ενόψει αυτών, η επίκληση στο γενικό μέρος της αιτιολογικής έκθεσης του ν. 4387/2016, δημοσιονομικών λόγων που επιβάλλουν τη μερική αντιστροφή του βάρους περίπτωσης του εθνικού ασφαλιστικού – συνταξιοδοτικού κεφαλαίου (βλ. σκέψεις 104 και επ. της παρούσας), με την ένταξη στον νέο φορέα και όσων είχαν ήδη εξέλθει της υπηρεσίας και τη συμβολή τους με τον άμεσο επανυπολογισμό των συντάξεών τους περιλαμβανομένων όλων των περικοπών του ύψους τους που είχαν μεσολαβήσει μέχρι την ημερομηνία θέσης σε ισχύ του ν. 4387/2016, ανεξαρτήτως της συνταγματικότητάς τους, δεν δύναται να δικαιολογήσει την επιβολή βαρών με την παραπομπή σε αντισυνταγματικές διατάξεις, ήτοι σε διαφορετική από την εκτιθέμενη στη σκέψη 181 σύμφωνη με το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ ερμηνεία. Και τούτο, διότι κάτι τέτοιο θα ισοδυναμούσε σε μη συμβατή προς τις εκτεθείσες στην προηγούμενη σκέψη υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις και αρχές αναδρομική επανανομοθέτηση του ύψους των συντάξεων στις 31.12.2014, ενώ οι σχετικοί δημοσιονομικοί λόγοι θα μπορούσαν να αποτελέσουν κατ' αρχήν θεμιτό λόγο μόνον για την επιβολή νέων βαρών στις συντάξεις, ενταγμένων κατά τρόπο διαφανή, συνεκτικό, συστηματικό και αποτελεσματικό στη συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση του ν. 4387/2016 (βλ. σκ. 22 της παρούσας, πρβλ. ΕλΣ Ολ 504/2021, 1277, 32/2018, 244/2017).

183. Στο πλαίσιο της εκδοχής αυτής και ανεξαρτήτως της συνταγματικότητας ή μη των περικοπών των άρθρων 1 παρ. 10 του ν. 4024/2011, 1 παρ. 1 του ν. 4051/2012, της υποπαρ. Β4 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, ζητήματα για τα οποία επίκειται, κατά τα ανωτέρω, απόφαση της Ολομέλειας, μπορεί να υποστηριχθεί, ήδη από το παρόν στάδιο, ότι οι διατάξεις του άρθρου 14 παρ. 2 του ν. 4387/2016, παραπέμποντας στις τότε ισχύουσες διατάξεις, δεν περιλαμβάνουν εκείνη της υποπαρ. Β3 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, που έχει κριθεί αντισυνταγματική με την 1277/2018 απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου, αλλά και με τις 1-4/2018 αποφάσεις του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος για την ειδική κατηγορία των δικαστικών λειτουργών και των μελών του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Τούτο δε, ενόψει και της εν τοις πράγμασι δεσμευτικότητας που παράγεται από τις σχετικές αποφάσεις, στον βαθμό που δεν έχουν επέλθει μεταβολές στο νομικό καθεστώς, τέτοιες που να δικαιολογούν απόκλιση από το σκεπτικό τους, αλλά και εν όψει της εν ευρεία εννοία υποχρέωσης συμμόρφωσης του Κράτους προς το περιεχόμενό τους (βλ. σκέψη 78 της παρούσας), κατωτέρω ανάλυση για τις διατάξεις του άρθρου 33 του ν. 4734/2020 περί της μερικής συμμόρφωσης στις ως άνω αποφάσεις και απόφ. Ειδ. Δικ. αρ. 88 παρ. 2 του Συντάγματος 127/2016, ΕλΣ Π Τμ. 930/2019).

184. Εξ άλλου, κατά το δεύτερο σκέλος της ίδιας εκδοχής, μπορεί να υποστηριχθεί η θέση ότι με τις ρυθμίσεις του άρθρου 14 παρ. 2 του ν. 4387/2016, παρά την ασαφή τους διατύπωση, δεν γίνεται γνήσια παραπομπή στις ισχύουσες κατά τις 31.12.2014 διατάξεις που καθόριζαν το ύψος των συντάξεων του Δημοσίου, ανεξαρτήτως της συνταγματικότητάς τους ή μη, αλλά με τις διατάξεις αυτές συντελείται μία νέα εφεξής πρωτογενής ρύθμιση ως προς τον υπολογισμό των συντάξεων, χωρίς να θίγονται παρελθούσες απαιτήσεις των συνταξιούχων από τυχόν αντισυνταγματικές περικοπές (βλ. άλλωστε την μερική νομοθετική αναγνώριση αυτών με το άρθρο 33 του ν. 4734/2020 και σχετική κατωτέρω ανάλυση και πρβλ. τη σχετική συλλογιστική στο διακριτό πλαίσιο της κοινωνικής ασφάλισης ΣτΕ Ολ. 1439-1443/2020). Με τη ρύθμιση δε αυτή ενσωματώνεται ως αριθμητικό μέγεθος, το ύψος στο οποίο αυτές ανέρχονταν κατά την ως άνω ημερομηνία, μετά την εφαρμογή της γενικής συνταξιοδοτικής νομοθεσίας και των ποσοστιαίων μειώσεων που προβλέφθηκαν διαδοχικώς, μεταξύ άλλων, και με τις διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 10 του ν. 4024/2011, 1 παρ. 1 του ν. 4051/2012 και την υποπαρ. Β3 και Β4 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 (βλ. στο πνεύμα αυτό απόφ. 1- 4/2018 του Ειδ. Δικ. του άρθρου 88 παρ. 2 και πρβλ. αντίστοιχη ερμηνεία

στο πλαίσιο των σχετικών περικοπών στο πεδίο της κοινωνικής ασφάλισης ΣτΕ Ολ. 1439-1443/2020, 1891/2019). Οι διατάξεις, άλλωστε, αυτές, ανεξαρτήτως της αντίθεσής τους ή μη σε υπέρτερης τυπικής ισχύος κανόνες, στον βαθμό που δεν είχε κηρυχθεί η αντισυνταγματικότητά τους από το ΑΕΔ, κατ' άρθρο 100 παρ 4 του Συντάγματος, και δεν είχαν καθ' οιονδήποτε καταργηθεί, ήταν εν ισχύι και πράγματι καθόριζαν το ύψος των συντάξεων κατά την ως άνω ημερομηνία. Η ερμηνεία αυτή υποστηρίζεται και από τον σκοπό του νομοθέτη, όπως αυτός αποτυπώνεται στο γενικό μέρος της οικείας αιτιολογικής έκθεσης (βλ. σκέψη 104 της παρούσας), κατά την οποία «...γίνεται ανακαθορισμός, κατ' επιταγή των αρχών της συμμετοχικής δικαιοσύνης και της αλληλεγγύης των γενεών, των συντάξεων των ήδη συνταξιούχων με αναφορά στο νέο, ενιαίο τρόπο υπολογισμού της κύριας και επικουρικής σύνταξης για παλαιούς και νέους ασφαλισμένους. Παράλληλα όμως εξασφαλίζεται πλήρης προστασία των κύριων συντάξεων, με πρόβλεψη προσωπικής διαφοράς [...]». Στο ίδιο πλαίσιο, με την αιτιολογική έκθεση επί του άρθρου 14 του οικείου νόμου η επίκληση της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης ως λόγου διατήρησης του ύψους των συντάξεων των παλαιών συνταξιούχων σ' εκείνο στο οποίο αυτές πράγματι ανέρχονταν στις 31.12.2014, κατ' εφαρμογήν των τότε ισχυουσών διατάξεων, έχει την έννοια ότι ο νομοθέτης θέλησε και μετά την αναδιάρθρωση του δημόσιου ασφαλιστικού συστήματος με τη σύσταση ενός εθνικού ασφαλιστικού – συνταξιοδοτικού κεφαλαίου, να συνεχίσει να επιρρίπτει το ίδιο δημοσιονομικό βάρος στις συντάξεις του Δημοσίου, χωρίς να επέρχονται σ' αυτές άμεσα περαιτέρω μειώσεις εξαιτίας της ένταξής του στο νέο εθνικό δημόσιο ασφαλιστικό σύστημα.

185. Περαιτέρω, στο πλαίσιο του εθνικού δημόσιου ασφαλιστικού – συνταξιοδοτικού συστήματος, ο νομοθέτης δύναται κατ' αρχήν να προβεί και σε εφεξής επανυπολογισμό των ήδη καταβαλλόμενων συντάξεων προκειμένου να επιτύχει θέσπιση ενιαίων κανόνων για παλαιούς και νέους συνταξιούχους εντός του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, κατ' επίκληση των αρχών της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, της διαγενεακής ισότητας και αλληλεγγύης, καθώς και της δίκαιης αποταμίευσης, με απώτερο στόχο την σύμμετρη συμμετοχή και των παλαιών συνταξιούχων στην μακροχρόνια απόδοση και αειφορία του εθνικού συνταξιοδοτικού κεφαλαίου. Στον βαθμό, όμως, που υιοθετεί αυτούσιες τις περικοπές που είχαν επέλθει στο ύψος των συντάξεων στις 31.12.2014, μεταξύ άλλων και με τις διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 10 του ν. 4024/2011, 6 παρ. 1 του ν. 4051/2012 και της υποπαρ. Β3 και Β4 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, χωρίς περαιτέρω ειδική αιτιολόγηση και διαφανή, συνεκτική, συστηματική ενσωμάτωση αυτών στο νέο δημόσιο ασφαλιστικό πλαίσιο, τόσο ο καθορισμός της βάσης υπολογισμού (ύψος συντάξεων στις 31.12.2014), όσο και η βάσει αυτής εξαγόμενη προσωπική διαφορά, θα φέρουν τα τυχόν κανονιστικά ελαττώματα των ρυθμίσεων αυτών και θα εξακολουθήσουν να εγείρουν τα ζητήματα αντίθεσης των ως άνω διατάξεων με διατάξεις υπέρτερης τυπικής ισχύος (βλ. κατ' αναλογία ΕλΣ Ολ. 504/2021 για την επιβεβαίωση των κρίσεων των 32/2018, 244/2017 αποφάσεων της Ολομέλειας περί της αντισυνταγματικότητας της κατ' άρθρα 38 του ν. 3863/2010 και 11 του ν. 3865/2010, παρακράτησης της εισφοράς αλληλεγγύης συνταξιούχων υπέρ ΦΚΑ έως 31.12.2018 και υπό το καθεστώς του ν. 4387/2016, λόγω της μη συνεκτικής ενσωμάτωσης της εισφοράς στο νέο πλαίσιο). Και ανεξαρτήτως της κρίσης της Ολομέλειας για τις περικοπές των νόμων 4024/2011 και 4051/2012 καθώς και της υποπαρ. Β4 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, τούτο θα ισχύει σε κάθε περίπτωση για την περικοπή της υποπαρ. Β3 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, η οποία, όπως έχει κριθεί με την 1277/2018 απόφαση της Ολομέλειας και με το σκεπτικό που παρατίθεται στη σκέψη 72 της παρούσας, αντιβαίνει στις ρυθμίσεις των άρθρων 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές της ισότητας των πολιτών ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών, της αναλογικότητας, καθώς και προς την απορρέουσα

από τη συνταγματική θεσμική εγγύηση του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (άρθρα 16, 21 παρ. 3, 22 παρ. 2, 23 παρ. 2 εδ. β, 29, 45, 73 παρ. 2, 80, 87 επ., 103 και 104 του Συντάγματος σε συνδυασμό με τα άρθρα 2 παρ.1, 5 παρ.1, 25 παρ.1 και 4 του Συντάγματος) αρχή της εύλογης της αναλογίας σύνταξης και αποδοχών ενεργείας (βλ. συναφώς και τις παρατιθέμενες στη σκέψη 177 κρίσεις των 1-4/2018 αποφάσεων του κατ' άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος Ειδικού Δικαστηρίου, για την αντισυνταγματικότητα της ίδιας περικοπής και υπό το καθεστώς του ν. 4387/2016 ως προς την ειδική κατηγορία των δικαστικών λειτουργών).

186. Ειδικότερα, πέραν των παρατιθέμενων στις σκέψεις 104 και επ. χωρίων της αιτιολογικής έκθεσης του ν. 4387/2016 που αφορούν τα θεμέλια της ασφαλιστικής – συνταξιοδοτικής μεταρρύθμισης, στο γενικό μέρος της ίδιας έκθεσης αναφέρονται και τα εξής: «Τα μέτρα που ελήφθησαν έως σήμερα κατά την διάρκεια της κρίσης επιδείνωσαν αντί να θεραπεύσουν τις δομικές ... αδυναμίες [του ασφαλιστικού συστήματος]. Οι σημαντικές περικοπές των συντάξεων αλλοίωσαν σημαντικά την αναλογική (ανταποδοτική) τους πλευρά. Οι περικοπές, περαιτέρω, υπονόμισαν την αξιοπιστία των υποσχέσεων του συστήματος. Το μέσο εισόδημα από συντάξεις μειώθηκε από 1200 Ευρώ περίπου το 2010 σε 833 ευρώ περίπου σήμερα. Στην ουσία, έχει τεθεί σε λειτουργία μια διαδικασία συνεχούς απαξίωσης, όπου δημοσιονομικά θέματα οδηγούν σε προσαρμογές συντάξεων που υποτιμούν ακόμη περισσότερο το κοινωνικό συμβόλαιο μεταξύ των γενεών, οδηγώντας σε τάσεις απεμπλοκής, κυρίως εκ μέρους των νεότερων», ενώ δεν γίνεται καμία περαιτέρω αναφορά στο ζήτημα των λόγων ενσωμάτωσης των παρελθουσών περικοπών και δη της υποπαρ. Β.3 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, ως βάσης υπολογισμού των παλαιών συντάξεων. Όπως δε ήδη επισημάνθηκε στη σκέψη 179 της παρούσας δεν έχουν προσκομισθεί ενώπιον του Τμήματος λοιπά κρίσιμα στοιχεία εκ μέρους του Ελληνικού Δημοσίου για την τεκμηρίωση της ενσωμάτωσης των επίμαχων περικοπών στο καθεστώς του ν. 4387/2016 (βλ. πάντως το αναφερόμενο στο σκεπτικό της ΣτΕ Ολ 1891/2019 οικ. 20263/121/4.5.2016 «ενημερωτικό σημείωμα» της Προϊσταμένης της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης στο οποίο αναφέρονται, μεταξύ άλλων, στη σελίδα 9 του σημειώματος αυτού υπό τον τίτλο: “Εξέλιξη συνταξιοδοτικής δαπάνης (κύριων και επικουρικών συντάξεων)” αναφέρονται τα εξής: “Στο συνημμένο πίνακα 2, παρουσιάζεται η εξέλιξη της συνταξιοδοτικής δαπάνης κύριων και επικουρικών συντάξεων για την περίοδο 2009-2015 και οι αντίστοιχες προβολές του βασικού σεναρίου για την περίοδο 2016-2019, χωρίς τη δαπάνη για τις παροχές του ΕΚΑΣ. Σύμφωνα με τα στοιχεία εξέλιξης της συνταξιοδοτικής δαπάνης, διαπιστώνεται σημαντική μείωση σε απόλυτα μεγέθη, τα έτη 2010 και 2013, λόγω της εφαρμογής των διαδοχικών νόμων περιορισμού της (ν. 4024/2011, ν. 4051/2012, ν. 4093/2012), ενώ ως ποσοστό του ΑΕΠ παρατηρείται αύξηση, η οποία οφείλεται στη σημαντική μείωση του ΑΕΠ την ίδια περίοδο. Οι προβολές του βασικού σεναρίου έως το 2019 (πριν δηλαδή τη σύνταξη του σχεδίου νόμου για την ασφαλιστική μεταρρύθμιση), παρουσιάζουν τη σταδιακή αύξηση της συνταξιοδοτικής δαπάνης σε απόλυτα μεγέθη (32,06 δις το 2019) για τους λόγους που προαναφέρθηκαν (αύξηση του αριθμού των συνταξιούχων, αύξηση της μέσης σύνταξης των νέων συνταξιούχων). Στο βασικό αυτό σενάριο το ύψος της συνταξιοδοτικής δαπάνης το έτος 2019 αντιστοιχεί στο 16,3% του ΑΕΠ (το υψηλό ποσοστό οφείλεται στο μειωμένο κατά 17% ΑΕΠ 2019 έναντι του ΑΕΠ 2009). Επισημαίνεται ότι στις προβολές αυτές έχει συμπεριληφθεί η δημοσιονομική επίπτωση των ν. 4051/2012 και 4093/2012, η οποία αντιστοιχεί σε εξοικονόμηση της τάξης 2% του ΑΕΠ. Αν εξαιρεθεί η δημοσιονομική επίπτωση των προαναφερθέντων νόμων, η συνταξιοδοτική δαπάνη το έτος 2019 θα φθάσει το 18,5% του ΑΕΠ (ποσοστό εξαιρετικά υψηλό σε σχέση με τους αντίστοιχους μέσους Ευρωπαϊκούς Δείκτες).” Ακολουθεί δε ο πίνακας 2 στη σελίδα 10 του ως άνω σημειώματος με την εξέλιξη της συνταξιοδοτικής δαπάνης κατά τα έτη 2009-

2019). Από τις σχετικές πάντως αναφορές στην αιτιολογική έκθεση και από το ανωτέρω έγγραφο, το οποίο σε κάθε περίπτωση δεν κάνει ειδική μνεία στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, εμφανίζεται ως μόνη αιτιολογία για την ενσωμάτωση των εν λόγω περικοπών η εξοικονόμηση της τάξεως του 2% του ΑΕΠ και ότι, αν δεν λαμβάνονταν υπόψη οι περικοπές αυτές, η συνταξιοδοτική δαπάνη θα έφθανε το έτος 2019 το 18,5% του ΑΕΠ. Από την αιτιολογία αυτή συνάγεται ότι η διατήρηση των επιβληθεισών περικοπών, μεταξύ των οποίων και η ήδη κριθείσα ως αντισυνταγματική της μείωσης της υποπαρ. Β.3 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, αποσκοπούσε στην επίτευξη δημοσιονομικού και μόνον σκοπού, ήτοι τη μείωση της συνταξιοδοτικής δαπάνης ως ποσοστού του ΑΕΠ - και μάλιστα βραχυπρόθεσμου έως και το έτος 2019 και δεν εντάσσεται κατά τρόπο διαφανή, συνεκτικό, και συστηματικό στο πλαίσιο μέτρων προς εξασφάλιση της βιωσιμότητας του θεσπιζομένου με τον ν. 4387/2016 δημόσιου ασφαλιστικού συστήματος (βλ.σκέψεις 21 και 134 της παρούσας και πρβλ. στο πλαίσιο της κοινωνικής ασφάλισης ΣτΕ Ολ. 1891/2019 μειοψ.).

187. Περαιτέρω, στον βαθμό που ο νομοθέτης δεν προέβη σε ειδικότερη αιτιολόγηση της διατήρησης των εν λόγω περικοπών και σε συνεκτική τους ένταξη στο νέο δημόσιο ασφαλιστικό σύστημα, σε συνάρτηση, τόσο με τα γενικότερα μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής που έλαβε κατά τον χρόνο θέσης σε ισχύ του ν. 4387/2016 και την εξέταση τυχόν εναλλακτικών λύσεων για τη μη περαιτέρω επιβάρυνση των συντάξεων, όσο και σε σχέση με την τήρηση της συνταγματικής αρχής της εύλογης αναλογίας μεταξύ αποδοχών ενέργειας και συντάξεων (βλ. τα παρατιθέμενα στη σκέψη 32 της παρούσας έξι κριτήρια α) θετική αναλογία με αποδοχές εξόδου, β) μη επιβολή μονομερών βαρών μόνο στις συντάξεις, γ) κλιμάκωση των βαρών ώστε να μην ανατρέπεται η ιεράρχηση αποδοχών – συντάξεων δ) μη λήψη αποκλειστικά υπ' όψιν του κατωτάτου επιπέδου αξιοπρεπούς διαβίωσης, κατ' άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος, ε) τεκμηρίωση και αιτιολόγηση του ύψους της σύνταξης σε σχέση με τις τρέχουσες αποδοχές των εν ενεργεία δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και στ) συνεκτίμηση επίκαιρων δημοσιονομικών και εισοδηματικών δεδομένων], οι διατάξεις του άρθρου 14 παρ. 2 α του ν. 4387/2016 με τις οποίες εξακολούθησαν να εφαρμόζονται οι διατάξεις των νόμων 4024/2011, 4051/2012 και 4093/2012, αποτελούν συνέχεια των αρχικών νομοθετημάτων που τις θέσπισαν. Συνεπώς, οι σχετικές περικοπές διατηρούν τη φύση τους ως μέτρων με άμεσο δημοσιονομικό αποτέλεσμα χωρίς διαρθρωτικά χαρακτηριστικά, λόγω δε της πολλαπλότητας που εμφανίζουν σε συνάρτηση με τα συνολικά βάρη επί των συντάξεων από την επισημοποίηση της δημοσιονομικής κρίσης κατά το έτος 2010 και εντεύθεν (βλ. σκ.55 της παρούσας), αλλά και του σωρευτικού τους αποτελέσματος στο ύψος των συντάξεων, εγείρουν ακριβώς τα ίδια ζητήματα συμβατότητας προς τις ρυθμίσεις των άρθρων 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές της ισότητας των πολιτών ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών, της αναλογικότητας, καθώς και προς την απορρέουσα από την συνταγματική θεσμική εγγύηση του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (άρθρα 16, 21 παρ. 3, 22 παρ. 2, 23 παρ. 2 εδ. β, 29, 45, 73 παρ. 2, 80, 87 επ., 103 και 104 του Συντάγματος σε συνδυασμό με τα άρθρα 2 παρ.1, 5 παρ.1, 25 παρ.1 και 4 του Συντάγματος) αρχή της εύλογης της αναλογίας σύνταξης και αποδοχών ενεργείας, που παρέχουν μείζονα προστασία σε σχέση με το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ και, ως εκ τούτου, παρέλκει η αυτοτελής εξέτασή του. Τούτο δε, ισχύει σε κάθε περίπτωση για την περικοπή της υποπαρ. Β.3 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, που έχει για τους ίδιους λόγους κριθεί αντισυνταγματική με την παρατιθέμενη στη σκέψη 72 της παρούσας 1277/2018 απόφαση της Ολομέλειας, το σκεπτικό της οποίας εξακολουθεί να δεσμεύει, στον βαθμό που δεν έχουν μεταβληθεί επί της ουσίας τα νομοθετικά και πραγματικά δεδομένα που το επιστηρίζουν. Σημειωτέον,

ότι όπως και στην αρχική θεσμοθέτηση της περικοπής αυτής έτσι και κατά τον συνυπολογισμό της στο πλαίσιο εφαρμογής του άρθρου 14 παρ. 2 του ν. 4387/2016, πέραν του ότι δεν είχαν ληφθεί υπ' όψιν αιτιολογημένα τα ανωτέρω κριτήρια της συνταγματικής αρχής της εύλογης αναλογίας, δεν είχε ληφθεί ιδιαίτερη πρόνοια ούτε για τη διασφάλιση των ειδικών μισθολογίων, μεταξύ των οποίων και οι ιατροί του ΕΣΥ, όπως η δεύτερη, τρίτη και ο τέταρτος των εναγόντων (βλ. σκέψη 25 της παρούσας, πρβλ. και το συναφές σκεπτικό της 1-4/2018 απόφασης του κατ' άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος Ειδικού Δικαστηρίου για την αντισυνταγματικότητα της ίδιας περικοπής στην ειδική κατηγορία των δικαστικών λειτουργιών).

188. Η δεύτερη υποστηρίξιμη εκδοχή έχει ως εξής: Στο πλαίσιο της σύμφωνης με το Σύνταγμα ένταξης του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών στο νέο εθνικό δημόσιο ασφαλιστικό φορέα (βλ. σκέψεις 129 έως 166 της παρούσας), με στόχο τη διασφάλιση της δημοσιονομικής του βιωσιμότητας και προκειμένου να επιτευχθούν οι βασικοί στόχοι συμπίεσης της συνταξιοδοτικής δαπάνης το πολύ κατά 2,5% του ΑΕΠ του έτους 2009 μέχρι το έτος 2060, ο νομοθέτης επέλεξε εντός του περιθωρίου εκτίμησης που διαθέτει (βλ. σκέψη 22 της παρούσας), κατ' επίκληση των αρχών της διαγενεακής ισότητας και αλληλεγγύης, την άμεση εφαρμογή των νέων, ενιαίων κανόνων υπολογισμού των συντάξεων τόσο για όσους εξέρχονται της ενεργού υπηρεσίας μετά την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 όσο και στους ήδη συνταξιούχους μέσω του επανυπολογισμού των συντάξεών τους. Σε σχέση με τους τελευταίους, με τις διατάξεις του άρθρου 14 παρ. 2 του ν. 4387/2016, ως βάση για τον επανυπολογισμό των κύριων συντάξεων λαμβάνεται το ύψος των συντάξεων όπως αυτές είχαν διαμορφωθεί κατά την 31.12.2014, με τις επελθούσες δηλαδή περικοπές των νόμων 4024/2011, 4051/2012 και 4093/2012 (βλ. συναφώς και την παρατιθέμενη στη σκέψη 185 της παρούσας ερμηνεία των οικείων διατάξεων στο πλαίσιο της πρώτης εκδοχής και πρβλ. στο πλαίσιο της κοινωνικής ασφάλισης ΣτΕ 1891/2019). Ο επανυπολογισμός, επομένως, των κύριων συντάξεων των παλαιών συνταξιούχων δεν συνεπάγεται άμεσα και μονοσήμαντα δημοσιονομικά οφέλη, καθόσον διατηρείται, κατ' αρχήν, ως προσωπική διαφορά, το ποσό της πράγματι καταβαλλόμενης κατά την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 σύνταξης που υπερβαίνει το συνολικό ποσό της επανυπολογισθείσας, αλλά μόνο έμμεσα, μέσω της κατ' ουσίαν διατήρησης των περικοπών των ανωτέρω νόμων κατά τον καθορισμό της προσωπικής διαφοράς. (πρβλ. ΣτΕ Ολ. 1891/2019).

189. Δοθέντος δε ότι, όπως αναλυτικώς εκτέθηκε στις σκέψεις 150 έως 152 της παρούσας, η σύσταση του ΕΦΚΑ και πλέον e-ΕΦΚΑ, ως ένα νέο σχήμα διανεμητικής δικαιοσύνης διαχείρισης εισφορών, κατανομής ασφαλιστικών – συνταξιοδοτικών βαρών και απονομής ασφαλιστικών – συνταξιοδοτικών παροχών στο πεδίο του ασφαλιστικού – συνταξιοδοτικού δικαίου, στο οποίο εντάχθηκε ως ρυθμιστικά διακριτό και λειτουργικά αυτοτελές το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, είχε ως νομικό της θεμέλιο τις μνημονευόμενες στις σκέψεις 124 έως 127 της παρούσας ανειλημμένες δεσμεύσεις της Ελληνικής Δημοκρατίας με θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δη της Συμφωνίας με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας, προς διασφάλιση της αρχής δημοσιονομικής βιωσιμότητας του εθνικού ασφαλιστικού- συνταξιοδοτικού συστήματος, η τελευταία αυτή αρχή αποκτά πλέον βαρύνουσα σημασία (βλ. σκέψη 130 της παρούσας) και επιβάλλει με μεγαλύτερη ένταση τη συμβολή όλων όσοι μετέχουν κατ' αρχήν στο προϊόν του Εθνικού Συνταξιοδοτικού Κεφαλαίου στο πλαίσιο μίας ευρύτερης μορφής αναδιανομής και κοινωνικής αλληλεγγύης, κατ' άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος.

190. Στο πλαίσιο αυτό, τα αυτοτελή, μεμονωμένα, οριζόντια αμιγώς μέτρα που είχαν θεσπισθεί με τους νόμους 4024/2011, 4051/2012 και 4093/2012, ενσωματώνονται εφεξής στην ασφαλιστική μεταρρύθμιση και μετασχηματίζονται σε διαρθρωτικά, σηματοδοτούν δε την μερική αντιστροφή της συνήθους ροής της αναδιανομής (από τον

ενεργό πληθυσμό στους συνταξιούχους) αυτή τη φορά από τους παλαιούς συνταξιούχους στους νέους εν ενεργεία ασφαλισμένους και τους νέους συνταξιούχους, ως αναγκαία διορθωτική παρέμβαση υπέρ των μελλοντικών γενεών και ενόψει των αρχών της διαγενεακής ισότητας, αλληλεγγύης και δίκαιης αποταμίευσης υπέρ αυτών (βλ. σκέψεις 20 έως 22 της παρούσας). Και τούτο, καθόσον από τις προβολές του συστήματος προκύπτει ότι οι μελλοντικοί συνταξιούχοι θα λάβουν σημαντικά μικρότερου ύψους συντάξεις από την παρούσα γενιά αυτών. Η επίρριψη δε του κόστους εξισορρόπησης του συστήματος και στους παλαιούς συνταξιούχους, με την αφομοίωση των επίμαχων περικοπών στο νέο σύστημα υπολογισμού των συντάξεων και τη διατήρηση της προσωπικής διαφοράς, παρίσταται κατ' αρχήν αιτιολογημένη από την άποψη της προσφορότητας, της καταλληλότητας και της αναγκαιότητας του μέτρου από τα υφιστάμενα στοιχεία και δη τις αιτιολογικές εκθέσεις των διαδοχικώς εκδοθέντων νόμων (σοβαρή και διαρκής επιδείνωση της αναλογίας εργαζομένων/συνταξιούχων λόγω του οξυμένου δημογραφικού προβλήματος της χώρας, διαρκής μείωση των θέσεων απασχόλησης και αύξηση των θέσεων μερικής απασχόλησης λόγω της υψηλής ανεργίας, δραστική μείωση των αποδοχών, υφιστάμενες παθογένειες του συστήματος κλπ, βλ. συναφώς και το εκτιθέμενο στο πλαίσιο της πρώτης εκδοχής ενημερωτικό σημείωμα της Προϊσταμένης της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, που αποτέλεσε την βάση του σκεπτικού της ΣτΕ Ολ. 1891/2019, στο πλαίσιο της κοινωνικής ασφάλισης). Σε κάθε περίπτωση, πάντως, για τον πλήρη δικαστικό έλεγχο της οικείας αιτιολογίας και των νομοθετικών γεγονότων που οδήγησαν στην εκ νέου επιβολή των οικείων περικοπών, επιβάλλεται να συμπληρωθεί ο φάκελος της υπόθεσης με το σύνολο των μελετών που μνημονεύονται στην οικεία αιτιολογική έκθεση και με κάθε άλλο πρόσφορο στοιχείο σχετικά με τη δημοσιονομική πορεία του εθνικού ασφαλιστικού – συνταξιοδοτικού συστήματος κατά τον χρόνο θέσπισης των οικείων διατάξεων. Τούτο δε, με επιμέλεια του Ελληνικού Δημοσίου, στη σφαίρα του οποίου εντάσσεται το σύνολο της σχετικής τεκμηρίωσης και το οποίο έχει ευχερή πρόσβαση στα κρίσιμα για τη διάγνωση του ζητήματος στοιχεία (βλ. ΕλΣ Ολ. 32/2018, 244/2017, κατ' αναλογία αποφ. ΕΔΔΑ της 23.6.2016, υπόθεση Baka κατά Ουγγαρίας, σκ. 143, της 9.6.2005 Fadeyeva κατά Ρωσίας, παρ. 79, της 24.4.2003 Aktas κατά Τουρκίας, παρ. 272).

191. Εξ άλλου και ενόψει των αρχών της ισότητας ενώπιον του νόμου και της ισότητας ενώπιον των δημοσίων βαρών, οι οικείες περικοπές και η συναποτίμησή τους για τον καθορισμό της βάσης υπολογισμού των συντάξεων και της οικείας προσωπικής διαφοράς, κατ' άρθρο 14 παρ. 2 α του ν. 4387/2016, εμφανίζει, κατ' αρχήν, θεμιτή συνάφεια με την βαρυνόμενη κατηγορία, ενόψει και της επιχειρούμενης μεταρρύθμισης, για λόγους κοινωνικής δικαιοσύνης και διαγενεακής ισότητας και αλληλεγγύης, καθόσον και οι παλαιοί συνταξιούχοι του Δημοσίου, ωφελούνται εξ ίσου από τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του σε εθνική βάση πια οργανωμένου ασφαλιστικού – συνταξιοδοτικού συστήματος, τη διατήρηση δηλαδή της ικανότητάς του να χορηγεί συντάξεις στους υφιστάμενους και στους μελλοντικούς συνταξιούχους (πρβλ. στο πλαίσιο της κοινωνικής ασφάλισης ΣτΕ Ολ 1891/2019). Περαιτέρω, η επίρριψη του εν λόγω συνταξιοδοτικού βάρους στους παλαιούς συνταξιούχους του Δημοσίου δεν συνεπάγεται την συνταγματικά μη συμβατή με το ειδικό τους καθεστώς συμμετοχή αυτών στους κινδύνους του ασφαλιστικού κεφαλαίου, αφού εξακολουθούν να έχουν αξίωση για πλήρη εγγύηση της σύνταξής τους από το Ελληνικό Δημόσιο, ως εργοδότη (βλ. σκέψεις 139, 140 και 153 της παρούσας), αλλά, με την επιφύλαξη της διατήρησης μίας εύλογης αναλογίας μεταξύ των αποδοχών ενεργείας και των συντάξεων, συνιστά κατ' αρχήν θεμιτή συμμετοχή τους, ενόψει του κατ' άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος χρέους κοινωνικής αλληλεγγύης στην βιωσιμότητα του Εθνικού Συνταξιοδοτικού Συστήματος στο οποίο μετέχουν (πρβλ. a contrario ΕλΣ Ολ. 504/2021, 32/2018, 244/2017). Ενόψει αυτών, οι περικοπές των νόμων 4024/2011, 4051/2012 και 4093/2012, ανεξαρτήτως των παθογενειών που τυχόν

εμφάνιζαν, κατά τη θέσπισή τους, σε σχέση με τη συμβατότητά τους με υπέρτερης τυπικής ισχύος κανόνες, κατ' αρχήν ενσωματώνονται κατά τρόπο διαφανή, συνεκτικό και συστηματικό στο νέο θεσμικό πλαίσιο του ν. 4387/2016, με την επιφύλαξη δε ενός πληρέστερου δικαστικού ελέγχου της οικείας αιτιολογίας, οι λοιπές παράμετροι της συναγματικότητάς τους πρέπει να εξετασθούν υπό το νέο αυτό πρίσμα αυτό.

192. Περαιτέρω, και δοθέντος ότι, όπως εκτέθηκε στις σκέψεις 130 έως 166 της παρούσας, το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών διατηρεί την αυτοτέλειά του εντός του νέου εθνικού φορέα, στο πλαίσιο δε αυτού η σύνταξη για την κατηγορία αυτή συνταξιούχων αποτελεί συνέχεια των αποδοχών, επιβάλλεται να εξετασθεί εάν με την εφαρμογή των περικοπών αυτών διασφαλίζεται η συνταγματική αρχή της εύλογης αναλογίας μεταξύ αποδοχών ενέργειας και συντάξεων [βλ. σκέψεις 30 έως 32 της παρούσας α) θετική αναλογία με αποδοχές εξόδου, β) μη επιβολή μονομερών βαρών μόνο στις συντάξεις, γ) κλιμάκωση των βαρών ώστε να μην ανατρέπεται η ιεράρχηση αποδοχών – συντάξεων δ) μη λήψη αποκλειστικά υπ' όψιν του κατωτάτου επιπέδου αξιοπρεπούς διαβίωσης, κατ' άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος, ε) τεκμηρίωση και αιτιολόγηση του ύψους της σύνταξης σε σχέση με τις τρέχουσες αποδοχές των αντίστοιχων εν ενεργεία δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και στ) συνεκτίμηση επίκαιρων δημοσιονομικών και εισοδηματικών δεδομένων]. Στο πλαίσιο αυτό, εκτός από τα ήδη περιλαμβανόμενα στον φάκελο στοιχεία (πράξη απονομής σύνταξης βάσει του συστήματος αναφοράς, ήτοι του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, και ενημερωτικά σημειώματα του επίδικου διαστήματος στα οποία εμφανίζονται οι σχετικές περικοπές), στοιχεία που κατ' αρχήν ικανοποιούν τις απαιτήσεις διάγνωσης της θετικής αναλογίας αποδοχών παροχών για τους συγκεκριμένους ενάγοντες, επιβάλλεται να προσκομισθούν γενικότερα στοιχεία εκ μέρους του Ελληνικού Δημοσίου, που να αφορούν την τεκμηρίωση των υπο στοιχεία β' έως και στ' συνιστωσών της εύλογης αναλογίας, κατά τον χρόνο θέσης σε ισχύ του ν. 4387/2016 και καθ' όλο το επίδικο διάστημα, ήτοι από 1.1.2015 έως 31.8.2020, προκειμένου να διαγνωσθεί εάν υπό την ισχύ του νόμου αυτού τα σωρευτικά βάρη που διατηρήθηκαν στις συντάξεις όσων είχαν ήδη εξέλθει της υπηρεσίας (βλ. σκέψεις 55 και επόμενες της παρούσας για τα βάρη από το έτος 2010 και εντεύθεν) διασφαλίζουν την τήρηση της οικείας αρχής και δεν έχει επέλθει μείωση των συντάξεων του Δημοσίου, ενόψει και των ευρύτερων δημοσιονομικών συνθηκών, που να διαταράσσουν σε ουσιώδη βαθμό την αναλογία σε σχέση τόσο με τις αποδοχές ενέργειας κατά τον χρόνο εξόδου από την υπηρεσία όσο και με τις τρέχουσες αποδοχές των αντίστοιχων εν ενεργεία δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων (βλ. συναφώς ΕλΣ Ολ. 2020/2020, πρβλ. αποφ. 1-4 Ειδ. Δικ. 88 παρ. 2 του Συντάγματος). Τούτο δε, ενόψει και του ότι η δεύτερη, η τρίτη και ο τέταρτος των εναγόντων εντάσσονται σε ειδικό μισθολόγιο (ιατροί του ΕΣΥ), που επιβάλλει την ιδιαίτερη τόσο μισθολογική όσο και συνταξιοδοτική μεταχείριση, όπως βασίμως προβάλλουν.

193. Κατόπιν αυτών, στο πλαίσιο της δεύτερης αυτής εκδοχής, προκειμένου να διαγνωσθεί εάν οι διατάξεις του άρθρου 14 παρ. 2 του ν. 4387/2016 σε συνδυασμό με εκείνες των άρθρων 1 παρ. 10 α του ν. 4024/2011, 1 παρ. 1 του ν. 4051/2012, της υποπαραγράφου Β3 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, είναι συμβατές ή μη στις ρυθμίσεις των άρθρων 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές της ισότητας των πολιτών ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών, της αναλογικότητας, καθώς και προς την απορρέουσα από τη συνταγματική θεσμική εγγύηση του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (άρθρα 16, 21 παρ. 3, 22 παρ. 2, 23 παρ. 2 εδ. β', 29, 45, 73 παρ. 2, 80, 87 επ., 103 και 104 του Συντάγματος σε συνδυασμό με τα άρθρα 2 παρ.1, 5 παρ.1, 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος) αρχή της εύλογης αναλογίας σύνταξης και αποδοχών ενέργειας και άρθρου 1 του Πρώτου

Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, επιβάλλεται η συμπλήρωση των στοιχείων της υπόθεσης με τα εκτιθέμενα στις σκέψεις 190 και 192 της παρούσας στοιχεία.

194. Εξ άλλου, ως εκ των υψηλών συνταγματικών εγγυήσεων για τη διασφάλιση των συντάξεων του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, μέσω του ελέγχου της αιτιολογίας των μειώσεων και δη του εντατικού ελέγχου αυτής σε περίπτωση πολλαπλών/σφωρευτικών βαρών (βλ. ΕΛΣ Ολ. 137/2019, 1277/2018), καθώς και της αρχής της εύλογης αναλογίας με τις αποδοχές ενέργειας, η αυτοτελής εξέταση των όρων επικουρικής προστασίας υπό το πρίσμα της ΕΣΔΑ παρέλκει ως αλυσιτελής [βλ. ΕΛΣ Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017 και επί των όρων επικουρικής προστασίας των συντάξεων από τα εθνικά μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής, στο πλαίσιο της ΕΣΔΑ και την τεχνική του ελέγχου συμβατότητας με αυτήν ΕΛΣ Ολ. 137/2019 και απόφ. ΕΔΔΑ της 15.4.2014 Stefanetti και λοιποί κατά Ιταλίας (i) το ποσοστό περικοπής, (ii) το ποσοστό εισφορών που είχε καταβάλει έναντι του μισθού ενεργείας του, (iii) το συνολικό ποσό εισφορών στον εργασιακό βίο, (iv) το μέσο ποσό σύνταξης στη Χώρα, (v) το κατώτατο ποσό σύνταξης στη Χώρα, (vi) το όριο φτώχειας στη Χώρα, (vii) τη θεμιτή προσδοκία που έφερε ο συνταξιούχος ενώ ακόμη ήταν στην ενέργεια σε ένα επίπεδο ζωής που του εξασφάλιζε η σύνταξη ενόψει των εισφορών του, (viii) το μέγεθος της θυσίας που υπέστη η κατηγορία στην οποία υπάγεται ο συνταξιούχος σε σύγκριση με άλλες κατηγορίες συνταξιούχων]. Πλην, για την πληρότητα της εξέτασης των ισχυρισμών των εναγόντων απαιτείται η περαιτέρω προσκόμιση από το Ελληνικό Δημόσιο όσων στοιχείων δεν περιλαμβάνονται στους όρους εξέτασης της εύλογης αναλογίας συντάξεων και αποδοχών ενέργειας, που αφορούν το σύνολο των εισφορών που κατέβαλαν οι ενάγοντες, το μέσο ποσό σύνταξης στη Χώρα καθ' όλο το επίδικο χρονικό διάστημα, το όριο της φτώχειας κατά το ίδιο διάστημα.

195. Η τρίτη δυνάμενη να υποστηριχθεί εκδοχή, ερείδεται κατ' αρχάς επί των εκτιθέμενων στις σκέψεις 188 έως 191 γενικών ερμηνευτικών παραδοχών που αναπτύχθηκαν ήδη στο πλαίσιο της δεύτερης εκδοχής, τόσο επί της ερμηνείας των διατάξεων του άρθρου 14 παρ. 2 του ν. 4387/2016 για τη συμπερίληψη στη βάση επανυπολογισμού των παλαιών συντάξεων του Δημοσίου και της οικείας προσωπικής διαφοράς, όλων των περικοπών που είχαν ήδη επέλθει σ' αυτές υπό το καθεστώς του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, περιλαμβανομένων και των επίδικων μειώσεων των νόμων 4024/2011, 4051/2012 και 4093/2012, όσο και για τη διαφανή και συνεκτική ενσωμάτωση των περικοπών αυτών στη νέα συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση του ν. 4387/2016, αλλά και στην επαρκή αιτιολόγηση αυτής, από την άποψη της προσφορότητας, της καταλληλότητας και της αναγκαιότητάς τους, βάσει των ήδη διαθέσιμων στοιχείων (αιτιολογική έκθεση του ν. 4387/2016, Πρακτ. Συζητ. Βουλής και Πρακτ. Συνεδρ. των Διαρκών Επιτροπών Οικονομικών Υποθέσεων και Κοινωνικών Υποθέσεων της Βουλής), ενόψει και του οριακού δικαστικού ελέγχου που ασκείται στο πεδίο της άσκησης της δημοσιονομικής πολιτικής (βλ. σκ. 23 της παρούσας).

196. Στη συνέχεια, σε ό,τι αφορά την τήρηση ή μη της συνταγματικής αρχής της εύλογης αναλογίας (βλ. σκέψεις 30 έως 32 της παρούσας) και δη των έξι κριτηρίων αυτής [α) θετική αναλογία με αποδοχές εξόδου, β) μη επιβολή μονομερών βαρών στις συντάξεις, γ) κλιμάκωση των βαρών ώστε να μην ανατρέπεται η ιεράρχηση αποδοχών – συντάξεων δ) μη λήψη αποκλειστικά υπ' όψιν του κατωτάτου επιπέδου αξιοπρεπούς διαβίωσης, κατ' άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος, ε) τεκμηρίωση και αιτιολόγηση του ύψους της σύνταξης σε σχέση με τις τρέχουσες αποδοχές των αντίστοιχων εν ενεργεία δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και στ) συνεκτίμηση επίκαιρων δημοσιονομικών και εισοδηματικών δεδομένων], υπό την εκδοχή αυτή είναι υποστηρίξιμο ότι τα κριτήρια αυτά πρέπει να εκτιμώνται συνολικά κατά τη διαμόρφωση του ύψους των συντάξεων και αναλόγως του πλαισίου στο οποίο λαμβάνονται τα μέτρα επί των συνταξιοδοτικών παροχών, κάποια εξ αυτών να προσλαμβάνουν βαρύνουσα αξία σε σχέση με άλλα, επιβάλλοντας μία διαφορετικού τύπου στάθμιση και εσωτερική

ιεράρχηση αυτών προκειμένου να εξισορροπηθούν οι νόμιμες προσδοκίες των δικαιούχων με τη δημοσιονομική βιωσιμότητα κατά τη διανομή των δημοσίων πόρων.

197. Ειδικότερα, αναλόγως του δημοσιονομικού περιβάλλοντος, ήτοι είτε των γενικών αντοχών του κρατικού προϋπολογισμού, στον βαθμό που οι συντάξεις του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών βαρύνουν ευθέως αυτόν, είτε του ν.π.δ.δ. που έχει αναδεχθεί το σχετικό βάρος με παράλληλη πάντως διατήρηση της υποχρέωσης του Δημοσίου, ως εργοδότη και εγγυητή αυτών (βλ. σκέψεις 38, 139 και 140 της παρούσας), το έκτο κριτήριο, δηλαδή τα τρέχοντα δημοσιονομικά και εισοδηματικά δεδομένα, δύναται υπό τις περιστάσεις να έχει βαρύνουσα σημασία αμβλύνοντας την ένταση των λοιπών κριτηρίων, δικαιολογώντας ακόμη και την επιβολή σωρευτικών βαρών επί των συντάξεων, εφόσον τούτο παρίσταται απολύτως αναγκαίο για την περίσωση του συνταξιοδοτικού συστήματος, ως μηχανισμού διαχείρισης εισφορών, κατανομής βαρών και διανομής των πεπερασμένων δημοσίων ασφαλιστικών πόρων (βλ. σκέψεις 150 έως 152 της παρούσας).

198. Εν προκειμένω, η ίδια η σύσταση του ΕΦΚΑ και πλέον e- ΕΦΚΑ, ως εθνικού ασφαλιστικού – συνταξιοδοτικού φορέα, συνιστά θεσμική μεταρρύθμιση που οργανώνεται στην πλέον ευρεία εθνική, διαταμειακή, διεπαγγελματική και διαγενεακή βάση αναδιανομής και αλληλεγγύης (βλ. σκέψη 136 της παρούσας), αποσκοπεί δε στην μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του εθνικού συνταξιοδοτικού συστήματος με ένα μετρήσιμο εύλογο ποσοστό δίκαιης αποταμίευσης για τις επόμενες γενεές, που επιβάλλει μία σύμμετρη συμμετοχή των ενεργών ασφαλισμένων, των νέων συνταξιούχων αλλά και των παλαιών συνταξιούχων του ειδικού καθεστώτος του Δημοσίου για την άμεση αντιμετώπιση χρόνιων διαρθρωτικών προβλημάτων που διακυβεύουν την ευρύτερη δημοσιονομική βιωσιμότητα της Χώρας (βλ. συναφώς σκέψεις 123 έως 126 και 168 της παρούσας, τις επισημάνσεις στην αιτιολογική έκθεση του ν. 4387/2016 και ιδίως ως προς τη σοβαρή και διαρκή επιδείνωση της αναλογίας εργαζομένων/συνταξιούχων λόγω του οξυμένου δημογραφικού προβλήματος της χώρας, τη διαρκή μείωση των θέσεων απασχόλησης και αύξηση των θέσεων μερικής απασχόλησης λόγω της υψηλής ανεργίας, δραστική μείωση των αποδοχών, υφιστάμενες παθογένειες του συστήματος κλπ). Κατ' αρχήν, επομένως, μπορεί να δικαιολογήσει τη διατήρηση των οικείων περικοπών. Και τούτο, διότι στον βαθμό που το ενεργό εισόδημα των μισθωτών του Δημοσίου και εν συνόλω του ενεργού πληθυσμού θεωρείται αιτιολογημένα ότι έχει εξαντλήσει τις δυνατότητες συμβολής του στη βιωσιμότητα του εθνικού συνταξιοδοτικού συστήματος τόσο λόγω της συρρίκνωσής του όσο και λόγω της πιο εντατικής αξιοποίησής του για την οικονομική ανάπτυξη, ως αναγκαίας συνιστώσας της μακροπρόθεσμης αειφορίας του οικείου συστήματος, η επίρριψη του σχετικού βάρους και στους παλαιούς συνταξιούχους, ως μέτρο διόρθωσης και εξισορρόπησης του συστήματος διανομής των παροχών με διαρθρωτικό και όχι αμιγώς δημοσιονομικό πρόσημο, δεν ισοδυναμεί με επιβολή αδικαιολόγητων μονομερών βαρών επί των συντάξεων, με συνέπεια να πληρούνται τόσο η απαίτηση του δεύτερου κριτηρίου της αρχής της εύλογης αναλογίας όσο και οι αρχές της αναλογικής, διαφοροποιητικής ισότητας ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών (βλ. σκέψεις 18 και 32 της παρούσας).

199. Ενόψει αυτών, επειδή τα επίμαχα συνταξιοδοτικά βάρη είχαν ήδη επιβληθεί επί του ύψους των συντάξεων, όπως αυτές είχαν απονεμηθεί υπό το τελευταίο διαφανές σύστημα αναφοράς του Συνταξιοδοτικού Κώδικα (βλ. σκέψεις 47 έως 50 και 162 της παρούσας), οι δε παλαιοί συνταξιούχοι διατηρούν για το επίδικο χρονικό διάστημα την προσωπική διαφορά, που προκύπτει μεταξύ του παλαιού υπολογισμού των συντάξεων και του νέου, η κατ' αρχήν τυπική αναλογία της σύνταξης με τις αποδοχές ενέργειας προκύπτει κατά τρόπο άμεσο από το ίδιο το σύστημα, αφού η σύνταξη υπολογίζεται ως ποσοστό επί των αποδοχών εξόδου του δικαιούχου (βλ. άρθρα 9 και 34 του οικείου Κώδικα, σκ. 47 έως 50 της παρούσας) και οι οικείες περικοπές ως ποσοστό επί του ύψους των συντάξεων, με προοδευτικό συντελεστή εκκινώντας από σύνταξη 1.000 ευρώ και

άνω (βλ. για τα ποσοστά των οικείων περικοπών σκέψεις 57, 63 και 69 της παρούσας). Περαιτέρω, οι επίδικες περικοπές, σωρευτικά θεωρούμενες και συμποσούμενες με την εισφορά αλληλεγγύης συνταξιούχων και όλες τις άλλες προηγηθείσες περικοπές από το έτος 2010 (βλ. σκέψη 55 της παρούσας), επιφέρουν μεν σημαντική απομάκρυνση από τις αποδοχές ενέργειας, στις οποίες δεν επιβάλλονται αντίστοιχου ύψους βάρη, πλην συναφή μέτρα περικοπών έχουν ληφθεί και επί των τρεχουσών αποδοχών ενέργειας, οι οποίες, κατά τα ανωτέρω, αποτελούν τη συρρικνωμένη λόγω του δημογραφικού προβλήματος πηγή άντλησης των εισφορών στο πλαίσιο της συνήθους διαγενεακής αναδιανομής (από τους ενεργούς στους συνταξιούχους/ pay as you go system) και, κατά τούτο, η δημοσιονομική τους αντιμετώπιση δικαιολογημένα διαφοροποιείται ουσιωδώς από την αντίστοιχη του εισοδήματος των συνταξιούχων, με συνέπεια, και ελλείψει ειδικότερων ισχυρισμών των εναγόντων, να μην διαπιστώνεται κατάδηλη και αδικαιολόγητη απόκλιση από το τρέχον ενεργό εισόδημα των αντίστοιχων κατηγοριών δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων, ούτε ανατροπή της ιεραρχικής κλιμάκωσης αποδοχών – συντάξεων, υπό την έννοια του τρίτου και πέμπτου κριτηρίου της οικείας συνταγματικής αρχής. Οι εν λόγω, άλλωστε, περικοπές επιβάλλονται σε συντάξεις μεσαίες και υψηλές, χωρίς να αποτελεί μέτρο για την επιβολή τους το κατώτατο όριο της αξιοπρεπούς διαβίωσης, με αποτέλεσμα να ικανοποιείται και το τέταρτο κριτήριο αυτής (βλ. αναλυτικά για κάθε μία εξ αυτών σκέψεις 57, 63 και 69 της παρούσας και 156 και 157 της παρούσας για το κατώτατο όριο συντάξεων του Δημοσίου).

200. Εξ άλλου, οι παραδοχές των μνημονευόμενων στη σκέψη 73 αποφάσεων 1-4/2018 του κατ' άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος Ειδικού Δικαστηρίου δεν ασκούν επιρροή στην υπό κρίση υπόθεση, καθόσον, όπως εκτέθηκε, περιορίζονται στην ειδική κατηγορία των δικαστικών λειτουργών. Σε κάθε περίπτωση, κατά τα εκτιθέμενα και στη σκέψη 32 της παρούσας, οι συνταγματικές εγγυήσεις λειτουργικής και προσωπικής ανεξαρτησίας που περιβάλλουν το συνταξιοδοτικό status αυτής της κατηγορίας επιβάλλουν και την τήρηση σταθερής και όχι απλώς εύλογης αναλογίας με τις αποδοχές ενέργειας, η δε σταθερή αναλογία επιβάλλει έναν πιο εντατικό έλεγχο τήρησης και των έξι κριτηρίων της οικείας συνταγματικής αρχής (βλ. συναφώς και ΕΛΣ Ολ. 2020/2020).

201. Τέλος, κατά την ίδια εκδοχή, ενόψει του ότι η τήρηση των άρθρων 2 παρ.1, 4 παρ. 1 και 5, 5 παρ. 1, 17 παρ. 1, 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και των από τον συνδυασμό τους απορреουσών αρχών της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης ως προς την προστασία των νομίμων περιουσιακών προσδοκιών των πολιτών, της ισότητας ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών και της αναλογικότητας, καθώς και των διατάξεων των άρθρων 16, 21 παρ. 3, 22 παρ. 2, 23 παρ. 2 εδ. β, 29, 45, 73 παρ. 2, 80, 87 επ., 103 και 104 του Συντάγματος, σε συνδυασμό με τα άρθρα 2 παρ.1, 5 παρ.1, 25 παρ.1 και 17 παρ. 1 του Συντάγματος, περί της θεσμικής εγγύησης της εύλογης αναλογίας αποδοχών ενέργειας και συντάξεων όσων εντάσσονται στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, είναι πληρέστερη εκείνης που παρέχεται στο πλαίσιο της ΕΣΔΑ και του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου αυτής, παρέλκει η εξέταση αυτού ως αυτοτελούς βάσης της υπό κρίση αγωγής (βλ. σκέψη 194 επί της δεύτερης εκδοχής).

202. Οι γεγεννημένες συνταξιοδοτικής φύσης απαιτήσεις των εντασσομένων στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, εμπίπτουν στο προστατευτικό πεδίο του άρθρου 17 παρ. 1 του Συντάγματος, για την προστασία της ιδιοκτησίας, η οποία περιλαμβάνει τόσο τα περιουσιακά δικαιώματα, όπως της αμοιβής από παρεχόμενη εργασία και της σύνταξης που παρέχεται ένεκα αυτής (βλ. ΕΛΣ Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017). Οι ίδιες, άλλωστε, απαιτήσεις απολαμβάνουν και της συρρέουσας επικουρικής διασφάλισης του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ που επίσης κατοχυρώνει την προστασία της περιουσίας, στην οποία περιλαμβάνονται όχι μόνον τα εμπράγματα δικαιώματα, αλλά και όλα τα δικαιώματα «περιουσιακής φύσεως», καθώς και τα

κεκτημένα «οικονομικά συμφέροντα». Καλύπτονται, επομένως, με τις διατάξεις αυτές και τα ενοχικά δικαιώματα και, ειδικότερα, απαιτήσεις, είτε έχουν αναγνωρισθεί με δικαστική ή διαιτητική απόφαση είτε έχουν απλώς γεννηθεί κατά το εθνικό δίκαιο, εφόσον υπάρχει νόμιμη προσδοκία, με βάση το ισχύον μέχρι τον χρόνο της προσφυγής στο δικαστήριο δίκαιο, ότι μπορούν να ικανοποιηθούν δικαστικά (βλ. ΕΔΔΑ, *Pressos Compania Naviera S.A.* και λοιποί κατά Βελγίου, απόφ. της 20.11.1995, σκ. 28 επόμε., *Draon* κατά Γαλλίας, απόφ. της 6.10.2005, σκ. 65 επόμε., ΕΣ Ολομ. 3023, 441/2012, 1031/2011, 2274/1997, ΣτΕ 3613/2013, 1285/2012 Ολομ., 730/2010, 6/2010, 2031/2009, 3428/2006, ΑΠ 40/1998). Στις απαιτήσεις δε αυτές περιλαμβάνονται και αξιώσεις επί αποδοχών και συντάξεων, στον βαθμό που συνιστούν όρους απασχόλησης λειτουργών και υπαλλήλων του Κράτους και καταβάλλονται σ' αυτούς είτε ως μισθός και δη ως άμεση απόρροια της εργασιακής τους σχέσης είτε αυτομάτως ως συνταξιοδοτική παροχή, και ανεξαρτήτως της προηγούμενης καταβολής εισφορών ή μη (βλ. επί των αποδοχών ΕΔΔΑ *Eskelinen* κατά Φινλανδίας, απόφ. της 19.4.2007, σκ. 40 επ., ΣτΕ 6/2010, 2032/2009, ΑΠ Ολ. 104/2009 και επί των συντάξεων και κοινωνικών παροχών *Stec* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, απόφ. της 6.7.2005, Κοκκίνης κατά Ελλάδα, απόφ. της 6.11.2008, σκ. 29, Ρεβελιώτης κατά Ελλάδα, απόφ. της 4.12.2008, σκ. 27, Αποστολάκης κατά Ελλάδα, απόφ. της 22.10.2009, σκ. 29, *Khoniakina* κατά Γεωργίας, απόφ. της 19.6.2012, σκ. 69 επ., Κωσταδήμας κατά Ελλάδα, απόφ. της 26.6.2012, σκ. 29, ΕΛΣ Ολ. 3023, 441/2012, 1031/2011, 984, 166, 26/2010 2274/1997).

203. Εναπόκειται, κατ' αρχήν, στον νομοθέτη να αξιολογήσει τους λόγους δημοσίας ωφέλειας, οι οποίοι μπορούν να δικαιολογήσουν επέμβαση στις απαιτήσεις αυτές κατόπιν στάθμισης παραμέτρων πολιτικής, κοινωνικής και οικονομικής φύσης, αρκεί η εκτίμηση αυτή να μη στερείται προδήλως λογικής βάσης (βλ. ΕΛΣ Ολ. 137/2019, 1277, 32/2018, 244/2017, 989/2015, ΕΔΔΑ, *James* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, 21.2.1986, σκ. 43, *National & Provincial Building Society, Leeds Permanent Building Society et Yorkshire et Yorkshire Building Society* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, απόφ. της 23.10.1997, σκ. 80, *Sud Parisienne de Construction* κατά Γαλλίας, απόφ. της 11.2.2010, σκ. 36).

204. Ενόψει, όμως, των απορρευσών από τα άρθρα 2 παρ.1, 5 παρ.1, 17 παρ.1 και 25 παρ.1 του Συντάγματος αρχών της υπεροχής του δικαιώματος, της ασφάλειας δικαίου, της σαφήνειας, της προβλεψιμότητας και της αναλογικότητας, που διατρέχουν και την ΕΣΔΑ, ο νομοθέτης οφείλει να διαρρυθμίζει τη νομική κατάσταση των προσώπων σε σχέση με τα περιουσιακά τους δικαιώματα και ειδικότερα τους περιορισμούς και τις επεμβάσεις επί των δικαιωμάτων αυτών, κατά τρόπο σαφή, ακριβή, συγκεκριμένο και προβλέψιμο, παρέχοντας σ' αυτά τη δυνατότητα να γνωρίζουν το πλήρες περιεχόμενο των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεών τους, οι δε τιθέμενοι κανόνες πρέπει να έχουν σαφές και ακριβές περιεχόμενο, τόσο ως προς το πεδίο εφαρμογής τους όσο και ως προς τη θεσπιζόμενη με αυτούς ρύθμιση, ώστε οι έννομες συνέπειές τους να δύνανται να προβλεφθούν (πρβλ. επί της σαφήνειας των συνταξιοδοτικής φύσης διατάξεων αποφ. ΕΔΔΑ της 6.11.2008, σκ. 29, «Ρεβελιώτης κατά Ελλάδα», της 26.6.2012, «Κωσταδήμας κατά Ελλάδα», σκ. 29, και βλ. κατ' αναλογία αποφ. ΕΔΔΑ της 27.5.2013 «*Volkof* κατά Ουκρανίας», σκ. 126, της 25.7.2013 «*Khodorkovskiy & Lebedev* κατά Ρωσίας», σκ. 779, της 21.3.2006, «*Valico* κατά Ιταλίας», ΣτΕ 3316/2014 και αποφ. ΔΕΕ της 5.5.2011, C-201&202/10 «*Ze Fu Fleischhandel GmbH & Vion Trading GmbH* κατά *Hauptzollamt Hamburg-Jonas*», σκ. 32, της 2.6.2016, C-81/15 «*Καπνοβιομηχανία Καρέλια ΑΕ* κατά Υπουργού Οικονομικών», σκ. 45). Περαιτέρω, σε κάθε περίπτωση επέμβασης στην περιουσία, πρέπει να τηρείται δίκαιη ισορροπία μεταξύ της αρχής που υπηρετείται με την επέμβαση και της απαίτησης σεβασμού της περιουσίας των προσώπων, ενώ απαιτείται να πληρούνται και οι όροι της αρχής της αναλογικότητας (βλ. ΕΔΔΑ, *Sporrong et Lönnroth* κατά Σουηδίας, απόφαση της 23.9.1982, σκ. 69, *Sud Parisienne de Construction* κατά Γαλλίας, σκ. 41, Αποστολάκης κατά Ελλάδα, σκ. 37).

205. Τυχόν δε διαφορετική μεταχείριση των προσώπων ως προς την άσκηση των περιουσιακών τους δικαιωμάτων ελέγχεται ως προς συμβατότητά της προς τα άρθρα 4 παρ. 1 σε συνδυασμό με το άρθρο 17 παρ.1 του Συντάγματος και 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου, σε συνδυασμό με το άρθρο 14 αυτής. Ειδικότερα, στο πλαίσιο του Συντάγματος επιβάλλεται η ομοιόμορφη μεταχείριση των τελούντων υπό τις αυτές ή παρόμοιες συνθήκες προσώπων ως προς την προστασία των περιουσιακών τους απαιτήσεων (βλ. αναλυτικά σκ. 18 της παρούσας), ενώ στο επικουρικό πλαίσιο της προστασίας της ΕΣΔΑ η θεσπιζόμενη διάκριση είναι απαγορευμένη εάν «στερείται αντικειμενικής και λογικής αιτιολογίας», δηλαδή αν δεν επιδιώκει «νόμιμο σκοπό» ή αν δεν υπάρχει «εύλογη σχέση αναλογίας μεταξύ των χρησιμοποιούμενων μέσων και του επιδιωκόμενου σκοπού», τα δε συμβαλλόμενα Κράτη απολαμβάνουν μια ορισμένη διακριτική ευχέρεια προκειμένου να καθορίσουν εάν και σε ποιο βαθμό διαφορές μεταξύ ανάλογων, ως προς άλλα σημεία, καταστάσεων δικαιολογούν διαφορετική μεταχείριση (βλ. ΕΔΔΑ Ζεϊbek κατά Ελλάδα, απόφ. 9.7.2009, σκ. 46, Γιαβή κατά Ελλάδα, απόφ. της 3.10.2013, σκ. 38).

206. Με τις διατάξεις των άρθρων 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 παρ. 1 και 13 της ΕΣΔΑ κατοχυρώνεται το δικαίωμα πλήρους, αποτελεσματικής και ταχείας δικαστικής προστασίας, μεταξύ άλλων και των προστατευόμενων από τα άρθρα 17 παρ. 1 του Συντάγματος και 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ περιουσιακών δικαιωμάτων, καθώς και οι αρχές της δίκαιης δίκης, της εύλογης διάρκειας αυτής και της ορθής απονομής της δικαιοσύνης (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 5.4.2018, Zubac κατά Κροατίας, σκέψη 98, της 27.7.2006, Ευσταθίου κατά Ελλάδα, σκέψη 26). Στο πλαίσιο αυτό, οι τιθέμενοι δικονομικοί κανόνες, μεταξύ των οποίων και οι κανόνες εξέτασης της βασιμότητας του ενδίκου βοηθήματος και συναφείς κανόνες απόδειξης, πρέπει να υπηρετούν τις ανωτέρω αρχές και να ερμηνεύονται υπό το φως αυτών και όχι τυπολατρικά, να συνάπτονται με τη λειτουργία των δικαστηρίων (πρβλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 16.11.2000, Σωτήρης και Νίκος Κούτρας ΑΤΤΕΕ κατά Ελλάδα, σκέψη 22, και ΕΔΔΑ, της 8.12.2011, Shulgin κατά Ουκρανίας, 65) και μην υπερβαίνουν τα όρια εκείνα, πέραν των οποίων επάγονται την άμεση ή έμμεση κατάλυση του ατομικού αυτού δικαιώματος, στερώντας από τον διάδικο τη δυνατότητα χρήσης ενός διαθέσιμου ενδίκου μέσου και, ως εκ τούτου, τη δυνατότητα αποτελεσματικής και ταχείας ικανοποίησης των περιουσιακών του απαιτήσεων που έχουν παραβιασθεί (πρβλ. ΕλΣ Ολ 325/2021, αποφ. ΕΔΔΑ της 2.3.2017, Παρούτσας και λοιποί κατά Ελλάδα, της 22.4.2010, Καμβύσης κατά Ελλάδα και της 14.12.2006, Γιαννούσης κατά Ελλάδος). Περαιτέρω, όποιος έχει ασκήσει ένδικο βοήθημα ή μέσο από τη φύση του ικανό να θεραπεύσει άμεσα –και όχι με έμμεσο τρόπο- την επίδικη κατάσταση, δεν υποχρεούται να ασκήσει και άλλα, στα οποία έχει δικαίωμα, αλλά των οποίων η αποτελεσματικότητα είναι αβέβαιη, συνεπαγόμενη περαιτέρω καθυστέρηση και οικονομική επιβάρυνση του διαδίκου (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 26.6.2012 «Κωσταδήμας κατά Ελλάδος», σκ. 25 και της 26.9.1996 «Μανουσάκης και λοιποί κατά Ελλάδα», σκ. 33).

207. Από τις ίδιες δε διατάξεις συνάγεται ότι δεν απαγορεύεται γενικώς η θέσπιση αναδρομικών κανόνων δικαίου, είναι όμως αντίθετες προς αυτήν νομοθετικές ρυθμίσεις μη υπαγορευόμενες από επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος, οι οποίες θεσπίζονται με αναδρομική ισχύ, ρυθμίζουν θέμα για το οποίο υφίσταται εκκρεμής δίκη με διάδικο το Δημόσιο ή νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου και με τη θέσπισή τους η έκβαση της δίκης αποβαίνει υπέρ του Δημοσίου ή του νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου [βλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 11.4.2002-11.7.2002 Σμοκοβίτης κ.λπ. κατά Ελλάδος, σκ. 20 επ., 28.6.2001 - 28.9.2001 Αγουδήμος κατά Ελλάδος, σκ. 27 επ., 28.10.1999 Zielinski κ.λπ. κατά Γαλλίας, σκ. 50 επ., 22.10.1997 Παπαγεωργίου κατά Ελλάδος, σκ. 33 επ., 9.12.1994 Ελληνικά Διυλιστήρια ΣΤΡΑΝ και Στρ. Ανδρεάδης κατά Ελλάδος, σκ. 41 επ., βλ. περίπτωση συνδρομής επιτακτικών λόγων δημοσίου συμφέροντος ΕΔΔΑ 23.10.1997 National and Provincial Building Society κ.λπ. κατά Ηνωμένου Βασιλείου, σκ. 94 επ., βλ.

επίσης και ΣτΕ 372/2005 7μ., 842/2012 7μ., 2757/2013, 2151, 3062/2014, 3368/2015 Ολ., 1551/2018 7μ., 1818/2018].

208. Ο ν. 4270/2014 «Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ) - δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις» (Α' 143), ορίζει στο άρθρο 140 αυτού, με τίτλο «Παραγραφή απαιτήσεων κατά του Δημοσίου», ότι: «1. Οποιαδήποτε απαίτηση κατά του Δημοσίου, πλην εκείνων για τις οποίες εφαρμόζονται οι διατάξεις του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (ν. 4174/2013, Α' 170), παραγράφεται μετά την παρέλευση πενταετίας, εφόσον από άλλη γενική ή ειδική διάταξη δεν ορίζεται βραχύ-τερος χρόνος παραγραφής αυτής. ... 3. Η απαίτηση οποιουδήποτε των με σχέση δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου υπαλλήλων του Δημοσίου, πολιτικών ή στρατιωτικών, κατ' αυτού, που αφορά σε αποδοχές ή άλλες κάθε φύσεως απολαβές αυτών ή αποζημιώσεις, έστω και αν βασίζεται σε παρανομία των οργάνων του Δημοσίου ή στις περί αδικαιολογήτου πλουτισμού διατάξεις παραγράφεται μετά την παρέλευση διετίας από τη γένεσή της. 5. Ο χρόνος παραγραφής των απαιτήσεων των συνταξιούχων εν γένει και βοηθηματούχων του Δημοσίου, καθώς και των κληρονόμων αυτών από καθυστερούμενες συντάξεις, επιδόματα και βοηθήματα είναι δύο (2) ετών, έστω και αν έχουν ενταλθεί εσφαλμένα. Οι εντελλόμενες δεδουλευμένες συντάξεις, βοηθήματα ή επιδόματα κατά την εκτέλεση πράξεων ή αποφάσεων κανονισμού συντάξεως ή βοηθήματος παραγράφονται σε δύο (2) χρόνια, που αρχίζουν μετά την παρέλευση τριμήνου από τη χρονολογία έκδοσης της σχετικής πράξης ή απόφασης» και στο άρθρο 141, υπό τον τίτλο «Έναρξη παραγραφής απαιτήσεων κατά του Δημοσίου», ότι: «Η παραγραφή οποιασδήποτε απαίτησης κατά του Δημοσίου αρχίζει από το τέλος του οικονομικού έτους μέσα στο οποίο γεννήθηκε και είναι δυνατή η δικαστική της επιδίωξη, με την επιφύλαξη κάθε άλλης ειδικής διάταξης του νόμου αυτού».

209. Όπως γίνεται παγίως δεκτό από την Ολομέλεια του Δικαστηρίου, από τον συνδυασμό των ως άνω διατάξεων και ελλείψει άλλης διάταξης ρυθμίζουσας ειδικώς την παραγραφή της αξίωσης κατά του Δημοσίου που ερείδεται επί του άρθρου 105 Εισ.Ν.Α.Κ., συνάγεται ότι η σχετική αξίωση υπόκειται στην πενταετή παραγραφή του άρθρου 140 παρ. 1 του ν. 4270/2014, η οποία εκκινεί, σύμφωνα με το άρθρο 141 του ίδιου Κώδικα, από το τέλος του οικονομικού έτους εντός του οποίου γεννήθηκε η αξίωση και ήταν δυνατή η δικαστική επιδίωξή της (βλ. ιδίως ΕΛΣ Ολ 290/2021, 898, 713/2019, 1775/2018, 1521, 1031/2017 επί των αντιστοίχου περιεχομένου προΐσχυουσών διατάξεων των άρθρων 90 και 91 του ν. 2362/1995 «Περί Δημοσίου Λογιστικού, ελέγχου των δαπανών του Κράτους και άλλες διατάξεις», Α' 247).

210. Εξ άλλου, όπως γίνεται παγίως δεκτό από τη νομολογία του παρόντος Τμήματος, ως διάδοχου σχηματισμού και του ΙΙ Τμήματος του Δικαστηρίου (βλ. άρθρο 339 του ν. 4700/2020, με το οποίο αντικαταστάθηκε το άρθρο 8 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, κυρωθέντος με το άρθρο πρώτου του ν. 4129/2013, Α' 52), στην πενταετή παραγραφή υπόκεινται και οι αξιώσεις, όπως οι επίδικες, που θεμελιώνονται στο άρθρο 105 Εισ.ΝΑΚ και έχουν ως αίτημα την αποκατάσταση επελθούσας ζημίας από τη θέσπιση συνταξιοδοτικών διατάξεων που αντίκεινται σε υπέρτερης τυπικής ισχύος κανόνες και οι οποίες έτυχαν άμεσης εφαρμογής από τη συνταξιοδοτική διοίκηση, καθόσον, όπως αναλυτικά εκτίθεται στις σκέψεις 5 και επ. της παρούσας, πρόκειται για απαιτήσεις που απορρέουν από παράνομες πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων του Δημοσίου (νομοθέτη και Διοίκησης) κατά την άσκηση της δημόσιας εξουσίας που τους έχει ανατεθεί στο πλαίσιο της απονομής των συντάξεων (βλ. ενδεικτικώς ΕΛΣ ΙΙ Τμ. 2425, 2424, 2401/2020, 1608, 1607, 1220, 930/2019 κ.α.). Η ίδια, άλλωστε, αποζημιωτική βάση των σχετικών αξιώσεων από νομοθέτηση αντίθετη σε υπέρτερης τυπικής ισχύος κανόνες και από την αυτόματη εφαρμογή τους εκ μέρους της Διοίκησης έχει αναγνωρισθεί και από το ΙΙΙ Τμήμα του Δικαστηρίου (βλ. ΕΛΣ ΙΙΙ Τμ. 278/2019).

211. Περαιτέρω, και το Ειδικό Δικαστήριο του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος, στο πλαίσιο της ειδικής δικαιοδοσίας του, παγίως δέχεται ότι οι απαιτήσεις είτε των εν

ενεργεία είτε των συνταξιούχων δικαστικών λειτουργών και των μελών του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους από τη θέσπιση μισθολογικών και συνταξιοδοτικών διατάξεων αντίθετων σε υπέρτερης τυπικής ισχύος κανόνες έχουν ως έρεισμά τους τις διατάξεις του άρθρου 105 ΕισΝΑΚ, με τις εντεύθεν περί παραγραφής συνέπειες (βλ. αποφ. Ειδ. Δικ. αρ. 88 Σ 164/2015, 119, 73/2012, 26, 7, 5/2006), αλλά και το Συμβούλιο της Επικρατείας επί συναφών κατ' αντικείμενο απαιτήσεων δέχεται την αποζημιωτική ευθύνη του Δημοσίου ή άλλου υπόχρεου προς αποζημίωση ν.π.δ.δ., κατ' άρθρα 105, 106 ΕισΝΑΚ, με εφαρμογή των κατά περίπτωση περί παραγραφής διατάξεων της οικείας νομοθεσίας (βλ. ενδεικτικώς ΣτΕ Ολ 1823, 1443/2020, 479-481/2018, 2288-2289/2015, 2705/2014). Συγκριτικά δε, η αρχή της αποζημιωτικής ευθύνης του Δημοσίου έναντι ιδιωτών γίνεται αποδεκτή και από το Δικαστήριο της Ένωσης, όταν οι σχετικές αποκαταστατικής φύσης αξιώσεις απορρέουν από παραβιάσεις του ενωσιακού δικαίου, όπως η περίπτωση θέπισης εθνικού κανόνα αντίθετου σε αυτό (πρβλ. αποδ. ΔΕΚ της 19.11.1991, C-6/90 και C-9/90, “Francovich”, σκ. 35, της 5.3.1996, C-46/93 και C-48/93, “Brasserie du pêcheur” και “Factortame”, σκ. 31, της 26.1.2010, C-118/08, “Transportes Urbanos y Servicios Generales”, σκ. 29, ΕΛΣ Π Τμ. 1028/2020).

212. Εξ άλλου, σε διετή παραγραφή υπόκεινται βάσει του άρθρου 140 παρ. 5 του ν. 4270/2014, οι απαιτήσεις των συνταξιούχων από καθυστερούμενες συντάξεις, επιδόματα και βοηθήματα, έστω και αν έχουν ενταλθεί εσφαλμένα, δηλαδή οι αξιώσεις εκείνες που ερείδονται ευθέως στον νόμο και δύνανται να ικανοποιηθούν δικαστικώς με την άσκηση ευθείας αγωγής, χωρίς να είναι αναγκαία η προηγούμενη έκδοση διοικητικής πράξης ή παράλειψης ή υλική ενέργεια των οργάνων αυτών (πρβλ. ΑΠ 8/1993). Ειδικότερα, όπως έγινε δεκτό με την 1505/2005 απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου, δεν πρόκειται για αδικοπραξία, όταν τα όργανα της Διοίκησης καθυστερούν ή αρνούνται να καταβάλουν τις κανονισμένες συντάξεις ή τα πάσης φύσεως επιδόματα ή βοηθήματα, που ορίζονται και οφείλονται ευθέως από το νόμο, γιατί τότε συντρέχει περίπτωση ευθείας αξίωσης καταβολής των καθυστερούμενων αυτών παροχών. Ενόψει δε των παραδοχών αυτών της Ολομέλειας, τέτοια πάντως περίπτωση, δεν μπορεί να συνιστά η αγωγή που θεμελιώνεται στην θεσμοθέτηση διατάξεων αντίθετων σε υπέρτερης τυπικής ισχύος κανόνες άγοντας σε άμεση εφαρμογή τους από τα συνταξιοδοτικά όργανα και προκαλώντας με τον τρόπο αυτό ζημία στην περιουσιακή σφαίρα του δικαιούχου. Και τούτο, διότι στην περίπτωση αυτή, όπως γίνεται παγίως δεκτό από την προεκτεθείσα νομολογία του Τμήματος, του Ειδικού Δικαστηρίου του άρ. 88 παρ. 2 του Συντάγματος και του Συμβουλίου της Επικρατείας, η αξίωση δεν προέρχεται πρωτογενώς και ευθέως από τον νόμο, αφού ο τελευταίος δεν προβαίνει σε ευθεία πρόβλεψη της απαίτησης, αλλά δευτερογενώς από την παραβίαση εκ μέρους του νομοθέτη και αυτοθρόως και της Διοίκησης κανόνα υπέρτερης τυπικής ισχύος που προστατεύει περιουσιακά δικαιώματα (βλ. σκέψεις 5 επ. της παρούσας, βλ. πάντως και προς την αντίθετη κατεύθυνση ΕΛΣ Ολ 1388/2018, 5230, 5226/2015, 4333/2014).

213. Η διαφοροποίηση δε του χρόνου παραγραφής με κριτήριο τον ανωτέρω διαχωρισμό των δύο μορφών αξιώσεων (αποζημιωτικών και ευθειών εκ του νόμου), παρίσταται κατ' αρχήν δικαιολογημένος. Και τούτο, διότι στις περιπτώσεις θεμελίωσης των απαιτήσεων στην αδικοπραξία, είτε λόγω νομοθέτησης αντίθετης σε υπέρτερης τυπικής ισχύος κανόνα και αυτόματης εφαρμογής του από τη Διοίκηση, είτε λόγω παρανομίας της ίδιας της Διοίκησης από προηγούμενη έκδοση διοικητικής πράξης ή παράλειψης ή υλικής ενέργειας των οργάνων αυτών, συντελείται μία αιφνίδια επέμβαση και προσβολή της περιουσιακής σφαίρας και των περιουσιακής φύσης δικαιωμάτων του συνταξιούχου που δεν μπορούσε εξ αρχής να προβλέψει και να δρομολογήσει την δικαστική επίδιωξη των σχετικών απαιτήσεων. Αντιθέτως, στις περιπτώσεις των ευθέως εκ του νόμου ερειδόμενων αξιώσεων, ο τελευταίος έχει ευχερή πρόσβαση στην έκταση των περιουσιακών του δικαιωμάτων που δεν

ικανοποιούνται από τη συνταξιοδοτική διοίκηση και δικαιολογείται βραχύτερος χρόνος εξώδικης ή δικαστικής ενεργοποίησής του.

214. Εξ άλλου, η θέσπιση παραγραφής βραχύτερης της πενταετούς και συγκεκριμένα διετούς είτε αναφορικά με τις αποδοχές (βλ. άρθρο 140 παρ. 3 του ν. 4270/2016, στις οποίες ρητώς και σαφώς περιλαμβάνονται και οι αποζημιωτικές) είτε με τις καθυστερούμενες συντάξεις (βλ. άρθρο 140 παρ. 5 του ν. 4270/2014), σε αντίστιξη με το γενικό μέτρο της πενταετούς παραγραφής των απαιτήσεων του Δημοσίου κατά ιδιωτών (βλ. άρθρο 136 παρ. 2 του ν. 4270/2014), όπως γίνεται παγίως δεκτό δεν εγείρει ζητήματα αντίθεσης στα άρθρα 4 παρ.1 και 17 παρ. 1 του Συντάγματος καθώς και στις διατάξεις του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ σε συνδυασμό με το άρθρο 14 αυτής, καθόσον έχει κριθεί ως κατ' αρχήν θεμιτός περιορισμός των περιουσιακών απαιτήσεων που υπηρετεί την αρχή της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, τελώντας σε δίκαιη ισορροπία με τις περιουσιακές αξιώσεις των δικαιούχων (βλ. σκέψη 204 της παρούσας και στο πνεύμα αυτό αναλυτικό σκεπτικό στις αποφάσεις ΑΕΔ 1, 2, 25/2012, 9/2009, ΕΛΣ Ολ 4333/2014, ΕΔΔΑ της 3.10.2013, Γιαβή κατά Ελλάδας της 3.10.2013). Τούτο, πάντως, υπό την προϋπόθεση ότι η παραγραφή αυτή προβλέπεται κατά τρόπο ρητό, σαφή και προβλέψιμο από την οικεία νομοθεσία, υπό το φως της αρχής της υπεροχής του δικαιώματος (βλ. σκέψη 204 της παρούσας, αποφ. ΕΔΔΑ απόφ. της 6.11.2008, σκ. 29, «Ρεβελιώτης κατά Ελλάδας», της 26.6.2012, «Κωσταδήμας κατά Ελλάδος», σκ. 29, 32).

215. Περαιτέρω, όμως, η υιοθέτηση βραχείας διετούς παραγραφής στις απαιτήσεις εκείνες που έχουν ως θεμέλιό τους τη θέσπιση και εφαρμογή ρυθμίσεων αντίθετων σε υπέρτερης τυπικής ισχύος κανόνες και παραβιάζουν ατομικά δικαιώματα επιφέροντας περιουσιακή ζημία στους θιγόμενους και η ερμηνευτική τους εξομοίωση με απαιτήσεις από απλώς καθυστερούμενες πλην νομοθετικά αναγνωρισμένες συνταξιοδοτικές παροχές, θα οδηγούσε σε ευθεία παραβίαση τόσο των διατάξεων του άρθρου 140 παρ. 1 και 5 του ν. 4270/2014, από τις οποίες δεν δύναται ούτε εμμέσως να συναχθεί ένα τέτοιο συμπέρασμα, όσο και προς τις συνταγματικές αρχές της ασφάλειας δικαίου, της σαφήνειας και της προβλεψιμότητας σε συνδυασμό με την προστασία των γεγενημένων περιουσιακών αξιώσεων κατ' άρθρο 17 παρ. 1 του Συντάγματος, όσο και προς τις διατάξεις του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ. Και τούτο, διότι επιπροσθέτως η πλέον πρόσφατη πάγια νομολογία του Τμήματος, επί υποθέσεων που σε μεγάλο βαθμό έχουν τελεσιδικήσει και δεν έχουν ανατραπεί μέχρι στιγμής από τη νομολογία της Ολομέλειας, δύναται δε να αποτελέσουν βάση για την εισαγωγή των υποθέσεων σε ταχεία εν συμβουλίω διαδικασία κατ' άρθρα 90 παρ. α και 91 του ν. 4700/2020, έχει ακολουθήσει την εκτιθέμενη στις σκέψεις 5 επ. και 209 έως 211 της παρούσας ερμηνεία περί αποζημιωτικής φύσης των σχετικών αξιώσεων και πενταετούς παραγραφής, κατοχυρώνοντας πληρέστερα τα διακυβευόμενα περιουσιακά δικαιώματα σε απόλυτη αρμονία με τις αρχές της ορθής και ισόνομης απονομής δικαιοσύνης σε πνεύμα συνοχής και προς την συναφή νομολογία των λοιπών δικαστηρίων (βλ. σκέψη 211 της παρούσας και για την αξιοποίηση του κριτηρίου αυτού ΕλΣΟλ 2020/2020). Δοθέντος δε, ότι η νομολογία αυτή έχει αποτελέσει πλέον τη βάση για τον προγραμματισμό της εξώδικης και δικαστικής διεκδίκησης των θιγόμενων από συναφείς με τις επίδικες μειώσεις και περικοπές συντάξεων, τυχόν ανατροπή της ερμηνείας αυτής θα προκαλούσε επιπλέον και σοβαρά ζητήματα παραβίασης των αρχών της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας κατά την δικαστική προστασία των περιουσιακών δικαιωμάτων, διαταράσσοντας τη δίκαιη ισορροπία σε βάρος των τελευταίων (βλ. κατ' αναλογία απόφ. ΕΔΔΑ της 20.5.2020, Lelas κατά Κροατίας, σκ. 74 και 76).

216. Κατόπιν αυτών, το Τμήμα αναγνωρίζει κατ' αρχήν για την αντιμετώπιση των περαιτέρω αναφερόμενων νομικών ζητημάτων ότι οι επίδικες αξιώσεις έχουν πενταετή χρονικό ορίζοντα, ως αποζημιωτικές, επιφυλασσόμενο πάντως να κρίνει οριστικά επί του ζητήματος σε συνάρτηση με τη βιωσιμότητα των επίδικων αξιώσεων και των σχετικών

αντίθετων ισχυρισμών του Δημοσίου, όπως προβάλλονται στο από 19.1.2021 υπόμνημά του, μετά την επίλυση των παραπεμπόμενων προδικαστικών ερωτημάτων από την Ολομέλεια.

217. Ο ν. 4734/2020 «Τροποποίηση του ν. 4557/2018 (Α' 139) για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας - Ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/843 (L 156) και του άρθρου 3 της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/2177 (L 34) και λοιπές διατάξεις» (Α' 196/08.10.2020), ορίζει στο άρθρο 33 αυτού, με τίτλο «Καταβολή ποσών μειώσεων συντάξεων Δημοσίου και Ν.Π.Δ.Δ.», τα εξής: «1. Ποσά, τα οποία αντιστοιχούν σε περικοπές και μειώσεις κύριων συντάξεων συνταξιούχων του Δημοσίου, οι οποίες επιβλήθηκαν κατ' εφαρμογή της υποπαρ. Β3 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 ... και αφορούν το χρονικό διάστημα από τις 11.6.2015 και μέχρι τη δημοσίευση του ν. 4387/2016 (...), καταβάλλονται άτοκα στους δικαιούχους 2. Τα καταβαλλόμενα ποσά της παρ. 1 είναι ανεκχώρητα και ακατάσχετα στα χέρια του Δημοσίου ή τρίτων, κατά παρέκκλιση κάθε γενικής και ειδικής διάταξης, δεν δεσμεύονται και δεν συμψηφίζονται με βεβαιωμένα χρέη προς τη Φορολογική Διοίκηση και το Δημόσιο εν γένει, τους Δήμους, τις Περιφέρειες, τα Ασφαλιστικά Ταμεία ή τα Πιστωτικά Ιδρύματα. Κατά την καταβολή των ποσών της παρ. 1 δεν διενεργείται παρακράτηση φόρου, σύμφωνα με το άρθρο 60 του ν. 4172/2013 (Α' 167) ούτε παρακράτηση ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης, σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 43 Α του ν. 4172/2013. 3. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων ρυθμίζονται ο τρόπος, η διαδικασία και οι λεπτομέρειες καταβολής των προς επιστροφή ποσών, η οποία ολοκληρώνεται έως την 31η Δεκεμβρίου 2020. 4. Με την καταβολή των ποσών της παρ. 1 οι αξιώσεις των συνταξιούχων του Δημοσίου για ποσά που αντιστοιχούν σε περικοπές, μειώσεις και καταργήσεις κύριων, επικουρικών συντάξεων, επιδομάτων αδειας και εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα, για το χρονικό διάστημα από 11.6.2015 έως τη δημοσίευση του ν. 4387/2016, δυνάμει του ν. 4093/2012, αποσβένονται. 5. Η παρ. 4 δεν καταλαμβάνει τις εκκρεμείς ενώπιον των δικαστηρίων δίκες κατά τον χρόνο της δημοσίευσης του παρόντος, ως προς τις αξιώσεις που υπερβαίνουν το καταβαλλόμενο ποσό της παρ. 1. 6. Οι διατάξεις του παρόντος εφαρμόζονται αναλόγως και για τους υπαλλήλους των Ο.Τ.Α. και των άλλων Ν.Π.Δ.Δ. που διέπονται από το ίδιο με τους δημοσίους υπαλλήλους συνταξιοδοτικό καθεστώς είτε οι συντάξεις τους βαρύνουν το Δημόσιο είτε τους οικείους φορείς ...».

218. Στην αιτιολογική έκθεση της τροπολογίας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων με την οποία εισήχθη το προαναφερόμενο άρθρο 33 στον ν. 4734/2020, όπως αυτή τελικώς διαμορφώθηκε μετά την κατωτέρω παρατιθέμενη γνωμοδότηση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου επί της εν λόγω ρύθμισης (άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος), διαλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

219. «... Με την προτεινόμενη ρύθμιση προβλέπεται η καταβολή ποσών και στους συνταξιούχους του Δημοσίου κατ' αντιστοιχία με τη νομοθετική πρόβλεψη για τους συνταξιούχους του ιδιωτικού τομέα, προς αποκατάσταση των μειώσεων που επιβλήθηκαν στις κύριες συντάξεις τους κατ' εφαρμογή του άρθρου πρώτου υποπαρ. Β3 του ν. 4093/2012 ..., λαμβανομένων παράλληλα υπ' όψιν των Πρακτικών της 5^{ης} Γενικής Συνεδρίασης της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 29^{ης}.03.2017, σύμφωνα με τα οποία οι μειώσεις των κύριων συντάξεων δυνάμει του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 4051/2012 ... κρίθηκαν σύμφωνες με το Σύνταγμα. Ειδικότερα στην παρ. 1 της παρούσας ρύθμισης ορίζεται ότι τα ποσά που αντιστοιχούν σε περικοπές και μειώσεις κύριων συντάξεων συνταξιούχων του Δημοσίου δυνάμει του άρθρου πρώτου παρ. Β υποπαρ. Β3 του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 και αφορούν το χρονικό διάστημα από 11.6.2015 και μέχρι τη δημοσίευση του ν. 4387/2016 ... θα καταβληθούν άτοκα στους δικαιούχους, έτσι ώστε να αρθεί το σφραγιστικό αποτέλεσμα των ανωτέρω μειώσεων και περικοπών στο βιοτικό επίπεδο των θιγόμενων και για τους συνταξιούχους του Δημοσίου. Η ανωτέρω

ρύθμιση εμφορείται από τις αρχές της ισότητας στα δημόσια βάρη (άρθρο 4 παρ. 5 του Συντάγματος), αλλά και της κοινωνικής αλληλεγγύης (άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος), οι οποίες επιτάσσουν να κατανέμεται εξίσου το βάρος της δημοσιονομικής προσαρμογής μεταξύ όλων των πολιτών, καθώς και από την αρχή της αναλογικότητας. Προσέτι, η παρούσα ρύθμιση εξυπηρετεί τη δίκαιη εξισορρόπηση τόσο των συμφερόντων των θιγόμενων συνταξιούχων, όσο και του συνόλου του πληθυσμού της Χώρας, το οποίο υφίσταται τις δυσμενείς συνέπειες της υγειονομικής και οικονομικής κρίσης εξαιτίας της απρόβλεπτης διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στη Χώρα.

220. «...Στην παρ. 2 του προτεινόμενου άρθρου ορίζεται ότι τα καταβαλλόμενα ποσά είναι ανεκχώρητα και ακατάσχετα στα χέρια του Δημοσίου ή τρίτων, κατά παρέκκλιση κάθε γενικής ή ειδικής διάταξης, δεν δεσμεύονται και δεν συμψηφίζονται με βεβαιωμένα χρέη, προς τη φορολογική διοίκηση και το Δημόσιο εν γένει, τους δήμους, τις περιφέρειες, τα ασφαλιστικά ταμεία ή τα πιστωτικά ιδρύματα. Το ανεκχώρητο και ακατάσχετο των ποσών, θεσπίζεται, προκειμένου να προστατευθεί περαιτέρω το εισόδημα των συνταξιούχων, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στη διασφάλιση του βιοτικού επιπέδου αυτών και των οικογενειών τους. Επιπρόσθετα, προβλέπεται ότι δεν διενεργείται παρακράτηση φόρου κατά την καταβολή των ως άνω ποσών σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 60 του ν. 4172/2013, ενώ διευκρινίζεται, προς άρση των όποιων ερμηνευτικών αμφιβολιών και αμφισβητήσεων, ότι τα ποσά αυτά φορολογούνται με τις γενικές διατάξεις ως εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις. ...

221. «... Στην παρ. 3 της προτεινόμενης διάταξης παρέχεται νομοθετική εξουσιοδότηση στους Υπουργούς Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων για την έκδοση κοινής απόφασης με την οποία θα καθορίζονται ο τρόπος, η διαδικασία και οι λεπτομέρειες καταβολής των προς επιστροφή ποσών. Ως αψώτατο χρονικό σημείο ολοκλήρωσης της διαδικασίας επιστροφής των ανωτέρω ποσών ορίζεται η 31^η Δεκεμβρίου 2020. ...

222. Με την καταβολή των άνω σημαντικών ποσών, η οποία αφορά το σύνολο των συνταξιούχων του Δημοσίου και υπαλλήλους που διέπονται από το ίδιο συνταξιοδοτικό καθεστώς, οι αξιώσεις των συνταξιούχων του δημοσίου για ποσά που αντιστοιχούν σε περικοπές, μειώσεις και καταργήσεις κύριων και επικουρικών συντάξεων, επιδομάτων αδείας και εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα, δυνάμει του ν. 4093/2012, αποσβέννυνται, όπως ορίζεται στην παρ. 4 της προτεινόμενης ρύθμισης.

223. Περαιτέρω, στην παρ. 5 διασφαλίζεται η ακώλυτη πρόοδος των εκκρεμών δικών, αναφορικά με αξιώσεις για την καταβολή ποσών πέραν των διά της παρούσας ρυθμίσεως καταβαλλόμενων. [...]

224. [...] Το ανωτέρω πλέγμα ρυθμίσεων κρίνεται αναγκαίο εν όψει των σημερινών δημοσιονομικών δυνατοτήτων. Στον προϋπολογισμό του 2020 προβλεπόταν ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας κατά 2,8% για το τρέχον έτος, πρωτογενές πλεόνασμα σύμφωνα με τους στόχους της ενισχυμένης εποπτείας 3,58% και χρέος γενικής κυβέρνησης 167% του ΑΕΠ. Λαμβανομένων όμως υπόψη των απρόβλεπτων συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19, σύμφωνα με τις θερινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προβλέπεται ύφεση 9% για την Ελληνική Οικονομία κατά το τρέχον έτος. Επίσης, σύμφωνα με την έκθεση ενισχυμένης εποπτείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του Μαΐου 2020, προβλέπεται πρωτογενές έλλειμμα 3,5% του ΑΕΠ, ενώ σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προβλέπεται το χρέος να ανέλθει σε 196,4% του ΑΕΠ. Στα ανωτέρω δεν έχουν ληφθεί υπόψη επιπλέον δημοσιονομικά μέτρα για την αντιμετώπιση της πανδημίας που ελήφθησαν εκ των υστέρων, ούτε το δημοσιονομικό κόστος της παρούσας ρύθμισης. Εν όψει και της γενικότερης υποχρέωσης του νομοθέτη για «προγραμματισμό και συντονισμό της οικονομικής δραστηριότητας για την εδραίωση της κοινωνικής ειρήνης» (άρθρο 106 παρ. 1 του Συντάγματος), σημειώνεται ότι η Πολιτεία στο πλαίσιο των δημοσιονομικών δυνατοτήτων της, πέραν της παρούσας αποκαταστατικής ρυθμίσεως για την ευάλωτη

κατηγορία των συνταξιούχων της χώρας, υποχρεούται να λαμβάνει υποστηρικτικά μέτρα, σημαντικού δημοσιονομικού κόστους, τόσο για την αντιμετώπιση της πρωτοφανούς πανδημίας, όσο και για τη διαχείριση των μεταναστευτικών και προσφυγικών ροών. Παράλληλα, καθίσταται αδήριτη η ανάγκη για ενίσχυση των αμυντικών συστημάτων της χώρας μας την παρούσα χρονική περίοδο λόγω της εκτεταμένης τουρκικής προκλητικότητας στην Ανατολική Μεσόγειο. Επομένως, οι προτεινόμενες ρυθμίσεις είναι εναρμονισμένες τόσο με τα σημερινά δημοσιονομικά δεδομένα της εθνικής μας οικονομίας, όσο και με τις επιτακτικές εθνικές αναγκαιότητες της χώρας».

225. Στα Πρακτικά της 3ης Ειδικής Συνεδρίασης της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 23.9.2020 επί της εισαχθείσας προς γνωμοδότηση, σύμφωνα με το άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος, ως άνω ρύθμισης διατυπώθηκαν, μεταξύ άλλων, οι ακόλουθες παρατηρήσεις:

226. «...2. Με το άρθρο 1 του προτεινόμενου σχεδίου νόμου, εισάγονται ρυθμίσεις, όμοιου περιεχομένου με τις ήδη ισχύουσες για τους συνταξιούχους των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης διατάξεις του άρθρου 114 του ν. 4714/2020, με αντικείμενο την επιστροφή στους συνταξιούχους του Δημοσίου καθώς και στους συνταξιούχους που διέπονται από το ίδιο με τους δημοσίους υπαλλήλους συνταξιοδοτικό καθεστώς (πρώην υπάλληλοι των ΟΤΑ και άλλων ΝΠΔΔ κ.λπ.) των αναγόμενων στο χρονικό διάστημα από 11.6.2015 έως 12.5.2016 ποσών των περικοπών που είχαν επιβληθεί στις συντάξεις τους, με βάση τις διατάξεις των υποπαρ. Β.3 (για τους συνταξιούχους του Δημοσίου) (...) της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012. (...).

227. « ... 4. Πρέπει, πάντως να επισημανθεί προκαταρκτικώς ότι η επίκληση στην εισηγητική έκθεση του προτεινόμενου σχεδίου νόμου της αρχής της ισότητας, προς δικαιολόγηση της επέκτασης στους συνταξιούχους του Δημοσίου και στις διεπόμενες από το ίδιο συνταξιοδοτικό καθεστώς κατηγορίες των αντίστοιχων για τους συνταξιούχους των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης ρυθμίσεων, είναι νομικώς προβληματική, δοθείσης της σαφούς διάκρισης του συστήματος συνταξιοδότησης των δημοσίων υπαλλήλων από το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, που επανειλημμένως έχει αναδείξει το παρόν Δικαστήριο...»

228. «...5. Με τις 2287 και 2288/2015 αποφάσεις της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, κρίθηκαν αντισυνταγματικές και, ως εκ τούτου, ανίσχυρες, όσον αφορά τους συνταξιούχους των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης, οι περικοπές το μεν, από 1.1.2012, του ποσού της σύνταξης που υπερέβαινε τα 1.300,00 ευρώ, κατά ποσοστό 12%, όπως προέβλεπε η παρ. 1 του άρθρου 6 του ν. 4051/2012, το δε, από 1.1.2013, των συντάξεων άνω των 1.000,00 ευρώ, κατά ποσοστό που, αναλόγως του ύψους της σύνταξης, κυμαινόταν από 5% έως 20%, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην περιπτ. 1 της υποπαρ. ΙΑ.5 της παρ. ΙΑ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, για τον λόγο ότι των συγκεκριμένων περικοπών δεν είχε προηγηθεί η περιγραφόμενη στις εν λόγω δικαστικές αποφάσεις ειδική μελέτη. ...

229. ... 6. Με τις ίδιες αποφάσεις, που δημοσιεύθηκαν στις 10.6.2015, η Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας όρισε ότι η διαγνωσθείσα αντισυνταγματικότητα θα είχε αναδρομικό χαρακτήρα μόνον για όσους είχαν ασκήσει ένδικα βοηθήματα ή μέσα μέχρι τη δημοσίευση των αποφάσεων αυτών και ότι, επομένως, επίκληση της αντισυνταγματικότητας των διατάξεων της παρ. 1 του άρθρου 6 του ν. 4051/2012 και της περιπτ. 1 της υποπαρ. ΙΑ.5 της παρ. ΙΑ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, για τη θεμελίωση αξιώσεων άλλων συνταξιούχων των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης, αναφορικά με τις περικοπείσες, βάσει των ανωτέρω διατάξεων, συντάξεις τους, χωρεί αποκλειστικώς για το επιγενόμενο της δημοσίευσης των 2287 και 2288/2015 αποφάσεων χρόνο, ήτοι από 11.6.2015 και εφεξής. ...

230. ... 8. Επιληφθείσα της εκ νέου υιοθέτησης από τον νομοθέτη, μέσω του ν. 4387/2016, των περικοπών στις συντάξεις των ήδη, κατά τη δημοσίευση του νόμου αυτού, συνταξιούχων των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης, που είχαν επιφέρει οι

διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 6 του ν. 4051/2012 και της περιπτ. 1 της υποπαρ. ΙΑ.5 της παρ. ΙΑ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 και είχαν κριθεί ως αντισυνταγματικές, με τις 2287 και 2288/2015 αποφάσεις, η Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας, με την 1891/2019 απόφασή της, έκρινε συνταγματικώς θεμιτή τη νομοθετική αυτή επιλογή.

231. «... 11. Στην περίπτωση της ... υποπαρ. Β.3 της παρ. Β του ίδιου άρθρου και νόμου, με την οποία οι άνω των 1.000,00 ευρώ συντάξεις του Δημοσίου περικόπηκαν, κατά ποσοστό από 5% έως 20%, διαγνώστηκε μεν, σε πρότυπη δίκη, με την 1277/2018 απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, η αντίθεση της ρύθμισης προς τις διατάξεις των άρθρων 4 παρ. 5 και 25 παρ. 1 του Συντάγματος, καθώς και προς τη συνταγματική αρχή της αναλογίας σύνταξης και αποδοχών ενέργειας, όπως η αρχή αυτή ισχύει για τους συνταξιούχους του Δημοσίου, ωστόσο, ούτε οι αναδρομικές συνέπειες της διάγνωσης της αντισυνταγματικότητας περιορίστηκαν, καθ' οιονδήποτε τρόπο, με την ανωτέρω απόφαση (...), ούτε έκτοτε το Ελεγκτικό Συνέδριο έχει αποφανθεί επί της ενδεχόμενης επιρροής, όσον αφορά την ισχύ της εν λόγω ρύθμισης, των μεταγενέστερων της θέσπισής της διατάξεων του ν. 4387/2016 (...).

232. «...12. Εξ άλλου, το Ελεγκτικό Συνέδριο έχει, σε πρότυπες δίκες, επιληφθεί και άλλων ρυθμίσεων του ν. 4093/2012 και αποφανθεί για την αντισυνταγματικότητά τους. Ειδικότερα, με τις 7412/2015, 1506/2016, 1854/2019 και 738/2020 αποφάσεις της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, έχουν κριθεί αντίθετες προς τις συνταγματικές διατάξεις των άρθρων 4 παρ. 5 και 25 παρ. 1, καθώς και προς το άρθρο 1 του (πρώτου) Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, οι από 1.8.2012 μειωτικές αναπροσαρμογές των συντάξεων των συνταξιούχων ιατρών του ΕΣΥ, μελών ΔΕΠ ΑΕΙ, μελών ΕΠ ΤΕΙ και διπλωματικών υπαλλήλων, συνεπεία της, κατά τις περιπτ. 17, 21, 27 και 28 της υποπαρ. Γ.1 της παρ. Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, μείωσης των αποδοχών ενέργειας των λόγω κατηγοριών λειτουργών και υπαλλήλων. Σε όλες, μάλιστα, τις ανωτέρω περιπτώσεις, δοθέντος ότι οι απορρέουσες από τη διάγνωση της αντισυνταγματικότητας και, κατ' επέκταση, το παράνομο της αναπροσαρμογής των συντάξεων αξιώσεις είναι αναμφισβήτητα αποζημιωτικές, για τις εξ αυτών αναγόμενες στο χρονικό διάστημα από 11.6.2015 έως 12.5.2016, βέβαιο είναι ότι δεν έχουν υποπέσει στην πενταετή παραγραφή της εφαρμοστέας εν προκειμένω παρ. 1 του άρθρου 140 του ν. 4270/2014. (...)

233. «...13. Από την ανάλυση που προηγήθηκε καθίσταται προφανές το διαφορετικό νομολογιακό περιβάλλον εντός του οποίου κυοφορήθηκαν οι διατάξεις του άρθρου 114 του ν. 4714/2020 για τους συνταξιούχους των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης, σε σχέση με εκείνο στο οποίο, με το άρθρο 1 του προτεινόμενου σχεδίου νόμου, επιχειρείται οι ανωτέρω ρυθμίσεις να μεταφερθούν και να ισχύσουν για τους συνταξιούχους του Δημοσίου και τις λοιπές εξομοιούμενες με αυτούς κατηγορίες.

234. «... 14. Η 11η.6.2015, ημερομηνία δημοσίευσης της κατά τα ανωτέρω απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας, δεν εμφανίζεται κρίσιμη στο νομολογιακό περιβάλλον του Ελεγκτικού Συνεδρίου αναφορικά με τις αξιώσεις των συνταξιούχων του Δημοσίου και των εξομοιούμενων με αυτούς από αντισυνταγματικές περικοπές.

235. ... 15. Στο δε παρόν στάδιο εξέλιξης της νομολογίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, οποιαδήποτε εκ των προτέρων εκτίμηση, ως προς το εάν οι αξιώσεις των συνταξιούχων του Δημοσίου από την αντισυνταγματική περικοπή της υποπαρ. Β.3 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 παραμένουν, για το χρονικό διάστημα μετά την 12η.5.2016 είναι αδύνατη.

236. ... 16. Επομένως, με τα μέχρι τώρα νομολογιακά δεδομένα του Ελεγκτικού Συνεδρίου, τόσο το εάν οι συνταξιούχοι του Δημοσίου είχαν προσφύγει στο Δικαστήριο τούτο πριν ή μετά τη δημοσίευση της 1277/2018 απόφασης - ή, κατά μείζονα λόγο, πριν ή μετά την 10.6.2015 - όσο και το εάν πρόκειται για αξιώσεις από την ως άνω περικοπή των συντάξεών τους, αναγόμενες στο προηγούμενο ή στο επιγενόμενο της δημοσίευσης του ν. 4387/2016 χρονικό διάστημα, αποβαίνουν αδιάφορα για τη δικαστική διεκδίκηση

των αξιώσεων αυτών. Οι αξιώσεις αυτές δεν υπόκεινται σε άλλο χρονικό περιορισμό ει μη μόνον της παραγραφής τους.

237. ... 17. Οι ουσιώδεις αυτές διαφοροποιήσεις στην αντιμετώπιση από το Ελεγκτικό Συνέδριο της ποσοστιαίας περικοπής των άνω των 1.000,00 ευρώ συντάξεων του Δημοσίου, σε σχέση με τα πορίσματα των αποφάσεων του Συμβουλίου της Επικρατείας για την ίδια περικοπή των συντάξεων των συνταξιούχων των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης, επάγονται σημαντικά πρακτικά αποτελέσματα ως προς τις συνέπειες της εξεταζόμενης στην παρούσα γνωμοδοτική διαδικασία ρύθμισης.

238. ... 18. Πρέπει να καταστεί απολύτως σαφές είναι ότι, με την επιστροφή στους συνταξιούχους του Δημοσίου των ποσών που αντιστοιχούν στην περικοπή των συντάξεών τους, με βάση τις κριθείσες ως αντισυνταγματικές διατάξεις της υποπαρ. Β.3 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, και αφορούν το χρονικό διάστημα από 11.6.2015 έως 12.5.2016, ικανοποιούνται, για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, ορισμένες μόνον από τις αξιώσεις των ανωτέρω από τη διαγνωσθείσα υπό του Δικαστηρίου τούτου αντισυνταγματικότητα επιμέρους διατάξεων του νόμου αυτού.

239. ... 19. Η διαπίστωση αυτή εγείρει την εξής πρόσθετη παρατήρηση: Επειδή, όπως ρητώς ορίζεται στην παρ. 5 του άρθρου 1 του προτεινόμενου σχεδίου, οι εκκρεμείς, κατά τη δημοσίευση του νόμου, δίκες για αξιώσεις που υπερβαίνουν το προς επιστροφή ποσό συνεχίζονται απρόσκοπτα, είναι εξαιρετικά αμφίβολο εάν οι εν λόγω ρυθμίσεις θα μπορούσαν να συμβάλουν στην αποσυμφόρηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου από τις εγερθείσες ενώπιον του δεκάδες χιλιάδων αγωγές, με αντικείμενο τις απαιτήσεις που απορρέουν από τις κριθείσες ως αντισυνταγματικές διατάξεις του ν. 4093/2012.

240. ... 20. Όσα προεκτέθηκαν ανωτέρω δεν έχουν την έννοια ότι, αυτοτελώς κρινόμενη, η ρύθμιση της παρ. 1 του άρθρου 1 του προτεινόμενου σχεδίου νόμου πάσχει. Επιβάλλεται πάντως να διατυπωθούν οι επισημάνσεις που ακολουθούν.

241. ... 21. Από τον συνδυασμό των παρ. 4 και 5 του άρθρου 1 του προτεινόμενου σχεδίου ευθέως προκύπτει ότι, για τους συνταξιούχους του Δημοσίου που, έως τη δημοσίευση του νόμου, δεν θα έχουν ασκήσει σχετικά ένδικα βοηθήματα, με την επιστροφή των, αναγόμενων στο χρονικό διάστημα από 11.6.2015 έως 12.5.2016, ποσών της περικοπής της σύνταξής τους, κατ' εφαρμογή των αντισυνταγματικών διατάξεων της υποπαρ. Β.3 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, αποσβέννυνται οι αξιώσεις τους, για το ως άνω χρονικό διάστημα, όχι μόνον από τη συγκεκριμένη περικοπή, αλλά και από όλες ανεξαιρέτως τις περικοπές και μειώσεις των συντάξεών τους που προέβλεπε ο ν. 4093/2012. Ήτοι και εκείνες από τις ωσαύτως κριθείσες ως αντισυνταγματικές μειωτικές αναπροσαρμογές των συντάξεων των αμειβόμενων με ειδικά μισθολόγια δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων, για τους οποίους έγινε λόγος προηγουμένως.

242. ... 22. Δοθέντος όμως ότι οι προαναφερόμενες αξιώσεις έχουν οιονεί αναγνωρισθεί δικαστικά, με τη διάγνωση, σε πρότυπες δίκες, του ανίσχυρου των διατάξεων των περιπτ. 17, 21, 27 και 28 της υποπαρ. Γ.1 της παρ. Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, με βάση τις οποίες εχώρησαν οι αναπροσαρμογές, και δεν έχουν υποπέσει, όπως ήδη εκτέθηκε, σε παραγραφή, η απόσβεσή τους, ενώ παραμένουν ενεργές και χωρίς με τις προτεινόμενες διατάξεις να προβλέπεται η ικανοποίησή τους, θα μπορούσε να θέσει ζήτημα επέμβασης του νομοθέτη σε γεννημένα περιουσιακά δικαιώματα.

243. ... 23. Και είναι μεν αληθές ότι τέτοιες επεμβάσεις εκ προοιμίου δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αποκλείονται, υπό την προϋπόθεση, ωστόσο, ότι συντρέχουν λόγοι δημοσίου συμφέροντος που τις επιβάλλουν και τηρείται η αρχή της αναλογικότητας. Ως εκ τούτου δικαιολογείται, σε κάθε περίπτωση, επιφύλαξη, ως προς τη συμβατότητα των επίμαχων ρυθμίσεων προς το άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ. ...».

244. Περαιτέρω, κατ' εξουσιοδότηση της παρ. 3 του άρθρου 33 του ανωτέρω ν. 4734/2020 εκδόθηκε η Φ.11321/37311/1610/13.10.2020 απόφαση των Υπουργών

Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων «Επιστροφή ποσών μειώσεων συντάξεων δημοσίου τομέα» (Β' 4536/14.10.2020), στο άρθρο 1 της οποίας ορίστηκε, με τίτλο «Πεδίο Εφαρμογής» ότι: «Επιστρέφονται αναδρομικά ποσά συντάξεων που αντιστοιχούν στις πραγματοποιηθείσες μειώσεις των κύριων συντάξεων για το χρονικό διάστημα από 11.06.2015 έως και 12.05.2016, οι οποίες θεσπίστηκαν με τις διατάξεις της υποπαρ. Β3 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 (Α' 222)», στο άρθρο 2, υπό τον τίτλο «Δικαιούχοι», ότι: «1. Δικαιούχοι επιστροφής αναδρομικών ποσών είναι οι κατά το χρονικό διάστημα που ορίζεται στο άρθρο 1 της παρούσας συνταξιούχοι του Δημοσίου και οι συνταξιούχοι υπάλληλοι των ΟΤΑ και των ΝΠΔΔ που διέπονται από το ίδιο με τους δημοσίους υπαλλήλους συνταξιοδοτικό καθεστώς, είτε οι συντάξεις του βαρύνουν το Δημόσιο, είτε τους οικείους φορείς, (...)», στο άρθρο 3, με τίτλο «Ειδικότερες περιπτώσεις», ότι: «Σε περίπτωση λήψης μίας κύριας και μίας επικουρικής σύνταξης, επιστρέφεται στο δικαιούχο στην κύρια σύνταξη. 2. Σε περίπτωση λήψης δύο κυρίων συντάξεων, μια εκ των οποίων από μη αναγραφόμενο στο άρθρο 2 της παρούσας φορέα, επιστρέφονται στον δικαιούχο τα ποσά που αφορούν στη μείωση που έχει διενεργηθεί βάσει των ανωτέρω διατάξεων στην κύρια σύνταξη που εμπίπτει στις διατάξεις της παρούσας», στο άρθρο 4, με τίτλο «Φορέας καταβολής», ότι: «Ο e-ΕΦΚΑ, στον οποίο περιήλθαν σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν. 4387/2016 οι εν γένει αρμοδιότητες που αφορούν στις συντάξεις του Δημοσίου διενεργεί επιστροφές στους συνταξιούχους που υπάγονται σε αυτόν, καθώς και στους συνταξιούχους της παρ. 3 του άρθρου 4 του ν. 4387/2016» και στο άρθρο 5 ότι: «1. Η καταβολή των επιστρεπτέων από τον e-ΕΦΚΑ ποσών γίνεται με εφάπαξ καταβολή μέχρι την 31η.12.2020. (...) 3. Τα ανωτέρω ποσά καταβάλλονται άτοκα στους δικαιούχους (...)».

245. Με τις προαναφερόμενες διατάξεις του άρθρου 33 του ν. 4734/2020 και της κατ' εξουσιοδότηση αυτού εκδοθείσας ΚΥΑ Φ.11321/37311/1610/13.10.2020 προβλέφθηκε η επιστροφή από τον e-ΕΦΚΑ στους συνταξιούχους του Δημοσίου και στους συνταξιούχους που διέπονται από το ίδιο με τους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς συνταξιοδοτικό καθεστώς - το αργότερο έως τις 31.12.2020 - των ποσών που αντιστοιχούν στην περικοπή της κύριας σύνταξής τους για το χρονικό διάστημα από 11.06.2015 έως και 12.05.2016 με βάση τις διατάξεις της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, τα επιστρεπτέα δε ποσά καταβάλλονται άτοκα στους δικαιούχους.

246. Οι διατάξεις αυτές συνιστούν μερική συμμόρφωση προς τις αποφάσεις ΕΛΣ Ολ. 1277/2018 και Ειδ. Δικ. άρθρου 88 του Συντ. 1-4/2018, με τις οποίες κρίθηκαν αντισυνταγματικές οι διατάξεις υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, για τους εντασσόμενους στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (βλ. συναφώς για την ευρεία έννοια υποχρέωση συμμόρφωσης προς τις αποφάσεις αυτές σκέψη 76 της παρούσας), υπό την έννοια ότι ικανοποιούνται μερικώς, ήτοι για το διάστημα από 11.06.2015 έως και 12.05.2016, οι απαιτήσεις των συνταξιούχων του Δημοσίου και των εξομοιούμενων με αυτούς από τις ως άνω αντισυνταγματικές ρυθμίσεις του ν. 4093/2012. Επειδή δε, όπως εκτίθεται στις σκέψεις 18, 45 και 137 της παρούσας, αλλά και όπως έγινε δεκτό και στην προεκτεθείσα Γνωμοδότηση του Δικαστηρίου επί της οικείας τροπολογίας (βλ. σκέψη 227), δεν τίθεται ζήτημα εφαρμογής της αρχής της ισότητας μεταξύ των εντασσομένων στο ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και των εντασσομένων στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης το οποίο συνιστά διακριτό διανεμητικό σύστημα ασφαλιστικών παροχών για την κάλυψη κινδύνων διεπόμενο από άλλες αρχές, επί του οποίου και μόνον έχουν εφαρμογή οι αποφάσεις της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας 2288-2289/2015, 1891/2019, 1439-1444/2020, τόσο ως προς τη βασιμότητα των σχετικών αξιώσεων, ήτοι τη συνταγματικότητα ή μη των περικοπών των νόμων 4024/2011, 4051/2012 και 4093/2012, όσο και ως προς τον περιορισμό στην έκταση των χρονικών αποτελεσμάτων

της σχετικής δικαστικής κρίσης, οι απαιτήσεις των συνταξιούχων του Δημοσίου από την ως άνω αιτία, παραμένουν ενεργές για το μη καλυπτόμενο από το ανωτέρω διάστημα, στον βαθμό που δεν έχουν υποκύψει σε παραγραφή. Για τον ίδιο, άλλωστε, λόγο, δεν προβλέπεται η άμεση καταβολή στους συνταξιούχους του Δημοσίου και στους με αυτούς εξομοιούμενους των ποσών που αντιστοιχούν στις μειώσεις του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 4051/2012, οι οποίες κρίθηκαν ειδικώς για την κατηγορία αυτή συμβατές με το Σύνταγμα, με τα Πρακτικά της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 5ης Γεν. Συν/σης της 29.3.2017 (βλ. σκέψη 66 της παρούσας), σε αντίθεση με τα προβλεπόμενα για τους συνταξιούχους του ιδιωτικού τομέα, βάσει του άρθρου 34 του ν. 4734/2020 και της κατ' εξουσιοδότηση αυτού εκδοθείσας ΚΥΑ, ενόψει των κριθέντων με τις ως άνω 2288, 2289/2015 και 1439-1444/2020 αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας. Το ζήτημα δε της συμβατότητας των διατάξεων του ν. 4051/2012 με το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ παραπέμπεται ήδη με την παρούσα προς οριστική δικαιοδοτική απόφαση στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου, αναλόγως δε της έκβασης θα κριθεί και η βασιμότητα των σχετικών αξιώσεων της κατηγορίας αυτής συνταξιούχων για την εν λόγω αιτία και η ενδεχόμενη υποχρέωση συμμόρφωσης της Πολιτείας προς αυτήν, ενόψει της δικαιοκρατικής αρχής.

247. Περαιτέρω, η έκδοση της ΚΥΑ Φ.11321/37311/1610/13.10.2020 για την ικανοποίηση των σχετικών απαιτήσεων των εντασσομένων στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών συνιστά, κατ' αρχήν, απόκλιση από τις διατάξεις των άρθρων 73 παρ. 2 του 80 του Συντάγματος, στον βαθμό που σ' αυτήν εμπεριέχονται όχι μόνον λεπτομερειακές τεχνικού χαρακτήρα διατάξεις αλλά και ουσιαστικές ρυθμίσεις (βλ. ΕλΣ Ολ. Πρακτ. 3^{ης} Ειδικής Συν/σης 8.6.2021). Κατά τις διατάξεις αυτές, όπως αναλυτικά εκτίθεται στις σκέψεις 39 και 165 της παρούσας, τα ζητήματα απονομής σύνταξης ρυθμίζονται με τυπικό νόμο, ως τέτοιων νοούμενων, για την ταυτότητα του νομικού λόγου και για τη διασφάλιση της πρακτικής αποτελεσματικότητας των οικείων συνταγματικών διαδικαστικών δικλίδων που σκοπούν στην τήρηση των δικαιοκρατικών εγγυήσεων, τη διασφάλιση της συνοχής, της βιωσιμότητας και ισορροπίας του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος και των ζητημάτων καταβολής/πληρωμής συνταξιοδοτικών παροχών σε εκτέλεση ήδη απονεμημένης σύνταξης. Επίσης, οδηγεί σε μη ανεκτή από τις προηγούμενες διατάξεις, σε συνδυασμό με τα άρθρα 98 παρ. 1 περ. στ και 88 παρ. 2 του Συντάγματος, διασταύρωση της αποκλειστικής ειδικής δικαιοδοσίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου και του κατ' άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος Ειδικού Δικαστηρίου επί των διαφορών από την απονομή σύνταξης, που είναι από τη φύση τους διαφορές ουσίας, με τη γενική ακυρωτική αρμοδιότητα του Συμβουλίου της Επικρατείας, κατ' άρθρα 95 παρ. 1 α του Συντάγματος και 45 παρ. 1 του π.δ/τος 18/1989 (Α' 8) επί κανονιστικών διοικητικών πράξεων. Η σχετική, όμως, αρμοδιότητα του τελευταίου, είναι όλως οριακή, καθόσον με τις κανονιστικές διοικητικές πράξεις αναγνωρίζονται δικαιώματα ή επιβάλλονται υποχρεώσεις ή ρυθμίζονται καταστάσεις απρόσωπα και, συνεπώς, η μεταρρύθμισή τους από το δικαστή, συνεπαγόμενη την εκ μέρους του διαμόρφωση των ρυθμιζόμενων δικαιωμάτων, υποχρεώσεων ή καταστάσεων, η οποία μόνον απρόσωπα θα ήταν δυνατή, θα συνιστούσε θέσπιση νέας κανονιστικής διοικητικής πράξης, για την οποία όμως αρμόδια είναι μόνο τα προβλεπόμενα από το άρθρο 43 του Συντάγματος όργανα της εκτελεστικής εξουσίας (βλ. ΣτΕ Ολ. 693, 616-617/2013, 3919/2010). Στον βαθμό δε, που τα ζητήματα συνταγματικότητας των συνταξιοδοτικών ρυθμίσεων και συμβατότητάς τους με την ΕΣΔΑ, κυρίως υπό το πρίσμα του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, επιβάλλουν έναν βαθύ και ουσιαστικό έλεγχο για τη διαπίστωση του βαθμού επέμβασης στα περιουσιακά δικαιώματα και τους όρους διαβίωσης των προσώπων, στο πλαίσιο της εν στενή εννοία αναλογικότητας, με απώτατο όριο τον πυρήνα της δικαστικά ανέλεγκτης πολιτικής επιλογής (βλ. σκέψεις 35, 161 και 194 της παρούσας), σε καμία περίπτωση δεν δύναται η περιορισμένη αυτή ακυρωτική

δικαιοδοσία, που ιδρύεται από την κατά παρέκκλιση συνταγματικών διατάξεων έκδοση κανονιστικών διοικητικών πράξεων, να αναιρέσει τη συνταγματικά κατοχυρωμένη θεσμική εξειδίκευση του Ελεγκτικού Συνεδρίου και του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος επί των συνταξιοδοτικών διαφορών (βλ. και ΑΕΔ 1/2004, 4/2001), οι αποφάσεις των οποίων πρέπει να γίνονται σεβαστές από όλα τα όργανα της Πολιτείας, μεταξύ των οποίων και από τα λοιπά δικαστήρια. Ούτε μπορεί η εν λόγω ακυρωτική αρμοδιότητα να υποκαταστήσει τον έλεγχο ουσίας επί των συνταξιοδοτικών διαφορών, που επιτρέπει τη διάπλαση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος, ενόψει της πλήρους και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, κατ' άρθρα 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 της ΕΣΔΑ (πρβλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 10.2.1983, «Albert et Le Compte κατά Βελγίου», της 13.2.2003 «Chevrolet κατά Γαλλίας», της 21.7.2011 «Sigma Radio Television Ltd κατά Κύπρου»).

248. Ανεξαρτήτως αυτών, η ως άνω ΚΥΑ εκδόθηκε στο πλαίσιο υλοποίησης των οριζόμενων με το άρθρο 33 του ν. 4734/2020 για την έστω μερική, κατά τα ανωτέρω, συμμόρφωση προς την 1277/2018 απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου και τις 1-4/2018 αποφάσεις του κατ' άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος Ειδικού Δικαστηρίου, σκοπεί στην ικανοποίηση περιουσιακών αξιώσεων των δικαιούχων, έχουν δε επέλθει οι έννομες συνέπειές της υπέρ αυτών. Επομένως, τα εγειρόμενα ζητήματα συνταγματικότητας της εξουσιοδοτικής διάταξης της παρ. 3 του άρθρου 33 του ν. 4734/2020 και της δυνάμει αυτής εκδοθείσας ΚΥΑ, κατά τα εκτιθέμενα στην προηγούμενη σκέψη, δεν δύνανται να λειτουργήσουν σε βάρος όσων καταλαμβάνονται από το πεδίο εφαρμογής της και αντλούν δικαιώματα από αυτήν (πρβλ. ΕλΣ Ολ 742/2020), θα εφαρμοσθεί δε από το Τμήμα στον βαθμό που οι έννομες συνέπειές της τέμνονται με την εκκρεμή κατά τον χρόνο έκδοσής της παρούσα δίκη.

249. Περαιτέρω, οι δημοσιονομικοί λόγοι που παρατίθενται στην αιτιολογική έκθεση της τροπολογίας (βλ. σκέψη 224 της παρούσας) και αφορούν τον κατ' άρθρο 106 του Συντάγματος προγραμματισμό της οικονομικής δραστηριότητας του Κράτους που πρέπει να προσαρμοσθεί στην επιδείνωση των δημοσιονομικών δεικτών, εξαιτίας της επιτακτικής ανάγκης για τη διάθεση αυξημένων πόρων προς προστασία της δημόσιας υγείας, κατ' άρθρο 21 παρ. 3 του Συντάγματος, λόγω της πανδημίας, καθώς και για την αντιμετώπιση του αυξημένου κόστους αμυντικών δαπανών για την προάσπιση της εθνικής ασφάλειας της Χώρας, κατ' άρθρα 45 και 82 του Συντάγματος, είναι κατ' αρχήν θεμιτοί ενόψει της συνταγματικής αρχής της δημοσιονομικής βιωσιμότητας (βλ. ΕλΣ Ολ. 137/2019, 1277, 32/2018, 244/2017, Πρακτ. της 4ης Γεν. Συν/σης της 5.2.2020, της 26ης Γεν. Συν/σης της 17.12.2014), που επιβάλλεται να συνεκτιμάται κατά τη διανομή των δημοσίων πόρων, προς διασφάλιση της διανεμητικής δικαιοσύνης (ικανοποίηση θεμελιωδών ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, θεμελιωδών αρχών άμυνας και ασφάλειας της Χώρας), υπό όρους βιωσιμότητας των δημοσίων οικονομικών και διασφάλισης της συνέχειας στη λειτουργία του Κράτους (βλ. αναλυτικά σκέψεις 20 και 21 της παρούσας). Οι λόγοι δε αυτοί δικαιολογούν, κατ' αρχήν, τη μη πλήρη νομοθετική συμμόρφωση προς τις ως άνω δικαστικές αποφάσεις στον οικείο χρόνο νομοθέτησης, ήτοι τη μη άμεση εξώδικη καταβολή του συνόλου των οφειλομένων στους δικαιούχους, ενόψει του περιορισμένου δημοσιονομικού περιθωρίου. Στον βαθμό δε, που με τις διατάξεις του άρθρου 33 του ν. 4734/2020 και της κατ' εξουσιοδότηση αυτού ΚΥΑ Φ.11321/37311/1610/13.10.2020 επέρχεται καθ' οιονδήποτε τρόπο επέμβαση σε γεγενημένες αξιώσεις, η εκτίμηση των λόγων αυτών θα χωρήσει υπό τους όρους που επιβάλλουν τα άρθρα 17 παρ. 1 του Συντάγματος και 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ (βλ. σκέψεις 202 και 204 της παρούσας).

250. Στο πλαίσιο αυτό, με τις ρυθμίσεις του άρθρου 33 παρ. 4 του ν. 4734/2020 ορίσθηκε ότι με την καταβολή των ποσών που αντιστοιχούν στις περικοπές των διατάξεων της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 για το διάστημα από 11.6.2015 έως τη δημοσίευση του ν. 4387/2016, ήτοι έως

12.5.2016, συναποσβέννυνται και οι αξιώσεις των συνταξιούχων του Δημοσίου για ποσά που αντιστοιχούν σε περικοπές, μειώσεις και καταργήσεις κύριων, επικουρικών συντάξεων, επιδομάτων αδείας και εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα, για το ίδιο χρονικό διάστημα, δυνάμει του ν. 4093/2012, ενώ με τις διατάξεις του άρθρου 33 παρ. 5 του ν. 4734/2020 ορίστηκε ότι το αποσβεστικό αυτό αποτέλεσμα δεν καταλαμβάνει τις εκκρεμείς ενώπιον των δικαστηρίων δίκες κατά τον χρόνο της δημοσίευσης του παρόντος, ως προς τις αξιώσεις που υπερβαίνουν το καταβαλλόμενο ποσό.

251. Από τις ρυθμίσεις δε αυτές, όπως συνάγεται τόσο από την οικεία αιτιολογική έκθεση (βλ. σκέψη 218 έως 224 της παρούσας) όσο και από τις σχετικές επισημάνσεις της Ολομέλειας του Δικαστηρίου στο πλαίσιο της σχετικής Γνωμοδότησης (βλ. σκέψεις 225 έως 243 της παρούσας), ο νομοθέτης, σεβόμενος τις εκτιθέμενες στις σκέψεις 207 και 208 της παρούσας αρχές της πλήρους και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας και τις από αυτές απορρέουσες εγγυήσεις προστασίας των επίδικων δικαιωμάτων των ιδιωτών, δεν προέβη σε επέμβαση επί εκκρεμών δικών υπέρ του Δημοσίου, ως συνταξιοδοτικού φορέα της ειδικής αυτής κατηγορίας συνταξιούχων καθώς και του e-ΕΦΚΑ, ως φορέα στον οποίο έχουν μεταβιβασθεί οι συνταξιοδοτικές αρμοδιότητες του πρώτου. Συνεπώς, σε δίκες όπως η παρούσα, που ήταν εκκρεμής (ημερομηνία κατάθεσης αγωγής στις 28.8.2020) κατά τον χρόνο δημοσίευσης του ν. 4734/2020 (8.10.2020), δεν τίθεται ζήτημα συναπόσβεσης τυχόν άλλων σωρευομένων αξιώσεων, όπως εν προκειμένω των δώρων Χριστουγέννων και Πάσχα και του επιδόματος αδείας, βάσει της υποπαρ. Β4 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, η βασιμότητα των οποίων θα κριθεί μετά την οριστική κρίση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου επί του ήδη υποβληθέντος ενώπιόν της προδικαστικού ερωτήματος (βλ. σκέψη 15 της παρούσας).

252. Περαιτέρω, από τη γραμματική διατύπωση των παρ. 4 και 5 του άρθρου 33 του ν. 4734/2020, σε συνδυασμό και με τις ρυθμίσεις της σχετικής ΚΥΑ, συνάγεται ότι με τις διατάξεις αυτές συντελείται μία αφηρημένη νομοθετική αναγνώριση των σχετικών απαιτήσεων, χωρίς να επέρχεται με μόνη τη θέσπισή τους ανανέωση και κατάργηση των παλαιών ενοχών (βλ. 436 ΑΚ) και δη όσων έχουν ήδη αχθεί ενώπιον του Δικαστηρίου προς κρίση, επιδρώντας καταλυτικά στο νόμο βάσιμο των σχετικών αξιώσεων, δηλαδή εξαλείφοντας αυτομάτως τη νομική βάση των επίδικων αγωγών κατ' άρθρο 105 του ΕισΝΑΚ (παραιομία των οικείων κρατικών οργάνων και επελθούσα ζημία) [πρβλ. αντιθέτως τις διατάξεις του άρθρου 26 του ν. 3205/2003 "Μισθολογικές ρυθμίσεις λειτουργών και υπαλλήλων του Δημοσίου, Ν.Π.Δ.Δ. και Ο.Τ.Α. (...)» (Α' 297), με τις οποίες ορίστηκε ότι: «Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών καθορίζονται ο τρόπος και ο ακριβής χρόνος εξόφλησης των απαιτήσεων, καθώς και κάθε άλλη λεπτομέρεια, των εν ενεργεία υπαλλήλων και λειτουργών του Δημοσίου, των Ο.Τ.Α. και των λοιπών Ν.Π.Δ.Δ. (...), οι οποίες απορρέουν από τη μη σύγχρονη καταβολή και στους δύο συζύγους της οικογενειακής παροχής λόγω γάμου και τέκνων του άρθρου 12 του ν. 2470/1997, κατά το χρονικό διάστημα από 1.3.2001 μέχρι 30.6.2002, είτε έχουν ασκήσει αγωγές, είτε όχι. (...) Για το ίδιο χρονικό διάστημα οι εκκρεμείς δίκες καταργούνται. Με όμοια απόφαση θα τακτοποιηθούν και οι αντίστοιχες απαιτήσεις των συνταξιούχων του Δημοσίου» και επ' αυτών ΕλΣ Ολ 148/2010, 513/2009, Π Τμ. 2066/2014, ΣτΕ 3613, 2757/2013].

253. Αντιθέτως, από το γράμμα των διατάξεων αυτών σε συνδυασμό με τον σκοπό τους, που κατά τούτο συνίσταται στη μη επέμβαση σε εκκρεμείς δίκες και την προστασία των ενδίκων αξιώσεων, υπό το φως και των σχετικών αρχών του Συντάγματος και της ΕΣΔΑ για την πλήρη και αποτελεσματική δικαστική προστασία των περιουσιακών δικαιωμάτων με ένα άμεσο και αποτελεσματικό ένδικο βοήθημα, χωρίς την άσκηση άλλου με περαιτέρω καθυστέρηση και οικονομική επιβάρυνση του διαδίκου (βλ. σκέψη 206 της παρούσας), συνάγεται ότι η μόνη επίδραση των σχετικών διατάξεων επί των εκκρεμών δικών εξαντλείται στην εξέταση του ουσία βασίμου της επίδικης αξίωσης, ήτοι εάν έχει χωρήσει ή όχι και σε ποίο βαθμό πραγματική καταβολή των ποσών αυτών και

εάν κατά το ποσό και μόνο της καταβολής έχει συντελεσθεί απόσβεση της σχετικής αξίωσης (βλ. 416 ΑΚ) (βλ. σχετικώς και άποφ. Διοικ. Πρωτ. Αθ. 6281,5193/2021, περί εξέτασης του ουσία βασίμου των αγωγών στο πλαίσιο του άρθρου 34 του ν. 4734/2012 για τους δικαιούχους του ιδιωτικού τομέα και διενέργειας συμπληρωματικής απόδειξης για την προσκόμιση εγγράφων καταβολής].

254. Η εξέταση δε της εν λόγω καταχρηστικής ένστασης καταβολής (δικαιοφθόρο γεγονός), που καλύπτεται κατ' αρχήν από το δεδουλευμένο της εκδοθησόμενης απόφασης, κατ' άρθρο 303 του ν. 4700/2020 [...3. Το δεδουλευμένο εκτείνεται στις ενστάσεις, οι οποίες είτε ύστερα από προβολή τους είτε αυτεπαγγέλτως εξετάστηκαν ή έπρεπε να εξεταστούν από το Δικαστήριο, καθώς και σε εκείνες οι οποίες δεν ήταν δυνατόν να εξεταστούν από αυτό αυτεπαγγέλτως, αλλά, αν και μπορούσαν να προβληθούν, δεν προβλήθηκαν. ...»], επιβάλλει την εξέταση των εγγράφων που αποδεικνύουν την καταβολή, ως στοιχείων του διοικητικού φακέλου, κατ' άρθρο 248 του ν. 4700/2020, ελλείψει δε αυτού, την προσκόμιση των οικείων αποδεικτικών από τους διαδίκους, κατ' άρθρο 243 του ν. 4700/2020 [«1. Κάθε διάδικος υποχρεούται να αποδείξει τα πραγματικά γεγονότα που επικαλείται για να στηρίξει τους ισχυρισμούς του, εκτός αν ο νόμος που διέπει την επίδικη σχέση ορίζει διαφορετικά ...»], και σε αντίθετη περίπτωση την έκδοση απόφασης για συμπληρωματική απόδειξη, κατ' άρθρο 251 του ν. 4700/2020, προς μόρφωση πλήρους δικανικής πεποίθησης κατ' άρθρο 246 παρ. 2 του ίδιου νόμου. Επίσης, στις περιπτώσεις που μετά την επίλυση των οικείων νομικών ζητημάτων από την Ολομέλεια ενεργοποιηθεί ο μηχανισμός της ταχείας εν Συμβουλίω διαδικασίας, κατ' άρθρο 91 του ν. 4700/2020, ο Πρόεδρος του Τμήματος ζητεί, σύμφωνα με το άρθρο 90 περ. δ του ίδιου νόμου, πριν από την εισαγωγή των σχετικών αγωγών, την παροχή πληροφοριών και στοιχείων από την αρμόδια διοικητική αρχή, ώστε να αποφευχθεί η έκδοση προδικαστικής απόφασης, μεταξύ δε αυτών περιλαμβάνονται και τα έγγραφα καταβολής των σχετικών ποσών στους δικαιούχους.

255. Περαιτέρω, ενόψει της κατ' άρθρα 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ αρχής της δίκαιης δίκης, από την οποία απορρέει και η αρχή της εύλογης διάρκειας αυτής (βλ. σκέψεις 75 και 206 της παρούσας), καθώς και των διατάξεων του άρθρου 15 του ν. 4700/2020 [«Το Δικαστήριο αντιμετωπίζει με βάση τις αρχές της δίκαιης δίκης τα ερμηνευτικά ζητήματα που ανακύπτουν από την εφαρμογή των δικονομικών κανόνων έτσι ώστε, λαμβάνοντας υπόψη κάθε φορά τη σοβαρότητα του διακυβεύματος, να αποφαινεται σε πνεύμα δίκαιης ισορροπίας»], και λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι α) στο παρόν Τμήμα εκκρεμεί μεγάλος αριθμός ομαδικών αγωγών με αντικείμενο που αφορά τη μείωση της υποπαρ. Β3 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, καθώς και άλλων περικοπών που συντελέστηκαν κατ' εφαρμογή του τελευταίου αυτού νόμου, αναλόγως δε της ερμηνείας των οικείων διατάξεων δύναται να επηρεάζονται από την καταβολή των ποσών στους δικαιούχους, β) έχει διαγνωσθεί σοβαρό συστημικό πρόβλημα άμεσης εκτέλεσης των αποφάσεων και συμμόρφωσης προς αυτές από τη συνταξιοδοτική διοίκηση (βλ. ενδεικτικώς απόφ. ΕΔΔΑ της 3.12.2015, Κανταρέλης κατά Ελλάδος), με συνέπεια η έκδοση προδικαστικών αποφάσεων να οδηγεί σε μεγάλη καθυστέρηση κατά την εκδίκαση των υποθέσεων, εγείρεται το ζήτημα εάν επιβάλλεται, στο πλαίσιο της εξέτασης της ουσιαστικής βασιμότητας των εκκρεμών αγωγών, να διαγνωσθεί η έκταση της ικανοποίησης διά καταβολής των σχετικών αξιώσεων, ή εάν με σύμφωνη με το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ ερμηνεία των εκτιθέμενων στην προηγούμενη σκέψη δικονομικών κανόνων, σε περίπτωση που τα στοιχεία αυτά δεν περιλαμβάνονται στον φάκελο, είναι επιτρεπτή η διάγνωση της ουσιαστικής βασιμότητας των αξιώσεων, με βάση τα διαθέσιμα στον φάκελο στοιχεία (ενημερωτικά σημειώματα), με σχετική ρητή επιφύλαξη στην οικεία απόφαση ότι το δεδουλευμένο της σχετικής απόφασης δεν καταλαμβάνει και το ζήτημα της καταβολής. Στην τελευταία αυτή περίπτωση το Δημόσιο ή/και ο ο ε- ΕΦΚΑ που δεν απέδειξαν την καταβολή στη διαγνωστική δίκη θα μπορούν, είτε να αφαιρέσουν τα ποσά αυτά στο στάδιο της

συμμόρφωσης (βλ. τις διατάξεις άρθρου 304 του ν. 4700/2020 και των άρθρων 1-6 του ν. 3068/2002 «Συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις, προαγωγή των δικαστών των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων στο βαθμό του συμβούλου Επικρατείας και άλλες διατάξεις», Α' 274), είτε σε περίπτωση αναγκαστικής εκτέλεσης, εάν η αγωγή είναι καταψηφιστική, να προβάλουν την τυχόν καταβολή δι' ανακοπής, κατ' άρθρα 305 παρ. 1 και 2 του ν. 4700/2020 και 933 ΚΠολΔ.

256. Επιπλέον, σε συνάρτηση με το ανωτέρω ερώτημα ανακύπτει το περαιτέρω ζήτημα εάν η καταβολή των ποσών που αντιστοιχούν στην περικοπή της υποπαρ. Β3 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, βάσει του άρθρου 33 παρ. 4 του ν. 4734/2020 και της ΚΥΑ Φ.11321/37311/1610/13.10.2020 επιδρά καθ' οιονδήποτε τρόπο στο σκέλος των τόκων επιδικίας.

257. Ειδικότερα, στο πεδίο προστασίας της περιουσίας βάσει των άρθρων 17 παρ. 1 του Συντάγματος και του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ καθώς και της πλήρους και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας αυτής, κατ' άρθρα 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ (βλ. σκέψεις 202 επ. της παρούσας), εμπίπτουν και οι αξιώσεις επί των νομίμων τόκων, που αναλογούν επί του ποσού που επιδικάζεται στον νικήσαντα διάδικο με δικαστική απόφαση (βλ. ΑΕΔ 25/2012, αποφ. ΕΔΔΑ, Μειδάνης κατά Ελλάδος, απόφαση της 22.5.2008, σκ. 28, πρβλ. ΕΔΔΑ, Sud Parisienne de Construction κατά Γαλλίας, απόφαση της 11.2.2010, σκ. 28-30, της 25.9.2014, Βιαροπούλου κατά Ελλάδος, σκ. 46 επ.). Εξάλλου, και για το σκέλος των τόκων εναπόκειται στον νομοθέτη να αξιολογήσει τους λόγους δημοσίας ωφέλειας, οι οποίοι μπορούν να δικαιολογήσουν επέμβαση στην επιδίκασή τους, κατόπιν στάθμισης διαφόρων παραγόντων πολιτικής, κοινωνικής και οικονομικής φύσης, αρκεί η εν λόγω εκτίμηση να μη στερείται προδήλως λογικής βάσης (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ, Sud Parisienne de Construction κατά Γαλλίας, σκ. 36, Βιαροπούλου κατά Ελλάδας, σκ 46), τηρουμένης πάντοτε μίας δίκαιης ισορροπίας, μεταξύ της αρχής που υπηρετεί η απόσβεση των αξιώσεων αυτών και της απαίτησης σεβασμού της περιουσίας (βλ. ΕΔΔΑ, Sud Parisienne de Construction κατά Γαλλίας, σκ. 41, Βιαροπούλου κατά Ελλάδος, σκ. 41).

258. Εν προκειμένω, δοθέντος ότι από τη διάταξη του άρθρου 33 παρ. 5 του ν. 4734/2020 συνάγεται, κατά τα ανωτέρω, ότι επί εκκρεμών δικών, η καταβολή των ποσών επιδρά αποσβεστικά μόνον ως προς το ύψος του κεφαλαίου που έχει καταβληθεί και όχι ως προς τις αξιώσεις που υπερβαίνουν αυτό, ανακύπτουν τα εξής ζητήματα α) εάν μετά την καταβολή των ποσών αυτών, διατηρείται η αξίωση για την καταβολή των τόκων επιδικίας (βλ. άρθρο 21 του του Δ/τος της 21/6/ - 10/7/1944 «Περί κώδικος των νόμων περί δικών του Δημοσίου» και ήδη άρθρο 45 του ν. 4607/2019, Α' 65) και ως προς το τμήμα των καταβληθέντων από τον χρόνο επίδοσης (βλ. άρθρα 75 παρ. 2 του ν. 2717/1999, Α' 97, εφαρμοζομένου αναλόγως κατ' άρθρο 123 του π.δ/τος 1225/1981 και ήδη άρθρο 135 παρ. 2 του ν. 4700/2020), ανεξαρτήτως του εάν αυτή εχώρησε μετά τη θέση σε ισχύ του ν. 4734/2020, μέχρι την εξόφλησή τους, ενόψει των αρχών της υπεροχής του δικαιώματος και ελλείψει διαφορετικής ρητής ρύθμισης για τον περιορισμό των σχετικών αξιώσεων, β) εάν η αξίωση επί των τόκων επιδικίας διατηρείται μόνον στην περίπτωση που η επίδοση της αγωγής έχει συντελεσθεί πριν από τη θέση σε ισχύ του ν. 4734/2020 και μέχρις εξόφλησης, αφού στην περίπτωση που η αγωγή επιδόθηκε μετά τη θέση σε ισχύ του νόμου, κατά το σκέλος αυτό των παρεπόμενων αξιώσεων, δεν ήταν εκκρεμής, και σε κάθε περίπτωση ως εκ του βραχέος χρόνου που μεσολάβησε μεταξύ της θέσης σε ισχύ του ν. 4734/2020 (8.10.2020) και του ορισθέντος χρόνου εξόφλησης (31.12.2020) δεν τίθεται ζήτημα παραβίασης του πυρήνα των περιουσιακών δικαιωμάτων των δικαιούχων, ούτε διαταράσσεται η δίκαιη ισορροπία σε βάρος αυτών, ενόψει και της ειδικής μεταχείρισης που επιφυλάσσει ο νομοθέτης σε σχέση με την προστασία από επεμβάσεις και τη φορολόγηση των αναδρομικών (βλ. ΕΛΣ II Τμ. 2066/2015, ΣτΕ 2757/2013) ή γ) εάν δεν διατηρείται καθόλου η αξίωση αυτή, ακόμη και στην περίπτωση που η επίδοση της αγωγής είχε συντελεσθεί πριν από τη θέση σε ισχύ

του ν. 4734/2020, αλλά συναποσβέννεται εξαρχής μαζί με το τμήμα του καταβληθέντος κεφαλαίου, ως παρακολουθηματική της κύριας οφειλής (βλ. ΕλΣ Ολ. 746/2018), χωρίς η σχετική πραγματική επέμβαση στις εν λόγω παρεπόμενες αξιώσεις να διαταράσσει τη δίκαιη ισορροπία σε βάρος των θιγόμενων περιουσιακών δικαιωμάτων, ενόψει των σοβαρών και με βαρύνουσα σημασία δημοσιονομικών λόγων που προβάλλονται ως αιτία θέσπισης μεταξύ άλλων και της άτοκης καταβολής των ποσών, κατ' άρθρο 33 παρ. 1 του ν. 4734/2020, καθώς και της ειδικής προστασίας και προνομιακής φορολογικής μεταχείρισης των αναδρομικών.

259. Τέλος, εγείρεται το ζήτημα εάν τυχόν κρίση του δικαστηρίου περί καταβολής των ποσών της υποπαρ. Β3 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 επιδρά σε απαιτήσεις απορρέουσες από το σύνολο των επιβληθεισών με τον ν. 4093/2012 μειώσεων που δεν είχαν επιδιωχθεί δικαστικά μέχρι τη θέση σε ισχύ του ν. 4734/2020.

260. Συγκεκριμένα, παρά το γεγονός ότι η υπό κρίση αγωγή ήταν εκκρεμής κατά τον χρόνο θέσης σε ισχύ του ν. 4734/2020, οι δε εγειρόμενες με αυτήν αξιώσεις δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρ. 4 του άρθρου 33 του ν. 4734/2020, σύμφωνα με την οποία η καταβολή των ποσών κατ' εφαρμογή της υποπαρ. Β3 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 για το χρονικό διάστημα από τις 11.6.2015 έως 12.5.2016 επιφέρουν την αυτόθροη απόσβεση και κάθε άλλης αξίωσης ερειδόμενης στον ν. 4093/2012, τίθεται το ζήτημα των δικονομικών και ουσιαστικών συνεπειών (δεδικασμένο κατ' άρθρο 303 του ν. 4700/2020) της εκδοθησόμενης απόφασης, στον βαθμό που με αυτήν θα διαγνωσθεί η καταβολή των ποσών στους ενάγοντες και επί της απόσβεσης ή μη των λοιπών αξιώσεων των διαδίκων που θεμελιώνονται στον ν. 4093/2012 για τις οποίες δεν εκκρεμούσαν ένδικα βοηθήματα κατά τον χρόνο θέσης σε ισχύ των διατάξεων του άρθρου 33 του ν. 4734/2012. Το ζήτημα δε αυτό δεν παρίσταται πρόωρο, δυνάμενο να τεθεί στη φάση εξέτασης ενός άλλου ενδίκου βοηθήματος που έχει τυχόν ασκηθεί από τους ενάγοντες ή που πρόκειται να ασκηθεί με αντικείμενο τις εν λόγω αξιώσεις, αλλά η επίλυσή του ήδη από το παρόν στάδιο θα παράσχει χρήσιμο αποτέλεσμα, τόσο σε σχέση με το δικαίωμα των διαδίκων να γνωρίζουν τις συνέπειες των αποφάσεων που εκδίδονται στο πλαίσιο παροχής δικαστικής προστασίας, ενόψει των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της προβλεψιμότητας, καθόσον μάλιστα η σχετική κρίση του Δικαστηρίου μπορεί να συνδέεται με κατάλυση περιουσιακών δικαιωμάτων, όσο και σε σχέση με το ίδιο το Δικαστήριο, ενόψει των αρχών της ορθής και ταχείας απονομής της δικαιοσύνης, κατά την αντιμετώπιση του μεγάλου όγκου των υποθέσεων που εκκρεμούν ενώπιόν του και έχουν ως αντικείμενο συνδεόμενες μεταξύ τους αξιώσεις, ενόψει των προβλεπόμενων στο άρθρο 33 παρ. 4 του ν. 4734/2020 και ερειδόμενες επί πολλαπλών βάσεων εντός του πλαισίου του ν. 4093/2012.

261. Επί του ζητήματος αυτού μπορεί να υποστηριχθεί η εκδοχή ότι το δεδικασμένο που παράγεται από την εκδιδόμενη απόφαση σχετικά με την καταβολή των ποσών της υποπαρ. Β3 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, δεν ασκεί επιρροή επί της επόμενης δίκης που θα έχει ως αντικείμενο άλλες απαιτήσεις του ίδιου ενάγοντος από την εφαρμογή του ν. 4093/2012, στον βαθμό που η δίκη αυτή κατέστη εκκρεμής μετά τη θέση σε ισχύ του ν. 4734/2020, όπως δεν θα ασκούσε επιρροή και η πρωτογενής ενώπιον του δικαστηρίου αυτού απόδειξη της καταβολής. Και τούτο, διότι οι διατάξεις του άρθρου 33 παρ. 4 του ν. 4734/2020, με τις οποίες η καταβολή των σχετικών ποσών επιφέρει αυτοδικαίως την απόσβεση και κάθε άλλης αξίωσης απορρέουσας από τον ν. 4093/2012, πέραν της κατά τα ανωτέρω υποπαρ. Β3 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, αντιβαίνει στις διατάξεις των άρθρων 4 παρ. 1 και 5, 17 παρ. 1 και 20 παρ. 1 του Συντάγματος, καθώς και τις συναφούς περιεχομένου διατάξεις των άρθρων 6 παρ. 1 και 14 της ΕΣΔΑ, σε συνδυασμό με το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου αυτής (βλ. σκέψεις 202 έως και 207 της παρούσας, βλ. και σχετική έγκαιρη προειδοποίηση με την Γνωμοδότηση της Ολομέλειας επί της οικείας τροπολογίας, σκ. 225 έως 243). Και τούτο, διότι οι διατάξεις του άρθρου 33 παρ. 4 του ν. 4734/2020,

θεσπίζουν αδικαιολόγητη επέμβαση σε περιουσιακής φύσης αγαθό και στη δυνατότητα ισότιμης πρόσβασης στο δικαστήριο προς ικανοποίησή τους, ήτοι της δικαστικής επιδίωξης ενοχικών απαιτήσεων που έχουν γεννηθεί κατά το εθνικό δίκαιο και υφίσταται νόμιμη προσδοκία ικανοποίησής τους, όπως π.χ. από τις περικοπές των ειδικών μισθολογίων που είχαν επέλθει με τις διατάξεις της υποπαρ. Γ της παρ. Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, που έχουν κριθεί αντισυνταγματικές με αποφάσεις της Ολομέλειας (βλ. συναφώς σκέψη 232 της παρούσας). Εξ άλλου, οι δημοσιονομικοί λόγοι που προβάλλονται στην αιτιολογική έκθεση της οικείας τροπολογίας είναι μεν θεμιτοί και δύνανται να δικαιολογήσουν τη μη άμεση ικανοποίηση των σχετικών απαιτήσεων (βλ. σκέψη 249 της παρούσας), δεν μπορούν πάντως, ως εκ της αοριστίας και της γενικότητάς τους, να δικαιολογήσουν εξ επόψεως ισότητας ενώπιον των δημοσίων βαρών (4 παρ. 5 του Συντάγματος) την επίρριψη του βάρους δημοσιονομικής εξισορρόπησης αποκλειστικά στους συνταξιούχους και τις γεγενημένες απαιτήσεις τους, επιβάλλοντας κατ' ουσίαν φόρο στις απαιτήσεις μίας κοινωνικοοικονομικής ομάδας που δεν παρουσιάζει θεμιτή συνάφεια με τον προορισμό του επίμαχου βάρους, τέτοια που να δικαιολογεί την διακριτική της μεταχείριση σε σχέση με τους υπόλοιπους φορολογούμενους (βλ. σκέψη 19 της παρούσας και πρβλ. ΕλΣ Ολ 32/2018, 244/2017). Επίσης, δεν δύνανται να δικαιολογήσουν την καθολική απόσβεση των απαιτήσεων αυτών και την επί της ουσίας εξάλειψη της δυνατότητας προσφυγής στο Δικαστήριο για την ικανοποίησή τους, εισάγοντας αδικαιολόγητη δυσμενή μεταχείριση σε βάρος όσων δεν είχαν προλάβει κατά τη θέση σε ισχύ του ν. 4734/2020, που δεν ήταν επαρκώς προβλέψιμη, να προσφύγουν στο Δικαστήριο. Δεν αποτελεί, άλλωστε, επαρκές αντίβαρο η ειδική προστασία και η ιδιαίτερη φορολογική αντιμετώπιση των αναδρομικών, κατ' άρθρο 33 παρ. 2 του ν. 4734/2020, καθόσον η ειδική αυτή μεταχείριση υπαγορεύτηκε από την καθυστερημένη συμμόρφωση της Πολιτείας στις αποφάσεις 1277/2018 της Ολομέλειας του Δικαστηρίου και 1-4/2018 του Ειδικού Δικαστηρίου κατ' άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος και δεν τελεί σε συνάφεια με το αποσβεστικό αποτέλεσμα της καταβολής για τις αναγόμενες σε άλλες αιτίες αξιώσεις στο πλαίσιο του ν. 4093/2012.

262. Επί του ίδιου ζητήματος θα μπορούσε να υποστηριχθεί και η εκδοχή ότι το δεδικασμένο που παράγεται από την κρίση του δικαστηρίου για την καταβολή των ποσών της υποπαρ. Β3 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, δεσμεύει το δικαστήριο που θα επιληφθεί ενδίκου βοηθήματος το οποίο ασκήθηκε μετά την θέση σε ισχύ του ν. 4734/2020 και έχει ως αντικείμενο τη διεκδίκηση απαιτήσεων ερειδόμενων επί άλλων βάσεων του ν. 4093/2012, όπως θα ήταν κρίσιμη και η πρωτογενής διαπίστωση της καταβολής των ποσών, καθόσον τόσο το δεδικασμένο επί της καταβολής όσο και η πρωτογενής απόδειξη αυτής θα οδηγούσαν σε κρίση περί απόσβεσης και των αξιώσεων αυτών, βάσει του άρθρου 33 παρ. 4 του ν. 4734/2020. Στο πλαίσιο αυτό θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η τελευταία αυτή διάταξη δεν αντιβαίνει στις εκτεθείσες στην προηγούμενη σκέψη υπερνομοθετικής ισχύος αρχές, αφού α) οι επικαλούμενοι από τον νομοθέτη δημοσιονομικοί λόγοι είναι εξαιρετικά βαρύνοντες και δικαιολογούν την μερική απόσβεση των γεγενημένων αξιώσεων, στον βαθμό που παραμένουν ενεργές και δεν έχουν υποκύψει σε παραγραφή, ως εκ της μεγάλης χρονικής απόκλισης της γενεσιουργού αιτίας της ζημίας (ν. 4093/2012) και του χρόνου θέσπισης των διατάξεων του ν. 4734/2020 (βλ. ΕλΣ Ολ 244/2017, αποφ. ΕΔΔΑ Βιαροπούλου κατά Ελλάδος σκ. 46), β) δεν εγείρεται ζήτημα άνισης μεταχείρισης με όσους είχαν ήδη προσφύγει στο Δικαστήριο και είχαν εγκαίρως επιμεληθεί της δικαστικής διεκδίκησης των απαιτήσεών τους (βλ. ΕλΣ Ολ. 244/2017, απόφ. ΕΔΔΑ της 12.2.2019, Φραντζεσκάκη και λοιποί κατά Ελλάδος), γ) σε κάθε περίπτωση διασφαλίζεται η ειδική προστασία και φορολογική μεταχείριση των αναδρομικών, ώστε να εξισορροπείται και να μετριάζονται οι συνέπειες από τις αποσβεστικές συνέπειες του άρθρου 33 παρ. 4 του ν. 4734/2020 και δ) με την επιφύλαξη ιδιαίτερων περιστάσεων και ειδικών ισχυρισμών στο πλαίσιο των κατ' ιδίαν δικών, η εν λόγω αφηρημένη μερική απόσβεση αξιώσεων για όσους δεν είχαν προσφύγει

σε εύθετο χρόνο προς διασφάλιση των απαιτήσεών τους, δεν προκύπτει ότι συνιστά επέμβαση στην περιουσία των δικαιούχων τέτοιας έντασης ώστε να διαταράσσονται οι απαιτήσεις της αναλογικότητας και της δίκαιης ισορροπίας σε βάρος τους (βλ. στο πνεύμα αυτό και ΕΛΣ Ολ 137/2019).

263. Κατ' ακολουθίαν αυτών, το Τμήμα κρίνει ότι α) πρέπει να παραπεμφθεί η αγωγή κατά το μέρος που αφορά στην τρίτη ενάγουσα, κατά το σκέλος εκείνο με το οποίο ζητεί την αποκατάσταση της ζημίας, άλλως την απόδοση της παράνομης ωφέλειας, από τη θεσμοθέτηση και εφαρμογή περικοπών με βάση τις διατάξεις των νόμων 3863/2010, 4051/20212 και 4093/2012 επί της κατά μεταβίβαση σύνταξης της από το πρώην ΤΣΜΕΔΕ στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών, β) να ανασταλεί η εκδίκαση της αγωγής κατά το μέρος που αφορά στην αναγνώριση της υποχρέωσης του Ελληνικού Δημοσίου να καταβάλει τα ποσά της ΕΑΣ που παρακρατήθηκαν από τις κύριες συντάξεις των εναγόντων κατ' εφαρμογή των άρθρων 38 του ν. 3863/2010 και 11 του ν. 3865/2010, όπως διαδοχικώς ίσχυσαν, καθώς και τα ποσά των περικοπών των δώρων Χριστουγέννων και Πάσχα και επιδόματος αδειάς, κατ' εφαρμογή της υποπαραγράφου Β.4 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, σύμφωνα με τα ειδικότερα εκτιθέμενα στο σκεπτικό και γ) να παραπεμφθούν στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου τα εκτιθέμενα στις σκέψεις 80, 174, 255, 256 και 259 της παρούσας προδικαστικά ερωτήματα.

Για τους λόγους αυτούς

Παραπέμπει την αγωγή κατά το μέρος που αφορά στην τρίτη ενάγουσα, κατά το σκέλος εκείνο το οποίο ζητεί την αποκατάσταση της ζημίας, άλλως την απόδοση της παράνομης ωφέλειας, από τη θεσμοθέτηση και εφαρμογή περικοπών με βάση τις διατάξεις των νόμων 3863/2010, 4051/20212 και 4093/2012 επί της κατά μεταβίβαση σύνταξης της από το πρώην ΤΣΜΕΔΕ, στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών.

Αναστέλλει την εκδίκαση της αγωγής κατά το μέρος που αφορά στην αναγνώριση της υποχρέωσης του Ελληνικού Δημοσίου να καταβάλει τα ποσά της ΕΑΣ που παρακρατήθηκαν από τις κύριες συντάξεις των εναγόντων κατ' εφαρμογή των άρθρων 38 του ν. 3863/2010 και 11 του ν. 3865/2010, όπως διαδοχικώς ίσχυσαν, καθώς και τα ποσά των περικοπών των δώρων Χριστουγέννων και Πάσχα και επιδόματος αδειάς, κατ' εφαρμογή της υποπαραγράφου Β.4 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, σύμφωνα με τα ειδικότερα εκτιθέμενα στο σκεπτικό.

Παραπέμπει στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

1. Εάν οι διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 10 του ν. 4024/2011 και 1 παρ. 1 του ν. 4051/2012, με τις οποίες επιβλήθηκαν διαδοχικές μειώσεις στις συντάξεις του Δημοσίου, αντίκεινται ή όχι προς υπέρτερης τυπικής ισχύος κανόνες δικαίου και ειδικότερα α) προς τα άρθρα 2 παρ. 1, 5 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 25 παρ. 1 και 4, 17 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της ισότητας ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών και της αναλογικότητας, β) προς την απορρέουσα από τα άρθρα 16, 21 παρ. 3, 22 παρ. 2, 23 παρ. 2 εδ. β, 29, 45, 73 παρ. 2, 80, 87 επ., 103 και 104 του Συντάγματος, σε συνδυασμό με τα άρθρα 2 παρ.1, 5 παρ.1, 25 παρ. 1 και 17 παρ. 1 του Συντάγματος, αρχή της εύλογης αναλογίας αποδοχών ενέργειας και συντάξεων όσων εντάσσονται στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και γ) προς τις διατάξεις του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ.

2.α. Εάν σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 14 του ν. 4387/2016, ως βάση υπολογισμού των ήδη καταβαλλομένων συντάξεων κατά την 31.12.2014 νοούνται οι συντάξεις, στο ύψος που ανέρχονταν κατά την ως άνω ημερομηνία, ήτοι μετά : i) την παρακράτηση υπέρ υγειονομικής περίθαλψης του άρθρου 1 του ν. 4334/2015, για την οποία γίνεται ρητή αναφορά στην οικεία διάταξη, ii) την παρακράτηση της εισφοράς

αλληλεγγύης συνταξιούχων, κατ' άρθρα 38 του ν. 3863/2010 και 11 του ν. 3865/2010, η οποία εξακολούθησε να παρακρατείται από τις συντάξεις του Δημοσίου και υπό το καθεστώς του ν. 4387/2016, όπως συνάγεται από τις διατάξεις του άρθρου 13 του ν. 4387/2016 και 27 του ν. 4585/2018 (Α' 216) [παρά το γεγονός ότι είχε κριθεί αντισυνταγματική με την 244/2017 απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου, με εφεξής αποτελέσματα και για όσο διάστημα παρεκρατείτο προς κάλυψη των ελλειμμάτων των Φ.Κ.Α., αντισυνταγματικότητα που επιβεβαιώθηκε με την 504/2021 απόφαση της Ολομέλειας για το διάστημα από 12.5.2016 έως και 31.12.2018] και iii) τις περικοπές που επήλθαν με τις διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 10 α του ν. 4024/2011, 1 παρ. 1 του ν. 4051/2013 και την υποπαρ. Β3 και Β4 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, ανεξαρτήτως της συνταγματικότητάς τους ή μη, ή εάν η οικεία διάταξη του άρθρου 14 παρ. 2 του ν. 4387/2016, ερμηνευόμενη υπό το φως του Συντάγματος και της ΕΣΔΑ και δη υπό το φως της αρχής του κράτους δικαίου, έχει την έννοια ότι παραπέμπει μόνο σε όσες από τις ως άνω διατάξεις είναι συνταγματικές, δηλαδή συνάδουν προς τις αρχές της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης ως προς την προστασία των νομίμων περιουσιακών προσδοκιών των πολιτών, της ισότητας ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών και της αναλογικότητας, προς την απορρέουσα από τις διατάξεις των άρθρων 16, 21 παρ. 3, 22 παρ. 2, 23 παρ. 2 εδ. β, 29, 45, 73 παρ. 2, 80, 87 επ., 103 και 104 του Συντάγματος, σε συνδυασμό με τα άρθρα 2 παρ.1, 5 παρ.1, 25 παρ.1 και 17 του Συντάγματος, αρχής της εύλογης αναλογίας αποδοχών ενεργείας και συντάξεων του Δημοσίου και προς τις διατάξεις του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ και

β. στην περίπτωση που γίνει δεκτή η πρώτη εκδοχή, δηλαδή στον βαθμό που η διάταξη του 14 παρ. 2 του ν. 4387/2016 έχει την έννοια ότι ως βάση υπολογισμού των συντάξεων στις 31.12.2014 νοείται το αριθμητικό ύψος των συντάξεων όπως αυτό προκύπτει μετά την εφαρμογή των ως άνω ρυθμίσεων των ν. 4024/2011, 4051/2013 και 4093/2012, ανεξαρτήτως του εάν κατά τον χρόνο θέσης τους σε ισχύ ήταν αντισυνταγματικές (όπως έχει κριθεί για την υποπαρ. Β3 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 με την 1277/2018 απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου), εάν υπό την ισχύ του ν. 4387/2016, όπως το πλαίσιο αυτού αναδρομικά διευκρινίστηκε με τις διατάξεις του ν. 4670/2020, ήτοι από την ενσωμάτωση των εν λόγω περικοπών στο νέο νομοθέτημα και εντεύθεν, το ύψος των συντάξεων με τον συνυπολογισμό των εν λόγω περικοπών είναι πλέον συμβατό με τις ανωτέρω υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις και αρχές, ως εκ του διαρθρωτικού χαρακτήρα των μεταβολών που επέφερε στο δημόσιο ασφαλιστικό σύστημα, ή εάν και υπό την ισχύ του ν. 4387/2016 εξακολουθούν οι σχετικές περικοπές, εφόσον εξ αρχής αντέβαιναν στις ως άνω υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις και αρχές, να αντίκεινται σ' αυτές στον βαθμό που δεν έχουν αρθεί ούτε υπό το καθεστώς του ν. 4387/2016 οι λόγοι αντίθεσής τους στις εν λόγω διατάξεις και αρχές.

3. Εάν οι διατάξεις του άρθρου 33 του ν. 4734/2020 και της κατ' εξουσιοδότηση αυτού εκδοθείσας ΚΥΑ Φ. 11321/37311/1610/13.10.2020, με τις οποίες προβλέφθηκε η καταβολή στους συνταξιούχους που εντάσσονται στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών των ποσών που αντιστοιχούν στην περικοπή της υποπαρ. Β3 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, σε μερική συμμόρφωση προς τις αποφάσεις 1277/2018 της Ολομέλειας του Δικαστηρίου και τις 1-4/2018 αποφάσεις του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος, επιδρούν επί των δικών που εκκρεμούσαν κατά τη θέση αυτών σε ισχύ, υπό το φως και των απορρεουσών από τα άρθρα 17 παρ. 1 και 20 παρ. 1 του Συντάγματος καθώς και 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ και 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου αυτής, αρχών της πλήρους, αποτελεσματικής και ταχείας δικαστικής προστασίας επί των γεγενημένων περιουσιακών απαιτήσεων, ήτοι α) εάν πρέπει, στο πλαίσιο της εξέτασης της ουσιαστικής βασιμότητας των εκκρεμών αγωγών, να διαγνωσθεί η έκταση της ικανοποίησης διά καταβολής των σχετικών αξιώσεων, β) εάν η καταβολή επιδρά κατά

οποιονδήποτε τρόπο στο σκέλος των τόκων επιδικίας και γ) στον βαθμό που σε ό,τι αφορά στις εκκρεμείς δίκες δεν θίγονται οι αξιώσεις που υπερβαίνουν τα καταβαλλόμενα ποσά, εάν τυχόν κρίση του δικαστηρίου της ουσίας περί καταβολής επιδρά σε απαιτήσεις απορρέουσες από το σύνολο των επιβληθεισών με τον ν. 4093/2012 μειώσεων που δεν είχαν επιδιωχθεί δικαστικά μέχρι τη θέση σε ισχύ του ν. 4734/2020.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα στις 6 Μαΐου 2021.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΣΟΦΙΑΝΟΥ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΑ ΦΡΑΓΚΟΠΑΝΑΓΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση, στο ακροατήριο του Δικαστηρίου, στις 10 Ιουνίου 2021.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΑΛΑΠΑΤΑΣ